

N:o 135.

Kungl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen angående reglering af löneförhållandena m. m. vid rikets hofrätter; gifven Stockholms slott den 19 mars 1909.

Under åberopande af bifogade utdrag af statsrådsprotokollet öfver justitiedepartementsärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed föreslå Riksdagen att

dels godkänna följande förslag till aflöningsstater för rikets hofrätter att tillämpas från och med år 1910:

Svea hofrätt.

	Lön.	Tjänstgöringspenningar.	Arfvode.	Orts-tillägg.	Summa.	
1 president	8,500	3,500	—	—	12,000	
1 hofrättsråd ..	5,000	2,500	500	—	8,000	
6 „	30,000	15,000	3,000	—	48,000	Efter 5 år kan lönen höjas med 600 kronor och efter 10 år med ytterligare 600 kronor.
1 „	5,000	2,500	—	—	7,500	
27 „	135,000	67,500	—	—	202,500	
1 sekreterare	4,000	2,000	—	400	6,400	Efter 5 år kan lönen höjas med 500 kronor, efter 10 år med ytterligare 500 kronor och efter 15 år med än ytterligare 500 kronor.
1 advokatfiskal ..	3,600	1,800	—	400	5,800	Efter 5 år kan lönen höjas med 500 kronor och efter 10 år med ytterligare 500 kronor.
1 aktuarie	2,600	1,600	—	300	4,500	Efter 5 år kan lönen höjas med 500 kronor, efter 10 år med ytterligare 500 kronor och efter 15 år med än ytterligare 500 kronor.
1 „	2,600	1,600	—	300	4,500	
1 arkivarie	2,600	1,600	—	300	4,500	
1 notarie	2,600	1,600	—	300	4,500	
6 notarier	15,600	9,600	—	1,800	27,000	
1 fiskal	2,500	1,500	—	—	4,000	
5 fiskaler	12,500	7,500	—	—	20,000	
1 förste vaktmästare	900	450	—	150	1,500	
1 vaktmästare ..	700	350	—	150	1,200	Efter 5 år kan lönen höjas med 100 kronor.
7 vaktmästare ..	4,900	2,450	—	1,050	8,400	
Till arfvoden åt amanuenser, vikariatsersättningar samt gratifikation till extra ordinarie tjänstemän	—	—	—	—	23,250	
För renskrifning	—	—	—	—	20,000	
Summa	—	—	—	—	413,550	

Anm.

1. Såsom pensionsunderlag skall för hofrättsråd och fiskal gälla det belopp, hvartill lönen uppgår efter afdrag af 600 kronor för hofrättsråd och 300 kronor för fiskal.

2. Arfvode utgår till hofrättsråd, som tjänstgör såsom ordförande å division, och åtnjutes under samma villkor som tjänstgöringspenningar.

3. Därest vaktmästare i sådan egenskap åtnjuter fri bostad samt bränsle, skall, så länge denna förmån kvarstår, ortstillägg ej till honom utgå äfvensom å lönen afdragas 100 kronor årligen.

Göta hofrätt.

	Lön.	Tjänstgöringspenningar.	Arfvode.	Summa.	
1 president	8,500	3,500	—	12,000	
1 hofrättsråd	5,000	2,500	500	8,000	
3 „	15,000	7,500	1,500	24,000	Efter 5 år kan lönen höjas med 600 kronor och efter 10 år med ytterligare 600 kronor.
1 „	5,000	2,500	—	7,500	
15 „	75,000	37,500	—	112,500	
1 sekreterare	4,000	2,000	—	6,000	Efter 5 år kan lönen höjas med 500 kronor, efter 10 år med ytterligare 500 kronor och efter 15 år med än ytterligare 500 kronor.
1 advokatfiskal	3,600	1,800	—	5,400	Efter 5 år kan lönen höjas med 500 kronor och efter 10 år med ytterligare 500 kronor.
1 aktuarie	2,600	1,600	—	4,200	Efter 5 år kan lönen höjas med 500 kronor, efter 10 år med ytterligare 500 kronor och efter 15 år med än ytterligare 500 kronor.
1 arkivarie	2,600	1,600	—	4,200	
1 notarie	2,600	1,600	—	4,200	
3 notarier	7,800	4,800	—	12,600	
1 fiskal	2,500	1,500	—	4,000	
3 fiskaler	7,500	4,500	—	12,000	
1 förste vaktmästare	900	450	—	1,350	
1 vaktmästare	700	350	—	1,050	Efter 5 år kan lönen höjas med 100 kronor.
3 „	2,100	1,050	—	3,150	
Till arfvoden åt amanuenser, vikariatsersättningar samt gratifikation till extra ordinarie tjänstemän	—	—	—	12,000	
För renskrifning	—	—	—	10,100	
Summa	—	—	—	244,250	

Ann.

1. Såsom pensionsunderlag skall för hofrättsråd och fiskal gälla det belopp, hvartill lönen uppgår efter afdrag af 600 kronor för hofrättsråd och 300 kronor för fiskal.

2. Arfvode utgår till hofrättsråd, som tjänstgör såsom ordförande å division, och åtnjutes under samma villkor som tjänstgöringspenningar.

3. Därest vaktmästare i sådan egenskap åtnjuter fri bostad samt bränsle, skall, så länge denna förmån kvarstår, å lönen afdragas det belopp, som af Kungl. Maj:t bestämmes.

Hofrätten öfver Skåne och Blekinge.

	Lön.	Tjänstgöringspenningar.	Arfvode.	Summa.	
1 president	8,500	3,500	—	12,000	
1 hofrättsråd	5,000	2,500	500	8,000	Efter 5 år kan lönen höjas med 600 kronor och efter 10 år med ytterligare 600 kronor.
1 ,,	5,000	2,500	—	7,500	
7 ,,	35,000	17,500	—	52,500	
1 sekreterare	3,600	1,800	—	5,400	Efter 5 år kan lönen höjas med 500 kronor och efter 10 år med ytterligare 500 kronor.
1 advokatfiskal	3,600	1,800	—	5,400	
1 notarie	2,600	1,600	—	4,200	Efter 5 år kan lönen höjas med 500 kronor, efter 10 år med ytterligare 500 kronor och efter 15 år med än ytterligare 500 kronor.
1 ,,	2,600	1,600	—	4,200	
1 fiskal	2,500	1,500	—	4,000	
1 ,,	2,500	1,500	—	4,000	
1 förste vaktmästare	900	450	—	1,350	
1 vaktmästare	700	350	—	1,050	Efter 5 år kan lönen höjas med 100 kronor.
1 ,,	700	350	—	1,050	
Till arfvoden åt amanuenser, vikariatserättningar samt gratifikationier till extra ordinarie tjänstemän	—	—	—	6,000	
För renskrifning	—	—	—	6,400	
Summa	—	—	—	123,050	

Anm.

1. Såsom pensionsunderlag skall gälla:
för hofrättsråd det belopp, hvartill lönen uppgår efter afdrag af 600 kronor,
för sekreteraren det belopp, hvartill lönen uppgår efter tillägg af 400 kronor,
samt för fiskal det belopp, hvartill lönen uppgår efter afdrag af 300 kronor.
2. Arfvode utgår till hofrättsråd, som tjänstgör såsom ordförande å division, och åtnjutes under samma villkor som tjänstgöringspenningar.
3. Därest vaktmästare i sådan egenskap åtnjuter fri bostad samt bränsle, skall, så länge denna förmån kvarstår, å lönen afdragas det belopp, som af Kungl. Maj:t bestämmes.

dels godkänna följande villkor och bestämmelser för åtnjutande af de i nämnda stater upptagna aflöningsförmåner, nämligen:

att innehafvare af ordinarie befattning i hofrätt skall vara underkastad den vidsträcktare tjänstgöringsskyldighet eller jämkning i åligganden äfvensom den förflyttning till annan ort, hvarom vid möjligen inträdande förändringar i afseende å hofrätternas organisation eller förläggningsorter eller eljest i allmänhet kan varda stadgadt; dock, hvad förflyttning till annan ort angår, mot ersättning för flyttningskostnad och med iakttagande, att inom vederbörande tjänstegrad skyldigheten uti ifrågavarande hänseende åligger de i graden yngre framför de äldre;

att med ordinarie befattning i hofrätt icke må förenas annan tjänst å rikets, Riksdagens eller kommuns stat;

att med ordinarie befattning i hofrätt ej heller må förenas vare sig uppdrag såsom ordförande eller ledamot i styrelse för verk eller bolag, som är med Kungl. Maj:ts oktroj försedt eller blifvit såsom aktiebolag registrerad, eller befattning såsom tjänsteman i sådant verk eller bolag eller annan tjänstebefattning af hvad slag som helst, så framt ej, hvad angår president eller ledamot, Kungl. Maj:t och, hvad angår innehafvare af annan befattning, hofrätten uppå därom gjord framställning och efter pröfning, att ifrågavarande uppdrag eller tjänstebefattning ej må anses inverka hinderligt för tjänstgöringen i hofrätten, finner uppdraget eller befattningen kunna få tills vidare mottagas och bibehållas;

att tjänstgöringspenningar få uppbäras endast för den tid, befattnings innehafvare verkligen tjänstgjort eller åtnjutit ferier eller semester, men för den tid, han eljest varit befriad från tjänstgöring, skola utgå till den, som uppehållit befattningen;

att den, som af sjukdom hindras att förrätta sin befattning, äger uppbära hela lönen jämte ortstillägg, där sådant utgår, men att den, som undfår ledighet för svag hälsas vårdande, enskilda angelägenheter, tjänstgöring hos Riksdagen, dess utskott eller revisorer eller andra särskilda uppdrag eller i behörig ordning afstänges från tjänstgöring eller eljest är lagligen förhindrad att sköta befattningen, kan förpliktas att under ledigheten utöfver sina tjänstgöringspenningar afstå så mycket af lönen eller ortstillägget, som erfordras för befattningens uppehållande eller eljest pröfvas skäligt;

att aflöning ej må utgå till tjänstinnehafvare för tid, hvarunder han afhållit sig från tjänstgöring utan att hafva i vederbörlig ordning erhållit tjänstledighet eller kunna styrka giltigt förfall;

att, därest tjänstinnehafvare varder afstängd från tjänstgöring eller i häkte tagen, den del af hans aflöning, som icke pröfvas

böra användas till befattningens uppehållande, skall under tiden innehållas, såvida det ej befinnes skäligt låta honom uppbära något däraf;

att vid sjukdomsförfall, eller när det erfordras för beredande af semester, tjänsteman skall vara skyldig att, om han förordnas till högre eller med hans egen likställd befattning i hofrätten, bestrida densamma, dock ej längre än sammanlagdt tre månader under ett och samma kalenderår; ägande han att i stället för egna tjänstgöringspenningar åtnjuta, om förordnandet erfordras i följd af sjukdomsförfall, de med den tjänstlediges befattning förenade tjänstgöringspenningar, men, då förordnandet erfordras för beredande af semester, ett mot den semesterlediges tjänstgöringspenningar svarande belopp;

att, därest förhöjning af lönen efter viss tids fortsatt innehafvande af befattning i samma lönegrad är i staten medgifven, tidpunkten för första förhöjningen bestämmes att inträda efter fem år, under villkor att innehafvaren under mer än fyra femtedelar af den tjänstetid, som erfordras för att vinna nämnda förhöjning, med godt vitsord bestridt sin egen eller, på grund af förordnande, annan statens tjänst eller fullgjort annat offentligt uppdrag, dock att härvid icke må föras honom till last den tid, han åtnjutit ferier eller semester, och för andra förhöjningen, om sådan äger rum, efter ytterligare fem år, på samma villkor, samt för tredje förhöjningen, därest sådan kan ske, efter ännu ytterligare fem år, äfvenledes på samma villkor, under iakttagande, hvad hvar och en af omförmälda löneförhöjningar angår, att den högre aflöningen ej får tillträdas förr än vid början af kalenderåret näst efter det, hvarunder den stadgade tjänsteåldern blifvit uppnådd;

att löntagare därvid bör tillgodoräknas den tid, som före den nya aflöningsstatens trädande i kraft förflutit från hans tillträde till befattningen, vare sig på grund af fullmakt eller konstitutorial eller på grund af förordnande i följd af frågan om reglering af löneförhållanden m. m. vid rikets hofrätter;

att i fråga om rätt till löneförhöjning af omförmälda slag hofrättsråd jämväl må räkna sig till godo den tid, han innehaft assessors-tjänst;

att likväl löntagare, som, då han intjänat stadgad tid för erhållande af löneförhöjning, redan uppnått den lefnads- och tjänsteålder, som berättigar honom till pension, icke må tillträda samma förhöjning;

att president, ledamöter och fiskaler äga årligen åtnjuta sommarferier, presidenten och en hvar af ledamöterna två månader samt fiskalerna en hvar efter hofrättens bestämmande högst två månader;

att notarierna äga, efter hofrättens bestämmande, åtnjuta kostnadsfri

ledighet en hvar en månad under sommarferierna, hvilken ledighet må kunna af hofrätten utsträckas öfver en månad under tid, då division på hvilken notarie är indelad, har sommarferier, under förutsättning likväl att notarien afslutat sitt arbete för divisionen samt han icke heller behöfver under nämnda tid tagas i anspråk vare sig såsom biträde vid notariegöromål å annan division eller för bestridande af högre eller med hans egen likställd befattning;

att öfriga tjänstemän äga årligen, när sådant kan ske utan hinder för göromålsens behöriga gång, åtnjuta semester, sekreterare och advokatfiskal en hvar en och en half månad samt aktuarie och arkivarie en hvar en månad;

att vid afgang från tjänsten till följd af afskedstagande, entledigande eller dödsfall själfva lönen äfvensom ortstillägg utgå till månadens slut;

att i fråga om skyldighet att från tjänsten afgå äfvensom i fråga om rätt till pension skall gälla hvad i särskild lag angående civila tjänstinnehafvares rätt till pension är vid tiden för den nya lönestatens ikraftträdande eller, såvidt angår innehafvare af befattning, som där-efter tillträdes, vid tillträdet till befattningen stadgad; samt

att den, som tillträder ny aflöningsstat, skall vara skyldig underkasta sig, efter Kungl. Maj:ts bestämmande, upphörande af eller minskning i extra inkomster, som kunna åtfölja tjänstebefattning eller utgå för bestyr i sammanhang därmed,

dels förklara, att en hvar, som med eller efter ingången af år 1910 tillträder befattning i någon af rikets hofrätter, skall vara pliktig att underkasta sig ofvanberörda villkor och bestämmelser;

dels, i fråga om sättet för genomförande af den föreslagna indragningen af visst antal notariebefattningar vid hofrätterna, godkänna af departementschefen härutinnan framställt, i statsrådsprotollet intaget förslag,

dels, förklara, att de förutvarande innehafvare af öfriga befattningar i hofrätterna, hvilka, oaktadt härtill berättigade, icke före den 1 november 1909 anmäla, att de vilja underkasta sig den nya aflöningsstaten samt ofvannämnda villkor och bestämmelser och som icke lagligen kunna därtill förbindas, skola varda bibehållna vid dem dittills tillkommande aflöningsförmåner äfvensom, i den mån ej annat föranledes af bestämmelserna i förenämnda lag, vid den rätt till pension, som dittills tillkommit dem, dock att, mot befrielse från åliggande skyldighet att bekosta renskrifning, till befattningarna i fråga anslagna renskrifningspenningar skola upphöra att utgå samt att i stället för sportler,

som i sammanhang med löneregleringen indragas, skall utgå godtgörelse, beräknad efter medeltalet af den inkomst, tjänstnehafvare må anses hafva åtnjutit af sålunda indragna sportler under den senast förflutna tid, såvidt möjligt ej understigande fem år, därför denna inkomst kan utrönas;

dels besluta

ej mindre, att de tjänstemän och hofrättsposter, hvilka såsom öfvertaliga icke varda å de nya staterna uppförda, skola, i den mån ej ofvanberörda i fråga om notariebefattningarna föreslagna särskilda bestämmelser till annat föranleda, samtidigt som de nya staterna träda i kraft, uppföras å allmänna indragningsstaten,

än äfven att å allmänna indragningsstaten uppförda öfvertaliga befattningshafvande skola vara berättigade uppbära de löner jämte ålders-tillägg och de tjänstgöringspenningar, hvaraf de vid öfverflyttningen äro i åtnjutande; dock med skyldighet dels att, i händelse de, efter förflyttning till indragningsstaten, erhålla annan ordinarie befattning å rikets, Riksdagens eller kommuns stat i allo frånträda aflöningsförmånerna å indragningsstaten, såvida de understiga eller äro lika med de nya aflöningsförmånerna samt, därest aflöningsförmånerna å indragningsstaten öfverstiga berörda nya aflöningsförmåner, vidkännas mot de senare svarande afdrag, dels ock att, när de, kvarstående å indragningsstaten, uppnått 65 lefnadsår, åtnöjas med pension å indragningsstat motsvarande den del af aflöningsförmånerna, som är att hänföra till lön jämte ålders-tillägg;

dels ock höja de i riksstaten under andra hufvudtiteln uppförda ordinarie anslag för Svea hofrätt med därunder lydande justitiestat från 698,787 kronor till 787,837 kronor eller således med 89,050 kronor, för Göta hofrätt med därunder lydande justitiestat från 482,913 kronor till 528,763 kronor eller sålunda med 45,850 kronor samt för hofrätten öfver Skåne och Bleking med därunder lydande justitiestat från 211,213 kronor till 227,463 kronor eller sålunda med 16,250 kronor.

De till ärendet hörande handlingar skola Riksdagens vederbörande utskott tillhandahållas; och Kungl. Maj:t förblifver Riksdagen med all kungl. nåd och ynnest städse välbevågen.

GUSTAF.

Albert Petersson.

Utdrag af protokollet öfver justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 19 mars 1909.

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern LINDMAN,

Statsråden: PETERSSON,

HEDERSTIERNA,

HAMMARSKJÖLD,

SWARTZ,

grefve HAMILTON,

grefve EHRENSVÄRD,

MALM,

LINDSTRÖM,

NYLANDER.

Chefen för justitiedepartementet statsrådet Albert Petersson anförde härefter:

Den 16 juli 1908 afgaf löneregleringskommittén underdånigt be-
tänkande angående reglering af löneförhållanden m. m. vid rikets
hofrätter. *Ny lönereglering för rikets hofrätter.*

Öfver nämnda betänkande hafva infordrade underdåniga utlåtanden afgifvits af Svea hofrätt den 13, af Göta hofrätt den 2 och af hofrätten öfver Skåne och Blekinge den 26 oktober 1908. Af förstnämnda båda hofrätter hafva vid utlåtandena fogats till hofrätterna ingifna yttranden af tjänstemän och vaktbetjante vid samma hofrätter.

Bih. till Riksd. Prot. 1909. 1 Saml. 1 Afd. 96 Häft.

Sedermera hafva från notarier i Svea hofrätt inkommit särskilda underdåniga framställningar i ämnet af den 16 och den 18 november 1908.

I detta sammanhang har jag vidare att anmäla en underdånig skrifvelse af Riksdagens justitieombudsman af den 27 november 1908 i fråga om befodringsförhållandena vid hofrätterna.

Slutligen är att märka, att kommittén, som den 1 juli 1908, då kommittén redan i hufvudsakliga delar affattat sitt ifrågavarande betänkande, fått från justitiedepartementet mottaga åtskilliga handlingar rörande en af stadsfullmäktige i Malmö gjord framställning om förflyttande till nämnda stad af hofrätten öfver Skåne och Blekinge, uti särskild skrifvelse den 16 juli 1908 afgifvit yttrande i anledning af sistnämnda framställning.

Då förevarande frågor icke hunnit inom departementet undergå sådan behandling, att slutligt förslag kunde inflyta i den till innevarande års Riksdag aflåtna proposition angående statsverkets tillstånd och behof, anmälde jag, som ansåg kommitténs förslag vara af beskaffenhet att kunna i hufvudsakliga delar af Eders Kungl. Maj:t godkännas, vid föredragning den 12 nästlidna januari af frågor om regleringen af andra hufvudtitelns stat för år 1910, att jag ämnade under Riksdagens lopp för Eders Kungl. Maj:t framlägga förslag till ny löne-reglering för rikets hofrätter. I sammanhang härmed anförde jag vidare, att, under förutsättning af bifall till hvad jag därutinnan komme att tillstyrka, erfordrades en förhöjning af de i riksstaten för rikets hofrätter med därunder lydande justitiestater uppförda ordinarie anslag, hvad anginge Svea hofrätt med 89,050, Göta hofrätt med 45,850 samt hofrätten öfver Skåne och Blekinge med 16,250 kronor. Jag hemställde därför, att Eders Kungl. Maj:t tacktes föreslå Riksdagen att i afvaktan på den proposition angående ny löne-reglering för rikets hofrätter, som Eders Kungl. Maj:t kunde komma att till Riksdagen aflåta, i de för hofrätterna med därunder lydande justitiestater nu uppförda ordinarie anslag eller respektive 698,787 kronor, 482,913 kronor och 211,213 kronor, måtte beräknas en förhöjning med ofvan angifna belopp och anslagen i deras helhet sålunda beräknas till respektive 787,837 kronor, 528,763 kronor och 227,463 kronor. Denna framställning vann Eders Kungl. Maj:ts bifall.

Då jag med ledning af den föreliggande utredningen nu går att för Eders Kungl. Maj:t framlägga förslag till nya lönestater för rikets hofrätter, torde jag till en början böra i korthet erinra om hufvud-dragen af

Hofrätternas nuyarande organisation och arbetssätt.

Enligt den för hofrätterna gällande arbetsordning af den 29 november 1901 består Svea hofrätt af president, 14 hofrättsråd och 21 assessorer, Göta hofrätt af president, 8 hofrättsråd och 12 assessorer samt hofrätten öfver Skåne och Blekinge af president, 4 hofrättsråd och 6 assessorer.

*Hofrätternas
sammansätt-
ning.*

Därjämte finnas vid hofrätterna anställda följande ordinarie tjänstemän, nämligen:

vid Svea hofrätt, sekreterare, advokatfiskal, aktuarie, arkivarie, 6 fiskaler och 14 notarier;

vid Göta hofrätt, sekreterare, advokatfiskal, aktuarie, arkivarie, 4 fiskaler och 8 notarier; samt

vid hofrätten öfver Skåne och Blekinge, sekreterare, advokatfiskal, aktuarie, hvilken tillika är arkivarie, 2 fiskaler och 4 notarier.

Till biträde åt sekreteraren, advokatfiskalen och öfriga tjänstemän, som däraf finnas vara i behof, kunna af hofrätterna förordnas amanuenser. Sådana äro för närvarande förordnade till ett antal af:

vid Svea hofrätt 5, nämligen till biträde åt en hvar af sekreteraren, advokatfiskalen, aktuarien och arkivarien äfvensom åt fiskalerna;

vid Göta hofrätt 4, nämligen till biträde åt en hvar af sekreteraren, advokatfiskalen, aktuarien och arkivarien; samt

vid hofrätten öfver Skåne och Blekinge 2, till biträde den ene åt sekreteraren samt den andre åt advokatfiskalen och aktuarien.

Vaktbetjäningen utgöres af:

vid Svea hofrätt 1 vaktmästare och 10 hofrättsposter;

vid Göta hofrätt 1 vaktmästare och 5 hofrättsposter; samt

vid hofrätten öfver Skåne och Blekinge 1 vaktmästare och 2 hofrättsposter.

Hofrätterna äro i och för tjänstgöringen fördelade i divisioner med fem ledamöter å hvarje. Antalet ordinarie divisioner utgör sålunda i Svea hofrätt 7, i Göta hofrätt 4 och i hofrätten öfver Skåne och Blekinge 2. Vid Svea hofrätt tjänstgör dessutom från den 1 september 1904 en extra division, för hvilket ändamål å extra stat medel äro anvisade till arfvoden åt 5 adjungerade ledamöter och två t. f. notarier jämte nödigt vaktmästarebiträde m. m.

Vid hvarje division äro anställda 1 fiskal och 2 notarier med undantag inom Svea hofrätt för en ordinarie division och ofvannämnda extra division, å hvilka såsom uteslutande handläggande vädjade och instämnda mål någon fiskal ej är anställd.

Arbetsätt.

Hofrätternas divisioner arbeta å särskilda arbetsrum med undantag allenast vid behandlingen af vissa ärenden, som skola handläggas i plenum eller, hvad Svea hofrätt angår, af två divisioner samfällt.

I plenum handläggas åtskilliga Kungl. Maj:ts remisser samt frågor om tjänsters tillsättande, om afsked och tjänstledighet, om adjunktion och förordnande att bestrida annan tjänstgöring i hofrätten äfvensom allmänna ärenden af ekonomisk och administrativ natur m. m.

Hvad angår frågor om tjänstledighet för underdomare och om förordnande af vikarier för dem, handläggas dessa frågor uti Göta hofrätt samt hofrätten öfver Skåne och Blekinge i plenum. I Svea hofrätt ankomma däremot enligt § 8 i arbetsordningen dessa frågor på samfäll handläggning af två bland hofrättens divisioner, hvilka af Kungl. Maj:t därtill förordnas för löpande året efter förslag af hofrätten.

Sex divisioner i Svea hofrätt samt de andra hofrätternas divisioner arbeta en vecka i sänder och i tur hvar efter annan å olika sessionsrum. Denna cirkulering sammanhänger därmed, att enligt arbetsordningen mål och ärenden af olika slag skola förekomma till behandling å särskilda därför bestämda rum. Den sjunde ordinarie divisionen i Svea hofrätt äfvensom den extra divisionen, hvilka, såsom ofvan nämnts, uteslutande handlägga vädjade och instämde mål, deltaga icke i denna flyttning. Under ferierna gälla i förevarande afseende särskilda bestämmelser.

Hofrätterna hålla sammanträden å sina ämbetsrum fyra timmar hvar helgfri måndag, tisdag, onsdag, torsdag och fredag, med undantag af påsk- och julferier, som infalla, de förra emellan tisdagen före och måndagen efter påsk samt de senare emellan den 20 december och den 14 januari. Presidenten kan dock från sammanträden å onsdagarna befria division, som därför bereder det allmänna full ersättning genom hemarbete. I Svea hofrätt kan presidenten under samma villkor från sammanträden å ytterligare en dag i veckan befria division, som handlägger uteslutande vädjade och instämde mål. Skulle mellan sessionsdagarna förekomma ärende af så brådskande beskaffenhet, att med dess handläggning ej kan anstå till nästa sessionsdag, skall extra sammanträde hållas.

Ordinarie session, då alla divisionerna samtidigt tjänstgöra, hålles under tiden från och med den 14 januari till och med den 31 maj samt från och med den 1 oktober till och med den 20 december.

Under sommarferierna, som omfatta månaderna juni—september, skall hvarje division tjänstgöra två månader, i den ordning hofrätterna hvar för sig bestämma. Under jul- och påskferierna sammanträder en divi-

sion, så ofta sådant erfordras för behandling af vissa mål rörande häktade samt af löpande ärenden. Sistnämnda tjänstgöringsskyldighet fördelas i tur emellan divisionerna, efter som hofrätterna hvar för sig bestämma.

Presidenterna åtnjuta årligen under sommarferierna 2 månaders ledighet å den eller de tider, de hvar för sig bestämma; och äger president tillika att för enskilda angelägenheter vara befriad från ämbetsutöfning högst 14 dagar under hvarje session, då han finner sig däraf vara i behof. En hvar ledamot åtnjuter årligen 2 månaders ledighet under sommarferierna. Sekreteraren, advokatfiskalen, aktuarien och arkivarien äga att årligen å den tid, sådant utan olägenhet kan ske, erhålla 1 $\frac{1}{2}$ månads frihet från tjänstgöring med skyldighet att själfva bekosta vikarie. Fiskaler och notarier åtnjuta högst 2 månaders ledighet, efter som hofrätten bestämmer.

Ferier och semester.

För hofrätternas uppgift i afseende å rättsskipningens handhafvande m. m. torde det ej vara erforderligt att här redogöra. De särskilda tjänsteinnehafvarnas åligganden äro enligt arbetsordningen följande.

De särskilda tjänsteinnehafvarnas åligganden.

Presidenten är Kungl. Maj:t ansvarig för ärendenas jämna gång och skall således tillse, att en hvar af hofrättens ledamöter och tjänstemän fullgör sina åligganden.

Presidenten.

Förutom hvad redan i det föregående blifvit i vissa hänseenden omnämndt, tillhör det presidenten vidare: att öppna till hofrätten ankommande bref; att, då omständigheterna därtill föranleda, utfärda kallelse till plenum eller till extra sammanträde å division eller, hvad Svea hofrätt angår, till sådant sammanträde af två divisioner, som omnämnes i § 8; att föra ordet i hofrättens plenum och på den division, där han för tillfället deltagar i arbetet, samt, i Svea hofrätt, vid behandlingen af ärenden, som afses i § 8; att, äfven i de fall, då af Kungl. Maj:t infordradt utlåtande icke skall afgifvas i plenum, deltaga i besvarandet af Kungl. Maj:ts remisser, de där icke angå något i presidentens frånvaro å division handlagdt mål; att vid början af hvarje år aflämna till chefen för justitiedepartementet uppgift å dem, som hofrätten under nästföregående år förordnat till adjungerade ledamöter; att underteckna de expeditioner, som böra underskrifvas på hofrättens vägnar; samt att bestämma ledamöters och andra tjänstemäns fördelning till tjänstgöring på divisionerna, dock med iakttagande dels att de äldsta hofrättsråden blifva ordförande å division och, hvad beträffar Svea hofrätt, bland dem de yngste ordförande på de divisioner, som hand-

lägga uteslutande vädjade och instämnda mål, dels ock att ledamot icke å annan tid än vid sessions början må flyttas från en till annan division, utan att hofrätten i plenum godkänner sådant.

Är presidenten frånvarande, bestridas hans åligganden af den äldste tjänstgörande ledamoten, dock att härutinnan i Svea hofrätt för ärenden, som afses i § 8, gälla särskilda regler.

Ledamöter.

Hofrätts ledamöter föredraga de mål och ärenden, hvilkas föredragning icke, på sätt nedan närmare förmäles, ankommer på sekreteraren eller fiskalerna. Ordförande å division deltagar emellertid icke i föredragningen utom å de förutnämnda två divisioner i Svea hofrätt, hvilka uteslutande handlägga vädjade och instämnda mål, där ordförandena till hälften mot öfriga ledamöter deltaga i föredragningen.

Ordförande å division har i sådan egenskap att utöfva närmaste tillsynen därå, att beslut i mål och ärenden, som icke annan ledamot föredragit, varda, så fort ske kan, i behörig ordning uppsatta och expedierade; och bör ordföranden i öfrigt tillse, att stadgad ordning vid arbetet iakttages samt att vederbörande expeditionshafvande och andra tjänstemän fullgöra sina skyldigheter, såvidt divisionen angår.

Hofrätts öfriga ledamöter hafva, med det undantag för Svea hofrätt, som framgår af föreskrifterna i § 8, lika tjänstgöringsskyldighet; och åligger dem äfvensom ordförandena på de divisioner i Svea hofrätt, som handlägga uteslutande vädjade och instämnda mål, att, en hvar i afseende å de honom såsom referent tillhörande mål, dels skyndsamt bereda, det målen komma i skick att kunna med slut afhjälpas, för hvilket ändamål referenten, bland annat, bör, så snart ske kan, anmäla hos hofrätten, om beslut tarfvas öfver invändning eller annan fråga i rättegången, innan dom eller utslag meddelas i hufvudsaken, om anledning förekommer att hålla förhör med parter eller vittnen, eller om eljest någon hofrättens åtgärd erfordras, innan målet företages till hufvudsaklig pröfning, samt verkställa den fördragning, som i sådant afseende finnes nödig; dels, sedan alla förberedande åtgärder ägt rum, föredraga målen till afgörande, hvilket bör ske i tur ledamöterna emellan; dels granska protokoll, bref och andra expeditioner, innan de anmälas till justering; dels ock hafva närmaste tillsynen därå, att besluten, så fort ske kan, uppsättas och expedieras, och att i de mål, däri anmälan af missnöje med hofrätts utslag enligt 30 kapitlet 12 § rättegångsbalken skett, handlingarna insändas till nedre justitierevisionen. Då mål föredrages till afgörande, skall förslag till rubrik å dom eller utslag i målet vara af referenten uppsatt och underskrifvet. Vid förhör i vädjadt mål föres ordet af referenten; dock tillkommer divisionens ordförande att afkunna beslut, som meddelas vid förhör.

För måls beredande till föredragning och afgörande må division lämna ledamot under högst en vecka i sänder befrielse från tjänstgöring å ämbetsrummet, dock endast i fall divisionen enhälligt finner det vara erforderligt och det icke föranleder till behof af ledamots adjungerande eller eljest vållar hinder i det gemensamma arbetets gång.

Sekreteraren åligger:

Sekreterare.

att föredraga civila mål och ärenden samt fiskaliska åtal, som icke äro lottade;

att uppsätta och till expedition befordra hofrättens i plenimål samt i Svea hofrätt jämväl dess enligt § 8 fattade beslut, då de ej genom protokollsutdrag utfärdas, stämningar, förordnanden, som ej genom utdrag af protokollet meddelas, kungörelser och bevis angående förmynderskap samt skrivelser och utlåtanden i civila mål och ärenden, som beslutas å division och icke afse endast öfversändande af expeditioner eller blott innefatta föreskrift om insändande af handlingar;

att kontrasignera alla utgående expeditioner, som af hofrätten eller å dess vägnar underskrifvas;

att ombesörja lottning af Kungl. Maj:ts remisser, skriftväxlingar i civila mål och ärenden äfvensom fiskaliska aktioner samt upprättande af rotlar däröfver och öfver de ärenden, som föredragas af sekreteraren;

att verkställa upprop till utgifvande af domar;

att, då i vädjadt mål part söker anstånd, eller vid utgången af tiden för ingifvande af inlagor från kärandens sida protokoll eller vadebevis felas, om förhållandet göra anmälan hos hofrätten;

att, på grund af uppgifter från vederbörande expeditionshafvande, hvarje vecka upprätta och till allmänna tidningarna insända förteckning å vissa af hofrätten meddelade utslag, efter hvad därom är särskildt stadgadt;

att hålla förteckningar dels öfver hofrättens tjänstemän och auskultanter, dels öfver förmyndare, som af hofrätten förordnas eller entledigas, dels öfver hofrättens beslut angående beviljad tjänstledighet för underdomare och förordnande för andra personer att förvalta deras ämbeten och dels öfver dem, som genom anmälan till hofrätten ställt ombud för besvärshandlingars mottagande; samt

att låta upprätta hofrättens arbetsförteckning och tillse, att de uppgifter, som i öfrigt böra aflämnas från hofrätten, blifva behörigen expedierade.

Sekreteraren i hofrätten öfver Skåne och Blekinge åligger därjämte dels att emottaga och i diarierna anteckna inkommande handlingar, med undantag af dem, som aflämnas vid förhör, och dels att verkställa belägg-

ning med stämpelpapper af hofrättens utgående expeditioner, tillhandahålla dem åt vederbörande och redovisa de för dem inflytande medel.

Advokatfiskal.

Advokatfiskalen är kronans ombudsman och allmän åklagare i hofrätten och har i denna egenskap att ställa sig till efterrättelse de föreskrifter, som äro gifna i lag och särskilda författningar eller meddelas honom af vederbörande.

Honom åligger vidare:

att tillse, dels att renoverade exemplar af underrätternas protokoll och domböcker varda inom föreskrifven tid insända till hofrätten och i behörig ordning förvarade, dels att fångförteckningar i stadgad ordning inkomma och granskas, dels att behöriga utdrag af saköreslängd varda i rätt tid öfversända till vederbörande för böternas uttagande, och dels, på grund af inkomna förteckningar å döda personer af frälseståndet, att bouppteckningar i rätt tid ingifvas till hofrätten;

att i hofrätten inlämna besvär eller andra handlingar, som för sådant ändamål varda honom tillsända af allmän åklagare;

att, då allmän åklagare vill hos justitiekanslern hemställa om fullföljd af talan mot hofrättens utslag i brottmål, tillhandagå åklagaren med handlingars uttagande och öfversändande till justitiekanslern efter hvad därom särskildt stadgas;

att hafva vård om hofrättens boksamling och öfriga tillhörigheter; samt

att hålla diarier och förteckningar öfver alla till hans handläggning hörande mål och ärenden.

Aktuarie.

Aktuarien skall utfärda anslag om upprop till domars utgifvande, ordna handlingar i vädjade mål, verkställa lottning af instämnda och vädjade mål, upprätta rotlar däröfver samt öfverlämna emottagna handlingar till vederbörande föredragande.

I Svea och Göta hofrätter åligger ock aktuarien:

att mottaga och i diarierna anteckna inkommande handlingar, undantagandes sådana, som aflämnas vid förhör, äfvensom, hvad Svea hofrätt angår, handlingar i brottmål;

att, då i vädjadt mål part söker anstånd, eller vid utgången af tiden för ingifvande af inlagor från kärandens sida protokoll eller vadebevis felas, ofördröjligen gifva sådant tillkänna för sekreteraren; samt

att verkställa beläggning med stämpelpapper af hofrättens utgående expeditioner, tillhandahålla dem åt vederbörande och redovisa de för dem inflytande medel.

I hofrätten öfver Skåne och Blekinge bestrider aktuarien jämväl de göromål, som tillhöra arkivariens befattning.

Till arkivariens befattning hör:

Arkivarie.

att af expeditionshafvande emottaga och i behörig ordning förvara inkomna handlingar i afgjorda mål och ärenden samt hofrättens protokoll och inläggande exemplar af domar, utslag, bref, utlåtanden och andra expeditioner;

att hafva närmaste tillsyn öfver arkivet, föra förteckning öfver dess innehåll samt minst fyra timmar hvarje söckendag hålla arkivet öppet;

att i mål, däri missnöjesanmälan enligt 30 kapitlet 12 § rättegångsbalken skett, insända till nedre justitierevisionen de till hofrätten inkomna och icke af parterna uttagna handlingar; samt

att expediera utdrag af protokoll i afgjorda mål äfvensom afskrifter af andra till arkivet hörande handlingar.

Fiskalerna föra rotlar angående brottmål och verkställa lottning af dessa mål, där sådan skall ske, föredraga alla dylika mål och ärenden samt uppsätta och expediera hofrättens däri beslutade utslag, skrivelser och utlåtanden, med undantag af sådana utslag, som meddelas i anledning af besvär, ansökningar och andra skrifter, däröfver förklaring icke infordrats.

Fiskaler.

Fiskalerna skola jämväl granska inkomna fänglistor och däri göra erforderliga anteckningar.

Är advokatfiskalen hindrad att föra talan, som bör bevakas af advokatfiskalsämbetet, skall någon af fiskalerna fullgöra detta åliggande.

Därjämte åligger fiskalerna i Svea hofrätt dels att emottaga och i diarium anteckna inkommande handlingar rörande brottmål, dels att, då hofrätten därom förordnar, i sekreterarens ställe fullgöra den honom åliggande skyldighet att föredraga civila besvärsmål.

Hofrätten äger förordna extra ordinarie tjänsteman att i fiskals ställe fullgöra någon del af den honom åliggande tjänstgöringsskyldigheten, när sådant pröfvas nödigt för arbetets jämna gång eller af annan anledning lämpligt.

Notarierna åligger att föra hofrättens protokoll i alla mål och ärenden samt uppsätta och expediera hofrättens domar och utslag i civila mål, sådana skrivelser i dylika mål, som ej expedieras af sekreteraren, samt de utslag angående brottmål, som ej tillhöra fiskalernas expedition.

Notarier.

Hofrätten äger förordna den eller dem af sina underlydande tjänstemän, som anses lämpliga därtill, att emottaga och förvalta expensmedel, som anordnas till hofrätten, att ombesörja upphandling af skrifter, materialier och ved samt andra inköp och arbeten, som erfordras för

Särskilda
uppdrag åt
tjänstemän.

hofrättens räkning, äfvensom att i öfverensstämmelse med särskildt meddelade föreskrifter upprätta rekvisition å samt utdela och redovisa för hofrättens aflöning.

Svea och Göta hofrätter äga, om det finnes nödigt för ärendenas obehindrade gång, uppdraga åt amanuensen hos aktuarien att i dennes ställe emottaga och i diarium anteckna inkommande handlingar i vädjade och instämnda mål och ordna handlingarna i vädjade mål äfvensom göra sådant tillkännagifvande hos sekreteraren, hvarom ofvan är nämndt, samt utfärda anslag om upprop till domars utgifvande.

Hofrätterna äga i öfrigt att hvar för sig meddela nödiga föreskrifter angående sina underlydande tjänstemäns åligganden.

*Instruktioner
för vaktbetjä-
ningen.*

För vaktbetjäningen äro särskilda instruktioner utfärdade af hofrätterna.

Vaktmästaren i Svea hofrätt, som är de därstädes anställda hofrättsposternas närmaste förman, tillhör enligt den för vaktbetjäningen i nämnda hofrätt utfärdade instruktion hufvudsakligen:

att vaka däröfver, att hofrättsposterna fullgöra sina skyldigheter; att före sessionstidens början infinna sig i hofrätten och undersöka, huruvida vädring, eldning och städning i samtliga ämbetslokaler i behörig ordning ägt rum, samt att kvarstanna, tills ledamöterna lämnat verket; att mellan hofrättsposterna fördela kallelser till parter eller andra; att tillse, att föreskrifna anslagsböcker finnas på sina behöriga platser, samt att tillhandahålla vederbörande dessa böcker; att till vård emottaga skrifmaterialier, som upphandlas för hofrättens räkning, och i mån af behof tillhandahålla bläck, omslagspapper med flera mindre förbrukningsartiklar samt på rekvisition af tjänstemännen mot kvitto utlämna skrifpapper och pennor; att emottaga och utdela till vederbörande exemplar af svensk författningssamling; att i enlighet med föreskrifter af arkivarien ombesörja upphandling af ved för ämbetsverket och hafva vård och uppsikt öfver vedförrådet, samt att hafva tillsyn å hofrättens möbler och andra inventarier.

Enligt samma instruktion äro hofrättsposternas i Svea hofrätt hufvudsakliga åligganden:

att hvarje söckendag sist före kl. 10 f. m. inställa sig i hofrätten för upppassning samt kvarstanna där, tills divisionerna åtskilts; att efter befallning uträtta tjänsteärenden jämväl utom verket; att delgifva hofrättens kallelser åt parter och andra; att inom tilldelad trakt hembära handlingar till hofrättens ledamöter och andra tjänstemän; samt att hvar efter annan i fastställd ordning tjänstgöra dels en vecka såsom

vakt i hofrättens ämbetslokal, dels en vecka såsom »brefdragare» och dels en vecka å advokatfiskals- och arkivariekontoren samt kansliet.

I sistnämnda hänseenden skall följande iakttagas:

Den såsom vakt tjänstgörande hofrättsposten får ej lämna lokalen under veckan mera än högst två timmar hvarje söckendags förmiddag. Vakten har att tillåsa lokalerna, ordna under dagen ur bokförråden framtagna böcker, tillse att lokalerna i våningen en trappa upp i vederbörlig ordning sopas och dammas af därtill anställd person, vädra lokalerna samt tillse eldningen, hvilken hofrätten kan uppdraga åt vakten att mot särskild ersättning själf utföra.

Den såsom »brefdragare» anställda hofrättsposten har att hämta och afsända samtliga bref och i förekommande fall för erhållande af ledamöters underskrift till dem hembära och efter underskriften återställa expeditioner.

Den på advokatfiskals- och arkivariekontoren samt kansliet tjänstgörande hofrättsposten skall tillse, att rummen på nedra botten och två trappor upp sopas, städas och vädras, äfvensom hålla tillsyn öfver eldningen i dessa våningar och i trappuppgångarna med nyssnämnda skyldighet i afseende å eldningens verkställande mot särskild ersättning.

I öfrigt åligger det vaktbetjäningen att ställa sig till efterrättelse de ytterligare föreskrifter i afseende å tjänstgöringen, som kunna varda meddelade af hofrätten eller dess president.

Vaktbetjäningen står under omedelbar tillsyn af advokatfiskalen.

De för vaktbetjäningen i Göta hofrätt samt hofrätten öfver Skåne och Blekinge utfärdade instruktioner innehålla bestämmelser i hufvudsak likartade med dem, som sålunda meddelats för vaktbetjäningen i Svea hofrätt.

Kommitténs förslag angående hofrätternas organisation.

Åttonde divisionen i Svea hofrätt.

Den första fråga, kommittén upptagit till behandling, är spørgsmålet, huruvida behofvet af den åttonde divisionen i Svea hofrätt kan anses vara af så stadigvarande natur, att samma division bör uppföras å ordinarie stat.

Ifrågavarande division, hvilken, såsom jag redan i det föregående erinrat, varit i verksamhet från den 1 september 1904, tillkom närmast i anledning af den väsentliga ökning af de till hofrätten inkommande

vädjade mål, som gjorde sig gällande efter det den nya fullföljdslagen den 1 januari 1902 trädte i kraft.

I det utlåtande, som hofrätten afgaf den 20 december 1905 beträffande behovet och lämpligheten af en särskild hofrätt för de norra delarna af riket, upptog hofrätten till besvarande frågan, huruvida behovet af en åttonde division vid hofrätten kunde antagas blifva konstant eller icke; och ansåg hofrätten, att denna fråga kunde sägas vara hufvudsakligen beroende därpå, om väsentlig och bestående nedgång inträdde i antalet vademål, sådant det visat sig från och med år 1902. Hvad intill slutet af år 1905 förekommit syntes hofrätten icke gifva anledning att förutsätta återgång i antalet dylika mål, och det ansågs föga antagligt, att efter hand skulle i det hela uppstå sådan verklig och varaktig minskning i hofrättens arbetsmaterial, att den åttonde divisionen kunde undvaras.

Uti underdånig skrifvelse den 1 oktober 1906 angående anslag för fortsatt uppehållande af den åttonde divisionens verksamhet meddelade hofrätten, att under de tre första kvartalen af samma år till hofrätten inkommit nya vademål till ett antal, som något öfverstege antalet under motsvarande kvartal af år 1905. Behovet af den extra divisionen kvarstode sålunda fortfarande och detta vore så stadigvarande, att hofrätten ansåge det kunna ifrågasättas, huruvida icke åtgärd genast borde vidtagas för den extra divisionens uppförande på ordinarie stat.

Till upplysning rörande förhållandet mellan inkomna och afgjorda vädjade mål hos Svea hofrätt under åren 1903—1907 har kommittén meddelat följande å tillgängliga statistiska uppgifter grundade tabell:

År.	Från föregående år balanserade.	Under året inkomna.	Summa.	Under året afgjorda.	Till nästkommande år balanserade.
1903	970	1,449	2,419	1,272	1,147
1904	1,147	1,507	2,654	1,363	1,291
1905	1,291	1,437	2,728	1,500	1,228
1906	1,228	1,547	2,775	1,498	1,277
1907	1,277	1,433	2,710	1,542	1,168

Kommittén.

Med erinran att, på sätt af nämnda tabell framgår, under år 1907 till hofrätten inkommit ett ej oväsentligt mindre antal vädjade mål än under näst föregående år äfvensom att balansen af dylika mål vid 1907

års utgång ej obetydligt nedgått, har kommittén i förevarande fråga vidare anført följande.

Af de balanserade vademålen torde ett antal af ungefär 500 kunna räknas till normal balans. För att vederbörande referenter måtte hinna att få förslag till domsrubriker i vädjade mål uppsatta och till föredragning bereda dylika mål samt för föredragningens jämna fortgång äga tillgång till vädjade mål af olika beskaffenhet och omfång, vore det nämligen fördelaktigt, att ett ej alltför ringa antal dylika mål funnes att tillgå för en hvar af de 34 ledamöter i Svea hofrätt, som hade att föredraga sådana mål. Vidare borde i den nämnda normala balansen inräknas ett ej obetydligt antal till hofrätten inkomna mål, som ej kunde företagas till afgörande, enär parternas skriftväxling, hvartill i allmänhet åtginge högst åtta veckor, icke afslutats och målen följaktligen ej vore färdiga att lottas. Af andra mål än vädjade förekomme hos hofrätten i regel icke balans af nämnvärd omfattning.

Om än följaktligen, med hänsyn till de vädjade målen, ringa utsikt funnes, att Svea hofrätt ännu under en följd af år skulle kunna undvara den åttonde divisionen, syntes dock kommittén möjlighet föreligga, att, såsom i slutet af 1890-talet ägde rum, antalet inkommande dylika mål kunde åtminstone för några år komma att nedgå och alltså den under år 1907 inträffade minskade tillströmningen af mål fortfara.

I hvarje fall hade enligt kommitténs åsikt sistnämnda division allt för kort tid varit i verksamhet för att ett bestämt omdöme ännu kunde uttalas, huruvida behofvet af densamma kunde blifva stadigvarande och divisionen fördenskull böra uppföras å ordinarie stat.

Mot det af kommittén sålunda gjorda uttalande har hofrätten i *Svea hofrätt*. sitt öfver kommittébetänkandet afgifna utlåtande icke haft något att erinra.

Efter hvad jag inhämtat, har under år 1908 till hofrätten inkommit vädjade och instämnda mål till ett antal af 1,528 samt afgjorts dylika mål till ett antal af 1,512, hvadan balansen af dylika mål vid 1908 års slut, utgörande 1,184 mål, åter i någon mån ökats. Då emellertid ännu någon tids erfarenhet härutinnan torde böra afvaktas, har jag i likhet med kommittén funnit frågan om uppförande å ordinarie stat af den åttonde divisionen i Svea hofrätt böra tillsvidare anstå och medel till uppehållande af samma division, om hvars fortsatta behöflighet under nuvarande förhållanden någon meningsskiljaktighet icke försports, sålunda fortfarande äskas å extra stat. *Departementschefen.*

Särskild hofrätt för Norrland.

Då det sålunda må antagas, att Svea hofrätt måste under den närmaste framtiden arbeta på åtta divisioner, har för kommittén framställt sig det spörsmålet, huruvida ej detta förhållande lämpligen bör föranleda till utbrytande från nämnda hofrätt af några divisioner för upprättande af en särskild hofrätt för de norra delarna af riket.

Detta spörsmål har kommittén ansett böra för närvarande besvaras nekande, och är kommitténs uttalande härutinnan enhälligt.

Innan jag emellertid ingår på redogörelse för de skäl, kommittén åberopat till stöd för denna sin uppfattning, torde jag böra i korthet erinra om hufvuddragen af denna frågas föregående behandling under senare tid.

Den 13 april 1905 undfick Svea hofrätt nådig befallning att förebbringa utredning och afgifva utlåtande, bland annat, rörande behovet och lämpligheten af en särskild hofrätt för de norra delarna af riket. Den 20 december 1905 afgaf hofrätten det sålunda infordrade utlåtandet. I detta utlåtande upptog hofrätten till granskning de skäl, som hufvudsakligen från två olika synpunkter framkommit till stöd för den ifrågasatta åtgärden, den ena att hofrättens storlek tydligtvis måste medföra åtskilliga olägenheter och den andra att den angifna åtgärden skulle vara af behovet påkallad för de nordligaste delarna af riket.

Hofrätten fann de i förre hänseendet anförda skälen icke ådagalägga nödvändigheten af den föreslagna anordningen. Och de fördelar, som för den rättssökande allmänheten eller eljes ur processuell synpunkt kunde under nu gällande rättgångsordning vinnas genom upprättande af en särskild hofrätt för de norra delarna af riket, ansåg hofrätten vara alltför oväsentliga för att kunna i och för sig utgöra grund för vidtagande af en dylik genomgripande åtgärd.

Härtill komme vissa omständigheter, som enligt hofrättens uppfattning syntes tala emot den ifrågasatta förändringen, såsom att en tilltänkt rättegångsreform uppenbarligen skulle i flere afseenden betinga helt andra anordningar, än som under nuvarande förhållanden kunde ifrågakomma, samt den sannolika svårigheten att i längden på fullt tillfredsställande sätt besätta ett större antal ledamotsplatser inom en hofrätt i Norrland.

Hofrätten fann sålunda framgå, att upprättande af särskild hofrätt för de nordligare delarna i riket ej i verkligheten påkallades af något förefintligt oundgängligt behof eller ens kunde betecknas såsom under förhandenvarande förhållanden i öfvervägande grad lämpligt.

Vid anmälan i statsrådet den 12 januari 1907 af hofrättens ofvan omförmälda underdåniga skrifvelse den 1 oktober 1906 hade jag för egen del anledning uttala mig i denna fråga. Jag yttrade därvid, att jag visserligen ansåge högst troligt, att växande folkmängd och ökad utveckling inom rikets norra del så småningom komme att göra en särskild mellaninstans för denna del nödvändig, men att meningarna härom ännu icke torde hafva så enat sig, att frågan kunde anses mogen för afgörande. Någon olägenhet af att den ännu någon tid uppsköttes syntes mig i allt fall ej kunna påvisas. Huruvida med anordningen borde dröjas ända till den tid, då en reform af vår rättegångsordning kunde tänkas blifva genomförd, syntes mig vid dåvarande tidpunkt icke kunna bedömas. Men det afgörande skälet mot att då söka genomföra anordningen var för mig det, att, innan hofrättsledamöternas aflöning blifvit så reglerad, att de i ekonomiskt hänseende intoge en tillräckligt oberoende ställning, inrättandet af en hofrätt för Norrland ej syntes mig tillrådligt.

Sedermere har justitieombudsmannen uti underdånig skrifvelse den 15 juli 1907 till bemötande upptagit vissa delar i hofrättens förenämnda utlåtande den 20 december 1905.

Slutligen vill jag i detta sammanhang erinra, att från landshöfdingen i Jämtlands län och stadsfullmäktige i vissa städer i Norrland till justitiedepartementet inkommit särskilda framställningar, innefattande önskemål angående platsen för förläggningen af en norrländsk hofrätt.

För att härefter öfvergå till kommitténs yttrande i förevarande fråga har kommittén, hvad först angår den farhåga, som uttalats därom, att genom Svea hofrätts storlek enheten i rättsskipningen på hofrättens olika divisioner kunde äfventyras, utan tvekan anslutit sig till den af Svea hofrätt i dess utlåtande den 20 december 1905 häfdade meningen, att enhet i rättsskipningen bättre främjas med bibehållande af hofrättens nuvarande divisioner på samma ort.

Kommittén.

Beträffande den från vissa håll uttryckta farhåga, att en hofrätt, bestående af ett så stort antal divisioner som Svea hofrätt, icke skulle kunna äga tillräcklig kännedom om de personer, som sträfvade efter att vinna fast anställning i verket, och således ej skulle kunna göra ett riktigt och rättvist urval bland de sökande, har kommittén erinrat, att den tid, under hvilken den extra ordinarie tjänstemannen har att tjänstgöra i hofrätten, innan fråga uppstår om erhållande af ett första förordnande såsom fiskal, pläгат, enligt hvad i hofrättens sistberörda utlåtande uppgifves, uppgå till minst 2 år, ofta nog till 3 år och där-

öfver, hvilken tid dock, såsom af justitieombudsmannen framhållits, något förkortats, sedan hofrättens yttrande afgafs. Det har emellertid synts kommittén, som om sistnämnda förhållande ej behöfver medföra, att ett färre antal ledamöter än förut blifva i tillfälle att erhålla kännedom om vederbörandes duglighet. I samma mån nämligen som en minskning inträdt i autalet af dem, som eftersträfvat fiskalsförordnanden, hade, enligt kommitténs uppfattning, möjligheten för dessa ökats att kunna samtidigt tjänstgöra på olika divisioner och såmedelst komma i tillfälle att i arbetet biträda ett större antal ledamöter. Kommittén hade sig äfven bekant, att så varit förhållandet under de senaste åren; och det ville därför synas kommittén, som om, äfven med en förkortad tjänstgöringstid för erhållande af fiskalsförordnande, behörig ledning borde kunna vinnas för bedömande af sökandes större eller mindre duglighet. Under alla förhållanden torde väl alltid minst ett lika stort antal ledamöter i Svea hofrätt som i de mindre hofrätterna komma att äga personlig kännedom om skickligheten hos dem, som söka dylikt förordnande.

De i nu nämnda hänseenden uttalade farhågorna med afseende å Svea hofrätts storlek som ämbetsverk syntes kommittén sålunda icke påkalla hofrättens uppdelning i två öfverdomstolar. Om så ansåges böra ske, torde fördens skull behofvet och lämpligheten däraf vara att söka i andra förhållanden.

I sådant afseende har af kommittén erinrats, hurusom ofta anförts, att på grund af de stora afstånden mellan de norrländska orterna och hufvudstaden de rättssökande skulle åsamkas olägenheter och dryga kostnader vid målens utförande i Svea hofrätt, hvarjämte svårigheter skulle föreligga att anordna förhör med parter eller vittnen inför hofrätten.

I anslutning till hvad Svea hofrätt i sitt berörda utlåtande härutinnan andragit, har emellertid kommittén såsom sin åsikt uttalat, att förmanen för de rättssökande med inrättandet af en särskild hofrätt i Norrland torde blifva inskränkt till hufvudsakligen dem, som bo i den stad, där hofrätten blefve förlagd, och denna stads närmaste grannskap. Af huru ringa betydelse denna förmån i öfrigt skulle blifva, torde framgå redan vid betraktande af Norrlands ofantliga utsträckning. Så länge rättegångsförfarandet i hofrätt vore i hufvudsak skriftligt, syntes med nuvarande postförbindelser afståndet till vederbörande hofrätt i allmänhet vara för parter af jämförelsevis underordnad betydelse. Fördelen för de rättssökande att bland de rättsbildade advokater, som finnas i hufvudstaden, kunna vinna biträde för talans fullföljd såväl i hofrätten

som sedermera vid behof hos Kungl. Maj:t ansåg kommittén däremot vara synnerligen beaktansvärd.

Att intresset för inrättandet af en särskild hofrätt för Norrland vore stort i den stad och närmaste ort däromkring, hvilkas invånare trodde sig hafva utsikt att få en dylik hofrätt förlagd dit, vore ju uppenbart. Men att förevarande fråga skulle vara en hela Norrland eller större delen däraf omfattande angelägenhet af synnerligen stor betydelse, tilläte sig kommittén draga i tvifvelsmål. Från nationella och kulturella synpunkter borde enligt kommitténs åsikt denna fråga lämpligen ej betraktas.

Ur nu berörda förhållanden syntes fördenskill öfvertygande skäl icke heller kunna hämtas för den ifrågasatta delningen af Svea hofrätt; och kommittén hölle före, att i en vid 1908 års riksdag inträffad omständighet ett ganska starkt talande skäl framkommit emot att för närvarande inrätta en ny hofrätt. Kommittén syftade härvid på den omständighet, att frågan om en modernare processordning, som länge stått på dagordningen i vårt land, kunde anses hafva ryckt ett stort steg framåt därigenom, att chefen för justitiedepartementet ställt i utsikt, att berörda fråga skulle inom en snar framtid blifva föremål för utredning.

I hvilken riktning processreformen beträffande mellaninstansen komme att gå, torde, framhåller kommittén, ännu ej kunna förutsägas, lika litet som de lämpligaste förläggningsorterna för sådana domstolar på förhand torde kunna bestämmas. Att emellertid under så beskaffade förhållanden för närvarande besluta inrättande af en hofrätt i Norrland, hvars organisation, sådan den under nuvarande ordning kunde vara bestämd, med stor sannolikhet ej komme att under synnerligen lång tid blifva bestående, ansåge kommittén ej välbetänkt. Det kunde jämväl befaras, att den plats, å hvilken lokal för en norrländsk hofrätt med stora kostnader blefve uppförd, i en ej aflägsen framtid komme att visa sig såsom olämplig förläggningsort för en öfverdomstol, samt att, i sammanhang med de förändringar i organisation och verksamhetsområden, som processreformens genomförande torde medföra, en delning af den nu ifrågasatta hofrätten och dess arkiv finge verkställas.

En annan omständighet, som vid afgörandet af föreliggande fråga ej torde kunna lämnas utan beaktande, vore rekryteringen af hofrätternas personal. Ehuru antagas borde, att med de förhöjda aflöningar, som kommittén föreslagit, de största svårigheterna i afseende å rekryteringen inom de i landsorten förlagda hofrätterna skulle komma att hälvas, delade kommittén dock i hufvudsak Svea hofrätts i dess oftaberörda utlåtande gjorda uttalanden om den större lättheten att vid en stor hofrätt

i hufvudstaden kunna draga till sig största antalet dugande extra ordinarie tjänstemän.

Svea hofrätt. Svea hofrätt har i sitt utlåtande öfver kommitténs betänkande ej funnit anledning ånyo uttala sig i frågan.

*Departements-
chefen.* Genom bifall till den nya lönestat för hofrätterna, som jag nu går att föreslå, skulle visserligen det tidigare af mig i främsta rummet åberopade skälet mot att omedelbart skrida till inrättande af en särskild hofrätt för Norrland förlora sin betydelse. Oafsedt denna omständighet synes emellertid uppenbart, att hvad jag vid samma tillfälle yttrade därom, att denna fråga ännu icke kan anses mogen för afgörande, fortfarande äger giltighet. Kommitténs enhälliga uttalande torde härutinnan bära tillräckligt vittnesbörd. Då härtill kommer, att frågan om en reform af vårt rättegångsväsen synes blifva allt mera aktuell och säkerligen ej kan för någon längre framtid undanskjutas, torde häri ligga ett ytterligare talande skäl för att för närvarande jämväl låta med frågan om inrättandet af en hofrätt för Norrland tillsvidare anstå.

Särskild afdelning vid Svea hofrätt för vissa Norrlandsmål.

Kommittén. Kommittén har emellertid i detta sammanhang till undersökning upptagit frågan, om ej de önskemål, som legat till grund för krafvet på en särskild hofrätt för Norrland, skulle kunna i viss mån tillgodoses genom andra anordningar, vidtagna inom den bestående hofrättsorganisationens ram. I sådant afseende har kommittén, med erinran att en af hofrätternas hufvudsakliga uppgifter är att hålla uppsikt öfver underdomstolarna, till en början framhållit, att hofrätts verksamhet i nämnda hänseende väl endast i undantagsfall torde kunna komma att utöfvas genom inspektioner, men att ju mindre omfattning en hofrätt har, desto oftare får den enskilde ledamoten tillfälle att pröfva mål från samma domsaga och därigenom bilda sig ett omdöme om rättskipningens allmänna tillstånd inom domsagan. Af vikt vore ju ock för hofrättens särskilda ledamöter att erhålla personlig erfarenhet om dugligheten hos underdomarnas vikarier och dessas lämplighet för domarekallet, och naturligt vore, att svårigheten i nämnda hänseende växer, i samma mån som verket tilltager i omfattning. Svea hofrätt hade sökt att minska verkningarne däraf genom att utverka sådan ändring i arbetsordningen, att åt presidenten och två af hofrättens divisioner uppdragits afgörandet af frågor om underdomares ledighet och om förordnande af deras

vikarier. En sådan anordning kunde dock ej i längden anses tillfredsställande. Med den omfattning hofrätten har, torde det nämligen understundom kunna inträffa, att pröfning af fullföljda mål till större antal från samma domsaga komme att tillfalla någon af de divisioner, som under löpande arbetsåret ej deltaga i handläggningen af nyssberörda ärenden. Vid uppkommen fråga om en föreslagen vikaries lämplighet till erhållande af fortsatt förordnande kunde alltså ett värdefullt material vara undandraget de ledamöters kännedom, som hade att afgöra denna fråga och för dess rätta bedömande behöft hafva tillgång därtill.

Från anhängarna af en särskild norrländsk hofrätt hade därjämte blifvit anfördt, att inom en dylik hofrätt skulle, till rättsskipningens fromma, kunna koncentreras en noggrannare och djupare kunskap om de för Norrland speciella förhållandena, och att för pröfningen af de speciella Norrlandsmålen det sålunda skulle vara en mycket stor fördel, om afgörandet öfverlämnades åt domare, som lefde och verkade midt i de förhållanden, ur hvilka tvisterna uppkommit. Hvad i sistnämnda hänseende anförts innebure visserligen enligt kommitténs åsikt en betydlig öfverdrift, men det torde dock få anses vara till gagn för rättsskipningen, att vissa hofrättsledamöter genom att en längre tid syssla utslutande med tvistemål från Norrland vunne en speciell utbildning för bedömande af dylika mål, som nog ej sällan ägde sin säregna karaktär. Hvad nu sagts om tvistemål ansåge kommittén däremot icke äga tillämplighet på öfriga norrländska mål, som i hofrätt förekomma till afdömande. Dessa kunde nämligen i allmänhet icke sägas i väsentlig grad skilja sig från sådana mål från öfriga landskap under Svea hofrätts domvärjo.

Kommittén, som för afhjälpande af de nu antydda angelägenheterna ingalunda ansett nödvändigt att tillgripa en så vidtgående och kostbar åtgärd som inrättande af ny hofrätt i Norrland, har däremot funnit dessa olägenheter kunna undanröjas eller åtminstone i betydlig mån inskränkas genom vidtagande af särskilda anordningar inom Svea hofrätt.

Kommittén har i sådant hänseende ansett, att åt vissa divisioner i hofrätten skulle kunna uppdragas att i främsta rummet handlägga norrländska tvistemål samt frågor om norrländska underdomares ledighet och förordnande af deras vikarier. Frånsedt tvistemål samt ärenden om ledighet för underdomare och förordnande af deras vikarier, skulle dessa divisioner lika med öfriga divisioner i hofrätten deltaga i behandling af andra mål och ärenden. Det skulle ankomma på presidenten att tillse, att de ledamöter, som kunna

anses äga största erfarenheten beträffande de speciella Norrlandsmålen, också i främsta rummet blefve indelade på de divisioner, som finge åt sig uppdraget att behandla dessa mål. Området för dessa divisioners verksamhet borde emellertid, enligt kommitténs mening, begränsas till Västernorrlands, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län. De divisioner i Svea hofrätt, hvilka ej komme att deltaga i handläggningen af de ifrågakvarande målen och ärendena från nyssnämnda län, skulle samfälligt deltaga i behandlingen af frågor om ledighet för underdomare och förordnande af deras vikarier inom återstående delen af Svea hofrätts jurisdiktionsområde.

Genomförandet af dessa förändringar syntes böra medföra, att ett särskildt diarium upplades för vädjade mål från de fyra nordligaste länen, likasom att inneliggande exemplar af domar i mål från dessa län bundes skilda från öfriga domar. Härigenom vunnes den beaktansvärda fördelen, att, om inrättandet af en särskild hofrätt för ifrågakvarande län i en framtid komme till stånd, den viktigaste delen af dess arkiv förut funnes afskild.

I en blifvande ny arbetsordning borde, enligt kommitténs uppfattning, äfven intagas bestämmelse i det syfte, att, därest omständigheterna därtill föranledde, de divisioner i Svea hofrätt, som i främsta rummet skulle syssla med norrländska tvistemål, jämväl skulle vara skyldiga att behandla tvistemål från öfriga delar af hofrättens jurisdiktionsområde, likasom att det skulle åligga öfriga divisioner att vid behof vara behjälpliga med afgörandet af norrländska tvistemål.

Vid beräkning af behovet utaf arbetskrafter för en afdelning inom Svea hofrätt, afsedd för de fyra nordligaste länen, kunde, framhåller kommittén, ledning hämtas i främsta rummet från antalet till hofrätten inkomna tvistemål. Af en vid kommitténs betänkande fogad tabell framginge, att under femårsperioden 1903—1907 antalet dylika mål, inkomna från nämnda fyra län, uppgått till 32,35 % af hela antalet till hofrätten inkomna tvistemål. Lades detta till grund för bedömning af den rätta fördelningen af nuvarande divisioner inom Svea hofrätt på de ifrågasatta särskilda afdelningarna, ville det synas kommittén, som om afdelningen för de fyra nordligaste länen borde bestå af tre divisioner.

Kommittén har därför hemställt, att inom Svea hofrätt måtte uppdragas åt vissa divisioner att handlägga i främsta rummet de från Västernorrlands, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län inkommande tvistemål och frågor om underdomares ledigheter samt förordnande af deras vikarier; äfvensom att, med ändring af nu gällande

arbetsordnings bestämmelser, behandling af frågor om dylika ledigheter och vikariat från den återstående delen af Svea hofrätts jurisdiktionsområde uppdrages åt samtliga öfriga divisioner.

Innan jag öfvergår till Svea hofrätts yttrande i anledning af kommitténs berörda förslag vill jag erinra om vissa tidigare uttalanden, i fråga om den säregna karaktär, som å vissa håll ansetts förefinnas hos s. k. Norrlandsmål.

*Tidigare
uttalanden
angående
s. k. Norr-
landsmål.*

I sitt ofvan omförmälda utlåtande den 20 december 1905 framhöll hofrätten i nämnda afseende, att de rättegångsmål, som sålunda åsyftades, enligt hofrättens åsikt hufvudsakligen vore sådana, som på ett eller annat sätt hade sammanhang med skogshandteringen och trävaruindustrien, såsom rättegångar angående ägande- eller nyttjanderätt till skog, olofflig skogsafverkning, flottning, trävaruförsäljningar med mera dylikt. Mål af samma slag och liknande beskaffenhet inkomme dock i rätt stort antal jämväl från andra landsdelar, där skogsnäring i större skala bedrefves, såsom Dalarne och Värmland. I de norrländska målen tvistades visserligen ofta om jämförelsevis höga värden, men däremot kunde om samma mål knappast med skäl sägas, att de i allmänhet i jämförelse med dylika mål från Dalarne och Värmland vore af någon verkligt säregen karaktär.

Emot hvad hofrätten sålunda uttalat har justitieombudsmannen i sin ofvan omförmälda skrifvelse den 15 juli 1907 såsom sin åsikt framhållit, att de inom Norrland uppkommande rättstvister, som kunde hafva en sär egen, från tvister inom mellersta och södra Sverige skild karaktär, ingalunda vore inskränkta till de af hofrätten angifna slag af mål. I jämbredd med Norrlands storartade uppsving på åtskilliga områden hade där undan för undan uppkommit komplicerade rättsförhållanden, till hvilka man i allmänhet icke funne motsvarighet inom öfriga delar af vårt land. Den särskilda lagstiftning för Norrland, som under senare tider ansetts erforderlig, syntes för öfrigt i och för sig vara ett tillfyllestgörande bevis för, att förhållandena där i mångt och mycket vore af säregen art.

Svea hofrätt har i sitt utlåtande öfver kommittébetänkandet i denna del ansett sig till en början böra påpeka, att den anordning, enligt hvilken afgörandet af frågor om underdomares ledighet och förordnande af deras vikarier uppdragits åt presidenten och två af hofrättens divisioner, skett uteslutande i syfte att, sedan antalet divisioner så betydligt ökats, ej alltför mycken arbetstid skulle tagas i anspråk för berörda förvaltnings-

Svea hofrätt.

ärenden. Beträffande därefter kommitténs förslag rörande sättet för behandlingen af dessa ärenden, syntes nämnda förslag icke vara ägnadt att på ett tillfredsställande sätt afhjälpa de angifna olägenheterna. De, som vikariera för underdomarne, söka nämligen ofta förordnande än i en, än i en annan domsaga, och till följd däraf kunde det lätt inträffa, att till exempel en person, som förut tjänstgjort endast i domsagor inom de fyra nordligaste länen, sökte förordnande i annan under hofrätten hörande domsaga. Detta ärende skulle då, vid tillämpning af den föreslagna anordningen, afgöras af hofrättsledamöter, som i allmänhet icke hade närmare kännedom om sökandens föregående domareverksamhet.

Beträffande det andra af kommittén anförda skälet vore först att märka, det kommittén själf icke syntes i någon högre grad öfvertygad om de åsyftade rättegångsmålens säregenhet. Vidare borde framhållas, att om kommitténs ifrågavarande skäl skulle äga giltighet, detsamma med vida större fog kunde anföras beträffande vissa andra grupper af mål af egenartad beskaffenhet, såsom handels- och sjörättsmål, patentmål, vattenrättsmål och så vidare, med afseende å hvilka dock en liknande anordning icke ifrågasatts. Då för öfrigt växling af ledamöter mellan de med Norrlandsmål sysslande divisionerna och hofrättens öfriga divisioner väl icke skulle kunna mer än till en viss grad undvikas, måste denna omständighet i sin mån förminska värdet af anordningen. Hofrätten kunde icke finna, att de af kommittén föreslagna förändringarna skulle medföra mera afsevärda fördelar, hvaremot de skulle komma att leda till vissa svårigheter i afseende å arbetets ordnande inom hofrätten och målens fördelning. Skulle likväl den föreslagna anordningen anses önskvärd, syntes icke förefinnas afgörande hinder för dess genomförande.

*Departements-
chefen.*

Rörande det förslag af kommittén, för hvilket jag nu redogjort, delar jag den af Svea hofrätt uttalade uppfattning, att några mera afsevärda fördelar af förslagets genomförande knappast torde vara att förvänta, liksom äfven att vissa olägenheter däraf i praktiskt hänseende icke torde kunna undvikas. Men, på sätt hofrätten framhållit, innefatta dessa olägenheter icke några afgörande hinder mot den ifrågasatta anordningen. Och skulle, såsom kommittén ansett, den inom de norra delarne af riket ganska allmänt framträdande önskan om en särskild hofrätt för Norrland kunna antagas blifva genom en dylik anordning i någon mån tillgodosedd, ligger naturligtvis häruti ett viktigt skäl för kommitténs förslag. Jag vill härvid endast framhålla, att därest åt vissa

af hofrättens divisioner uppdrages att handlägga s. k. Norrlandsmål, det synes mig tvifvelaktigt, om brottmålen därvid böra undantagas, då dessa, såsom exempelvis är fallet med mål rörande olaga afverkning och dylikt, ofta nog kunna vara väsentligen likartade med tvistemålen.

Hofrätternas jurisdiktionsområden.

I samband med frågan om inrättande af en särskild hofrätt för Norrland har kommittén ingått på bedömande af det spörsmål, huruvida, äfven om en särskild hofrätt i Norrland icke kommer till stånd, en förändring af de nuvarande tre hofrätternas jurisdiktionsområden lämpligen bör äga rum.

Kommittén.

Med erinran att dylikt spörsmål under senare tider gång efter annan varit föremål för behandling, senast i anledning af en motion vid 1907 års riksdag, och att därvid framhållits olämpligheten i de nuvarande förhållandena med tre hofrätter af väsentligt olika omfattning, har kommittén förklarat, att kommittén under sitt arbete med hofrätternas organisations- och löneförhållanden jämväl kommit till insikt därom, att en större öfverensstämmelse i afseende å de olika hofrätternas storlek vore önskvärd. Enligt kommitténs uppfattning ligger det för öfrigt i sakens natur, att om det är af vikt, att en öfverdomstol för att rätt kunna handhafva samtliga sina uppgifter icke bör hafva alltför stor omfattning, så är det af ej mindre vikt, särskildt med hänsyn till organisations-, rekryterings- och befordringsfrågor, att en dylik domstol icke är till sin omfattning allt för obetydlig.

Då Svea hofrätt för närvarande består af åtta divisioner, Göta hofrätt af fyra och hofrätten öfver Skåne och Blekinge af två divisioner, skulle en utjämning af hofrätternas nuvarande olika omfattning kunna tänkas genomförd antingen på det sätt, att de båda sistnämnda hofrätterna sammansloges, eller ock sålunda, att, med bibehållande af det nuvarande antalet hofrätter, deras jurisdiktionsområden förändrades, så att arbetsmaterialet för hvarje hofrätt blefve ungefär lika stort.

Beträffande först frågan om en sammanslagning af de båda mindre hofrätterna har kommittén erinrat, att förslag i sådant syfte förelegat i motioner vid riksdagarna åren 1895 och 1907, men icke vunnit Riksdagens godkännande. Jämväl i afseende å detta spörsmål gäller emellertid, enligt kommitténs uppfattning, hvad kommittén anfört såsom ett af de hufvudsakliga skälen för sitt afstyrkande af förslaget om en särskild hofrätt i Norrland, nämligen att frågan om en modernare processordning allt mera trädte i förgrunden; och kommittén har därför ansett,

att det skulle vara mindre välbetänkt att för närvarande, innan denna fråga bragts vidare till sin lösning, vidtaga en dylik sammanslagning.

Med större fog, framhåller kommittén, skulle möjligen kunna ifrågasättas en förändring af hofrätternas jurisdiktionsområden och följaktligen äfven af antalet tjänstemän inom de särskilda hofrätterna i syfte att åvägabringa större öfverensstämmelse i afseende å deras storlek. Ehuru det i flera afseenden vore önskligt att åvägabringa en dylik utjämning, har kommittén dock icke ansett sig böra utan tvingande skäl framkomma med förslag i sådan riktning, särskildt som ett dylikt förslag helt naturligt skulle från de orter, som häraf beröras, komma att möta det kraftigaste motstånd. I detta hänseende har kommittén erinrat om de bestämda gensagor, som inlades mot det vid 1895 års riksdag framlagda förslaget om Värmlands och Gottlands läns förläggande under Göta hofrätts domvärjo.

Kommittén, som fördenskull inskränkt sig till att undersöka, huruvida med den nuvarande organisationen arbetsmaterialet är med hänsyn till tillgängliga arbetskrafter någorlunda jämnt fördeladt mellan de olika hofrätterna, har uti nämnda hänseende framhållit, att, på sätt af en vid kommitténs betänkande fogad tabell framgår, af samtliga till hofrätterna under femårsperioden 1903—1907 inkomma vademål belöpt å Svea hofrätt 56,1 %, å Göta hofrätt 27 % och å hofrätten öfver Skåne och Blekinge 16,9 %. Motsvarande siffror beträffande civila besvärsmål utgjorde för Svea hofrätt 59,5 %, för Göta hofrätt 26,7 % och för hofrätten öfver Skåne och Blekinge 13,8 %. Af underställda brottmål och kriminella besvärsmål under samma tid belöpte på Svea hofrätt 55,8 %, på Göta hofrätt 26,7 % och på hofrätten öfver Skåne och Blekinge 17,5 %. Då, i förhållande till antalet divisioner inom de olika hofrätterna, af hela arbetsmaterialet borde å Svea hofrätt komma 57,1 %, å Göta hofrätt 28,6 % och å hofrätten öfver Skåne och Blekinge 14,3 %, har kommittén sålunda funnit, att från synpunkten af arbetets jämna fördelning mellan de olika hofrätterna i förhållande till antalet divisioner inom hvarje hofrätt någon förändring i hofrätternas nuvarande jurisdiktionsområden icke kan anses vara af behovet påkallad.

Då kommittén i sitt förslag äfven sökt att inom de olika hofrätterna fördela arbetsmängden så, att hvarje tjänsteman skulle blifva fullt upptagen af sina åligganden, har kommittén icke heller ansett, att en förändring i ena eller andra riktningen af de tre hofrätternas jurisdiktionsområden skulle kunna medföra någon indragning af tjänster utöfver hvad kommittén föreslagit. På grund af hvad sålunda anförts har

kommittén funnit sig icke böra framkomma med något förslag om förändring af de nuvarande hofrätternas jurisdiktionsområden.

I anslutning härtill har kommittén, beträffande den af stadsfullmäktige i Malmö gjorda framställning om förflyttande till nämnda stad af hofrätten öfver Skåne och Blekinge uti sin ofvan omförmälda särskilda skrifvelse den 16 juli 1908 anfört, att kommittén anser jämväl detta spörsmål böra komma under ompröfning först i samband med frågan om ombildning af rättegångsförfarandet i öfverrätterna. Kommittén har fördenskull hemställt, att den ifrågavarande framställningen icke måtte för närvarande till någon åtgärd föranleda.

*Fråga om
förflyttning af
hofrätten öfver
Skåne och
Blekinge till
Malmö.*

Då i afvaktan på den tilltänkta omarbetningen af rättegångsbalken och därmed sammanhängande författningar någon förändring af de nuvarande hofrätternas jurisdiktionsområden eller förläggning uppenbarligen lika litet som inrättande af en särskild hofrätt för Norrland bör ifrågakomma, instämmer jag jämväl hvad angår nu senast behandlade frågor i hvad kommittén härutinnan anfört och hemställt.

*Departements-
chefen.*

President.

Behöfligheten af presidentbefattningarna.

Vid behandling af spörsmålet, i hvad mån ändringar i hofrätternas nuvarande organisation kunna ifrågasättas, har kommittén först berört den äfven vid närmast föregående lönereglering för hofrätterna väckta frågan om behöfligheten af presidentbefattningarna.

Uti en reservation till det den 12 december 1874 afgifna kommittébetänkande, som låg till grund för nämnda lönereglering, framhöllo nämligen två ledamöter af dåvarande löneregleringskommitté, att de, med afseende å personalens talrikhet i Svea och Göta hofrätter, tvekade att förorda indragning af presidentbefattningarna vid dessa hofrätter, men att, då obehöfligheten af presidentbefattningen i hofrätten öfver Skåne och Blekinge syntes dem till fullo ådagalagd, de ansågo samma befattning böra indragas.

Nya lagberedningen ägnade i sitt den 6 juni 1884 afgifna betänkande angående rättegångsväsendets ombildning särskild uppmärksamhet åt förevarande fråga. Efter erinran att, enligt beredningens förslag, hofrätternas dåvarande personal med någon tillökning skulle fördelas på fem hofrätter i stället för tre, framhöll beredningen, hurusom

det tidigare anmärkts, att behovet af president i synnerhet vid hof-rätt med fåtaligare personal vore tvifvelaktigt. För beredningen syntes det emellertid uppenbart, att i en kollegial domstol, bestående af två eller flera divisioner, en permanent ordförande, vare sig med benämning af president eller icke, vore nödig för ledningen och sammanhållningen af det hela, i synnerhet i administrativt hänseende. Då dessutom bland domstolens åligganden inginge att utöfva tillsyn öfver ett större antal underdomstolar och ordna förhållandena vid dessa, då sjukdomsfall inträffade eller eljest, ansåg beredningen det nyttigt och nödigt, att den erforderliga tillsynen koncentrerades hos en person, helst i någon för-nämligare ställning. I enlighet med detta uttalande föreslog nya lag-beredningen i sitt betänkande, att i hvarje af de fem föreslagna hof-rätterna skulle finnas särskild ordförande (president); och biträdades detta förslag af förstärkta lagberedningen i dess den 20 juni 1887 afgifna yttrande.

I statsråd den 22 april 1904 uttalade ock dåvarande chefen för justitiedepartementet såsom sin mening, att, vare sig en hofrätt bestode af flera eller färre divisioner, en chef, som vore Kungl. Maj:t ansvarig för ärendenas jämna gång, icke kunde undvaras, samt att en indragning af presidentbefattningarna i hofrätterna fördenskull icke under några omständigheter borde ifrågakomma.

Kommittén.

Kommittén har förklarat sig i allo biträda nyssberörda af nya lag-beredningen och chefen för justitiedepartementet uttalade uppfattning i förevarande fråga. Med hänsyn särskildt till det inom hofrätterna rådande arbetssättet, enligt hvilket för större delen af personalen det hufvudsakliga och mest kräfvande arbetet är förlagdt utom ämbets-rummet, äfvensom med afseende å den ständiga växling af arbetskrafter, som inom hofrätterna plägar förekomma, har det synts kommittén vara ställdt utom tvifvel, att en för arbetets behöriga fortgång ansvarig chef icke utan afsevärd olägenhet kan för hofrätterna undvaras.

*Departements-
chefen.*

I denna fråga ansluter jag mig obetingadt till den af kommittén sålunda, utan meningsskiljaktighet omfattade mening.

Ökning af presidenternas göromål.

Kommittén.

I sammanhang härmed har kommittén ansett det vara af vikt att tillse, huruvida, till vinnande af större arbetsprodukt eller besparing af nu befintlig arbetskraft, det läte sig göra att öfverflytta å president

göromål, som för närvarande tillkomma ledamot. Vid öfvervägande af denna fråga har kommittén kommit till den uppfattning, att en dylik öfverflyttning låter sig genomföra. Emellertid har kommittén därvid ansett olika anordningar böra träffas för, å ena sidan, Svea och Göta hofrätter samt, å andra sidan, hofrätten öfver Skåne och Blekinge.

Hvad angår förstnämnda två hofrätter, har kommittén såsom sin åsikt uttalat, att presidenterna därstädes lämpligen böra kunna öfvertaga föredragningskyldighet beträffande sådana Kungl. Maj:ts remisser, som ej angå klagan öfver något hofrättens beslut.

Ökning af göromålen för presidenterna i Svea och Göta hofrätter.

Enligt af kommittén införskaffade uppgifter har antalet dylika remisser, i hvilkas besvarande presidenten redan nu är pliktig att taga del, för åren 1903—1907 utgjort i Svea hofrätt omkring 30 och i Göta hofrätt omkring 15 i medeltal för hvarje år. På sätt kommittén erinrat, afse flertalet af ifrågavarande remisser stiftande eller ändring af lag eller författning, dispenser från stadganden i fideikommissstiftelser samt åtskilliga administrativa åtgärder, såsom organisation af städernas rådhusrätter och magistrater samt ändringar i rikets judiciella indelning m. m.; och en del af dessa remisser — framförallt de, som angå stiftande eller ändring af lag eller författning — kräfva af vederbörande föredragande ett synnerligen tidsödande arbete, hvadan, såsom kommittén framhållit, öfverflyttningen skulle i ej oväsentlig mån bereda vederbörande ledamöter tillfälle att ägna ökad tid åt andra dem åliggande tjänstegöromål.

Någon vidare olägenhet däraf, att presidenten komme att öfvertaga ifrågavarande föredragningskyldighet, har synts kommittén så mycket mindre vara att befara, som redan tidigare inom Svea hofrätt under en följd af år dåvarande presidenten, enligt eget åtagande, fullgjort dylik föredragningskyldighet. För de fall, då remisserna tarfvade besvarande å tid, när presidenten åtnjöte ledighet under sommarferierna, torde presidentens föredragningskyldighet böra öfvertagas af då tjänstgörande ledamot, därom föreskrift borde inflyta i arbetsordningen.

Äfven om de i arbetsordningen stadgade åligganden för presidenterna i Svea och Göta hofrätter sålunda ökades med berörda föredragningskyldighet, torde dock enligt kommitténs åsikt för dessa presidenter tid blifva öfrig att deltaga jämväl i de egentliga domaregöromålen. Särskildt borde detta blifva förhållandet beträffande presidenten i Göta hofrätt. Gifvetvis vore presidenternas deltagande i rättsskipningsarbetet af synnerlig nytta och endast härigenom torde de ock kunna vinna tillförlitlig kännedom om personalen i sina verk. Det har

fördenskull synts kommittén, att presidenterna i Svea och Göta hofrätter böra i den omfattning, deras öfriga göromål medgifva, å någon af divisionerna taga del i handläggningen och afgörandet af där förekommande mål.

I anslutning till hvad sålunda anförts, har kommittén hemställt, att för presidenterna i Svea och Göta hofrätter måtte i arbetsordningen dels stadgas skyldighet att föredraga sådana Kungl. Maj:ts remisser, som ej angå klagan öfver något hofrättens beslut, dels ock intagas lämpliga föreskrifter i fråga om deras deltagande i hofrätternas rättskipande verksamhet.

Svea hofrätt.

Svea hofrätt har beträffande kommitténs förslag i fråga om remissers föredragning af presidenten framhållit, att därest dylik föredragningsskyldighet införes, det dock uppenbarligen icke vore lämpligt att därvid en gång för alla fastslås, att samtliga till hofrätten ankommande remisser af ifrågavarande slag skola föredragas af presidenten, oafsedt remissernas antal och öfriga omständigheter af växlande beskaffenhet, som kunna inverka på frågan, i hvad mån föredragningen kan ombesörjas af presidenten utan men för hans egentliga ämbetsverksamhet. Det har därför synts hofrätten nödvändigt, att åt det stadgande, som kan komma att meddelas i ämnet, gifves sådan affattning, att omfånget af ifrågavarande föredragningsskyldighet kan genom närmare bestämmelser af Kungl. Maj:t regleras i enlighet med hvad förhållandena vid olika tidsskeden kräfva.

*Presidenten i
Svea hofrätt.*

Presidenten i Svea hofrätt, hvilken biträdt hofrättens utlåtande i denna del, har till frågans närmare belysande i särskildt yttrande erinrat, bland annat, att en del af här ifrågavarande remissärenden, såsom kommittén i sitt betänkande ock framhållit, kräfva af föredraganden ett synnerligen tidsödande arbete, att presidenten, som skall vara dagligen tillstädes i hofrätten, följaktligen icke blifver i tillfälle att åt beredande af remitterade vidlyftigare ärenden och uppsättande af utlåtanden i desamma under så kallade hemdagar ägna längre sammanhängande arbetstid och att antalet remisser, hvilket i Svea hofrätt redan är afsevärdt stort, kan komma att efter hand och särskildt under perioder af liflig utveckling i allmänhet eller genomgripande ombildningar inom domstols- och rättegångsväsendet tillväxa i betydande grad.

I sammanhang härmed har presidenten i fråga om Svea hofrätt vidare erinrat, att till följd af nämnda hofrätts storlek och dess jurisdiktionsområdes betydande omfattning jämte en del andra förhål-

landen presidenten i denna hofrätt i vida högre grad än de öfriga hofrättspresidenterna upptages af förvaltningsgöromålen jämte utöfvandet af de egentliga chefsplikterna, samt att det kan förutses, att ämbetsverkets administration måste än mera taga tid och omtanke i anspråk, därest hofrätten, på sätt af kommittén föreslagits, uppdelas uti två, i åtskilliga men icke i alla afseenden åtskilda hufvudafdelningar i syfte att den ena af nämnda afdelningar skulle komma att handlägga i främsta rummet vissa från Norrland inkommande mål och ärenden.

Under erinran att på Eders Kungl. Maj:ts pröfning är för närvarande beroende ett lagförslag, enligt hvilket krigshofrätten skulle förläggas till Svea hofrätt såsom en särskild afdelning samt presidenten därstädes deltaga i krigshofrättens arbeten i egenskap af dess ordförande, har presidenten slutligen framhållit, att därest den sålunda föreslagna anordningen kommer till stånd, presidenten i Svea hofrätt svårligen torde kunna tillika fullgöra den ifrågasatta föredragningen af remisser.

Göta hofrätts majoritet har lämnat kommitténs förslag i denna *Göta hofrätt.* del utan anmärkning.

Presidenten i hofrätten har emellertid härvid varit skiljaktig samt förklarar sig anse förslaget att president skall föredraga vissa Kungl. Maj:ts remisser ej stå i öfverensstämmelse med den ställning, en hofrättspresident intager och fortfarande bör intaga såsom chef för det verk han tillhör. Under framhållande att en bestämmelse i nämnda riktning synes ägnad att förrycka denna presidentens ställning och därigenom skulle kunna menligt inverka på hans förmåga att fullgöra sina chefsplikter samt då den föreslagna anordningen därjämte torde sakna motstycke inom förvaltningen i öfrigt, har presidenten därför funnit sig böra afstyrka bifall till densamma.

*Skiljaktiga
meningar i
Göta hofrätt.*

Under förutsättning emellertid att en sådan föredragningsskyldighet anses böra åläggas president, har presidenten i Göta hofrätt gjort enabanda erinringar, som innefattas i Svea hofrätts utlåtande i frågan.

En ledamot i Göta hofrätt har likaledes funnit ifrågavarande förslag olämpligt. Med erinran att föredraganden i hvarje ärende skall först yttra sin mening, har nämnda ledamot såsom sin åsikt framhållit, att om presidentens yttrande i anledning af en Kungl. Maj:ts remiss skall underkastas sådan kritik, som i allmänhet äger rum med afseende å andra yttranden i hofrätten, sådant skulle kunna inverka menligt på presidentens ställning såsom chef för verket. Återhöles åter någon af

undseende för verkets chef från att framställa anmärkning mot ett dylikt yttrande af honom, kunde detta till äfventyrs vara skadligt för själfva sakens allsidiga pröfning.

*Departement-
schefen.*

Kommitténs förslag i fråga om ökning af de presidenterna i Svea och Göta hofrätter åliggande göromål finner jag beaktansvärdt och skall detsamma naturligtvis i sammanhang med frågan om ny arbetsordning för hofrätterna tagas under noggrann ompröfning.

Beträffande föredragningen af vissa remissärenden vill jag emellertid redan nu framhålla, att jag icke kan dela de betänkligheter mot den föreslagna anordningen härutinnan, som anförts af presidenten i Göta hofrätt jämte en ledamot därstädes. I detta hänseende kan erinras, att då presidenten i Svea hofrätt under en följd af år enligt eget åtagande fullgjorde föredragning af sådana remisser, hvarom nu är fråga, icke, såvidt mig är bekant, försports någon menlig inverkan af den art, som i nyssnämnda yttrande antydts. Å andra sidan delar jag den af Svea hofrätt uttalade uppfattning, att det icke torde vara lämpligt, att det uti instruktionen en gång för alla fastslås, att samtliga remisser af ifrågasvarande slag, utan hänsyn till deras antal och öfriga föreliggande omständigheter, skola af presidenten föredragas. Ur kontinuitetens synpunkt synes det mig särskildt lämpligt, om presidenten regelmässigt öfvertog föredragningen af de relativt talrika remisser, som angå dispenser från gifna fideikommissbestämmelser, nya eller ändrade arbetsordningar för rådhusrätter och magistrater m. fl. dylika frågor. Där- emot torde exempelvis remisser, som afse stiftande eller ändring af lag eller författning, ofta nog kunna vara af den beskaffenhet, att föredragningen af desamma och det därmed förenade arbetet icke lämpligen bör åligga presidenten. Jag erinrar härvid för öfrigt, att vid behandlingen af dylika ärenden af vidlyftigare beskaffenhet hofrätterna ofta pläga utse vissa ledamöter att jämte presidenten och vederbörande referent afgifva förslag till det yttrande, som af Kungl. Maj:t inforrats.

Skulle det på Eders Kungl. Maj:ts pröfning beroende förslaget om krigshofrättens ombildning till en särskild afdelning vid Svea hofrätt med presidenten därstädes såsom ordförande upphöjas till lag, synes, på sätt jämväl erinrats, presidenten i nämnda hofrätt näppeligen kunna tillika fullgöra den nu ifrågasatta föredragningsskyldigheten.

*Indragning af
ett hofrätts-
rådsämbete i
hofrätten öfver
Skåne och
Blekinge.*

Hvad härefter angår hofrätten öfver Skåne och Blekinge, har, på sätt kommittén erinrat, frågan om ökad arbete för presidenten i nämnda

hofrätt redan tidigare varit föremål för såväl hofrättens yttrande som Kungl. Maj:ts behandling.

Uti statsråd den 22 april 1904 anförde dåvarande chefen för justitiedepartementet, efter erinran att presidentbefattningen i nämnda hofrätt då blifvit ledig, att det syntes honom böra tagas i öfvervägande, huruvida icke en förändrad anordning af denna befattning kunde genomföras.

*Chefens för
justitiedeparte-
mentet ytt-
rande den
22/4 1904.*

Vid flera tillfällen hade — yttrade departementschefen — förslag väckts att helt och hållet indraga presidentbefattningarna i hofrätterna, särskild presidentbefattningen uti ifrågavarande hofrätt, hvilken bestode af allenast två divisioner. En sådan åtgärd syntes dock departementschefen under inga omständigheter böra ifrågakomma.

Emellertid kunde det, enligt departementschefens åsikt, icke bestri-
das, att de göromål, som enligt gällande ordning vore förenade med ifrågavarande presidentbefattning, icke lämnade dess innehafvare tillräcklig sysselsättning. I detta hänseende behöfde endast erinras, hurusom under år 1900 dåvarande presidenten uti infordrad uppgift om sin dagliga tjänstgöringstid meddelat, att han uppkomme å hofrättens stora sessionsrum mellan kl. 12 och 1 på dagen och deltog i där förekommande arbete återstående sessionstiden till kl. 2, samt att hans verksamhet utom tjänsterummet upptog en tid af i medeltal en half timme för hvarje tjänstgöringsdag.

Att en ökning af de presidenten åliggande göromål borde ske, ansåg departementschefen alltså vara ställt utom tvifvel. En sådan ökning syntes honom lämpligast och till största fördel för statsverket kunna åstadkommas därigenom, att presidenten förpliktades att tjänstgöra som ordförande å division och i samband därmed en hofrättsrådstjänst indroges. Några afsevärda olägenheter skulle, såvidt departementschefen kunde bedöma, icke vara att befara af en dylik anordning, men för vinnande af närmare utredning därutinnan ansåg han det vara erforderligt att inhämta hofrättens yttrande.

På grund af hvad departementschefen sålunda anförde, hemställde han, att Kungl. Maj:t måtte anbefalla hofrätten att i plenum dels afgifva yttrande, huruvida den af departementschefen ifrågasatta anordningen lämpligen låte sig genomföras, dels ock upprätta förslag till de ändringar i hofrätternas arbetsordning, som af berörda anordning skulle påkallas; och blef denna departementschefens hemställan af Kungl. Maj:t bifallen.

Hofrätten afgaf det infordrade yttrandet jämte förslag till ändringar i arbetsordningen medelst underdånig skrifvelse den 1 december 1904.

*Hofrättens
yttrande den
1/12 1904.*

I nämnda yttrande anfördes till en början, att hofrätten för bedömande af det till densamma hänskjutna spörsmål först tagit under öfvervägande, på hvilket sätt en anordning uti ifrågavarande syfte med minsta olägenhet skulle kunna åvägbringas.

Därvid hade hofrätten utgått från den förutsättning, att presidenten alltid borde tjänstgöra såsom ordförande å stora sessionsrummet och äldsta hofrättsrådet, fränsedt de tider, då presidenten ej vore i tjänstgöring, såsom ordförande å andra rummet. Öfriga ledamöters indelning till tjänstgöring under sessionerna skulle, efter hvad hofrätten framhöll, kunna tänkas ordnad antingen så, att dessa ledamöter, såsom dittills, finge hvarje vecka alternera mellan de båda sessionsrummen, eller ock så, att de, i likhet med presidenten och äldsta hofrättsrådet, finge sin tjänstgöring å visst rum. Den ständiga växling i divisionernas sammansättning, som den förra anordningen komme att medföra, skulle gifvetvis verka i hög grad hämmande å arbetets jämna gång och i all synnerhet vålla afbräck i fråga om justeringen af protokoll och expeditioner, hvilken enligt arbetsordningen skulle äga rum inför hofrätten och plägade upptaga en ej ringa tid. Genom den senare anordningen åter skulle väl vissa olägenheter uppstå, men då dessa syntes hofrätten i allt fall vara mindre väsentliga än de ofvan antydda, höll hofrätten före, att sistnämnda anordning med divisioner, bestående af fem fast indelade medlemmar å hvarje, skulle vara att föredraga.

Därest flyttningen mellan sessionsrummen, enligt hvad sålunda föreslagits, skulle komma att upphöra, ansågos de gällande bestämmelserna angående göromålsens fördelning mellan de båda rummen böra undergå förändring i syfte att bereda så stor likformighet som möjligt åt arbetet å de skilda divisionerna. För detta ändamål syntes det hofrätten, som om brottmål och civila besvärsmål borde mellan divisionerna liklottigt fördelas, hvaremot till stora sessionsrummet borde alltjämt förläggas handläggning af dels sådana Kungl. Maj:ts remisser, som ej anginge klagan öfver något hofrättens beslut, och dels ansökningsärenden med flera ärenden, i hvilkas behandling presidenten borde, såsom dittills, taga del.

I sammanhang härmed framhöll hofrätten vidare, att den justeringsplikt, som enligt gällande bestämmelser i första hand ålåg ordförande å division, syntes hofrätten vara alldeles oförenlig med presidentens ställning såsom chef och fördenskuil böra öfverflyttas från honom å de på stora sessionsrummet tjänstgörande ledamöterna.

Sedan hofrätten sålunda angifvit de hufvudsakliga ändringar, som genomförandet af den ifrågasatta anordningen, enligt dess förmenande,

borde medföra i det rådande arbetssättet, öfvergick hofrätten till att yttra sig öfver de olägenheter, som skulle blifva en följd af anordningen, genomförd på det af hofrätten angifna sätt.

Att en minskning i arbetsprodukten skulle inträda, syntes hofrätten vara ställt utom tvifvel. Den väsentliga ökning i justeringsgöromål, som skulle uppkomma för de å stora sessionsrummet tjänstgörande ledamöterna, måste gifvetvis verka hämmande å arbetet på detta rum. Härtill komme, att afbrott i arbetet därstädes understundom ej kunde undvikas vid de tillfällen, då presidenten för fullgörandet af vissa cheffssysslor vore nödsakad att lämna sessionsrummet. Från ifrågasvarande synpunkt ansågs jämväl böra framhållas, att de tillfällen, då ledamot, som åtnjöte befrielse från tjänstgöring å tjänsterummet för beredande af mål till föredragning och afgörande, måste tillkallas för att taga del i afgörandet af mål, beträffande hvilka skiljaktiga meningar yppat sig, efter anordningens genomförande skulle blifva betydligt talrikare, än hvad fallet vore förut, då i mån af presidentens deltagande i arbetet å stora sessionsrummet dylikt tillkallande därstädes ej erfordrades.

Presidentens öfvertagande af ordförandeskapet å den på stora sessionsrummet tjänstgörande divisionen skulle, enligt hofrättens mening, äfven under förutsättning att han fritoges från justeringsplikt i första hand, i allt fall medföra, att han genom att nödgas i detalj deltaga i alla de å detta rum förekommande, synnerligen växlande göromål näppe-ligen skulle få nödig tid öfrig till förvaltningen af de presidentbefattningen tillhörande åligganden i fråga om verkets organisatoriska angelägenheter m. m.

Att presidentens ställning såsom chef för verket måste blifva i hög grad lidande däraf, att han skulle hafva att i hufvudsak fullgöra enahanda göromål, som tillkomme ett af hofrättsråden, syntes hofrätten ligga i öppen dag; och ansåg hofrätten ock antagligt, att afsevärda svårigheter skulle yppas i fråga om utöfvandet af den ledning inom verket, synnerligast i administrativt hänseende, som af nära till hands liggande skäl borde vara koncentrerad hos verkets chef.

Den betydliga minskning i befordringsutsikter, som blefve en följd af indragningen utaf en hofrättsrådstjänst, komme, enligt hofrättens uppfattning, i sin ordning att menligt inverka på den i ett så litet verk redan förut svårlösta frågan att på ett tillfredsställande sätt ordna rekryteringen inom verket.

En annan olägenhet af indragningen blefve, att de flesta ledamöterna först inemot pensionsåldern, åtskilliga kanske aldrig, skulle

blifva befriade från föredragningsskyldighet, ett förhållande, som säkerligen skulle vara till föga fromma för arbetsproduktens både kvalitet och kvantitet.

Såsom af hofrätten förut antydts, skulle därjämte särskilda olägenheter uppstå för den händelse, att, på sätt hofrätten föreslagit, flyttning mellan sessionsrummen ej komme att äga rum.

I detta hänseende framhöll hofrätten, att genom presidentens öfvertagande af ordförandeskapet å den ena divisionen han blefve urstånd-satt att å andra tider, än då denna ej tjänstgjorde, taga någon som helst del i arbetet å andra divisionen. Gifvetvis måste det vid sådant förhållande — förmenade hofrätten — blifva presidenten synnerligen svårt att vederbörligen tillse, huru de till tjänstgöring å sistnämnda division indelade ledamöterna och öfriga tjänstemännen fullgjorde sina åligganden. Den kännedom, han i detta hänseende kunde förskaffa sig, blefve nästan inskränkt till hvad rotlarna utvisade och således ej af annan art, än att den kunde inhämtas af de myndigheter, hvilka i allmänhet hade att öfva tillsyn öfver domstolarna. Att presidenten sålunda skulle komma att under långa tider vara utesluten från nära nog hvarje beröring i arbetet med mer än halfva antalet ledamöter och ett flertal af hofrättens öfriga tjänstemän, måste, enligt hofrättens åsikt, ur flera synpunkter vara synnerligen olämpligt. Olägenheterna däraf skulle dock kunna mildras genom att indelningen å divisionerna regelbundet omändrades vid de särskilda sessionernas början äfvensom vid påskferiernas slut. En dylik omflyttning å divisionerna ansåg hofrätten för öfrigt äfven vara lämplig för utjämning af den olikhet i arbetet å de båda rummen, som skulle uppkomma i följd af det stora antalet ansökningsärendens och flertalet remissers förläggande enbart till stora sessionsrummet och ökningen i justeringsgöromål för ledamöterna på detta rum. Å andra sidan komme en sådan omflyttning att verka en icke oväsentlig inskränkning i den frihet, presidenten förut ägde att ordna sammansättningen af divisionerna så, som han med hänsyn till för handen varande förhållanden kunde finna vara fördelaktigast för ett fruktbringande arbete.

Såsom en annan menlig följd af att flyttning mellan sessionsrummen ej komme att ske framhölls, att särskildt värdjade mål, ankommande å de på stora sessionsrummet tjänstgörande ledamöternas föredragning, skulle förekomma till afgörande senare än enahanda mål å andra rummet. Tydligt vore nämligen, att de förhållanden, som, enligt hvad ofvan nämnts, borde påkalla omflyttning å divisionerna, jämväl måste föranleda, att de å stora sessionsrummet tjänstgörande ledamöterna ej skulle med-

hinna föredragning af mål till så stort antal som ledamöterna å andra rummet.

Efter att sålunda hafva påvisat de skilda olägenheterna, som, enligt hofrättens mening, skulle blifva en följd af den ifrågasatta anordningen, anmärkte hofrätten vidare, hurusom det vore själfallet, att presidentbefattningen i hofrätten efter anordningens genomförande skulle blifva långt ifrån jämbördig med enahanda befattning i de öfriga hofrätterna. Enligt hofrättens förmenande skulle i själfva verket genom berörda anordning presidenten, med frånseende af benämningen och olikheten i aflöning, blifva i det allra närmaste likställd med äldsta hofrättsrådet. Sålunda skulle exempelvis den presidenten förut tillkommande rätten att under sommarferierna själf välja tiden för sin ledighet upphöra, i det att hans ledighet måste inträffa å den af hofrätten, törhända mot hans önskan, bestämda tid, då den division, han tillhörde, icke vore i tjänstgöring. I detta sammanhang ansåg hofrätten sig tillika böra fästa uppmärksamheten därå, att, om den föreslagna anordningen genomfördes, presidenten därstädes, för att i fråga om aflöningen blifva likställd med presidenterna i de öfriga hofrätterna, borde tillförsäkras tjänstgöringspenningar äfven för den tid, då han begagnade sig af den honom tillkommande rätten till befrielse från tjänsteutöfning för enskilda angelägenheter under viss del af hvarje session.

Såsom en följd af hvad hofrätten anförte om huru, enligt dess förmenande, presidentbefattningen skulle komma att gestalta sig genom den ifrågasatta anordningens genomförande, ansåg sig hofrätten äga fullgoda grunder för det antagande, att nämnda befattning skulle te sig betydligt mindre eftersträfvansvärd än motsvarande befattning i de öfriga hofrätterna.

Frågan om den föreslagna anordningen lämpligen läte sig genomföra skulle, enligt hofrättens uppfattning, rätt mycket närma sig det spörsmålet, huruvida presidentbefattningarna och andra därmed jämförliga chefsbefattningar öfver hufvud taget vore öfverflödiga. Detta ifrågasattes dock ej af chefen för justitiedepartementet, hvilken tvärtom framhållit behovet af ifrågavarande chefsbefattning och såsom motiv för det af honom väckta förslaget anförte allenast, att de göromål, som enligt gällande ordning vore förenade med nämnda befattning, icke lämnade dess innehafvare tillräcklig sysselsättning. Det syntes dock hofrätten, att, om presidenten, såsom borde vara fallet, under sessions-timmarna vore tillstädes i hofrätten och, i den mån hans öfriga åligganden lämnade honom tillfälle därtill, deltog i handläggning och afgörande af förekommande mål, därigenom skulle beredas honom tillräcklig syssel-

sättning. Skulle det åter anses önskligt ålägga honom någon föredragningsskyldighet, tycktes detta lämpligast kunna ske beträffande sådana Kungl. Maj:ts remisser, som ej anginge klagan öfver något hofrättens beslut.

Med stöd af hvad sålunda anförts och under framhållande att de olägenheter, som skulle följa af den ifrågasatta anordningen, vida öfvervägde den däraf uppkommande, jämförelsevis obetydliga besparingen för statsverket, hemställde hofrätten, att det väckta förslaget icke måtte föranleda någon Kungl. Maj:ts vidare åtgärd.

*Skiljaktiga
meningar
inom hof-
rätten.*

Från hofrättens yttrande i ärendet voro fyra ledamöter skiljaktiga.

Tre af dessa förklarade sig icke dela pluralitetens mening, att den ifrågasatta anordningen med minsta olägenhet skulle kunna åvägbringas genom anordnandet af fasta divisioner med tjänstgöring för hvardera å visst rum. De däraf härflytande, af pluraliteten angifna olägenheter, hvilka, enligt nämnda ledamöters förmenande, skulle leda därhän, att ifrågavarande lilla hofrätt blefve uppdelad i två af hvarandra skäligen oberoende hälfter, syntes samma ledamöter vara af den afgörande betydelse, att det icke borde ifrågakomma att välja en dylik anordning.

Under öfverläggningarna hade — yttrade vidare ifrågavarande ledamöter — jämväl föreslagits att lösa frågan genom föreskrift, att presidenten skulle vara ordförande å ena divisionen och äldsta tjänstgörande ledamoten å den andra, hvarvid divisionerna skulle alternera mellan de båda sessionsrummen såsom dittills, men då en dylik lösning komme att i än högre grad än den af pluraliteten föreslagna nedsätta presidentbefattningens värdighet och försvåra dess behöriga handhafvande, kunde den, enligt bemälda ledamöters mening, lämnas ur räkningen.

Därest den ifrågasatta indragningen skulle kunna genomföras återstode således, enligt deras förmenande, endast att välja den anordningen, att presidenten alltid finge tjänstgöra såsom ordförande å stora sessionsrummet och äldsta tjänstgörande ledamoten — fränsedt de tider, då presidenten ej vore i tjänstgöring — såsom ordförande å andra rummet, under det öfriga ledamöter finge alternera mellan sessionsrummen såsom dittills. Genom en dylik anordning undvekes ock den föreslagna, ganska invecklade fördelningen af målen mellan divisionerna, afsedd att gälla enbart för ifrågavarande hofrätt.

Bemälda ledamöter sade sig ingalunda förbise de olägenheter, som skulle följa af en dylik anordning, men de hade dock kommit till den

uppfattning, att hofrätten bort i sitt yttrande utgå från att samma anordning skulle vinna tillämpning.

I öfrigt voro de ense med pluraliteten.

Den återstående skiljaktige ledamoten ansåg, i likhet med pluraliteten, att, om den ifrågasatta anordningen skulle genomföras, hofrättens indelning i två divisioner med vissa bestämda ledamöter å hvarje borde bibehållas. En anordning i syfte att presidenten alltid skulle tjänstgöra å hofrättens ena sessionsrum och äldsta ledamoten å det andra samt öfriga ledamöter alternera mellan rummen innebure, enligt denne ledamots mening, en genomgripande förändring i arbetssättet, hvilken skulle inverka menligt på arbetet och svårligen kunde inrymmas i gällande arbetsordning.

Ifrågavarande ledamot ansåg sig emellertid ej kunna biträda pluralitetens förslag, att divisionernas flyttning mellan rummen skulle upphöra. Berörda förslag hade nämligen, såsom af pluraliteten anmärkts, till följd, att vädjade mål skulle förekomma till afgörande senare å ena divisionen än å den andra, hvilket vore en alltför stor olägenhet. Den lika fördelning af målen, som verkades genom flyttningen, kunde knappast åstadkommas på något annat lika lämpligt sätt; och det syntes ej vara nödvändigt, att den ledamot, som erhöle titeln president, ständigt skulle tjänstgöra å stora sessionsrummet.

Då emellertid flertalet af de skäl, pluraliteten anfört mot den ifrågasatta indragningen, ägde sin giltighet, äfven om flyttningen mellan rummen bibehölles, instämde jämväl denne ledamot i pluralitetens hemställan, att det väckta förslaget ej måtte föranleda någon Kungl. Maj:ts åtgärd.

Hofrättens ofvan omförmälda yttrande jämte tillhörande förslag till ändringar i arbetsordningen anmäldes af chefen för justitiedepartementet i statsråd den 31 december 1904. Efter att därvid hafva närmare redogjort för innehållet af berörda handlingar yttrade departementschefen följande.

De skäl, hofrätten anfört för sitt afstyrkande af den föreslagna anordningen, syntes departementschefen visserligen icke vara tillräckligt öfvertygande, utan vore han fortfarande af den åsikt, att samma anordning borde kunna genomföras utan väsentligare olägenheter. Då emellertid löneregleringskommittén jämväl hade att taga under öfvervägande, huruvida genom förenklningar i förvaltningen tillfälle kunde beredas till indragning af tjänster, som genom de förändrade anordningarna kunde undvaras, syntes den af departementschefen väckta frågan lämpligen böra hänskjutas till nämnda kommitté.

*Chefens för
justitiede-
partementet
yttrande den
31/12 1904.*

Vid sådant förhållande ansåg departementschefen skäl icke förefinnas att låta vidare anstå med återbesättande af den lediga presidentbefattningen i hofrätten, under förutsättning att en blifvande innehafvare af befattningen tillförbundes att framdeles underkasta sig den förändring i tjänstgöring och åligganden, som kunde blifva en följd af ett genomförande af den ifrågasatta anordningen.

På hemställan af chefen för justitiedepartementet utnämnde där-
efter Kungl. Maj:t sistnämnda dag till president i hofrätten den nuvarande innehafvaren af samma befattning med skyldighet för honom att underkasta sig den ändring i tjänstgöringsskyldighet och åligganden, som framdeles kunde vara bestämd.

Kommittén.

I sitt nu afgifna betänkande har kommittén i denna fråga uttalat, att kommittén funnit den föreslagna anordningen, att presidenten i öfvermålda hofrätt skall tjänstgöra som ordförande å division och i samband därmed en hofrättsrådstjänst därstädes indragas, vara synnerligen önskvärd, för den händelse en sådan anordning utan afsevärda olägenheter låter sig genomföra.

För bedömande af detta spörsmål har kommittén funnit sig först böra taga i öfvervägande, på hvad sätt en dylik anordning lämpligen skulle kunna genomföras.

Af de tre olika förslag härutinnan, som inom hofrätten framställts, har kommittén förklarat sig ej kunna biträda den af tre reservanter i hofrätten omfattade mening, enligt hvilken presidenten och den äldste tjänstgörande ledamoten borde ständigt vara ordförande, den förre å stora sessionsrummet och den senare å det andra rummet, under det att de öfriga åtta ledamöterna borde, såsom hittills, hvarje vecka alternera mellan de båda rummen. Det har nämligen synts kommittén i likhet med hofrättens pluralitet vara fullt visst, att med hänsyn till arbets sättet inom hofrätten det hvarje vecka återkommande ombytet af ordförande å division, som nämnda förslag innebär, skulle komma att verka synnerligen menligt å arbetets jämna gång.

Kommittén har ock ansett sig böra erinra, att, i händelse detta förslag, såsom af de tre reservanterna afsetts, skulle genomföras, utan att ändring vidtoges i nu gällande bestämmelser angående göromålens fördelning mellan de båda sessionsrummen, följden skulle blifva den, att presidenten, som komme att deltaga i handläggningen och afgörandet af, bland annat, samtliga till hofrätten inkommande brottmål och civila besvärsmål, endast i ringa utsträckning finge taga befattning med de mera kräfvande arbetet rörande vädjade och instämnda mål, medan där-

emot ordföranden å det andra rummet komme att deltaga uteslutande i sådana mål.

Hvad härefter anginge de två öfriga förslagen, hvilka båda utginge från den jämväl af kommittén biträdda uppfattningen, att den nuvarande indelningen af fem bestämda medlemmar å hvardera divisionen borde bibehållas, har det synts kommittén vara af mindre vikt, huruvida den hittillsvarande flyttningen af divisionerna mellan rummen komme att fortfara eller icke.

Skulle, i enlighet med den af hofrättens pluralitet uttalade mening, flyttningen mellan rummen komma att upphöra, måste gifvetvis väsentliga förändringar vidtagas beträffande fördelningen af göromålen mellan de båda rummen. Jämte det kommittén uttalat sin anslutning till grunderna för de af hofrättens pluralitet i sådant hänseende föreslagna ändringar i arbetsordningen, har kommittén ansett sig tillika böra anmärka, att, äfven för den händelse att, i enlighet med hvad af en ledamot i hofrätten föreslagits, flyttningen mellan rummen skulle fortfara, sådana bestämmelser borde träffas, att presidenten städse komme att deltaga i behandlingen af sådana Kungl. Maj:ts remisser, som ej angå klagan öfver något hofrättens beslut, och åtminstone vissa slag af ansöknings- och därmed likställda ärenden.

Med anledning af den i hofrättens yttrande uttalade uppfattning, att den justeringsplikt, som enligt gällande bestämmelse i första hand ålåge ordförande å division, af nära till hands liggande skäl syntes vara alldeles oförenlig med presidentens ställning såsom chef och fördenskull borde öfverflyttas å de på samma sessionsrum som presidenten tjänstgörande ledamöterna, har kommittén efter redogörelse för den åsyftade bestämmelsen och den i viss mån olika utsträckning, hvari densamma inom de särskilda hofrätterna för närvarande tillämpas, förklarat sig för sin del icke dela berörda uppfattning. Visserligen skulle det med all sannolikhet ej sällan komma att inträffa, att ledamöterna å den division, som presidenten tillhörde, vid den efterföljande granskningen af de utslag, som af presidenten justerats i första hand, finge anledning att påyrka jämkningar och ändringar i den affattning, som utslagen vid nämnda justering förberedelsevis erhållit, men att presidentens auktoritet skulle blifva lidande af ett dylikt förhållande, har icke synts kommittén vara att befara, allrahelst som, såvidt kommittén erfarit, några nämnvärda slitningar i samarbetet mellan ordföranden och öfriga ledamöter å division ej föranledts af det justeringsarbete i första hand, som för närvarande verkställes af ordföranden.

Då det emellertid ej kunde anses uteslutet, att för presidenten vid utöfningen af de honom i sådan egenskap tillkommande åligganden understundom skulle kunna yppas svårighet att medhinna ifrågavarande justeringsarbete med åtföljande, ofta ganska tidsödande kontrolläsning af handlingar, torde enligt kommitténs åsikt presidenten för sådana fall böra berättigas att, i den mån han så kunde finna nödigt, öfverflytta berörda arbete till ledamöterna å den division, där han utöfvade ordförandeskapet.

I detta sammanhang vill jag emellertid fästa uppmärksamheten därå, att kommittén ur synpunkten af arbetets jämna fördelning inom divisionerna och ernåendet af största möjliga arbetsprodukt ansett, att omförmälda justeringsarbete med åtföljande kontrolläsning af handlingar i så stor utsträckning som möjligt bör verkställas af ordföranden å division; och har kommittén härvid framhållit såsom önskvärdt, att, i den mån berörda arbete inom de särskilda hofrätterna påhvilat öfriga ledamöter i större omfattning, än som af förhandenvarande förhållanden kan anses påkalladt, ändring härutinnan snarast måtte ske.

Sedan kommittén sålunda uttalat sig angående det sätt, hvarpå den ifrågasatta anordningen enligt kommitténs uppfattning synes kunna lämpligast genomföras, har kommittén öfvergått till att yttra sig öfver de möjliga olägenheter, som anordningen, sålunda genomförd, skulle kunna komma att medföra.

Hvad först angår den förmenta svårigheten för presidenten att kunna medhinna förvaltningen af de till presidentbefattningen hörande göromål, har det synts kommittén uppenbart, att de egentliga president-sysslorna i en hofrätt af så liten omfattning som denna endast i enstaka undantagsfall kunna upptaga någon nämnvärd tid. Riktigheten af denna kommitténs uppfattning bestyrktes dels däraf, att, på sätt två reservanter till kommittébetänkandet den 12 december 1874 framhållit, innehafvaren af ifrågavarande befattning under åtta på hvarandra följande vårsessioner kunnat vistas å annan ort långt ifrån hofrätten, utan att någon varit förordnad att uppehålla befattningen, och dels i ej mindre mån af de under år 1900 afgifna uppgifter angående dåvarande presidentens dagliga tjänstgöringstid.

Med erinran att kommittén redan såsom sin mening uttalat, att presidentens auktoritet icke borde blifva lidande däraf, att han fullgjorde det ordförande å division tillkommande åliggandet att i första hand justera vissa utslag, har kommittén förklarat sig ej heller finna anledning vara att befara, det presidenten i öfrigt skulle hafva att emotse svårig-

heter i sitt chefskap, därigenom att han komme att tjänstgöra såsom ordförande å division.

De farhågor, å hvilka hofrätten gifvit uttryck i fråga om svårigheten för presidenten att utöfva vederbörlig tillsyn öfver samtliga ledamöters och öfriga tjänstemäns arbete, har kommittén funnit vara i väsentlig mån öfverdrifna. Med hänsyn till det ringa antalet personer, hvaraf personalen i denna hofrätt utgöres, skulle nämligen, enligt kommitténs förmenande, ingen nämnvärd svårighet komma att yppas i detta hänseende, därest, i hufvudsaklig anslutning till hvad hofrätten framhållit såsom ur flera synpunkter önskligt, indelningen å divisionerna omändrades vid de särskilda sessionernas början i så stor utsträckning, som lämpligen låte sig göra.

Att någon minskning i arbetsprodukten skulle komma att inträda på grund af den ifrågasatta anordningens genomförande, torde väl, framhåller kommittén, ej få anses alldeles uteslutet, men berörda minskning skulle förvisso i allt fall blifva af ringa omfattning. Genom att presidenten hvarje sessionsdag å viss tillkännagifven tid före eller efter sessionstiden vore å sitt tjänsterum tillgänglig för hofrättens personal och öfriga personer, som önskade att samtala med honom i och för tjänsten, skulle, enligt kommitténs åsikt, afbrott i arbetet å det sessionsrum, hvarest presidenten tjänstgjorde, icke, på sätt hofrätten förmenat, behöfva äga rum. Vidare har kommittén i detta sammanhang erinrat, att, såsom kommittén förut framhållit, det endast mera sällan torde komma att för presidenten yppas behof att öfverflytta någon del af de honom såsom ordförande å division åliggande göromål till de å divisionen tjänstgörande ledamöterna. Den minskning i arbetsprodukten, som möjligen vore att motse, skulle åter närmast föranledas däraf, att presidenten hittills genom deltagande i arbetet å stora sessionsrummet ej sällan förebyggt, att ledamot, som åtnjutit befrielse från tjänstgöring å tjänsterummet för hemarbete, måst vid yppade skiljaktiga meningar tillkallas såsom femte ledamot. Med ledning af för kommittén tillgängliga uppgifter har kommittén ansett sig kunna för hvarterdera af åren 1906 och 1907 beräkna antalet mål, i hvilka tillkallandet af ledamot på dylikt sätt förebyggts, till omkring 20. I samband härmed har kommittén emellertid erinrat, att, medan antalet under åren 1906 och 1907 till hofrätten inkomna värdjade mål utgjort respektive 430 och 444, antalet afgjorda dylika mål under samma år uppgått till respektive 478 och 482, samt att balansen af sådana mål, som vid 1906 års ingång utgjort 412, följaktligen nedgått under sistnämnda år till 364 och under 1907 till 326. Af dessa uppgifter har kommittén ansett sig med fog

kunna draga den slutsatsen, att den möjliga minskningen i arbetsprodukt, som kan förutsättas blifva en följd af den ifrågasatta anordningens genomförande, i allt fall icke skulle komma att i nämnvärd mån motverka den under de sista åren i denna hofrätt inträdda nedgången i balansen af vädjade mål.

Vidkommande de af hofrätten i öfrigt påpekade olägenheter af anordningens genomförande har kommittén anmärkt, hurusom kommittén i annat sammanhang hemställt dels om införande af sådan bestämmelse i arbetsordningen, hvarigenom en utjämning af antalet icke föredragna vädjade mål mellan de olika ledamotsrotlarna skulle möjliggöras tid efter annan, dels om ändring i arbetsordningen af sådan innebörd, att till ordförande å division måtte af Kungl. Maj:t tills vidare på viss tid förordnas därtill lämplig ledamot, oafsedt dennes tjänstålder, och dels att ledamöternas fördelning i två grader måtte upphöra. Uppenbart vore, att, i den mån kommitténs framställning i dessa afseenden komme att vinna bifall, betydelsen af hvad hofrätten i nu förevarande hänseenden anmärkt skulle väsentligen förminska.

Hvad slutligen angår hofrättens uppfattning, att presidentbefattningen efter anordningens genomförande skulle blifva långt ifrån jämbördig med enahanda befattning i de öfriga hofrätterna, och att det på fullgoda grunder tillika kunde antagas, att förstnämnda befattning skulle te sig betydligt mindre eftersträfvansvärd än motsvarande befattning i de andra hofrätterna, har kommittén förklarat sig icke dela den af hofrätten sålunda uttalade uppfattning. Kommittén, som i sitt förslag till ny lönestat för hofrätterna hemställt om lika aflöningsförmåner för presidenterna i samtliga hofrätterna, hyste för sin del den öfvertygelsen, att presidentbefattningen i hofrätten öfver Skåne och Blekinge icke genom den föreslagna anordningen skulle nedsättas i värde, och att, äfven efter anordningens genomförande, till samma befattning borde kunna förvärfvas fullt skicklig och lämplig person.

Då kommittén alltså funnit den föreslagna anordningen kunna utan nämnvärda olägenheter genomföras, har kommittén hemställt, att i hofrätten öfver Skåne och Blekinge den förändring måtte vidtagas, att presidenten skall tjänstgöra som ordförande å division och att i samband därmed en hofrättsrådstjänst indrages, samt att vid genomförandet af berörda anordning de af kommittén i sådant hänseende angifna grunder måtte beaktas.

*Skiljaktig
mening.*

En ledamot i kommittén — representanten för hofrätten öfver Skåne och Blekinge — har i förevarande spörsmål uttalat afvikande

mening samt under hänvisning till hofrättens ofvanberörda den 1 december 1904 afgifna yttrande, däri han inom hofrätten deltagit, förklarar sig vidhålla den uti nämnda yttrande i frågan uttalande uppfattning.

Väl skulle, på sätt kommittén erinrat, betydelsen af hvad hofrätten uti vissa hänseenden anmärkt emot en dylik anordnings genomförande komma att förminskas, i händelse af kommittén föreslagna ändringar i hofrätternas nuvarande organisation och arbetssätt vunne bifall. De hufvudskäl, som legat till grund för hofrättens afstyrkande utlåtande, skulle emellertid, enligt nämnda ledamots mening, allt fortfarande komma att gälla med oförminskad styrka. Redan den olikhet i uppfattning, som inom hofrätten gjort sig gällande i fråga om det sätt, hvarpå anordningen med minsta olägenhet skulle kunna åvägabringas, vittnade i sin mån om svårigheten att ur rent organisatorisk synpunkt kunna genomföra anordningen.

Beträffande omfattningen utaf det justeringsarbete i första hand med åtföljande kontrolläsning af handlingar, som enligt kommitténs förslag skulle komma att åligga presidenten, vore att märka, att antalet mål, i hvilka dylikt arbete skulle komma att påhvila denne, torde böra beräknas till omkring 180 om året.

Skulle berörda arbete icke åläggas presidenten, blefve följden oafvisligen den, att arbetsprodukten å den division, hvars arbete han komme att leda, skulle blifva högst väsentligt mindre än arbetsprodukten å den andra divisionen. En påtaglig bekräftelse härpå lämnade den olikhet i arbetsprodukt, som å hofrättens särskilda divisioner uppnåtts de senare åren, då ifrågavarande arbete å den ena divisionen ombesörjts af ordföranden ensam och å den andra divisionen till hufvudsaklig del af dess öfriga ledamöter.

Visserligen hade, på sätt kommittén framhållit, balansen af vädjade mål i hofrätten under de senare åren nedgått, men det syntes i allt fall, med hänsyn till den förefintliga balansen af dylika mål, betänkligt att minska antalet af de i rättsskipningsarbetet deltagande personerna.

Jämväl ur en annan synpunkt vore detta ej att tillråda. Den ringa utsträckning, som denna hofrätts domsområde äger, och de goda kommunikationsförhållanden, som inom detsamma äro rådande, gjorde det nämligen synnerligen önskligt, att, då i de på hofrättens pröfning beroende mål erfordrades förhör med parter eller vittnen, dylika förhör i regel hölles inför hofrätten. Skyldig hänsyn till den förefintliga balansen af vädjade mål hade emellertid hittills ej medgifvit ett dylikt förfarande i den utsträckning, som varit önskvärdt, och genom ned-

bringandet af antalet ledamotsplatser i hofrätten skulle möjligheten därför ytterligare minskas.

*Hofrätten öfver
Skåne och
Blekinge.*

Hofrätten öfver Skåne och Blekinge har i sitt yttrande i frågan åberopat, hvad härom blifvit anført i hofrättens utlåtande den 1 december 1904, och ofvanberörda inom kommittén yttrade skiljaktighet.

Härvid har hofrätten såsom sin åsikt framhållit, att — hvad kommittén jämväl ansett icke vara uteslutet — en minskning i arbetsprodukten otvifvelaktigt måste inträda på grund af den ifrågasatta anordningens genomförande. Detta förhållande torde i och för sig vara af den betydelse, att kommittén, som med nämnda anordning väsentligen afsett att bereda innehafvaren af presidentbefattningen inom hofrätten fullt, af arbetsordningen regleradt arbete, icke bort lämna utan vidare öfvervägande den frågan, huruvida ej samma ändamål kunde vinnas på annat lämpligare sätt.

Väl hade, på sätt kommittén påpekat, balansen af vädjade saker inom hofrätten under åren 1906 och 1907 ej oväsentligt nedbringats. Att så skett innebure emellertid ej tillräckligt stöd för den slutsats, kommittén däraf dragit, eller att den sålunda inträdda nedgången i balansen skulle fortfara. Orsaken till balansens nedbringande under nämnda år torde vara att söka dels däri, att antalet under nämnda år inkomna vädjade saker varit relativt ringa, och dels däri, att sådana under samma år afgjorda saker uppgått till osedvanligt stort antal. Någon ytterligare mera afsevärd ökning i arbetsprodukten torde ej med nuvarande arbetskraft och arbetsfördelning inom hofrätten kunna ernås och än mindre vara att förvänta, om kommitténs nu föreslagna anordning vunne godkännande. Genom en något starkare tillströmning till hofrätten af vädjade saker komme alltså balansen lätteligen att ökas i stället för att minskas, i hvilket afseende hofrätten framhållit, att under år 1908 intill den 1 oktober inkommit ej mindre än 77 vädjade saker mera än under motsvarande tid nästförflutna år. Denna ökning enbart motsvarade i det närmaste den af kommittén åberopade minskningen i balansen under de senaste åren. Vidare vore att märka, hurusom redan den vid ingången af år 1908 i hofrätten befintliga balansen af 326 vädjade saker varit synnerligen afsevärd. Af kommitténs utlåtande framginge, att den vore relativt åtskilligt större än balansen af sådana mål i Svea hofrätt och öfver 2 ½ gånger så stor, som hvad kommittén ansett vara normal balans.

För uppnående af det ändamål, kommittén afsett med den före-

slagna anordningen, skulle det enligt hofrättens förmenande vara lämpligare, att sådana bestämmelser meddelades, hvarigenom presidenten utan att öfvertaga ordförandeskap å division komme att regelbundet deltaga i rättsskipningsarbetet inom hofrätten och så medelst, genom där af föranledd ytterligare utsträckning af ledamöternas hemarbete, möjliggjorde *ökad* arbetsprodukt.

Då kommittén föreslagit, att för presidenterna i Svea och Göta hofrätter måtte i arbetsordningen dels stadgas skyldighet att föredraga sådana Kungl. Maj:ts remisser, som ej angå klagan öfver något hofrättens beslut, dels ock intagas lämpliga föreskrifter i fråga om deras deltagande i hofrätternas rättsskipande verksamhet, syntes det ligga nära till hands, att äfven i fråga om presidenten i denna hofrätt föreskrifter meddelades i dylik riktning. Med afseende å den mindre omfattningen af de egentliga presidentgöromålen i denna hofrätt borde gifvetvis presidentens skyldighet att deltaga i hofrättens rättsskipande verksamhet härstädes blifva mera omfattande än i de öfriga hofrätterna.

Lämpligast vore därför, att i arbetsordningen stadgades skyldighet för presidenten i denna hofrätt att föredraga sådana Kungl. Maj:ts remisser, som ej angå klagan öfver något hofrättens beslut, att under minst tre dagar i veckan öfvervara och deltaga i hofrättens arbete å stora sessionsrummet samt att deltaga i afgörande af samtliga sådana mål och ärenden, vid hvilkas föredragning presidenten ej eljest närvarit, men som på grund af yppade skiljaktiga meningar måste hänskjutas till femte man. Bestämdes tillika, att under de tre dagar, presidenten sålunda ägde skyldighet att deltaga i arbetet å stort sessionsrum, de tre å samma rum tjänstgörande föredragande ledamöterna turvis vore fria från tjänstgöringsskyldighet, vunnes otvifvelaktigt ej mindre hvad kommittén afsett med den af kommittén föreslagna anordningen — fullt, genom arbetsordningen regleradt arbete för presidenten — än äfven en icke oväsentlig ökning i hofrättens arbetsprodukt. Att en dylik ökning komme att af den nu föreslagna anordningen blifva en följd, ehuru hofrättens arbete å ämbetsrummet ej därigenom blifvit utsträckt, vore enligt hofrättens åsikt ställdt utom tvifvel. Hofrätten har i detta sammanhang påpekat, hurusom den ökning i hofrättens arbetsprodukt, som under åren 1906 och 1907 inträdt, väsentligen berott på ändring, som vidtagits i hofrättens arbetssätt därutinnan, att granskning och läsning af handlingar, som förut plägat ske å ämbetsrummet, börjat fullgöras såsom hemarbete och att i samband därmed ledamöterna befriats från tjänstgöringsskyldighet å onsdagar. Den nu föreslagna anordningen

vore endast en utvidgning af nämnda förändring i hofrättens arbetssätt. Genom densamma blefve referenterna beredd större tid till ostördt hemarbete, hvilket åter skulle medföra, att föredragningen af vädjade saker i motsvarande grad ökades.

*Skäljaktiga
meningar
inom hof-
rätten.*

En ledamot i hofrätten har lämnat kommitténs förslag i denna del utan anmärkning.

En annan ledamot har, under instämmande i öfrigt med pluraliteten, förklarat sig anse några vidare föreskrifter för beredande af ökad arbete åt presidenten, än hvad hofrättens den 1 december 1904 afgifna yttrande innehåller, icke vara lämpliga. Samma ledamot har förklarat sig ej heller gilla det förslag, hofrättens nu afgifna yttrande innehåller om införande af den anordning, att då presidenten tjänstgör å stora sessionsrummet, de tre å detta rum tjänstgörande föredragande ledamöterna skulle turvis vara lediga från tjänstgöringsskyldighet.

Med sistnämnde ledamot har presidenten i hofrätten instämt.

I sammanhang härmed har presidenten, med anledning af kommitténs förslag angående rättighet för presidenten att i den mån han kunde finna nödigt, å ledamöterna öfverflytta honom eljest åliggande justeringsskyldighet, framhållit, att då begagnandet af en dylik rättighet säkerligen skulle blifva motbjudande och svårighet att rättvist fördela arbetet jämväl låte tänka sig, omfattningen af presidentens arbetskyldighet borde i arbetsordningen uttryckligen angifvas.

Liknande uppfattning har uttalats af en i hofrätten adjungerad ledamot, hvilken jämväl framställt särskildt förslag rörande fördelningen af justeringsskyldigheten mellan presidenten och ledamöterna.

*Departements-
chefen.*

Vid öfvervägande af de skäl för och emot den sålunda föreslagna anordningen, som å ömse sidor anförts, har jag i likhet med kommittén stannat vid den uppfattningen, att samma anordning — ur flere synpunkter önskvärd — låter sig genomföras.

Beträffande lämpligaste sättet härför synas mig visserligen öfvervägande skäl tala för det af hofrättens pluralitet i utlåtandet den 1 december 1904 förordade förslaget om fasta divisioner med tjänstgöring för hvardera å visst rum, liksom jag äfven på de af presidenten i hofrätten anförda skäl i likhet med honom finner förslaget om rättighet för presidenten att efter eget bepröfvande å ledamöterna öfverflytta honom eljest åliggande justeringsskyldighet mindre lämplig. Men det slutliga afgörandet i dessa frågor liksom äfven om ordnandet af arbetet

i öfrigt synes mig ej böra träffas, innan hofrätten lämnats tillfälle att ytterligare uttala sig härom. Samtliga hithörande bestämmelser hafva ock sin naturliga plats i hofrättens arbetsordning.

Ledamöter.

Upphäfande af ledamöternas fördelning i två grader.

Hofrätternas ledamöter äro, såsom bekant, för närvarande fördelade i tvenne grader, hofrättsråd och assessorer, med inbördes samma kvalifikationer och — fränsedt endast, i viss mån, divisionsordförandena — samma tjänstgöringsskyldighet men olika titlar, rang och aflöningsförmåner.

I sitt den 6 juni 1884 afgifna betänkande angående rättegångsväsendets ombildning föreslog nya lagberedningen, att denna fördelning skulle upphöra samt att ledamöterna skulle med benämningen hofrättsråd utnämnas i den för tillsättande af assessorsämbeten gällande ordning.

Till motivering af nämnda förslag framhöll nya lagberedningen, att fördelningen i två grader, hvartill någon motsvarighet numera icke förefunnes inom andra ämbetsverk, icke hvilade på hållbara grunder. I strid mot det åskådningssätt, som eljest syntes utmärka vår tid, skapades därigenom emellan lika berättigade personer olikheter i titlar och rang, i och för sig själfva betydelselösa men just därför icke heller förtjänta att bibehållas. I materiellt hänseende vore olikheterna kännbarare. Särskildt vållades genom ledamöternas fördelning i de två olika graderna och aflöningsarnas bestämmande efter olika grunder i hvardera stundom oskäligen missförhållanden därigenom, att ålderstilläggen beräknades inom hvarje grad men icke efter den sammanräknade tjänstetiden.

Då det vore nästan exemplöst, att assessor icke i sin tur och ordning befordrades till hofrättsråd, ägde i själfva verket skiljaktighet emellan de bägge graderna allenast rum i afseende på lönevillkoren, under det dock den förbättring i dessa villkor, som befordran till hofrättsråd medförde, vore helt och hållet beroende af äldre ledamöters afskedstagande eller bortgång och sålunda ofta nog komme en ledamot till godo efter långt mindre tjänstetid än en annan. Olämpligheten häraf vore så uppenbar, att beredningen icke tvekat förorda, att, med upphäfande af nämnda gradskillnad emellan ledamöterna, dessas aflöning måtte bestämmas att för dem alla utgå med lika belopp.

Berörda förslag biträdades af förstärkta lagberedningen utan menings-skiljaktighet.

Enligt hvad kommittén meddelat, hafva uti särskilda till kommittén ingifna skrifter ett flertal nuvarande assessorer hemställt, att då enligt deras åsikt de af nya lagberedningen anförda skäl för en förändrad sammansättning af hofrätterna måste allt fortfarande anses vara fullt gällande, vid afgifvande af förslag uti ifrågavarande hänseende de af beredningen, på sätt ofvan nämnts, angifna grunder måtte i möjligaste mån beaktas.

Kommittén.

Då assessorer med afseende å kvalifikationer äro fullt likställda med hofrättsråd och hafva alldeles enahanda tjänstgöring som de hofrättsråd, hvilka ej äro ordförande å division, samt någon motsvarighet till en dylik åtskillnad mellan till såväl kvalifikationer som åligganden jämnställda tjänstemän icke längre förefinnes inom andra ämbetsverk, har kommittén förklarat sig biträda nya lagberedningens uppfattning, att den nuvarande fördelningen af ledamöter i två grader bör af principiella skäl bortfalla.

Att för framtiden uppehålla en sådan gradskillnad enbart för hofrätterna har synts kommittén böra ske allenast för den händelse, att ur praktisk synpunkt synnerligen vägande skäl därför kunde åberopas. Så vore emellertid, enligt kommitténs förmenande, icke i någon mån fallet. Tvärtom hade från praktisk synpunkt sedt den ifrågavarande gradskillnaden visat sig medföra högst väsentliga missförhållanden med hänsyn till den ojämnhet i aflöning, som däraf för ledamöterna föranledts.

Gifvet vore, att då, såsom hittills nästan undantagslöst varit fallet, assessorer i tur och ordning befordrades till hofrättsråd inom den hofrätt, de tillhörde, dylik befordran skulle komma att inträffa för somliga ledamöter efter betydligt kortare ledamotstid än för andra, samt att, ju mindre hofrätten vore, desto mera framträdande blefve lätteligen ojämnheten i berörda hänseende.

Till belysning af nu nämnda förhållanden har kommittén låtit sammanställa uppgifter rörande det antal år, de nuvarande hofrättsråden inom de särskilda hofrätterna vid sin befordran till denna tjänst varit assessorer. Dessa uppgifter utvisa, dels att antalet nämnda år för de särskilda hofrättsråden utgjort: för en 4 år, en 5 år, en 6 år, tre 7 år, fem 8 år, två 9 år, fem 10 år, två 11 år, två 14 år, en 16 år, en 17 år, en 18 år och en 19 år, och dels att berörda tid växlat i Svea hofrätt mellan 7—11 år, i Göta hofrätt mellan 6—19 år och i hofrätten öfver Skåne och Blekinge mellan 4—14 år samt utgjort i medeltal för Svea

hofrätt 9 år, för Göta hofrätt 13 $\frac{1}{2}$ år och för hofrätten öfver Skåne och Blekinge 7 $\frac{3}{4}$ år.

På grund af den stora ojämnhet, som sålunda vore rådande i fråga om tiden för assessorernas befordran till hofrättsråd, inträffade det gifvetvis i stor utsträckning, att somliga ledamöter finge år efter år uppbära betydligt större aflöning än vissa af deras kolleger i de andra hofrätterna med längre ledamotstid. Att ett sådant förhållande vore synnerligen ägnadt att framkalla misstämning hos dem, som däraf berördes, låge i öppen dag; och ansåge kommittén det vara en bjudande nödvändighet, att rättelse i nu förevarande hänseende åstadkommes.

Enligt kommitténs uppfattning läte det sig emellertid icke göra att med bibehållande af gradskillnaden råda bot på missförhållandena i fråga. Väl hade det i sådant hänseende under kommitténs öfverläggningar härom ifrågasatts, dels att låta befordran till hofrättsråd inträffa efter visst antal års tjänstgöring som assessor, och dels att höja antalet hofrättsråd med exempelvis en för hvarje division. Medan emellertid den förra utvägen skulle betinga en ständig växling i antalet hofrättsrådstjänster och fördenskull ej syntts kommittén kunna komma till användning, skulle åter den senare utvägen endast delvis förebygga den ifrågavarande olägenheten.

En annan utväg vore, att — såsom af justitieombudsmannen i sammanhang med frågan om inrättandet af särskild hofrätt för Norrland ifrågasatts — den nu rådande praxis, enligt hvilken en hvar af hofrätterna i befordringsafseende behandlas såsom ett från de öfriga fullständigt afskildt område, komme att frånträdas i hvad angår besättandet af hofrättsrådstjänster. Det har emellertid ej syntts kommittén tillräddligt, att vid befordran till hofrättsråd en brytning med den hittills följda praxis komme att ske i den utsträckning, justitieombudsmannen förordat. Då nämligen en af hofrätterna är förlagd i Stockholm, skulle med den dragningskraft, hufvudstaden visat sig äga, besättande af ledigvordet hofrättsrådsämbete med assessor från annan hofrätt än den, där ledighet uppstått, med visshet kunna antagas i regel komma att inträffa allenast i hvad angår den i hufvudstaden förlagda hofrätten. Följden däraf skulle blifva, att assessorerna vid sistnämnda hofrätt komme att sakna tillförlitlig grund för beräkning af den tidpunkt, då de kunde äga utsikt att vinna befordran till hofrättsråd, och säkerligen skulle mången dugande kraft däraf föranledas att, i större omfattning än hvad nu äger rum, till skada för rättsskipningen söka anställning inom andra områden, hellre än att utsätta sig för risken att vid upp-

kommen ledighet inom hofrättsrådsgraden blifva förbigången af en i tjänstemeriter måhända endast obetydligt öfverlägsen assessor från annan hofrätt. Ett genomförande af en dylik obegränsad fri förflyttning skulle därför, enligt kommitténs förmenande, verka ojämnt i befordringsafseende inom hofrätterna och försvåra för Svea hofrätt att kvarhålla vid verket mången skicklig ledamot.

För enstaka undantagsfall åter skulle väl, enligt kommitténs uppfattning, ett frångående af den hittillsvarande praxis med afseende å besättandet af hofrättsrådstjänster kunna ifrågasättas. Då emellertid därigenom i allt fall ej vunnes nödig utjämning med afseende å tiden för assessorerernas befordran till hofrättsråd, har det syntts kommittén, för vinnande af erforderlig rättelse uti nu ifrågavarande missförhållanden, allenast återstå att, i enlighet med nya lagberedningens förslag, låta den nuvarande fördelningen af ledamöter i två grader bortfalla.

Hvad angår sättet för tillsättandet af ledamöter i hofrätt, har kommittén erinrat, att, enligt nu gällande ordning, vid uppkommen ledighet inom assessorsgraden tjänsten anslås ledig att sökas hos vederbörande hofrätt, som efter pröfning af de sökandes skicklighet och förtjänst uppför tre å förslag, hvarefter med ledning däraf utnämningen verkställs af Kungl. Maj:t. Utnämningen till hofrättsråd, likasom till ledamot i kollegierna eller motsvarande ämbetsverk, sker däremot utan ansökning, sedan Kungl. Maj:t inhämtat yttrande från verkets chef. I detta fall lämnas öfriga ledamöter i verket sålunda icke tillfälle att, såsom vid upprättande af tjänsteförslag sker, uttala sig i fråga om tjänstens återbesättande.

Då det syntts kommittén vara af synnerlig vikt, att vid besättandet af ledamotsbefattning i hofrätt största möjliga trygghet ernås, för att till befattningen ej utses annan än därtill fullt kompetent person, och såsom en värdefull garanti i detta hänseende måste anses, att, utom verkets chef, samtliga i tjänst varande ordinarie ledamöter beredas tillfälle att uttala sin mening angående dem, som kunna till befattningen ifrågakomma, har kommittén ansett, att, i händelse den nuvarande gradskillnaden mellan ledamöterna skulle upphöra, dessa böra, på sätt nya lagberedningen ock föreslagit, utnämnas i den ordning, som för närvarande följes vid tillsättandet af assessorstjänst.

Vidkommande den benämning, som i händelse af gradskillnadens upphörande bör komma till användning för ledamöterna, har kommittén, i likhet med nya lagberedningen, ansett ledamöterna böra benämnas hofrättsråd.

Efter genomförande af hvad kommittén sålunda äfvensom beträffande presidentbefattningen i hofrätten öfver Skåne och Blekinge föreslagit, skulle, påpekar kommittén, antalet hofrättsråd komma att utgöra i Svea hofrätt 35, i Göta hofrätt 20 och i hofrätten öfver Skåne och Blekinge 9.

Mot förslaget om upphörande af den nuvarande fördelningen af hofrätternas ledamöter i två grader har representanten i kommittén för Svea hofrätt med instämmande af ytterligare en kommittéledamot reserverat sig.

*Skiljaktig
mening.*

Af nya lagberedningens till stöd för berörda förslag åberopade betänkande framginge, att hufvudsakliga anledningen till beredningens förordande, att nämnda gradskillnad skulle upphävas, vore att söka i beredningens åsikt, att, enär tjänstgöringen för båda gradernas befattningshafvare vore enahanda, aflöningsförmånerna för samtliga ledamöter i hofrätt också borde utgå med lika belopp. I afseende å storleken af detta belopp hade beredningen uttalat den mening, att densamma borde sättas i öfverensstämmelse med hvad ledamöter i öfriga kollegier i sådant hänseende ägde uppbära.

Den af den nya lagberedningen anmärkta olikhet beträffande titlar och rang — en olikhet som af beredningen karakteriserats såsom betydelselös — hade kommittén genom sitt förslag velat afskaffa. Men däremot hade kommittén funnit sig icke kunna följa beredningen vid genomförandet af dess hufvudprincip, eller att åt samtliga ledamöter i hofrätt bereda lika lön med den, som tjänstemän inom tredje normalgraden vanligen tillkomme. Af kommitténs betänkande rörande aflönningarna för hofrätternas ledamöter framginge nämligen, att dessas begynnelselön enligt kommitténs förslag skulle sättas till 7,000 kronor och löneförmånerna för dem först efter tre ålderstillägg uppgå till det belopp, som för tredje gradens tjänstemäns slutaflöning fastslagits.

Reservanten har förklarat sig visserligen finna de af kommittén ur principiell synpunkt hämtade skälen för borttagandet af nuvarande fördelningen af ledamöter i två grader äga sin giltighet. Men då, med hänsyn till de afsevärdt ökade utgifter för statsverket, som förslagets genomförande i dess hufvudprincip skulle medföra, någon utsikt till framgång för ett dylikt förslag icke syntes föreligga, hade reservanten stannat vid att ej föreslå förändring i den nuvarande, från äldsta tiden bestående fördelningen af ledamöterna i två grader. Enär enligt kommitténs förslag hofrättsråd i verkligheten endast i vissa, mindre väsentliga afseenden skulle blifva likställda med öfriga innehafvare af nämnda grads tjänst och i det väsentliga eller beträffande aflöningsförmånerna

blifva dessa betydligt underlägsna, syntes det lämpligare att på annat sätt, än kommittén föreslagit, söka afhjälpa de ojämnheter i befordringsafseenden, som hufvudsakligen föranlett kommittén att framlägga ifrågasvarande förslag.

Reservanten har tillika förmenat, att detta förslag komme att medföra åtskilliga oegentligheter i lönehänseenden och att jämväl i öfrigt vissa betänkligheter mot förslaget kunde framdragas.

Emot hvad kommittén anført, att omförmälda gradskillnad mellan till såväl kvalifikationer som åligganden jämställda tjänstemän skulle vara något för hofrätterna enastående, har reservanten sålunda framhållit, att äfven annorstädes, och jämväl inom det judiciella området, torde förefinnas motsvarande olikhet mellan i hufvudsak likställda tjänstemän, såsom t. ex. den indelning i rådmän och stadsnotarier, som förekommer bland domare vid rådhusrätterna i de större städerna.

Vidare skulle en fullt genomförd förändring i antydd riktning uti hofrätternas sammansättning medföra en väsentlig skillnad i afseende å åldern vid befordran till hofrättsråd och till motsvarande tredje grads tjänst i kollegierna. Genomsnittsåldern vid utnämning för nuvarande assessorer och hofrättsråd vore respektive $36\frac{1}{6}$ år för assessorer och 45 år för hofrättsråd, hvaremot samma ålder för tredje gradens tjänstemän i kollegierna vore $39\frac{1}{4}$ år. Att märka härvid vore dock, att i följd af den mot slutet af 1890-talet rådande starka tillströmningen på den juridiska banan, medelåldern för befordran till assessor för närvarande vore väsentligt högre, än hvad den var för 10 à 15 år sedan; och med den minskade tillgången på ämbetsmannabanan, som nu inträdt, torde en nedgång af nämnda medelålder åter vara att motse. Emellertid komme i hvarje fall, i händelse kommitténs förslag i förevarande afseende godkändes, ledamot i hofrätt vid betydligt yngre år än tjänstemän af motsvarande grad i andra verk att nå den ställning, som tjänstebefattning inom tredje normalgraden medför.

Härvid har reservanten ansett jämväl böra framhållas det ovanliga i befordringsafseende, som blefve en följd däraf, att, då ledamotsgrad i hofrätt nästan undantagslöst rekryteras från fiskaler, ledamot i hofrätt skulle komma att från lägsta gradens tjänst direkt förflyttas till den högsta.

Den ifrågasatta reformen syntes ej heller böra vara från de yngre ledamöternas egen synpunkt vidare eftersträfvansvärd. Efter att vid jämförelsevis unga år hafva nått befordran till hofrättsråd skulle för dem, som kvarstannade vid hofrätterna, icke återstå att vänta vidare befordran. Den uppmuntran och eggelse, som till gagn för arbetet i

allmänhet måste anses ligga i befordringsutsikt till högre grads tjänst efter vissa år, skulle för ledamot i hofrätt sålunda helt och hållet försvinna.

I fråga om öfvergångsförhållandena kunde också lätteligen för de äldre assessorerna uppstå en orättvisa, som lättast kunde belysas medelst ett exempel. En assessor, som då nya lönestaten skulle börja tillämpas, antag i januari 1910, bestridt assessorstjänst i sju år och på grund utaf afgång bland hofrättsråden med visshet kunnat beräkna att sistnämnda år befordras till hofrättsråd, skulle, därest nu gällande indelning af ledamöterna i två grader ägde bestånd, vid utnämningen komma i åtnjutande af begynnelselönen för tredje grads tjänst eller 8,100 kronor. Med tillämpning däremot af de utaf kommittén föreslagna lönesatserna komme en dylik ledamot att ytterligare i tre år få vänta att uppnå nyssnämnda lönebelopp.

En olägenhet af annat slag låge däri, att då antagligen jämväl för framtiden det komme att visa sig erforderligt att i stor utsträckning anlita hofrätternas yngre ledamöter för att på förordnande uppehålla befattningar utom verket, svårigheter att få dylika förordnanden besatta understundom torde komma att uppstå därigenom, att samtliga ledamöter i hofrätt på grund af sin ordinarie befattning skulle komma att innehafva ställning, motsvarande högsta normalgradens.

I ett annat afseende framträdde oegentligheterna af det ifrågasvarande förslaget särdeles skarpt. Vid de löneregleringar för olika ämbetsverk, som under de sista åren genomförts, hade en kraftig sträfvän efter största möjliga likformighet i afseende å lönesatser, aflöningsvillkor m. m. gjort sig gällande. Kommittén, hvilken såväl i sina föregående betänkanden som jämväl i öfrigt i det nu föreliggande i största möjliga mån konsekvent häfdat en dylik princip, hade emellertid i sitt förslag till aflöningar åt ledamöter i hofrätt fullständigt frångått densamma. Ej nog med att begynnelselönen i förslaget med 1,100 kronor understeg det i sådant afseende för tredje normalgraden fastslagna belopp, utan antalet ålderstillägg hade, i motsats till det för nämnda grads tjänstemän vanliga eller *ett*, föreslagits till *tre*, hvaraf det ena ej ens till lika belopp med det i tredje normalgraden vedertagna.

Slutligen har reservanten fäst uppmärksamheten å den olikhet, förslagets genomförande komme att medföra i afseende å sättet för utnämning af hofrättsråd och med dem likställda ledamöter i kollegier eller motsvarande ämbetsverk.

Reservanten har härefter öfvergått till att angifva, på hvad sätt han för sin del anser den önskvärda utjämningen af befordringsförhållan-

dena inom hofrätterna lämpligen böra åstadkommas. I sådant afseende har reservanten föreslagit ökning inom de särskilda hofrätterna af antalet hofrättsråd med ett hofrättsråd på hvarje division och en däremot svarande minskning inom assessorsgraden. Med en dylik anordning skulle för assessorerna yppas väsentligt större utsikter att inom skälig tid vinna befordran och därmed komma i åtnjutande af den tillökning i aflöningsförmåner, hvartill längre tids tjänstgöring rättvisligen berättigade. Härigenom skulle enligt reservantens åsikt den af kommittén så kraftigt framhållna ojämnheten i befordringstur till allra största delen undanröjas. Likaledes skulle genom bifall till detta förslag större öfverensstämmelse kunna väntas inträda i afseende å åldern för befordran till hofrättsråd i jämförelse med utnämning till tredje gradens tjänst i kollegierna. Ej heller syntes samma förslag komma att öka statsverkets utgifter för hofrätterna utöfver det belopp, hvartill desamma enligt kommitterades hemställan skulle komma att uppgå.

Hofrätterna.

Hofrätterna hafva utan meningsskiljaktighet anslutit sig till den af kommitténs majoritet uttalade uppfattning i frågan. Reservationen har sålunda icke från något håll vunnit understöd.

*Departements-
chefen.*

Äfven jag är i denna fråga ense med kommittén. Att den nuvarande fördelningen af hofrätternas ledamöter i två grader ur principiell synpunkt saknar giltig grund, synes mig obestridligt. Och af den utredning, kommittén förebragt, torde med tydlighet framgå, att endast genom upphäfvande af nämnda gradskillnad verklig bot kan rådås för de ur praktisk synpunkt väsentliga missförhållanden i afseende å aflönings ojämnhet, som den nuvarande anordningen medför.

Beträffande reservationen tillåter jag mig till en början påpeka, att hvad nya lagberedningen med sitt förslag innerst åsyftade var, att samtliga ledamöter i hofrätt skulle tillhöra en och samma lönegrad utan annan åtskillnad i lönevillkor, än som föranleddes af intjänade ålderstillägg. Att nya lagberedningen samtidigt, med afseende å aflönings belopp, föreslog, att ledamot i hofrätt skulle tilldelas lika aflöning med ledamöterna i rikets kollegier, sammanhängde icke med förslagets hufvudsyfte att undanröja de af ojämna befordringsförhållanden föranledda olikheter i lönevillkor mellan hofrättsledamöterna inbördes. Det synes mig därför icke vara fullt riktigt, när i reservationen påstås, att förslagets hufvudprincip utgjort, att åt samtliga hofrättsledamöter bereda lika lön, som i allmänhet tillkomme tjänstemän inom tredje lönegraden.

Fasthåller man, hvad, enligt min uppfattning, i verkligheten utgjort förslagets hufvudprincip, torde man ej heller i den omständigheten, att begynnelse aflöningen för hofrättsledamot af särskilda skäl må böra bestämmas till något lägre belopp, än som för tjänstemän i tredje lönegraden i allmänhet stadgats, kunna finna någon befogad grund att motsätta sig upphäfvande af den nuvarande gradskillnaden, för så vidt man eljest finner ett dylikt upphäfvande principiellt berättigadt.

I öfrigt föranleder reservationen till följande erinringar från min sida.

Den bland domare vid rådhusrätterna i vissa större städer förekommande indelningen i rådmän och stadsnotarier torde knappast kunna anses analog med hofrättsledamöternas indelning i hofrättsråd och assessorer. Exempelvis i Stockholm äro stadsnotarierna visserligen liksom rådmännen bisittare i rätten, men äro dessutom protokollsförare med expeditionsskyldighet och i deras aflöningsförmåner ingå äfven sportler. Å andra sidan hafva rådmännen såsom magistratsledamöter särskilda tjänsteåligganden. I flertalet smärre städer, där utom rådmän äfven förekomma stadsnotarier, äro för öfrigt de senare icke ordinarie bisittare i rätten, utan inträda såsom ledamöter däri endast vid förfall för rådman eller då vikarie för sådan eljest erfordras.

Därest begynnelse aflöningen för ledamot i hofrätt afpassas med hänsyn till den i jämförelse med andra motsvarande ämbetsverk något lägre medelåldern för befordran till ledamotsgraden, torde någon berättigad anmärkning icke kunna framställas i det hänseende, att hofrättsledamot skulle tidigare än motsvarande tjänstemän i andra verk uppnå den ställning, som tjänstebefattning inom tredje normalgraden medför. Rangfrågan anser jag nämligen härvidlag icke böra tillmätas någon vidare betydelse.

Den omständigheten, att vid bifall till kommitténs förslag ledamot i hofrätt regelmässigt skulle komma att från lägsta gradens tjänst direkt förflyttas till den högsta, kan väl synas innebära en oegentlighet, men denna oegentlighet är af enbart formell natur. Då fiskal befordras till assessor, har han ju undantagslöst redan ett flertal år tjänstgjort såsom adjungerad ledamot i hofrätt. Under senare åren hafva till och med de till assessorer befordrade fiskaler med endast ett fåtal undantag härvid innehaft revisionssekreterareförordnande eller annat därmed jämförligt uppdrag.

Då under nuvarande förhållanden befordran till hofrättsråd icke

innebär någon förändring beträffande tjänstgöringsskyldigheten, utan i själfva verket endast har karaktären af en vid inträffad ledighet i tur och ordning verkställd uppflyttning i högre lönegrad, synes det mig knappast ens kunna på allvar ifrågasättas, att denna anordning skulle innefatta något sådant för arbetet gagneligt, uppmuntrande och eggande moment, som onekligen i allmänhet medföljer befordringsutsikt till högre tjänst. Att upphäfvande af den nuvarande gradskillnaden skulle komma att utöfva någon menlig inverkan i berörda hänseende synes mig därför icke antagligt.

Vid öfvergång från en lönestat till en annan kunna visserligen i speciella fall oegentligheter af ett eller annat slag lätteligen uppstå. Att det af reservanten anförda exempel skulle innebära någon verklig orättvisa, kan jag dock ej medgifva. Ty såsom sådan lärar icke kunna anses, att en tjänsteman till följd af ett verks omreglering eller en tjänsts indragning går miste om en befordran, som han trott sig kunna påräkna. Emellertid vill jag framhålla, att i händelse af bifall till det från kommitténs i viss mån afvikande förslag till ny lönestat, som jag ämnar framlägga, i ett fall sådant som det af reservanten anförda vederbörande skulle vid den nya lönestatens ikraftträdande äga uppbära aflöning till belopp af 8,100 kronor.

Att genom förbättring af hofrättsledamöternas aflöningsförmåner torde komma att föranledas någon minskning i afgangen från hofrätterna till nedre justitierevisionen och öfriga dylika förordnanden, hvartill hofrättsledamöter för närvarande i stor utsträckning anlitas, håller jag visserligen icke för otroligt och har i viss mån äfven af kommittén åsyftats. Men om också härigenom vissa svårigheter att få dylika förordnanden besatta från hofrätterna framdeles skulle uppstå, synes det mig dock föga antagligt, att dessa svårigheter, såsom reservanten synes anse, skulle blifva större, i händelse i enlighet med kommitténs af mig biträdda förslag den nuvarande gradskillnaden upphäfves och samtliga ledamöter blifva hofrättsråd, än ifall den nuvarande gradskillnaden mellan hofrättsråd och assessorer bibehålles. Den härvid afgörande synpunkten torde väl nämligen icke vara rangfrågan, utan i främsta rummet huruvida genom att emottaga erbjudet förordnande beredas ökade befordringsutsikter eller höjda löneförmåner.

Att i fråga om hofrätterna med deras talrika ledamotspersonal och säregna förhållanden i öfrigt vissa afvikelser kunna påkallas från de i afseende å lönesatser m. m. vid andra ämbetsverk tillämpade principer, synes mig knappast kunna anses innebära någon oegentlighet. I

allt fall skulle emellertid genom det förslag, jag går att framlägga, dessa afvikelser i vissa hänsenden blifva icke obetydligt mindre än enligt kommitténs förslag.

Medan jag sålunda icke kan finna de af reservanten mot kommitténs förslag i denna del framställda anmärkningar vara af någon afgörande betydelse, delar jag, på sätt af det redan anförda torde framgå, kommitténs uppfattning af reservantens eget förslag såsom endast innefattande en halfmesyr, hvilken blott delvis skulle råda bot för de missförhållanden, man önskar afhjälpa. Särskildt bjärt skulle detta komma att framträda i fråga om hofrätten öfver Skåne och Blekinge, såsom af en ledamot därstädes påpekats. Om nämligen i enlighet med reservantens förslag antalet hofrättsråd i nämnda hofrätt bestämmes till fem och de två äldsta assessorerna därstädes från och med år 1910 uppflyttas till hofrättsråd, skulle de fyra öfriga assessorerna, om de kvarstanna vid hofrätten, ej kunna med visshet påräkna utnämning till hofrättsråd förrän efter en tjänstgöringstid som assessorer af för en af dem 23 och för de öfriga öfver 30 år.

I sammanhang med denna fråga om upphäfvande af den nuvarande gradindelningen af hofrätternas ledamöter torde jag böra redogöra för justitieombudsmannens i det föregående omförmälda underdåniga skrifvelse den 27 november 1908 angående befordringsförhållandena vid hofrätterna.

*Justitie-
ombudsmannens
skrifvelse
den 27 novem-
ber 1908.*

I nämnda skrifvelse har justitieombudsmannen till bemötande upptagit, hvad kommittén i sitt betänkande anført gent emot justitieombudsmannen tidigare framställning rörande brytning af den hittills tillämpade praxis vid befordran till hofrättsråd.

Justitieombudsmannen har i berörda hänseende erinrat, att om, såsom kommittén föreslagit, den nuvarande assessorsgraden bortfaller och alltså samtliga ledamöter komma att utgöras af hofrättsråd, den sålunda af honom väckta frågan visserligen skulle delvis förlora sin betydelse. Då emellertid de af justitieombudsmannen framhållna olägenheterna af den uti ifrågavarande afseende hittills följda praxis skulle, äfven med genomförande af en dylik anordning, kunna göra sig gällande, nämligen i fråga om befordran från tjänstemannagraden till ledamotskap, hade justitieombudsmannen ansett sig icke kunna lämna kommitténs ofvanberörda uttalande alldeles utan bemötande.

Justitieombudsmannen ville härvid till en början förutskicka, att kommittén i viss mån missuppfattat innebörden af hans framställning i ämnet. Justitieombudsmannen hade icke förordat någon »obegränsad»

fri förflyttning eller ovillkorlig rätt för assessor i en hofrätt att erhålla befordran till hofrättsråd i annan hofrätt, så snart han i tjänstemeriter vore, om ock »endast obetydligt», öfverlägsen äldste assessorn i den senare hofrätten. Framställningen hade riktats mot den praxis, enligt hvilken ett i en hofrätt ledigvordet hofrättsrådsämbete städse besatts med äldste assessorn i samma hofrätt, utan afseende därå att denne möjligen varit *ej obetydligt* yngre än åtskilliga af assessorerna i de andra hofrätterna.

Hvad anginge kommitténs uttalande i öfrigt, kunde justitieombudsmannen naturligtvis icke fränkänna de af kommittén där framhållna synpunkter betydelse. De kunde dock ingalunda vara för saken afgörande.

De skäl, som af kommittén anförts till stöd för att en inom Svea hofrätt uppkommen ledighet inom hofrättsrådsgraden icke borde besättas med assessor från annan hofrätt, ägde tydligen sin fulla tillämplighet äfven då fråga vore om besättande af ett ledigblifvet assessorsämbete inom Svea hofrätt. Den mest meriterade tjänstemannen därstädes skulle alltså, om kommitténs skäl toges för fullgoda, komma i åtanke, utan hänsyn därtill att medsökande tjänsteman från annan hofrätt vore honom icke obetydligt öfverlägsen i meriter. Och hvad framtiden beträffade, skulle, i händelse kommitténs förslag om bortfallande af den nuvarande fördelningen af ledamöter i två grader tillika vunne bifall, förhållandet ju blifva enahanda i fråga om hvarje ledig ledamotsbefattning inom Svea hofrätt. Detta skulle emellertid uppenbarligen icke stämma väl öfverens med stadgandet i 28 § regeringsformen, enligt hvilket Konungen har att vid alla befordringar fästa afseende endast å de sökandes förtjänst och skicklighet.

Departements-
chefen.

I afseende å den af justitieombudsmannen sålunda berörda fråga anser jag mig till en början kunna meddela, att under senare tid fråga verkligen varit att besätta hofrättsrådsämbete i en hofrätt med assessor från annan hofrätt, men att detta strandat därpå, att två assessorer, som i ärendet tillsports, vägrat mottaga en utnämning, som för dem skulle föranleda förflyttning till annan ort. Hvad angår de framtida beföringsförhållandena, i händelse förslaget om bortfallande af nuvarande gradskillnad mellan hofrättsråd och assessorer skulle godkännas, får jag erinra därom, att enligt kommitténs förslag hofrättsråd skulle utnämnas i den ordning, som för närvarande följes vid tillsättande af assessorstjänst, och sedan ansökningarna inkommit och hofrätten uppgjort sitt förslag, läser Kungl. Maj:t icke underlåta att beakta, hvad rikets grundlagar härutinnan inehålla.

Ordförande å division.

I arbetsordningen för hofrätterna är åt presidenten i allmänhet anförtrordt att bestämma ledamöternas fördelning till tjänstgöring på divisionerna. Därvid måste emellertid städse iakttagas, att de äldsta hofrättsråden blifva ordförande å division.

Sistnämnda bestämmelse infördes genom 1858 års arbetsordning. Dessförinnan var presidentens befogenhet att fördela ledamöterna på divisioner ej på något sätt inskränkt. Två ledamöter af 1874 års löne-regleringskommitté — hvilken kommitté, bland annat, föreslog, att ordförandena skulle till hälften med öfriga ledamöter deltaga i föredragningen — förklarade, att då därigenom ordförandena skulle blifva, lika med de öfriga, arbetande ledamöter och det, enligt reservanternas mening, finge anses gifvet, såväl att förmåga att fullgöra ordförandens åligganden icke ovillkorligen vore alla hofrättsråd gifven, som att denna förmåga icke alltid vid tilltagande år fortfore i tillräckligt mått, det syntes reservanternas lämpligast, att ordförandebefattningarna ej blefve fasta, utan att därtill skulle utses tills vidare de mest lämpliga.

I afseende å den i förevarande afseende nu gällande bestämmelse har kommittén framhållit, att om också i de allra flesta fall densamma har fog för sig, det dock understundom kan inträffa, att ett undantag från regeln måste anses gagneligt. För ernående af ett tillfredsställande arbetsresultat på de särskilda divisionerna är det nämligen af stor betydelse, att ordföranden äger förmåga att leda och öfvervaka divisionens arbete. Till gagn för arbetets jämna gång är ock, att en viss stadga och kontinuitet i detsamma är rådande inom hvarje division, och ordföranden, hvilken på grund af arbetsfördelningen inom hofrätten tjänstgör hvarje sessionsdag, är gifvetvis, såväl i följd däraf som på grund af sin ställning i öfrigt, bäst lämpad att tillvarataga ett dylikt intresse. Ett hofrättsråd, som t. ex. i följd af försvagad hälsa är eller kan antagas blifva i behof af ofta återkommande ledighet, bör fördenskull enligt kommitténs åsikt ej äga rätt att allenast på grund af sin ålder erhålla ordförandeplats å division. Ej heller bör en divisionsordförande, som icke vidare befinnes lämplig att behörigen sköta ordförandeskapet, hafva ovillkorlig rätt att ändock, såsom nu är fallet, ända till afskedstagandet kvarstå i denna sin egenskap.

Tillfälle till pröfning i nämnda hänseenden bör därför, framhåller kommittén, stå öppet, och denna pröfning torde böra förbehållas Kungl. Maj:t. Kommittén har härvid tänkt sig, att förordnande af ifrågavarande

Kommittén.

slag bör meddelas endast tills vidare för vissa år, exempelvis tre år sänder, samt att yttrande från vederbörande president gifvetvis bör föreligga, innan förordnande att bestrida ordförandebefattning meddelas eller dylikt förordnande återkallas.

Åt vederbörande president har kommittén ansett kunna uppdragas att vid kortare tids förfall för ordförande förordna ställföreträdare.

*Skiljaktig
mening.*

Representanten i kommittén för Svea hofrätt har i förevarande hänseende, i anslutning till sitt förslag om bibehållande af två ledamotsgrader, hemställt om den inskränkning i kommitténs förslag, att till ordförande å division måtte, på sätt kommittén föreslagit, förordnas lämplig person inom hofrättsrådsgraden. Ehuru reservanten vore öfvertygad, att endast i undantagsfall ett frångående af den nu stadgade ordningen, att äldste hofrättsråd skola beklåda ordförandeplats å division, komme att inträffa, kunde han dock ej annat än motsätta sig ett förslag, hvarigenom infördes möjlighet för den yngste ledamoten att förordnas till ordförande å division.

Svea hofrätt.

Under framhållande att då äldre ledamot, därest han är lämplig att utöfva ordförandeskap å division, bör härtill äga företräde framför yngre, har Svea hofrätt vid behandlingen af detta förslag framhållit, att vid införande i arbetsordningen af bestämmelse om ordförandes förordnande nämnda synpunkt enligt hofrättens åsikt bör vederböriligen framhållas.

Göta hofrätt.

Inom Göta hofrätt har en ledamot förklarat sig finna detta förslag betänkligt. Å ena sidan torde det vara en djupt rotad åsikt, att allenast en misstanke om, att regeringsmakten skulle kunna utöfva något slags tryck på en domare, vore förhatlig. Å andra sidan borde en ordförandes ställning icke vara på något sätt vacklande eller osjälfständig, då ordförande behöfde all den prestige, som vore möjlig, för att hans önskingar i fråga om arbetets påskyndande skulle tillbörligt beaktas.

*Departements-
chefen.*

Kommitténs ifrågavarande hemställan synes mig vara af beskaffenhet att böra bifallas och kan jag ej finna, att ordförandens auktoritet genom en dylik anordning skulle blifva lidande.

Att en äldre ledamot, som är lämplig till ordförande å division, icke bör vid förordnande därtill skjutas åt sidan för en yngre, synes mig uppenbart och torde ej heller behöfva befaras. Ett uttalande af

denna princip i arbetsordningen synes mig därför icke möta någon betänklighet allenast en sådan form därför står att finna, att icke syftet med anordningen i dess helhet varder förfeladt eller äfventyradt.

Tjänstemän.

I fråga om de vid hofrätterna anställda tjänstemännen har kommittén till en början föreslagit

Inrättande af ytterligare en aktuarietjänst vid Svea hofrätt.

På sätt redan i det föregående framhållits, åligger det aktuarien i Svea hofrätt, bland annat, att mottaga inkommande handlingar och däröfver föra diarier äfvensom att stämpelbelägga hofrättens utgående expeditioner, tillhandahålla dem åt vederbörande och redovisa de för dem inflytande medel. En inskränkning i skyldigheten beträffande diariebestyren förefinnes emellertid så till vida, att handlingar rörande brottmål skola emottagas och i diarium antecknas af fiskalerna. Före år 1870 ingick ej heller i aktuariens åligganden att mottaga och registrera andra i civila mål och ärenden till hofrätten inkommande handlingar än sådana, som ingåfvos i instämnda och vädjade mål. Handlingar i öfriga civila mål och ärenden inlämnades nämligen därförut till sekreteraren. Genom nådigt bref den 22 december 1869 förordnades dock, att till allmänhetens bekvämlighet det tills vidare skulle åligga aktuarien att mottaga och i diarium anteckna de till hofrätten inkommande handlingarna i alla civila mål och ärenden samt fiskaliska aktioner.

I anslutning härtill ansågo de kommitterade, som den 12 december 1874 afgåfvo förslag angående lönereglring m. m. vid hofrätterna, skyldigheten att mottaga i brottmål inkommande handlingar böra öfverflyttas från fiskalerna till aktuarien, så att en och samma person finge mottaga alla till hofrätten inkommande handlingar. Kommitterade höllo i detta afseende före, att tillökningen i göromål för aktuarien genom en dylik öfverflyttning ej skulle blifva större, än att befattningen likasom i Göta hofrätt kunde tillfredsställande skötas, i händelse å aktuariekontoret fortfarande bibehölles en af statsmedel aflönad amanuens för biträde vid diarieföring och registrering samt för uppehållande af aktuarietjänsten vid förfall för ordinarie innehafvaren.

Vid behandlingen i statsrådet den 10 december 1875 af frågan om lönereglring för hofrätterna anslöt sig emellertid dåvarande chefen för justitiedepartementet till hvad Svea hofrätt uti infordradt utlåtande i anledning af nämnda kommitterades betänkande yttrat angående omöjlig-

heten för aktuarien att i denna hofrätt medhinna mottagandet af alla inkommande handlingar, och förklarade sig departementschefen förden-skull ej kunna biträda kommitterades berörda förslag. Fiskalerna fingo alltså behålla bestyret med diariet i brottinål.

I samband med den framställning, som Kungl. Maj:t gjorde till 1890 års Riksdag om inrättandet af en sjätte ordinarie division vid Svea hofrätt, framlades äfven förslag till upprättandet af en andre aktuarie-tjänst vid denna hofrätt. Vid behandlingen af detta ärende i statsrådet den 11 januari 1890 återopade chefen för justitiedepartementet hvad Svea hofrätt i underdånig skrifvelse den 18 november 1889 anfört rörande, bland annat, behovet af en sådan tjänst.

I nämnda skrifvelse erinrade hofrätten först, hurusom i den skrif-velse, hvori hofrätten hemställt om sådan förändring rörande emotta-gandet af inkommande handlingar, som sedermera genom förenämnda nådiga bref den 22 december 1869 införts, hofrätten anfört, att i anseende till den ständigt fortgående tillväxten i antalet af de civila målen hof-rätten icke kunnat med visshet antaga, att *en* person skulle allt fram-gent medhinna att emottaga och i diarium anteckna alla dylika mål, och att hofrätten därför ej trott sig böra tillstyrka ett definitivt stadgande därom, intill dess erfarenheten visat, huruvida en sådan förändring i arbetssättet läte sig utan olägenhet verkställas,

Erfarenheten hade emellertid, fortsatte hofrätten i sin berörda skrifvelse den 18 november 1889, ådagalagt, att förändringen visserligen varit till stor fördel för allmänheten, men att däremot hofrättens far-håga i afseende på möjligheten för aktuarien att hinna utföra det honom sålunda förelagda, högst väsentligt ökade arbetet visat sig grundad. Svårigheten för aktuarien att medhinna sina dels genom nämnda öfver-flyttning, dels genom tillväxten i de inkommande målens antal mer än fördubblade göromål berodde till en del på ett för Svea hofrätt egen-domligt förhållande, som saknade motsvarighet inom de andra hofrät-terna. Medan i Göta hofrätt nästan alla handlingar ingåfves af några få, för det dåvarande fyra, vid hofrätten anställda s. k. hofrättskommis-sarier, uppträdde i Svea hofrätt parterna dels själfva, hvilket vore fallet med ett stort antal rättssökande från Stockholm och omgifvande lands-bygd, dels genom något af de många ombud, hvilka, till stor del utan juridisk underbyggnad, i hufvudstaden erbjöde sig till parternas tjänst och jämväl af de egentliga sakförarna användes såsom mellanhänder vid ingifvande af handlingar i hofrätten. Uppenbart vore, att till följd däraf den tjänsteman i Svea hofrätt, till hvilken de rättssökande ägde vända sig för handlingars ingifvande och uttagande samt upplysningars

erhållande m. m., finge en långt besvärligare tjänstgöring än aktuarien i Göta hofrätt. Under det att hofrättskommissarierna, väl bekanta med förhållandena inom hofrätten, förstode att ur de för allmänheten utan aktuariens anlitande tillgängliga anslags- och registerböckerna inhämta nödiga upplysningar om fortgången af de mål, de hade att bevaka, och följaktligen endast i ringa grad behöfde medelst förfrågningar afbryta aktuariens arbete, vore de rättssökande i Svea hofrätt, lämnade åt sig själfva, icke i stånd att förskaffa sig erforderliga upplysningar om de till hofrättens behandling öfverlämnade mål. Aktuarien i Svea hofrätt vore därför nästau oafbrutet under den tid af fyra timmar dagligen, då aktuariekontoret borde hållas öppet för allmänheten, upptagen med handlingars mottagande och utlämnande samt besvarande af de rätts-sökandes frågor.

Sälunda toges i Svea hofrätt kanske mer än eljest någonstädes aktuariens ämbetsverksamhet i anspråk för allmänhetens räkning. Men då hans plikter mot ämbetsverket icke finge af denna anledning efter-sättas, hade hans tjänstegöromål tagit ett sådant omfång, att arbets-tiden för honom uppginge till nio eller tio timmar dagligen. Visser-ligen biträdde aktuarien af en på viss tid, vanligen ett år i sänder, förordnad amanuens, hvilken med ett arfvode af 1,800 kronor årligen hade till åliggande att under aktuariens tillsyn och på hans ansvar föra diariet öfver vädjade mål samt lämna parter de upplysningar, som kunde hämtas ur detta diarium. Men denne amanuens, hvilkens tjänstgöring vid diariet icke vore af beskaffenhet att göra honom skicklig att befordras till annan tjänst inom hofrätten än aktuariens, måste för att förvärfva meriter till annan ordinarie befattning allt som oftast tjänstgöra vid hof-rättens protokoll och blefve därigenom hindrad att, så ofta som erford-rades, vara tillstädes å aktuariekontoret. Hans ovissa ställning nödgade honom ock att vid första tillfälle söka befordran på annat håll. Det därigenom föranledda täta ombytet af amanuens hade ett ganska men-ligt inflytande på den art af verksamhet, som på aktuariekontoret toges i anspråk. Hofrätten ansåge sig därför böra föreslå, att aktuarien måtte erhålla ett ständigt biträde med lön på stat, hvilket biträde kunde be-nämnas andre aktuarie.

I Riksdagens skrifvelse den 14 maj 1890 angående regleringen af utgifterna under riksstatens andra hufvudtitel anfördes emellertid, att Riksdagen funnit den å förslaget till stat uppförda, men af den nya divisionens inrättande icke särskildt påkallade andre aktuariebefattningen kunna undvaras, helst om, såsom hofrätten i sitt utlåtande själf förutsatt

och hvilket Riksdagen jämväl funne skäligt, anslaget till amanuenser och extra ordinarie biträden ökades från 7,500 till 9,000 kronor.

Då Kungl. Maj:t till 1896 års Riksdag gjorde framställning om öfverflyttandet af en division från Göta till Svea hofrätt, äskades, i anledning af förnyad hemställan från Svea hofrätt, ånyo medel till en andra aktuarietjänst vid denna hofrätt.

I statsutskottets utlåtande i frågan uttalades i anledning däraf, bland annat, att utskottet, i likhet med hvad 1890 års Riksdag ansett, icke kunde finna inrättandet af en andre, med pensionsrätt förenad aktuarietjänst inom Svea hofrätt af något synnerligt behof påkalladt. Någon klagan från allmänhetens sida hade ej försports öfver att aktuariegöromålen bestredes af aktuarien med biträde af amanuens; och någon svårighet att under dåvarande starka tillopp till den juridiska banan mot ett årligt arvode af 2,400 kronor erhålla dugligt biträde syntes icke vara att befara, helst som arfvodet vore dubbelt så stort som de föreslagna tjänstgöringspenningarna för en andre aktuarie, med hvilka en vikarie under dennes ledighet skulle åtnöjas. Utskottet hade därför ansett lämpligare, att hofrättens anslag till amanuenser och extra biträden, som för det dåvarande utginge med 9,000 kronor eller 1,500 kronor för hvarje division, i sammanhang med en ökning af divisionernas antal förhöjdes med 1,500 kronor.

Riksdagen afslog ånyo förslaget om en andra aktuarietjänst och beviljade en förhöjning af 1,500 kronor i anslaget till amanuenser och extra ordinarie biträden.

Sedan Svea hofrätts förenämnda yttranden rörande behovet af en andre aktuarie därstädes afgåfvos, har, såsom redan i det föregående omnämnts, antalet divisioner vid hofrätten ökats till åtta, den extra divisionen däri inberäknad. Mängden af handlingar, som inkomma till hofrättens aktuarieexpedition, har jämväl betydligt vuxit äfvensom i samband därmed aktuariens arbete med att tillhandagå allmänheten med upplysningar ökats, särskildt till följd däraf att enligt lagen den 14 juni 1901 skriftväxlingen i vädjade mål numera så godt som uteslutande sker genom handlingars inlämnande till aktuarien, under det att före denna lags tillkomst största delen af parternas skriftväxlingar i dylika mål ägde rum vid förhör inför hofrätten, utan att därvid inlämnade handlingar behöfde antecknas i vederbörligt diarium.

Kommittén har i detta afseende meddelat, att enligt af kommittén inhämtade upplysningar det antal nummer, under hvilka inkommande handlingar af aktuarien i Svea hofrätt föras i olika diaries, under åren 1903—1907 i medeltal uppgått till: i diariet öfver civila besvärsmål

samt ansöknings- m. fl. ärenden 1957 samt i diariet öfver instämde och vädjade mål 1,477. Antalet nummer i brottmålsdiariet för samma år belöpte sig i medeltal till 1,532. Därvid är emellertid att märka, att under ett och samma nummer samtliga de handlingar diaries föras, som i samma mål ingifvas.

På sätt kommittén erinrat, skulle, om dess förslag angående inrättande af en särskild afdelning inom Svea hofrätt för vissa mål och ärenden från delar af Norrland godkännes, jämväl däraf aktuariens åligganden komma att i någon mån ökas.

Enligt gällande arbetsordning äger visserligen Svea hofrätt, om det för ärendenas obehindrade gång finnes nödigt, uppdraga åt den å aktuariekontoret anställda amanuensen att i aktuariens ställe emottaga och i diarium anteckna inkommande handlingar i vädjade och instämde mål. Arfvodet till denne amanuens, hvilkens tjänstgöring är synnerligen omfattande, har plägat utgå efter 1,800 kronor under första tiden af anställningen samt, när amanuensen efter förvärfvad större vana erhållit uppdrag att på eget ansvar handhafva vissa göromål, såsom ofvannämnda diariesföring, efter 2,400 kronor för år räknadt. Enligt hvad hofrätten i underdånig skrifvelse den 26 november 1907 uppgifvit, har i senare fallet amanuensen hos aktuarien en arbetstid, som under vissa delar af året till följd af göromålens stora mängd upptager ända till tre à fyra timmar utöfver den tid af fyra timmar, hvarunder aktuariekontoret då var öppet för allmänheten.

Det har emellertid synts kommittén mindre lämpligt att i den utsträckning, som sålunda äger rum, använda en extra ordinarie tjänsteman till bestridande af göromål, som tillhöra vederbörande ordinarie tjänsteman. Därtill komme att, då ifrågavarande amanuens tjänstgöring icke är af beskaffenhet att utbilda till annan tjänst inom hofrätten än aktuarie-tjänst, det på senare tider, med den betydligt minskade tillgången å extra ordinarie tjänstemän i hofrätten, visat sig alltmera svårt att få denna amanuenssyssla besatt.

I sammanhang härmed har kommittén erinrat, hurusom i Svea hofrätt fiskalerna vid emottagandet af inkommande handlingar i brottmål erhålla biträde af en amanuens. Intill senaste tiden har dock dylik amanuens varit anställd endast den del af sommaren, då allenast en division och samtidigt blott en fiskal varit tjänstgörande, eller från och med den 11 juli till och med den 19 augusti, och har arfvode för denna tid utgått efter 100 kronor i månaden. Till följd däraf att åtskilliga

af de myndigheter, som hafva att ombesörja verkställigheten af domstols utslag i brottmål, ansett nödigt att, innan dylikt af underdomstol meddeladt utslag verkställles, erhålla upplysning, huruvida utslaget vunnit laga kraft, hafva under senare åren diariebevis i allt talrikare fall rekviderats hos hofrättens fiskalsexpedition. För närvarande uppgår antalet dylika bevis till 8,000 å 9,000 årligen. Hufvudsakligen i följd häraf har behof uppstått af en ständig amanuens å fiskalsexpeditionen. Sedan början af 1907 års höstsession är äfven dylik amanuens året om anställd därstädes, men af brist på tillräckliga medel har hittills ej kunnat af hofrätten åt denne anslås högre ersättning än efter 50 kronor för hvarje månad. Hofrätten ansåg dock i sin förenämnda skrifvelse af den 26 november 1907, att arfvodet åt denne amanuens borde beräknas till förslagsvis omkring 1,200 kronor årligen.

Att fiskalerna skola hafva till åliggande att emottaga inkommande handlingar, har synts kommittén mindre lämpligt. Tjänstgöringen vid brottmålsdiariet växlar nämligen med korta mellanrum högst betydligt mellan de olika fiskalerna, och denna omständighet måste helt naturligt, såsom ock blifvit framhållet, inverka menligt på den art af verksamhet, som diarietjänstgöringen innebär. Dessutom torde denna diarietjänstgöring ofta inverka hinderligt å fiskalernas egentliga tjänsteåligganden eller beredning och föredragning af brottmål. Den å fiskalsexpeditionen anställde amanuensen stannar i de flesta fall ej länge på denna plats. Hittills har han nämligen ganska snart erhållit förordnande som fiskal; och gäller alltså rörande denna amanuensbefattning med dess täta ombyten af innehafvare samma olägenhet, som förut påpekats i fråga om amanuensbefattningen hos aktuarien.

Det nu skildrade arbete, som sålunda i Svea hofrätt utföres af aktuarien, fiskalerna och nämnda två amanuenser, är, enligt kommitténs förmenande, af sådan omfattning, att det måste anses fullt sysselsätta två personer under en daglig arbetstid af minst sex timmar. Då nämnda göromål dessutom, såsom framhållits, äro af sådan beskaffenhet, att de böra utföras af personer, hvilka under en längre tidsföljd kunna oafbrutet ägna sig däråt, har det synts kommittén, att dessa göromål lämpligen böra fördelas mellan två på ordinarie stat uppförda aktuarier. Jämte det kommittén sålunda föreslagit, att å ordinarie stat måtte uppföras ytterligare en aktuarietjänst vid Svea hofrätt, har kommittén i sammanhang därmed hemställt, att fiskalerna i nämnda hofrätt måtte befrias från skyldigheten att emottaga och diarieföra handlingar i brottmål.

Den närmare fördelningen af de båda aktuariernas tjänsteåligganden har kommittén ansett böra öfverlämnas åt hofrätten eller efter dess förslag

få ankomma på Kungl. Maj:t. I händelse en ny aktuarietjänst kommer att inrättas vid Svea hofrätt, kunna enligt kommitténs åsikt berörda två amanuensbefattningar indragas. Med erinran att för närvarande aktuarien är skyldig att själf bekosta det biträde, han behöfver vid bestyret med hofrättens utgående expeditioner, har kommittén slutligen framhållit, att därest kommitténs förslag till aflöningsbestämmelser godkännes, den nämnda hjälpen bör lämnas vederbörande aktuarie af ett fast skrifbiträde.

Med anledning af kommitténs förslag om indragning af vissa amanuensbefattningar i Svea hofrätt har nämnda hofrätt anmärkt, att behofvet af amanuens å fiskalsexpeditionen, såsom kommittén jämväl erinrat, uppkommit af den särskilda anledning att åtskiljliga af de myndigheter, som hafva att ombesörja verkställigheten af domstols utslag i brottmål, ansett nödigt att, innan dylikt af underdomstol meddeladt utslag verkställles, erhålla upplysning, huruvida utslaget vunnit laga kraft, samt att antalet af diariebevis, som af myndigheterna rekvirerats, under de senare åren så ökats, att de för närvarande uppgå till icke mindre än åtta à niotusen årligen. Med erkännande att de allt talrikare rekvisitionerna af dylika diariebevis syntes komma att allt för mycket inkräkta på vederbörande tjänstemans, det vill säga aktuariens, tid, hade kommittén framhållit, att en ändring i förhållandet borde kunna vinnas genom lagstiftningsåtgärder. Hofrätten ansåge sig emellertid icke kunna underlåta att erinra, att tills vidare och så länge diariebevis af myndigheterna rekvireras i den utsträckning som hittills, å aktuariekontoret ej torde kunna undvaras en amanuens med behörighet att å eget ansvar utfärda ifrågakomna slags bevis.

De skäl, som anförts för inrättande af en ny aktuarietjänst i Svea hofrätt, synas mig öfvertygande och biträder jag alltså kommitténs förslag därutinnan. *Departements-
chefen.*

Hvad åter angår förslaget om indragning af vissa amanuensbefattningar i hofrätten, vill jag framhålla, att jag visserligen är ense med kommittén rörande önskvärdheten af lagstiftningsåtgärder i syfte att vinna inskränkning i de för ofvan omförmälda ändamål talrikt förekommande rekvisitionerna af laga kraftsbevis i brottmål. Innan emellertid en sådan lagstiftning torde hinna åvägabringas, måste otvifvelaktigt ännu någon tid förflyta. Vid sådant förhållande torde, på sätt hofrätten erinrat, å aktuariekontoret därstädes tillsvidare icke kunna undvaras en

amanuens med behörighet att å eget ansvar utfärda bevis af ifrågasvarande slag.

Vidare har kommittén föreslagit:

*Indragning af aktuarie- och arkivariebefattningen vid hofrätten
öfver Skåne och Blekinge.*

I det underdåniga utlåtande, som hofrätten öfver Skåne och Blekinge afgaf den 23 april 1902 i anledning af nådiga cirkuläret den 25 oktober 1901 rörande förenklingar i förvaltningen m. m., uttalade hofrätten som sin mening, att omfattningen af de göromål, hvilka tillhörde den förenade aktuarie- och arkivariebefattningen i hofrätten, ej vore större, än att dessa göromål kunde utan olägenhet fördelas mellan sekreteraren och advokatfiskalen. Då sekreteraren hade sig anförtrodda åtskilliga göromål, hvilka i de andra hofrätterna tillhörde aktuarien, samt advokatfiskalen redan omhänderhade den del af hofrättens arkiv, som bestode af renoverade exemplar af underrätternas protokoll och domböcker, syntes vid den blifvande fördelningen de göromål, som tillhörde aktuariesysslan, lämpligen kunna tilldelas sekreteraren och de, som fölle å arkivariesysslan, läggas å advokatfiskalen.

I fråga om den sistnämnde ansåg hofrätten en dylik anordning ej möta någon betänklighet. Hans viktigaste och i förekommande fall mest tidsödande åliggande vore att vara kronans ombudsman och allmän åklagare i hofrätten. Emellertid hade under de sista tio åren sammanlagda antalet mål, i hvilka advokatfiskalen fört kronans talan, uppgått till allenast 30 och antalet fiskaliska aktioner till endast 37. Enligt de af hofrätten den 19 december 1900 lämnade uppgifter utgjorde advokatfiskalens dagliga arbetstid fyra timmar å tjänsterummet, under det aktuariens befattning medförde för sin innehafvare, utom fyra timmars dagligt arbete å tjänsterummet, omkring en timmes hemarbete.

Det syntes hofrätten, att advokatfiskalen skulle med biträde af amanuens kunna utan svårighet medhinna att under fyra timmars dagligt arbete å tjänsterummet sköta de löpande ärenden, som komme att åligga honom både såsom advokatfiskal och såsom arkivarie; och det hemarbete, som kunde erfordras för bestridande af öfriga med dessa befattningar förenade göromål, ansåg hofrätten ej blifva öfver höfvan betungande.

Betänkligare kunde det vara att öka arbetet för sekreteraren, hvilket redan vore ganska drygt. En stor del af de göromål, som

skulle tilläggas sekreteraren, ansågos dock vara af beskaffenhet att under hans tillsyn kunna skötas af den hos honom anställda amanuensen, åt hvilken hofrätten i anledning däraf föreslog förhöjdt arvode.

Det sålunda väckta förslaget att indraga den förenade aktuarie- och arkivariebefattningen vid hofrätten öfver Skåne och Blekinge och att uppdelade de till denna befattning hörande göromål mellan sekreteraren och advokatfiskalen har kommittén förklarat sig finna synnerligen välbetänt och fördenskull biträdt detsamma.

Kommittén.

För egen del finner jag intet att däremot erinra.

*Departements-
chefen.*

Härjämte har kommittén föreslagit:

Indragning af halfta antalet notarietjänster vid hofrätterna.

Enligt skrifvelse från chefen för justitiedepartementet till samtliga hofrätterna fingo dessa den 31 januari 1902 sig anbefalldt att vid verkställandet af den i förenämnda cirkulär den 25 oktober 1901 omförmälda utredning särskildt taga under ompröfning, huruvida i följd af stadgandena i lagen om ändring i vissa delar af rättegångsbalken den 14 juni 1901 eller eljest sådana förändrade förhållanden inträddt, att flera eller färre af de hos hofrätterna inrättade notarietjänster kunde indragas.

I sitt i anledning här af den 29 april 1902 afgifna underdåniga utlåtande meddelade Svea hofrätt beträffande notarierna därstädes, att desamma, fjorton till antalet, vore indelade till tjänstgöring två å hvarje division. Å de sex cirkulerande divisionerna hade notarierna att turvis tjänstgöra vid protokollet de dagar i veckan, då dessa divisioner sammanträdde till arbete å ämbetsrummet, och att verkställa den uppsättning och expedition af protokoll, utslag m. m., som medföljde protokollstjänstgöringen. De å sjunde divisionen indelade två notarier tjänstgjorde vid protokollet enligt särskildt för denna division verkställd indelning. Därjämte vore hvarje notarie indelad såsom referentnotarie åt två af den divisions ledamöter, där notarien tjänstgjorde. I denna egenskap hade han att biträda med uppsättning samt ombesörja utskrift och expedition af domar och utslag i de å nämnda ledamöters rotlar lottade värdjade mål och civila skriftväxlingar. För att bereda öfning åt de extra ordinarie tjänstemän, som anmälde sig till tjänstgöring i

*Svea hofrätts
utlåtande den
29 april 1902.*

hofrätten, plägade emellertid en del af protokollstjänstgöringen anförtros åt dessa, dock med skyldighet för vederbörande ordinarie notarie att öfvervaka, att den extra ordinarie tjänstemannen behörigen fullgjorde den åt honom anförtrodda tjänstgöring, och att tillhandagå honom med erforderliga upplysningar.

Genom förut omförmälda lag angående ändring i vissa delar af rättegångsbalken och genom den nya arbetsordningen för hofrätterna af den 29 november 1901 hade vissa lättnader inträdd beträffande protokollstjänstgöringen, hufvudsakligast genom de förändrade stadganden, som meddelats i fråga om fullföljd af talan mot hofrättens domar och utslag, i fråga om affattningen af hofrättens protokoll i vissa besvärsmål, då förklaring infordrades, och i fråga om muntliga förhör. Å andra sidan borde dock icke lämnas oanmärkt, att den förändrade lagstiftningen kunde i ett eller annat hänseende medföra ökad arbete för notarierna, särskildt för den händelse att, såsom antagligt syntes, antalet af till hofrätten fullföljda kriminella besvärsmål till följd af nyssnämnda förändrade lagstiftning komme att ökas.

Emellertid ansågs omförmälda lättnad i notariernas arbete medföra, att en minskning af notariernas antal under vissa förutsättningar, om än icke utan olägenhet för hofrätten, skulle kunna äga rum. Med afseende å hofrättens arbetssätt och då hvarje notarie lämpligen kunde tjänstgöra endast å en division, syntes dock en reducering af notarietjänsterna icke kunna verkställas, med mindre än att densamma utsträcktes så långt, att den komme att omfatta sju af de fjorton notarietjänsterna, i hvilket fall endast en notarie skulle komma att finnas för hvarje division.

Den protokollsföring, uppsättning af utslag m. m. samt de expeditionsgöromål, som förekomme å en division, utgjorde likväl, enligt hofrättens åsikt, större arbetsböda, än som med anspråk på arbetets ordentliga utförande lämpligen kunde läggas på en enda person. Hofrätten ansåg därför, att, om å hvarje division komme att finnas endast en ordinarie notarie, det blefve oundgängligt, att denne på ett eller annat sätt bereddes stadigvarande biträde af person med full vana vid notariegöromål. I sådant hänseende föreslogs, att å en hvar af de sju divisionerna måtte anställas en amanuens med angifven tjänstgöringsskyldighet.

För händelse af bifall till nämnda anordning föreslog hofrätten, att sju notarietjänster i mån af tjänstinnehafvarnas afgang skulle indragas.

*Skiljaktiga
meningar i
Svea hofrätt.*

Åtskilliga skiljaktiga meningar uttalades emellertid i denna fråga. Tre ledamöter hemställde, att endast fem notarietjänster måtte

indragas, i den mån sådant genom dåvarande innehafvares afgang kunde äga rum.

En ledamot höll före, att indragningen af notarietjänster ej borde utsträckas längre än att omfatta tre sådana tjänster.

Två ledamöter ansågo, att vid nuvarande antalet notarier borde förblifva. Det syntes bemälda två ledamöter, att den jämförelsevis ringa besparing för staten, som genom den föreslagna indragningen af notarietjänster och deras ersättande med amanuensbefattningar skulle vinnas, ej uppvägs de olägenheter, som nämnda anordning skulle medföra för hofrätten.

En ledamot anförde, att den tid af ej fullt fyra månader, under hvilken lagen om ändring i vissa delar af rättegångsbalken den 14 juni 1901 i hofrätten tillämpats, enligt bemälda ledamots åsikt vore alldeles för kort, för att det skulle vara möjligt att med erforderlig tillförlitlighet besvara frågan, huruvida i följd af stadgandena i samma lag sådana förhållanden inträdt, att flere eller färre af de hos hofrätten inrättade notarietjänster kunde indragas; och fann ifrågavarande ledamot sig af sådan anledning för det dåvarande förhindrad att afgifva yttrande angående nämnda fråga.

Slutligen förklarade en ledamot, att han, i hufvudsak instämmande i hvad de tre nästföregående ledamöterna anført beträffande frågan om indragning af notarietjänster i hofrätten, emellertid ville erinra, att den lindring i arbete, som notarierna skulle erhålla i följd af lagen den 14 juni 1901 och hofrättens nya arbetsordning, icke vidkomme den tidsödande, om än icke så ansträngande, tjänstgöringen å ämbetsrummet, hvilken blefve densamma som förut, utan allenast det arbete, som ägde rum i hemmet och därför vore svårt att kvantitativt uppskatta.

Göta hofrätt förklarade i utlåtande den 5 maj 1902, att enligt hofrättens åsikt någon indragning af tjänster vid hofrätten icke lämpligen kunde ske. Ehuru genom lagen den 14 juni 1901 en del lättnader införts i notariernas tjänstställiganden, hade å andra sidan i vissa afseenden ökade göromål därigenom tillförts dem; och de förändrade förhållandena vore, enligt hofrättens åsikt, icke sådana, att de utan fara att rubba arbetets behöriga fortgång medgäfvade indragning af flera eller färre af de befintliga notarietjänsterna. Att utbyta en del af dessa tjänster mot amanuensbefattningar på extra stat syntes hofrätten obilligt mot de tjänstemän, som ägnade sig åt denna gren af statens tjänst och som redan i allmänhet finge vänta ganska länge på ordinarie anställning.

*Göta hofrätt
utlåtande den
5 maj 1902*

Fyra ledamöter ansågo, att med hänsyn till den förminskning i notariernas göromål, som dåmera inträdt, två af notarietjänsterna i Göta hofrätt kunde indragas.

*Hofrättens
öfver Skåne
och Blekinge
utlåtande den
23 april 1902*

Hofrätten öfver Skåne och Blekinge anförde i sitt ofvan omförmälda utlåtande den 23 april 1902.

I hofrätten voro fyra ordinarie notarier anställda, mellan hvilka tjänstgöringen var så delad, att två voro anställda vid hvardera af hofrättens två divisioner. De två notarierna å hvarje division plägade alternera med hvarandra, så att en hvar af dem skötte protokollet vid divisionens sammanträden under en vecka och var därifrån ledig under nästföljande vecka. Dessutom hade notarierna betydande hemarbete, bestående i uppsättande af protokoll, domar och utslag, hvartill komme kollationerande och expedierande af utgående expeditioner. Af de uppgifter, hofrätten i skrifvelse den 19 december 1900 lämnat Kungl. Maj:t rörande den tid, de hos hofrätten anställda tjänstemän sysselsattes med arbete å och utom tjänsterummet, framginge, att hvarje notarie i medeltal behöft arbeta dagligen omkring fyra och en half timmar utom ämbetsrummet.

På det hela taget hade, enligt hofrättens åsikt, genom lagen den 14 juni 1901 och den nya arbetsordningens införande notariarbetet minskats, dock näppeligen i den grad, att hofrätten ansåge sig kunna våga föreslå en minskning i antalet af de personer, åt hvilka detta arbete vore uppdraget. Däremot vore arbetets beskaffenhet sådant, att det icke syntes behöfvas fyra hvar för sig själfständiga tjänstemän till dess utförande. Kollationering och expediering af utgående expeditioner t. ex. fordrade hufvudsakligen noggrannhet och kunde mycket väl under notariens öfverinseende utföras af ett honom underordnad biträde. Det syntes därför icke vara någon omöjlighet att indraga två af notariebefattningarna i hofrätten, så att därefter endast en notarie å hvardera af hofrättens divisioner funnes, dock endast under förutsättning att hvar och en af dessa notarier finge till sitt biträde en amanuens, aflönad så, att han kunde existera å aflöningen.

*Skrifvelse till
kommittén den
16 mars 1908
af notarier i
Svea hofrätt.*

I en den 16 mars 1908 dagtecknad, till kommittén ingifven skrift hafva nio ordinarie notarier i Svea hofrätt uttalat vissa önskemål, bland annat, i förevarande fråga.

De nya lagbestämmelserna om fullföljd af talan äfvensom åtskilliga af Svea hofrätt på sista åren vidtagna förenklingar i fråga om protokollsföringen hade medfört, att arbetet för notarierna i viss mån förminskats.

Om man emellertid bestämde, att endast en notarie skulle tjänstgöra å hvarje division, kunde detta tänkas ske allenast under den förutsättning, att notarie erhöles biträde såväl, såsom hittills, af i hofrätten tjänstgörande extra ordinarie tjänstemän som ock i visst fall af en amanuens.

För de tider, då division arbetade å stora sessionsrummet, syntes nämligen den där tjänstgörande notarien icke kunna i sitt vid dessa tillfällen synnerligen omfattande och brådskande arbete undvara biträde af en för ständig tjänstgöring å stora sessionsrummet förordnad amanuens. Det hade nämligen på senare tider visat sig, att af flera orsaker — ej minst den att de unga juristerna funne för sig fördelaktigare att ägna sig åt privat juridisk verksamhet — tillgången till extra arbetskrafter i hofrätterna så aftagit, att erforderlig hjälp af sådana arbetskrafter icke med säkerhet kunnat erhållas.

Under det att i midten af 1890-talet antalet extra ordinarie tjänstemän i Svea hofrätt uppgått till 70 å 80, utgjordes det numera vanligen af omkring 25, af hvilka flera i följd af notarie- eller fiskalsförordnanden blefve hindrade att biträda såsom extra å den division, på hvilken de indelats till tjänstgöring. Det vore numera icke ovanligt, att i hofrätterna samma person uppehölle två amanuensjänster. Och den omständigheten, att härads höfdingarna numera hade synnerligen svårt att erhålla tingsbiträden, innebure, att man måste anse nedgåendet i antalet af de extra ordinarie tjänstemännen i hofrätterna såsom konstant.

Det arbete, som, därest *en* notarie skulle tjänstgöra å hvarje division komme att kräfras af denne, blefve, oafsedt förut antydda förenklingar i protokollsföringen, enligt sökandenas mening betydligt tidsödande.

I detta afseende framhölls, bland annat, att de civila och kriminella mål samt ansökningsärenden, hvilka afgjordes, utan att tillfälle beredd vederspart till afgifvande af förklaring, och i hvilka mål det ålåg notarie att uppsätta utslag, utgjorde bortåt hälften af hela antalet till Svea hofrätt inkommande civila och kriminella mål samt ansökningsärenden. Efter hvad sökandena höllo före, komme ock själfva protokollstjänstgöringen att ökas till mer än dubbelt mot den nuvarande.

Såsom ett önskemål framhöllo vidare dessa notarier, att renskrifningen af såväl utgående expeditioner som hofrättens ineliggande domar och utslag äfvensom renovation af hofrättens protokoll uppdroges åt särskilda, fast anställda skrifbiträden.

Af hvad sålunda flertalet af hofrättens ledamöter äfvensom åtskilliga bland notarierna anført, har kommittén funnit otvifvelaktigt framgå, att

Kommittén.

med det nuvarande antalet notarier dessas göromål icke bereda dem full sysselsättning.

För bedömande, i hvad mån detta förhållande bör medföra indragning af flera eller färre af de nu befintliga notarietjänsterna, äfvensom under hvilka förutsättningar en dylik indragning kan ske, har kommittén emellertid funnit nödigt att ingå i en närmare undersökning rörande omfattningen och beskaffenheten af notariernas göromål äfvensom i hvilka afseenden under senare tider lättnader beredts dem i deras tjänstgöring antingen i följd af förändrad lagstiftning eller genom vidtagna anordningar i fråga om arbetssättet.

Efter att hafva i betänkandet lämnat en detaljerad utredning i berörda hänseenden — å hvilken utredning jag emellertid ej finner nödigt att här ingå — har kommittén i förevarande fråga vidare anfört följande.

Af den lämnade utredningen torde framgå, dels att notarietjänstgöringen under de senare åren, särskildt till följd af lagen den 14 juni 1901, i högst betydlig mån minskats, och dels att en stor del af det till notarietjänsten hörande arbete borde kunna utan svårighet under notariens tillsyn verkställas af skrifbiträde utan juridisk kompetens.

Efter den granskning, kommittén ägnat denna fråga, hade kommittén, i likhet med Svea hofrätts pluralitet äfvensom hofrätten öfver Skåne och Blekinge, kommit till den uppfattning, att en indragning af notarietjänsterna till halfva antalet kunde äga rum, men då dessa hofrätter i sina afgifna utlåtanden framhållit, att en dylik indragning kunde ske endast om en väl aflönad amanuens anvisades åt hvarje notarie, ansåge kommittén däremot att i stället borde anställas fasta, af statsverket aflönade skrifbiträden med uppgift att biträda notarierna icke blott med utskrift och kollationering af utgående expeditioner utan jämväl, under notariens ledning, med uppsättande af protokoll och expeditioner af enklare beskaffenhet äfvensom att i öfrigt lämna honom erforderlig hjälp. Kommittén vore förvissad, att sedan ett dylikt biträde förvärfvat någon vana och erfarenhet, det i allmänhet ej skulle för notarien möta någon svårighet att ensam bestrida notarietjänstgöringen å en division. Med det ökade ansvaret torde äfven följa större intresse för tjänsten, hvilken jämväl vunne i betydelse, då notarien ej längre behöfde syssla med renskrifning och annat dylikt arbete.

Under de tider på sommaren, då allenast en division vore tjänstgörande, torde till följd af mängden af därvid förekommande mål och ärenden notarien, åtminstone i de båda större hofrätterna, icke utan hjälp af annan tjänsteman kunna fullgöra sina samtliga tjänsteåligganden.

För sådana tillfällen syntes lämpligt, att annan notarie kunde förordnas att biträda. De närmare bestämmelserna i detta hänseende torde få ankomma på hofrätterna själfva.

Vid bifall till kommitténs förevarande förslag skulle sålunda antalet ordinarie notaries blifva i Svea hofrätt 7, i Göta hofrätt 4 och i hofrätten öfver Skåne och Blekinge 2.

Beträffande förslaget om indragning af halfva antalet notariebefattningar har Svea hofrätt erinrat, hurusom i det underdåniga utlåtandet den 20 april 1902 hofrätten angifvit såsom förutsättning för att notarietjänstgöringen för hvarje division skulle kunna bestridas af *en* notarie, att denne till stadigvarande biträde erhöles en amanuens. Sedan utlåtandet afgafs, hade emellertid afsevärda ytterligare förenklingar i de notarierna åliggande göromålen införts, och med hänsyn härtill torde man, enligt hofrättens åsikt, numera våga hoppas, att en notarie skulle i allmänhet kunna ensam fullgöra notariegöromålen å en division, om än detta icke blefve möjligt vid alla tillfällen. Af kommittén hade påpekats, hurusom under de tider på sommaren, då allenast en division är tjänstgörande, notarien till följd af mängden af därvid förekommande mål och ärenden icke utan hjälp af annan tjänsteman skulle kunna fullgöra sina samtliga tjänsteåligganden. Men jämväl under årets öfriga delar vore i Svea hofrätt notariegöromålen, då division arbetar å det så kallade stora sessionsrummet, så omfattande och brådskande, att det för *en* notarie ofta vore ogörligt att medhinna dem utan hjälp. Sådan hjälp skulle emellertid å de tider, då den af kommittén föreslagna utvägen att förordna annan notarie till biträde icke erbjöde sig, kunna beredas på det sätt, att det ålades dels den notarie, som är indelad å den så kallade sjunde divisionen och hvilkens tjänstgöring är lindrigare än de öfriga notariernas, dels ock de hos sekreteraren, advokatfiskalen och arkivarien anställda amanuenserna att turvis, efter närmare bestämmelser af hofrätten, biträda vid protokollsföringen å stora rummet.

Svea hofrätt.

I särskilda underdåniga skrivelser den 16 och den 18 november 1908 hafva ett flertal notaries vid Svea hofrätt gjort framställning om bifall till den af nio notaries vid hofrätten redan hos kommittén gjorda hemställan om biträde jämväl af en för tjänstgöring å stora sessionsrummet förordnad amanuens.

*Skrifvelser af
notaries i Svea
hofrätt.*

Göta hofrätt har mot det föreslagna indragandet af halfva antalet notarietjänster ej haft något att erinra.

Göta hofrätt.

Endast en ledamot har härvid varit skiljaktig samt på de skäl, som anförts i nämnda hofrätts underdåniga utlåtande den 5 maj 1902, förklarat sig fortfarande anse någon indragning af notarietjänster icke lämpligen böra ske.

Af handlingar, fogade vid hofrättens nu ifrågavarande utlåtande, framgår, att fem notarier vid hofrätten funnit hvarken beskaffenheten eller mängden af notaries göromål utgöra hinder för att notarietjänsten å en division kan på ett tillfredsställande sätt bestridas af *en* notarie, under förutsättning dock att till hans ständiga förfogande ställes ett af staten fast anställdt skrifbiträde, hvaremot en notarie härutinnan uttalat motsatt uppfattning.

*Hofrätten
öfver Skåne
och Blekinge.*

Mot det nu behandlade förslaget, i hvad detsamma angår hofrätten öfver Skåne och Blekinge, har nämnda hofrätt icke framställt någon anmärkning.

*Departements-
chefen.*

I förslaget om indragning af halfva nuvarande antalet notariebefattningar vid samtliga hofrätterna anser jag mig böra instämma.

Hvad angår frågan om biträde åt notarierna i Svea hofrätt vid tjänstgöring å det så kallade stora sessionsrummet, synas goda skäl tala för den uppfattningen, att sådant biträde kan blifva erforderligt icke blott under de tider på sommaren, då allenast en division är tjänstgörande, utan jämväl i öfrigt. Emellertid finner jag icke behöfligt, att en särskild amanuens förordnas till biträde vid protokollstjänstgöringen å nämnda sessionsrum, utan torde de af hofrätten härutinnan föreslagna åtgärder vara tillfyllest.

I fråga om

Öfriga tjänstemannabefattningar

har kommittén icke föreslagit andra förändringar i den nuvarande organisationen än vissa jämkningar och ändringar i vederbörandes tjänsteåligganden. Syftet med sistberörda förslag har hufvudsakligen varit att åt ifrågavarande tjänstemän, af hvilka ansetts kunna utkrävas i viss mån större arbetsprodukt än hittills, bereda full sysselsättning. Delvis har emellertid äfven åsyftats att bereda lindring i arbetsbördan, där sådant genom förändrade anordningar i öfrigt befunnits erforderligt.

Ifrågavarande förslag jämte de ändringsförslag härutinnan, som i vissa delar vid granskningen inom hofrätterna framställts, skola naturligtvis i samband med frågan om ny arbetsordning för hofrätterna

tagas under sorgfällig ompröfning. För närvarande anser jag mig endast böra fästa uppmärksamhet å vissa delar af beskaffenhet att inverka i anslagshänseende eller eljest af särskildt intresse.

Enligt kommitténs förslag skulle sålunda å sekreteraren i Svea hofrätt öfverflyttas vissa bestyr, som för närvarande åligga advokatfiskalen och arkivarien därstädes, nämligen från den förre bestyret med aflöningsmedlen samt från den senare uppdraget att förvalta expensmedlen samt ombesörja uppköp och arbeten för hofrättens räkning. Vidare har det, med hänsyn till de lokala förhållandena samt arten af sekreterarnas tjänsteåligganden i öfrigt, synts kommittén lämpligt, att i nämnda liksom i Göta hofrätt åt sekreteraren måtte uppdragas att utöfva den närmaste tillsynen öfver vaktbetjäningen, hvilken tillsyn i Svea hofrätt för närvarande utöfvas af advokatfiskalen, medan däremot i Göta hofrätt någon särskild föreskrift i detta hänseende icke är meddelad.

*Sekreterarna i
Svea och Göta
hofrätter.*

Å andra sidan har kommittén, som inhämtat, att Svea hofrätt med föranledande af arbetsordningens föreskrifter uppdragit å fiskalerna att, undantagandes månaderna juni—september, fullgöra den sekreteraren eljest åliggande skyldighet att föredraga civila besvärsmål, ifrågasatt, huruvida icke befrielsen för sekreteraren från nämnda föredragnings-skyldighet bör utsträckas att omfatta åtminstone äfven juni månad, då de flesta af hofrättens divisioner ännu äro i tjänst och sekreterarens göromål följaktligen äro och jämväl fortfarande torde blifva ganska omfattande. I Göta hofrätt skulle däremot enligt kommitténs förslag sekreteraren fortfarande såsom hittills under hela året uppehålla denna föredragning.

Hvad angår sekreteraren i hofrätten öfver Skåne och Blekinge, har kommittén, för att efter öfverflyttningen till denne af vissa af de göromål, som för närvarande åligga aktuarien och arkivarien i samma hofrätt, sekreterarens arbete icke måtte blifva alltför betungande, föreslagit, att fiskalerna därstädes hädanefters skulle öfvertaga föredragnings-skyldighet beträffande civila besvärsmål. Den lättnad i arbetet, som därigenom skulle beredas sekreteraren, finge anses vara ganska väsentlig. Såsom af en vid betänkandet fogad tabell framginge, hade nämligen antalet af de till hofrätten under femårsperioden 1903—1907 inkomna civila besvärsmål i medeltal för hvarje år utgjort omkring 90. Genom en dylik öfverflyttning af föredragnings-skyldighet från sekreteraren till fiskalerna vunnes ock den beaktansvärda förmånen, att sekreteraren, fränsedt den i allmänhet korta tid, som under sessionsdagarna åtgår för föredragning af ansökningsärenden och vissa anmäl-

*Sekreteraren i
hofrätten öfver
Skåne och
Blekinge.*

ningar, blefve i tillfälle att, under det sekreterarexpeditionen är tillgänglig för den rättssökande allmänheten, kunna ostördt betjäna densamma.

I sammanhang med dessa förslag har kommittén, under förutsättning att vederbörande sekreterare erhålla nödig hjälp af fasta, af statsverket aflönade skrifbiträden, förklarat sig anse sekreterarne i Göta hofrätt samt hofrätten öfver Skåne och Blekinge ej vidare vara i behof af amanuensbiträde och amanuensbefattningarna hos nämnda sekreterare följaktligen böra indragas. Hvad angår sekreteraren i hofrätten öfver Skåne och Blekinge, har kommittén härvid särskildt framhållit, att efter de ifrågasatta förändringarnas genomförande en ej ringa del af sekreterarens göromål torde blifva af den beskaffenhet, att för utförandet däraf ej kräfvess juridisk bildning.

Advokatfiskalerna i Svea och Göta hofrätter.

De göromål, som enligt arbetsordningen åligga advokatfiskalerna i Svea och Göta hofrätter, hafva synts kommittén icke bereda dem full sysselsättning. Då kommittén icke funnit det vara möjligt, hvad nyssnämnda båda hofrätter beträffar, att, med indragning af annan ordinarie tjänstebefattning, öfverflytta denna tillhörande göromål å advokatfiskalen, har i fråga om det ytterligare arbete, som lämpligen må kunna uppdragas åt advokatfiskalerna vid dessa hofrätter, kommittén riktat sin uppmärksamhet på den granskning af stämpelbeläggningen vid underrätterna, som enligt föreskrift i förordningen angående stämpelafgiften skall verkställas i advokatfiskalskontoren genom därtill af hofrätten förordnade tjänstemän.

Detta granskningsarbete verkställles nu i såväl Svea som Göta hofrätt af en ordinarie notarie. Denne, som uppbär sin lön såsom notarie, åtnjuter i ersättning för sagda arbete, förutom andel i anmärkningsprovisionen, ett särskildt arfvode å 1,800 kronor, som enligt föreskrift i § 41 i ofvannämnda förordning utgår af stämpelmedel. För insamlande och bearbetande af statistiska uppgifter öfver inkomsten af stämpelpapper, användt till beläggning af lagfarts- och intecknings- m. fl. handlingar, utgår jämlikt nämnda brefven den 12 september 1884 och den 19 april 1895 för hvardera af dessa två hofrätter ett arfvode af 1,000 kronor, och utföres detta arbete i Göta hofrätt af samma notarie, som verkställer stämpelgranskningen, men i Svea hofrätt af en annan ordinarie notarie.

Det har synts kommittén särdeles lämpligt, att ifrågavarande granskningsarbete, som står i nära sammanhang med advokatfiskalens verksamhet i öfrigt, öfverflyttas såsom ett tjänsteåliggande, således

utan åtnjutande af särskildt arfvode, å advokatfiskalen i den mån detta, med hänsyn till arbetets omfattning, kan låta sig göra. Härvid har kommittén efter redogörelse för arbetsmaterialets storlek icke ansett det kunna ifrågasättas, att advokatfiskalen i Svea hofrätt jämte sina öfriga tjänsteåligganden skall kunna medhinna hela stämpelgranskningen; men då det icke torde möta några svårigheter att uppdelat detta arbete å två personer, har kommittén föreslagit, att i Svea hofrätt stämpelgranskningen delas mellan advokatfiskalen och arkivarien, hvilken sistnämnde jämväl måste antagas vara i stånd att utföra mera arbete än hvad honom nu åligger.

I Göta hofrätt däremot bör enligt kommitténs åsikt advokatfiskalen kunna medhinna ifrågavarande stämpelgranskning i dess helhet.

Bestyret med ofvan omförmälda statistiska uppgifter, hvartill enligt uppgift lära åtgå i Svea hofrätt ungefär tre timmar hvarje söckendag, har synts kommittén böra i Svea och Göta hofrätter ombesörjas, under advokatfiskalens uppsikt, af därtill af hofrätten utsedd person mot uppbärande af stadgadt arfvode. Då detta arbete icke torde vara af sådan beskaffenhet, att för detsamma juridisk bildning erfordras, har kommittén ansett detsamma, om så finnes lämpligt, kunna anförtros jämväl åt person utan dylik bildning. Icke under några förhållanden bör dock, enligt kommitténs mening, detta arbete uppdragas åt ordinarie tjänsteman i hofrätterna.

Under förutsättning att göromålen för advokatfiskalerna i Svea och Göta hofrätter varda, på sätt kommittén föreslagit, ökade, har kommittén emellertid ansett samma tjänstemän böra befrias från vissa andra dem nu åliggande göromål såsom skyldigheten att hafva vård om hofrätternas boksamlingar och öfriga tillhörigheter samt tillsynen och vårdsnaden öfver den del af hofrätternas arkiv, som omfattar renoverade exemplar af underrätternas domböcker och öfriga protokoll. Jag erinrar härvid äfven om kommitténs af mig redan förut omförmälda förslag rörande öfverflyttning från advokatfiskalen i Svea hofrätt till sekreteraren därstädes af bestyret med aflöningsmedlen samt tillsynen öfver vaktbetjäningen.

I likhet med hvad kommittén föreslagit i fråga om indragning af amanuensbefattningen hos sekreteraren vid Göta hofrätt, anser kommittén, att ej heller hos advokatfiskalen vid denna hofrätt amanuens bör vara behöflig, därest jämväl advokatfiskalen erhåller hjälp af ett fast skrifbiträde.

Hvad angår advokatfiskalsämbetet vid hofrätten öfver Skåne och Blekinge, har åt innehafvaren af nämnda befattning uppdragits, bland

Advokatfiskalen i hofrätten öfver Skåne och Blekinge.

annat, ej mindre att, mot ett därför utgående arfvode af 900 kronor om året, verkställa ofvannämnda granskning af stämpelbeläggningen vid underrätterna än äfven att insamla och bearbeta statistiska uppgifter öfver inkomst af stämpelpapper, för hvilket sistberörda bestyr utgår ett arfvode för år af 300 kronor.

I anslutning till den af samma hofrätt uttalade uppfattning, att advokatfiskalen bör kunna utan svårighet med ett biträde medhinna att sköta de sysslor, som komme att åligga honom både såsom advokatfiskal och såsom arkivarie, har kommittén emellertid framhållit att advokatfiskalen bör kunna — äfven med bibehållandet af vissa andra honom särskildt anförtrodda åligganden såsom handhafvande af expensmedlen och aflöningsmedlen samt ombesörjande af inköp och arbeten m. m. — få nödig tid öfrig jämväl till den granskning af stämpelbeläggningen vid underrätterna, som af den nuvarande innehafvaren af advokatfiskaltjänsten utöfvas.

Endast för de mera sällan förekommande fall, att advokatfiskalen såsom ombud för Kungl. Maj:t och kronan eller såsom allmän åklagare hade att utföra talan i mål af sådan beskaffenhet, att därför kräfdes ett mera tidsödande arbete, torde svårigheter kunna för honom yppas att medhinna öfriga göromål. För sådana fall stode emellertid den i arbetsordningen anvisade utväg öppen att låta någon af hofrättens fiskaler i advokatfiskalens ställe utföra samma talan.

Kommittén har fördenskill ansett sig böra föreslå, att stämpelgranskningen i förevarande hofrätt öfverflyttas å advokatfiskalen såsom ett tjänsteåliggande.

Hvad åter angår bestyret med omförmälda statistiska uppgifter, hafva desamma synts kommittén lämpligen kunna i denna hofrätt utföras af ett skrifbiträde under tillsyn af advokatfiskalen. Efter arkivariegöromålens förläggande till advokatfiskalsexpeditionen skulle jämväl i öfrigt komma att å denna expedition förefinnas en ej ringa mängd göromål, för hvilkas utförande ej kräfves juridisk bildning; och har kommittén förklarat sig hysa den öfvertygelsen, att det må vara till fyllest, om, med indragning af den nuvarande amanuensbefattningen, hos advokatfiskalen anställes ett fast skrifbiträde.

Kommittén har ansett sig böra erinra, att ett bifall till dess hemställan i fråga om stämpelgranskningen — hvarigenom nu från sjunde hufvudtiteln utgående arfvoden å tillhopa 4,500 kronor skulle upphöra att utgå — betingar en ändrad lydelse af § 41 mom. 1 förordningen angående stämpelafgiften. Därjämte skulle ett bifall till kommitténs

förslag rörande insamlandet och bearbetandet af statistiska uppgifter föranleda ändring i föreskrifterna uti de förut åberopade nådiga brefven den 12 september 1884 och den 19 april 1895, hvarförutom det i förstnämnda bref för berörda arbetes utförande i hofrätten öfver Skåne och Blekinge bestämda arfvode å 300 kronor skulle upphöra att utgå.

Vidkommande aktuarietjänsten i Göta hofrätt har kommittén, som med hänsyn till omfattningen af aktuariens göromål ansett amanuensbefattningen hos denne fortfarande böra bibehållas, härjämte erinrat, att aktuarien i denna hofrätt, liksom motsvarande tjänsteman i Svea hofrätt, för närvarande är skyldig att själf bekosta det biträde, han behöfver vid bestyret med hofrättens utgående expeditioner. Därest kommitténs förslag till aflöningsbestämmelser godkännes, bör emellertid enligt kommitténs åsikt, i likhet med hvad beträffande Svea hofrätt föreslagits, aktuarien i Göta hofrätt för utförandet af nämnda bestyr erhålla hjälp af ett fast skrifbiträde.

*Aktuarien i
Göta hofrätt.*

Såsom redan i det föregående angifvits, har kommittén hemställt, att i Svea hofrätt arbetet med stämpelgranskningen skulle till en del öfverflyttas å arkivarien därstädes, medan denne å andra sidan skulle befrias från handhafvande af expensmedlen samt ombesörjande af uppköp och arbeten för hofrättens räkning. Vidare har kommittén föreslagit, att den advokatfiskalen nu åliggande vård och tillsyn öfver en del af hofrättens arkiv borde tillkomma arkivarien.

*Arkivarien i
Svea hofrätt.*

Med erinran att i Göta hofrätt hittills varit uppdraget åt en extra ordinarie tjänsteman mot särskild ersättning att handhafva hofrättens expensmedel äfvensom att upprätta rekvisition å hofrättens aflöningsmedel samt utdela och redovisa för desamma, har kommittén förklarat sig anse lämpligt, att dessa göromål åläggas arkivarien därstädes. Denne tjänsteman, å hvilken dessutom skulle från advokatfiskalen öfverflyttas ombesörjandet af inköp och arbeten för hofrättens räkning, skulle således jämte sina egentliga arkivariegöromål, tillökade på enahanda sätt, som beträffande arkivarien i Svea hofrätt föreslagits, få om hand samtliga ekonomiärenden. De göromål, som sålunda skulle tillkomma honom, har kommittén ansett böra kunna medhinnas utan biträde af amanuens, därest nödig hjälp af ett fast skrifbiträde beredes honom.

*Arkivarien i
Göta hofrätt.*

Då det visat sig möjligt för fiskalerna i Svea hofrätt att med undantag för sommarmånaderna medhinna fördragningen icke blott af

*Fiskalerna i
Göta hofrätt.*

brottmål utan jämväl af civila besvärsmål, har det synts kommittén, att af fiskalerna i Göta hofrätt större arbetsprodukt skulle kunna utkrävas, än hvad nu är fallet. Såsom en lämplig anordning i detta syfte har kommittén föreslagit, att fiskalerna i Göta hofrätt måtte få sig ålagdt att föredraga skriftväxlingar i civila mål och ärenden samt fiskaliska aktioner, hvilka mål nu föredragas af ledamöter.

*Fiskalerna i
hofrätten öfver
Skåne och
Blekinge.*

Hvad angår hofrätten öfver Skåne och Blekinge, har kommittén, på sätt förut meddelats, hemställt, att till vinnande af lättnad i sekreterarens arbete måtte å fiskalerna öfverflyttas den sekreteraren nu åliggande skyldigheten att föredraga civila besvärsmål. Det har emellertid synts kommittén önskligt, att, i samband med berörda anordning, å fiskalerna ytterligare öfverflyttas — såsom för Göta hofrätt föreslagits — den ledamöter nu åliggande skyldigheten att föredraga skriftväxlingar i civila mål och ärenden samt fiskaliska aktioner. Den ökning i göromål, som såmedelst skulle komma att tillföras fiskalerna i denna hofrätt, betingar emellertid enligt kommitténs åsikt, med nödvändighet, att någon lättnad i arbetet i annan ordning beredes dessa tjänstemän. Kommittén har i detta afseende föreslagit, att å notarierna måtte öfverflyttas vissa expeditionsgöromål, som nu åligga fiskalerna.

Amanuenser.

Af hvad ofvan anförts, framgår, att i fråga om de för närvarande vid hofrätterna inrättade amanuensbefattningarna kommittén föreslagit, att af nämnda befattningar skulle indragas: vid Svea hofrätt amanuensbefattningarna hos aktuarien och fiskalerna, vid Göta hofrätt amanuensbefattningarna hos sekreteraren, advokatfiskalen och arkivarien samt vid hofrätten öfver Skåne och Blekinge båda de vid denna hofrätt inrättade amanuensbefattningarna. Härvid bör emellertid fasthållas, att indragningen af nämnda amanuensbefattningar och inskränkningen i notariernas antal äfvensom andra af kommittén föreslagna organisativa förändringar af kommittén ansetts kunna äga rum allenast under förutsättning, att vederbörande tjänstemän erhålla nödig hjälp af skrifbiträden. Till frågan om sådana biträden har kommittén i det följande af betänkandet vidare återkommit.

Svea hofrätt.

Svea hofrätt har till en början framställt vissa anmärkningar beträffande den af kommittén föreslagna fördelningen af göromålen mellan sekreteraren, advokatfiskalen och arkivarien. Hofrätten har härvid på anförda skäl förklarat sig för sin del anse det vara mest ändamålsenligt, att bestyret med aflöningsmedlen samt förvaltningen af expens-

medlen och ombesörjandet af uppköp och arbeten för hofrättens räkning uppdragas åt arkivarien, samt att skyldighet stadgas för advokatfiskalen och sekreteraren att enligt den fördelning, hofrätten bestämmer, verkställa den i förordningen angående stämpelafgiften föreskrifna granskning af stämpelbeläggningsen af vissa handlingar vid underrätterna. I öfrigt har hofrätten mot kommitténs förevarande förslag, i hvad nämnda hofrätt angår, ej haft annat att erinra, än att, på sätt redan i det föregående omnämnts, hofrätten ansett en amanuensbefattning hos aktuarien åtminstone tillsvidare icke kunna undvaras.

Göta hofrätts flesta ledamöter hafva, i hvad denna hofrätt angår, *Göta hofrätt.* lämnat förslagen i fråga utan anmärkning.

Hofrättens arkivarie har uti en till hofrätten ingifven skrift erinrat, att denne tjänsteman vid bifall till kommitténs förslag skulle få hand om hofrättens samtliga arkiv- och ekonomiärenden. Oaktadt arkivariens arbete sålunda komme att högst väsentligt ökas, hade kommittén likväl funnit lämpligt föreslå, att den hos arkivarien nu anställda amanuensen skulle indragas, i antagande att arkivariens göromål med hänsyn till den jämväl föreslagna utsträckningen af tjänstetid, skulle kunna medhinnas af arkivarien utan annan hjälp än den, som skulle kunna lämnas af ett jämväl hos sekreteraren anställt skrifbiträde. Då detta emellertid säkerligen komme att erhålla full sysselsättning med utskrift af begärda expeditioner, hvilket arbete nu verkställdes af personer utom hofrätten, komme i själfva verket arkivarien att sakna all nämnvärd hjälp vid utförande af sina åligganden. Med den erfarenhet, nuvarande tjänstinnehafvaren ägde om arkivariens göromål, och de upplysningar, han förskaffat sig om de nya åligganden, som skulle tillkomma arkivarien, vågade han dock påstå, att en dylik anordning skulle vara i hög grad menlig för arkivarietjänstens nöjaktiga bestridande. I detta afseende kunde äfven framhållas, hurusom arkivarien för fullgörande af åtskilliga tjänsteärenden ofta nödgades under tjänstetiden aflägsna sig från tjänsterummet. Men då såväl allmänheten som hofrättens ämbets- och tjänstemän oupphörligt påkallade arkivariens biträde och borde kunna påräkna detta utan tidsutdräkt, framginge redan här af behöfligheten af ett hos arkivarien anställt, med arkivariegöromålen förtroget biträde. Därjämte torde för arbetets jämna gång stor vikt ligga uppå, att vid laga förfall för arkivarien tillgång funnes på en tjänsteman, som ägde kännedom om de många olikartade göromål, som åligga arkivarien. Det syntes sålunda nödvändigt, att allt framgent en amanuens anställdes

*Arkivarien i
Göta hofrätt.*

hos arkivarien till biträde vid utförande af de olika tjänsteåliggandena utom renskrifningsarbetet; och borde en sådan anordning hafva så mycket större fog för sig, som det blefve i öfverensstämmelse med hvad som af kommittén föreslagits beträffande aktuarien, hvilkens arbetsbörda förvisso ej vore tyngre än den, som tillärnats arkivarien.

*Skiljaktiga
meningar
inom Göta
hofrätt.*

Med åberopande af hvad arkivarien sålunda anförte och med hänsyn särskildt till den omständigheten, att den hufvudsakliga delen af hofrättens arkiv förvaras i annan byggnad än den, där arkivarien har sin ämbetslokal, hafva presidenten i hofrätten samt tre ledamöter därstädes förklarat sig anse arkivarien för behörigt utöfvande af de honom anförtrödda ämbetsgöromål vara i behof af biträde af en amanuens.

En ledamot har ansett samtliga amanuensbefattningarna böra bibehållas.

*Hofrätten öfver
Skåne och
Blekinge.*

Hofrätten öfver Skåne och Blekinge har framställt vissa anmärkningar beträffande kommitténs förslag i afseende å notarietjänstgöringens ordnande vid nämnda hofrätt, men i öfrigt mot kommitténs förevarande förslag ej haft något att erinra.

*Departements-
chefen.*

Åtskilliga skäl synas visserligen tala för behöfligheten att fortfarande bibehålla den till biträde åt arkivarien i Göta hofrätt inrättade amanuensbefattningen. Då emellertid hofrättens majoritet ansett kommitténs förslag härutinnan genomförbart, finner icke heller jag för min del anledning att frångå detsamma. Hvad angår öfriga af kommittén till indragning föreslagna amanuensbefattningar, är jag ense med kommittén, utom så vidt angår den amanuensbefattning, hvilken jag, såsom jag redan i det föregående framhållit, anser tillsvidare erforderlig för biträde å aktuariiekontoret i Svea hofrätt.

Mot kommitténs förslag rörande öfverflyttning af stämpelgranskningen m. fl. göromål, för hvilka för närvarande särskild ersättning utgår, till vissa tjänstemän vid hofrätterna att af dem ombesörjas såsom tjänsteåligganden har jag i likhet med hofrätterna, hvad angår sjelfva hufvudsaken, ingenting att erinra. Till frågan om den lämpligaste fördelningen af dessa göromål i Svea hofrätt vill jag återkomma i sammanhang med frågan om ny arbetsordning för hofrätterna.

Vaktbetjäning.

Såsom redan nämnts, äro vid Svea hofrätt anställda en vaktmästare och tio hofrättsposter, vid Göta hofrätt en vaktmästare och fem

hofrättsposter samt vid hofrätten öfver Skåne och Blekinge en vaktmästare och två hofrättsposter. Därjämte är, i anledning af Svea hofrätts förstärkning med en extra division, därstädes anställd en extra hofrättspost.

Uti underdånig skrifvelse den 31 oktober 1901 rörande höjning af tjänstgöringspenningarna för hofrättsposterna i Svea hofrätt erinrade nämnda hofrätt, bland annat, att en minskning i hofrättsposternas extra inkomster af omkring 2,000 kronor för dem alla eller ungefär 200 kronor för en hvar från och med år 1902 komme att orsakas däraf, att genom lagen den 14 juni 1901 dels de i 22 kapitlet rättegångsbalken i vissa mål föreskrifna skriftliga berättelserna skulle upphöra, dels ock antalet af de förut i synnerligen stor utsträckning påkallade muntliga förhören i vademålen blefve inskränkta, hvarigenom de inkomster, som tillfallit hofrättsposterna genom tillställande af berättelser och delgifvande af kallelser till förhör, komme att i väsentlig mån nedgå. Oaktadt den minskning i hofrättsposternas göromål, som blefve en följd af den nya lagen, ansåg sig hofrätten dock icke kunna föreslå nedsättning af vaktbetjäningens antal, enär hofrätten utvidgats med två ordinarie divisioner, utan att tillökning i den ordinarie vaktbetjäningen därvid ägt rum, samt såväl denna omständighet som äfven hufvudstadens fortgående utvidgning medfört, att vaktbetjäningens tjänstgöring för ämbetsverket i väsentlig grad ökats.

Enligt skrifvelse den 15 maj 1902 biföll Riksdagen af Kungl. Maj:t i anledning af hofrättens berörda skrifvelse gjord framställning om höjning af hofrättsposternas tjänstgöringspenningar. Därvid framhölls emellertid af Riksdagen, att, på samma gång ifrågavarande hofrättsposter till följd af de angifna omständigheterna komme att få vidkännas minskning i sina af tjänsten härflytande extra inkomster, de ock af samma orsaker finge åtnjuta viss lindring i afseende å göromålen.

I Göta hofrätts ofvan omförmälda utlåtande den 5 maj 1902 förklarade nämnda hofrätt — med erinran att i 1876 års lönestat upptagits aflöning till fem hofrättsposter eller en sådan för hvarje division — sig anse, att som antalet divisioner då mera utgjorde endast fyra, en hofrättspostbefattning kunde utan olägenhet indragas.

De af Svea hofrätt i dess skrifvelse den 31 oktober 1901 åberopade skäl för bibehållande af samma antal hofrättsposter som före 1902 hafva ej synts kommittén öfvertygande. Visserligen har hofrätten tillväxt med två ordinarie divisioner förutom den extra, men då, såvidt kommittén

Kommittén.

hade sig bekant, någon anmälan om behof af ökad antal hofrättsposter, utöfver hvad som påkallats af den extra divisionen, ej framkommit, låge det antagandet nära, att hofrättsposternas arbetskrafter före hofrättens utvidgning med de två ordinarie divisionerna ej varit i tillräcklig grad utnyttjade. Då i ersättning för hvarje delgifning af ofvannämnda berättelser och kallelser utgick en ersättning af 50 öre, torde det enligt kommitténs åsikt kunna antagas, att genom den ändrade lagstiftningen hofrättsposterna befriats från besväret med dylik delgifning i ungefär 4,000 fall om året. Att en så väsentlig minskning i deras arbete med delgifningar i en stad af Stockholms utsträckning synnerligen väl måste anses motivera en indragning af platser inom vaktbetjäntgraden, torde svårigen kunna bestridas. I hvarje fall hade kommittén svårt föreställa sig, att, därest det hofrättsposterna åliggande arbetet på ett rätt sätt fördelades och lämpliga anordningar i öfrigt vidtoges, mera än åtta ordinarie hofrättsposter erfordrades. Kommittén har i detta sammanhang såsom sin åsikt framhållit, att vissa lindringar i hofrättsposternas nuvarande åligganden torde kunna genomföras. Så syntes den nu föreskrifna vakttjänstgöringen i hofrätten dygnet om kunna borttagas eller åtminstone väsentligt inskränkas. Likaledes borde, i möjligaste mån, inskränkning äga rum beträffande hembärning af handlingar till hofrättens tjänstemän. Genom tidsenliga anordningar i afseende å uppvärmningen och belysningen af det hus, däri hofrättens ämbetslokaler äro inrymda, äfvensom genom telefonförbindelse mellan dessa lokaler torde måhända, framhåller kommittén vidare, ytterligare arbetskrafter inom vaktbetjäntgraden kunna inbesparas.

På grund af hvad sålunda förekommit, har kommittén hemställt, att vid Svea hofrätt två ordinarie hofrättspostbefattningar och vid Göta hofrätt en ordinarie hofrättspostbefattning måtte indragas. I fråga om hofrätten öfver Skåne och Blekinge har kommittén ansett sig ej äga anledning föreslå någon inskränkning af den ordinarie vaktbetjäntpersonalen.

För ernående af likformighet i benämningen å jämställda stats-tjänare vid hofrätterna och inom administrationen har i sammanhang härmed kommittén hemställt, att i blifvande lönestater de nuvarande benämningarna å vaktbetjäningen vid hofrätterna måtte utbytas »vaktmästare» mot »förste vaktmästare» samt »hofrättspost» mot »vaktmästare».

Svea hofrätt.

I anledning af förslaget om indragning af två ordinarie hofrättspostbefattningar vid Svea hofrätt har nämnda hofrätt erinrat, hurusom

bestyret med delgifning af berättelser i vädjade mål och kallelser till förhör i verkligheten varit för de ordinarie hofrättsposterna mindre betungande, än som kunde slutas blott och bart af antalet berättelser och kallelser, enär en stor del af dessa tillställdes ett fåtal allmänt anlitade sakförare, hvilka som oftast mottogo berättelserna vid sina besök i hofrättens lokal. För delgifningen utgick därjämte särskild ersättning och de ordinarie hofrättsposterna rönt ingen svårighet att erhålla biträde af extra ordinarie hofrättsposter, hvarpå fanns riklig tillgång.

Under de senare åren hade vaktbetjäningen börjat att i stället allt mera för ämbetsverkets egen räkning tagas i anspråk för budskickningar inom staden, ity att hofrätten och dess tjänstemän, till undvikande i möjligaste mån af den omgång och tidsutdräkt, som äro förenade med skriftväxling, företagit sig i växande grad att söka, där så lämpligen kunde ske, genom direkta bud införskaffa vid måls eller ärendens behandling erforderliga upplysningar med mera från andra verk eller myndigheter inom hufvudstaden. Dessa uppdrag kunde, i motsats till delgifning af kallelser och dylikt, i regel uträttas endast under förmiddagen, hvilket ju ökade behovet af samtidigt tillgänglig vaktbetjäning.

Då vidare handlingarna i mål, som handlades af hofrätten, borde för läsning eller granskning i hemmet vara tillgängliga icke blott för föredraganden, utan äfven i tur och ordning för de ledamöter, som öfvervarit föredragningen, kunde ej undvikas att äfven efter sessions-tidens slut vaktbetjäningen måste tagas i anspråk tidtals i stor utsträckning för hembärande af akter.

Tillgången på extra personal, som i hopp om befordran till ordinarie befattning var villig att mot en ringa ersättning biträda vid göromålen inom och utom ämbetslokalen, hade, såsom antydts, förr varit riklig, men förhållandena hade härutinnan helt och hållet förändrats, och torde för framtiden dylik extra hjälp allt mindre vara att påräkna, hvaremot arbetet torde alltjämt ökas till följd, bland annat, af hufvudstadens tillväxt i omfång.

Genom anordnande för hofrättens vidsträckta ämbetslokal af centraluppvärmning jämte tidsenlig belysning samt beredande inom ämbetslokalen af bostad för en vaktmästare skulle måhända vaktbetjäning i viss mån inbesparas, men under de för handen varande förhållandena kunde förslaget om minskning af den ordinarie vaktbetjäningen icke af hofrätten tillstyrkas.

Hvad Svea hofrätt sålunda anført synes mig knappast ådagalägga, att icke med lämpliga anordningar en vaktmästarepersonal till

*Departements-
chefen.*

det af kommittén föreslagna antal skall vara för hofrätten tillräcklig. Antalet skulle ju i alla händelser proportionsvis blifva något större än i de öfriga hofrätterna. Äfven i denna del anser jag mig sålunda böra biträda kommitténs förslag.

Tillsättning af tjänster.

I fråga om tiden, inom hvilken ansökningar till civila tjänstebefattningar, som af Kungl. Maj:t tillsättas, skola ingifvas till vederbörande ämbetsmyndigheter för att från dessa efter upprättadt förslag eller afgifvet förord insändas till Kungl. Maj:t, återfinnes det allmänna stadgandet i nådiga förordningarna den 27 februari och den 9 maj 1739, där nämnda tid är bestämd till två månader, hvilka, jämlikt förklaringen den 31 mars 1767, skola beräknas till 56 dagar, oberäknadt den dag, då ledigheten inträdt. Enligt särskilda instruktioner har ifrågavarande ansökningstid för en mängd verk numera begränsats till 30 dagar, räknade från ledighetens kungörande. För de tjänstebefattningar inom hofrätterna, som för närvarande tillsättas af Kungl. Maj:t efter ingifna ansökningar, eller assessors-, sekreterar- och advokatfiskaltjänster gäller emellertid ofvanberörda generella stadgande. Sedan efter ansökningstidens utgång förslag till den lediga tjänstens återbesättande af vederbörande hofrätt upprättats och till Kungl. Maj:t insändts, äger sökande, som ej åtnöjes med förslaget, att inom 56 dagar anföra besvär däröfver hos Kungl. Maj:t. Det torde sålunda i allmänhet kunna beräknas, att för tillsättande af ifrågavarande tjänstebefattningar åtgå inemot fem månader och, därest besvär anföras öfver förslaget, ännu längre tid.

Kommittén.

De äldre tidsbestämmelser, om hvilka nu är fråga, ägde säkerligen, framhåller kommittén, vid den tid, då de tillkommo, sitt berättigande i följd af då rådande utvecklade och långsamma kommunikationsförhållanden. Men i närvarande tid är uppenbarligen en så långvarig procedur vid tjänstebefattningars tillsättande ingalunda erforderlig och medför därjämte åtskilliga olägenheter.

Redan i och för sig måste det anses mindre lämpligt, att, därest ej alldeles särskilda förhållanden äro för handen, lediga tjänster under så pass långa tider uppehållas på förordnanden. För hofrätterna särskildt, där så många ordinarie befattningar måste, oafsedt uppkommande vakanser, skötas af vikarier, göra omförmälda föräldrade tidsbestämmelser, hvad assessorstjänsterna angår, nödigt att för rättsskipningens upprätthållande anlita adjungerade ledamöter i än större utsträckning.

Enligt kommitténs åsikt måste en tid af 30 dagar för ansöknings ingifvande till ofvanberörda tjänstebefattningar vid hofrätterna anses fullt tillräcklig; och torde, för ernående af i möjligaste mån likartade bestämmelser härutinnan, nämnda tidsperiod, såsom numera i många fall iakttages, böra räknas från den dag, då ledigheten kungöres i allmänna tidningarna. För underdåniga besvärns anförande öfver upprättadt tjänsteförslag synes kommittén likaledes en tid af 30 dagar böra vara tillfyllest, hvilken tid torde böra beräknas från den dag, då förslaget upprättades.

Ehuru beträffande de tjänstemannabefattningar, hvilka hofrätterna äga själfva tillsätta, eller arkivarie-, notarie- och fiskaltjänster det borde vara uppenbart, att, innan tillsättningen sker, tjänsten skall i behörig ordning anslås ledig till ansökan, har det dock, påpekar kommittén, visat sig, att dylik tjänst blifvit besatt med ordinarie innehafvare utan att hafva varit vederbörligen ledigförklarad. Till förekommande häraf anser kommittén nödigt, att i arbetsordning för hofrätterna införes uttryckligt stadgande om viss ansökningstid till dessa tjänstebefattningar, och synes denna tid, i enlighet med hvad ofvan framhållits, böra bestämmas till 30 dagar från det tjänsten i allmänna tidningarna kungöres ledig. Jämväl för klagan öfver tillsättning af dessa tjänster bör enligt kommitténs åsikt en besvärstid af 30 dagar vara tillfyllest, hvilken tid lämpligen torde böra beräknas från den dag, meddelande om tillsättningen blifvit i allmänna tidningarna infördt.

Ehuru det ej torde finnas behöfligt, att vid tillsättande af amanuensbefattningar de nu föreslagna bestämmelserna vinna tillämpning, har det dock synts kommittén önskvärdt, att äfven före tillsättandet af dylik befattning, såsom nu inom Svea hofrätt lär iakttagas, tillkännagifvande därom på lämpligt sätt göres.

Göta hofrätt, som föreslagit, att aktuarietjänsten måtte tilldelas samma aflöningsförmåner som andra gradens tjänstemän i de redan reglerade centrala ämbetsverken, har, i öfverensstämmelse med hvad som är gällande vid tillsättning af nämnda tjänster, hemställt, att med afseende å aktuarietjänstens tillsättning samma bestämmelser måtte varda meddelade, som föreslagits att gälla för återbesättande af lediga ledamots-, sekreterare- och advokatfiskaltjänster.

Göta hofrätt.

Med anledning af kommitténs berörda förslag, som jag biträder, anser jag mig emellertid böra fästa uppmärksamheten därå, att genom dylik förkortning af ansökningstiden till lediga ledamots-, sekreterare- och advokatfiskaltjänster vid hofrätterna äfvensom af klagotiden öfver

*Departements-
chefen.*

upprättade förslag till dessa tjänster kommer att föranledas en ej oväsentlig reducering af de medel, som eljest tillgodoföras andra hufvudtitelnas allmänna besparingar.

Hvad angår Göta hofrätts förslag om aktuarietjänstens likställande i förevarande hänseende med sekreterare- och advokatfiskaltjänsterna sammanhänger ju denna fråga på det närmaste med aflöningsfrågan, till hvilken jag i det följande återkommer.

Ferier och semester.

För nuvarande anordning med afseende å ferier vid hofrätterna samt den rätt till viss tids årlig semesterledighet, som tillkommer tjänstemännen därstädes, har jag redan i det föregående redogjort.

Före senaste lönereglering åtnjöto presidenter och ledamöter i hofrätt, jämte öfliga jul- och påskferier, tre månaders sommarferier. I kommittébetänkandet den 12 december 1874 framhölls emellertid, att i rättsskipningens intresse och då därjämte, enligt kommitterades uppfattning, två månaders ferier, äfven om någon del däraf skulle användas för expeditionsgöromål efter sessionen, fullt motsvarande den tid af en och en half månads årlig ledighet, som eljest ansetts för äldre tjänstemän tillräcklig, vid en väsentlig förbättring i aflöningsarna tiden för sommarferierna borde inskränkas till två månader. I enlighet härmed begränsades ock tiden för nämnda ledighet på sätt för närvarande är gällande.

Hvad angår sekreterare, advokatfiskal, aktuarie och arkivarie, ansågo nämnda kommitterade skäligt att, i den mån dessa tjänstemän inginge på den nya staten, åt dem bereddes tillfälle att, då sådant af vederbörande hofrätt pröfvades kunna äga rum utan olägenhet, erhålla någon tids ledighet utan uppoffring af sina till beloppet bestämda inkomster. Enligt de grunder, som annorstädes följts i dylika fall, ansågo kommitterade denna tid böra bestämmas till en och en half månad för sekreteraren och advokatfiskalen samt en månad för aktuarien och arkivarien. I denna del vann emellertid kommitterades framställning icke bifall, utan gjordes ledigheten för nämnda tjänstemän fortfarande såsom dittills beroende därpå, att de själfva vidkändes aflöning till vikarie, hvaremot under dylik förutsättning aktuarie och arkivarie liksom sekreterare och advokatfiskal tillerkändes rätt till ledighet under en och en half månad.

Kommittén.

Kommittén, som funnit någon principiell förändring i det vid hofrätterna rådande feriesystemet ej böra ifrågakomma, har emellertid ansett

sig böra undersöka, huruvida i samband med förestående lönereglering någon ytterligare inskränkning i afseende å hofrätternas ferier må kunna med fördel genomföras.

Efter redogörelse för det hufvudsakliga arbete, som åligger hofrätternas ledamöter och föredragningskyldiga tjänstemän har kommittén härvid till en början framhållit, dels att till föredragning kräfvades ett ofta vidlyftigt förberedande arbete, dels att, sedan föredragning skett, åtskilligt efterarbete återstår. Då arbetet vid hofrätterna oafbrutet måste fortgå ända till feriernas inträde och föredragningen tager sin början omedelbart efter feriernas slut, följer däraf, såväl att mycket efterarbete oftast återstår, sedan ferierna inträddt, som ock att åtskillig tid under ferierna åtgår till förarbeten. Tiden för dessa efter- och förarbeten, torde, hvad sommarferierna beträffar, ej kunna beräknas till mindre än sammanlagdt två veckor.

Skulle för hofrätternas ledamöter ferierna under sommaren inskränkas till den tid af en och en half månad, under hvilken tredje gradens tjänstemän inom de administrativa verken äga att åtnjuta semester, komme alltså hofrätternas ledamöter att erhålla kortare ledighet än nyssnämnda tjänstemän. Men arten af domares verksamhet kräver helt visst för dem minst lika lång hvila som för tjänstemän af motsvarande grad i andra verk.

Äfven en annan synpunkt har kommittén ansett sig böra i detta sammanhang beröra. Med det forcerade lagstiftningsarbete, som nu bedrifves, och med det trägna arbete, som hofrättstjänstgöringen under sessionerna innebär, måste hofrätternas ledamöter, hvilka ju på grund af sin ämbetsverksamhet hafva att noggrant sätta sig in i en mängd nya lagar och författningar, väl behöfva använda en del af sommarferierna för sagda ändamål.

I sammanhang härmed har kommittén erinrat, att i ledamöternas och andra föredragningskyldiga tjänstemäns åligganden i stort sedt icke komme att inträda några väsentliga förändringar genom bifall till kommitténs förslag om öfverflyttning af föredragningskyldighet i vissa mål och ärenden, hvarjämte kommittén beträffande målens beskaffenhet framhållit, att högsta domstolen i särskilda yttranden under de senaste åren vitsordat, att målen tendera att blifva allt mera invecklade, omfångsrika och svårlösta.

Då kommittén alltså funnit någon ändring i nu gällande ordning beträffande sommarferierna för hofrätternas ledamöter ej böra vidtagas, har kommittén emellertid såsom uttrycklig förutsättning härför angifvit, att, såsom hittills, arbetet vid hofrätterna skall fortgå oafbrutet ända

till sommarferiernas inträde samt att föredragningen skall taga sin början omedelbart efter dessa feriers slut.

Hvad angår de s. k. jul- och påskferierna, har kommittén med hänsyn till arbetssättet vid hofrätterna funnit dessa afbrott ej medföra egentlig ledighet och benämningen ferier fördenskull för dem vara oegentlig.

Ofta inträffar, framhåller kommittén, att ett större antal föredragna mål af mera svårlöst beskaffenhet hopar sig å en division. Det kan ej undvikas, att, då behandling af mål af mera brådskande beskaffenhet oafbrutet måste fortgå och inläsning af nya mål ej kan uppskjutas, vissa af berörda svarare mål, som ej påkalla särskild skyndsamhet, måste läggas å sido, till dess möjlighet finnes att under en längre, från annat arbete mera ostörd tidsföljd få ägna dessa mål nödig behandling. En sådan möjlighet yppas ofta ej förr än under nämnda afbrott vid jul och påsk, då tillfälle jämväl beredes för inläsning till föredragning af mål af större omfattning eller mera invecklad beskaffenhet.

I detta sammanhang har kommittén vidare erinrat, dels att, förutom den division, som under dessa afbrott åligger att hålla sammanträde så ofta det erfordras, ledamöterna å öfriga divisioner rätt allmänt särskildt vid julen sammankomma till extra sammanträden för måls återställande och justering äfvensom för pleniärendens behandling, dels ock att i nådiga propositionen till 1908 års Riksdag angående reglering af löneförhållandena m. m. vid kammarrätten tiden för afbrott i föredragningsarbetet vid kammarrätten under de s. k. julferierna föreslagits att fastställas i ungefärlig likhet med hvad härutinnan nu gäller för hofrätterna, och att från Riksdagens sida någon erinran däremot ej gjorts. Vid nyssberörda förhållande har kommittén funnit något vidare yttrande i fråga om borttagande af eller inskränkning i tiden för hofrätternas julferier ej erfordras. Hvad angår hofrätternas påskferier, under hvilka, frånsedt onsdagar, allenast fyra ordinarie sessionsdagar infalla, har kommittén, på grund af hvad ofvan anförts, icke heller ansett sig böra ifrågasätta någon ändring.

Beträffande presidenterna måste gifvetvis, framhåller kommittén, i händelse kommitténs förslag rörande presidentbefattningen i hofrätten öfver Skåne och Blekinge vinner godkännande, presidenten i denna hofrätt i fråga om sommarledighet likställas med ledamöter. Presidenterna i de båda öfriga hofrätterna, hvilkas göromål, därest kommitténs förslag därutinnan godkännes, blifva i väsentlig grad ökade, synas ock skäligen böra åtnjuta enahanda sommarledighet som ledamöter. Ej

heller för presidenterna ifrågakommer någon egentlig ledighet vid jul och påsk.

I fråga om sekreterare, advokatfiskal, aktuarie och arkivarie har kommittén föreslagit att, i den mån dessa tjänstemän tillträda de nya lönestaterna, semesterledighet skall, såsom numera i allmänhet äger rum, af dem erhållas utan skyldighet för dem att under berörda ledighet afstå sina tjänstgöringspenningar.

För sekreterare och advokatfiskal har kommittén ansett tiden för semesterledigheten böra, såsom jämväl nu är fallet bestämmas till en och en half månad, hvaremot skäl ej synts kommittén föreligga, att för aktuarie och arkivarie tiden för semesterledigheten utsträckes utöfver hvad för första gradens tjänstemän gäller eller en månad.

Oaktadt vid bifall till kommitténs förslag om indragning af halfva antalet notarietjänster de återstående notariernas arbete komme att väsentligen ökas, har kommittén dock ansett tillfyllest, om kostnadsfri, fullständig och alltså af efterarbeten i expeditiönsväg ej upptagen ledighet en månad under sommarferierna kommer notarierna till godo. Under den tid i öfrigt, då den division, å hvilken notarie är indelad, har ferier, torde notaries arbetskraft böra användas för andra erforderliga göromål.

I afseende härå har kommittén särskildt erinrat om skyldigheten för notarie enligt af kommittén föreslagna aflöningsvillkor att mottaga förordnande å högre eller med hans egen likställd befattning inom verket. Utom förmånen för hofrätten att vid behof äga tillgång till vikarier i nämnda hänseende, skulle därigenom beredas tillfälle att allmänna provva notarierna i sådana befattningar, som i befördringshänseende böra för dessa tjänstemän stå öppna.

Vidare har kommittén erinrat om sitt i annat sammanhang framställda förslag angående skyldighet för notarie att under sommarferierna biträda notarie å annan division.

Hvad slutligen angår fiskalerna, har kommittén såsom sin uppfattning uttalat, att det mycket ansträngande och ofta ytterst forcerade arbete, som den dem åliggande föredragning medför, berättigar till ungefär lika lång ledighet för dem som för ledamöterna. Då emellertid för hofrätterna understundom visat sig behöfligt att för fiskalstjänstgöringens behöriga upprätthållande vidtaga inskränkningar i fiskalernas ledighet, torde enligt kommitténs åsikt nu gällande bestämmelser härutinnan lämpligen böra bibehållas.

I fråga om utsträckningen af den president, ledamöter och fiskaler

*Skiljaktig
mening.*

tillkommande ledighet under sommarferierna har en ledamot i kommittén uttalat från kommitténs flertal afvikande mening samt ansett skäl ej föreligga att för nämnda tjänstemän medgifva längre dylik ledighet än en och en half månad.

Till stöd härför har reservanten hufvudsakligen åberopat, att då under de två senaste riksdagarna flera ämbetsverks lönestater blifvit omreglerade, ej åt några tjänstemän vid dessa verk längre kostnadsfri ledighet blifvit tillerkänd än en och en half månad. Särskildt har reservanten härvid hänvisat å kammarrätten. Vål hade kommittén i sina motiv för bibehållande af nu medgifna två månaders ferier vid hofrätterna sökt framhålla, att såväl efter feriernas inträde som innan dessamma gått till ända, åtskilligt efter- och förarbete utgöres, hvilket beräknats upptaga en tid af två veckor, men, såvidt reservanten kunnat finna, vore något särskildt arbete icke *ålagdt* tjänstemannen att utföra under den tid af två månader, hvartill ferierna beräknats. Att på ett område, där arbetsmaterialet hopade sig i stor mängd samt i följd däraf pröfning och afgörande af mål väl länge fördröjdes, lämna vederbörande, förutom afsevärd lindring och frihet från arbetet under jul- och påsktiden, två månader, d. v. s. en sjättedel af året, fullständig ledighet utan något *regleradt* arbete, syntes vare slöseri med arbetskraft. Det kunde ock ifrågasättas, om denna långa frihet vore nyttig eller behöflig för tjänstemännen själfva. Ingen torde nämligen handla efter en sådan regel att arbeta öfver höfvan i tio månader för att få hvila i två och detta skulle ej heller stärka vare sig arbetshåg eller arbetskraft.

Svea hofrätt.

Svea hofrätt har ej funnit skäl till annan erinran mot kommitténs betänkande i denna del, än att det enligt hofrättens åsikt bör vara hofrätt obetaget att bevilja notarie semesterledighet öfver en månad under den tid, då division, på hvilken notarien är indelad, har sommarferier, under förutsättning likväl att notarien fullständigt afslutat sitt arbete för divisionen samt han icke heller behöfver af hofrätt under nämnda tid tagas i anspråk vare sig såsom biträde vid notariegöromål å annan division eller för bestridande af högre eller med hans egen likställd befattning.

Göta hofrätt.

Göta hofrätt har i sitt utlåtande till närmare bemötande upptagit de skäl, som af den inom kommittén skiljaktige ledamoten anförts för inskränkning af den president, ledamöter och fiskaler i hofrätterna under sommarferierna tillkommande ledighet till en och en half månad.

Att en ej obetydlig del af ferierna måste upptagas af förberedande

arbete för den kommande sessionen, anser hofrätten uppenbart framgå däraf, att ett ej ringa antal af de till hofrätt inkommande vädjade mål äro af så vidlyftig beskaffenhet att, då under sessionen föredragningen måste af ledamöterna oafbrutet uppehållas, dessa mål i allmänhet ej kunna i sin vederbörliga tur under sessionen till föredragning behörigen beredas, i följd hvaraf arbetet därmed liksom äfven med de ytterligare dylika mål, som före sommarferiernas början kunna inkomma, måste anstå till sommarferierna. Då föredraganden dessutom måste hafva åtskilliga andra mål beredda till sessionens början, på det att arbetet genast måtte kunna börjas och i behörig ordning fortsättas, vitsordar hofrätten, att det arbete, föredraganden i sådant afseende har att under ferierna ombesörja, i allmänhet medtager en tid af minst fjorton dagar. Om ledamot vid lottning erhållit ett af de vidlyftigaste målen eller flera vidlyftiga, åtgår för arbetet till och med längre tid.

Emot den anmärkning, som framställts, att någon plikt att under ferierna utföra dylikt särskildt arbete ej blifvit vederbörande ålagdt, framhåller hofrätten, att enligt dess åsikt en sådan plikt följer af föreskriften i 24 § första stycket af den för hofrätterna gällande arbetsordning, däri föreskrifves, att föredragande åligger iakttaga, att mål och ärenden, som på hans föredragning ankomma, varda i den ordning, de inkommit, till föredragning anmälda, såvidt ej afvikelse från nämnda ordning påkallats af särskilda omständigheter. En sådan omständighet är enligt hofrättens uppfattning tydligen den, att till följd af målets vidlyftighet ledamot saknat nödig tid att under sessionen vederbörligen bereda målet till föredragning. Men har målet af denna anledning förbigåtts, måste, med anledning af ofvannämnda föreskrift, målet dock under sommarferierna beredas, ty dess föredragning får uppenbarligen ej, sällsynta undantagsfall fränsedda, öfver ytterligare en session uppskjutas.

Såsom kommittén anmärkt, framhåller hofrätten vidare, måste någon del af ferierna användas till studium af nyutkomna lagar och författningar. Lagstiftningsarbetet drifves nu med synnerlig ifver. Nyttan häraf torde dock i afsevärd mån förringas, om ej de, som skola tillämpa lagarna, lämnas tillfälle att om dem taga noggrann kännedom. Och då under sessionerna till följd af då pågående arbete föga tid härtill finnes, måste en del af ferierna till detta ändamål användas.

Slutligen fäster hofrätten uppmärksamheten därå, att på domaren och särskildt på en ledamot i en öfverdomstol med rätta ställes det anspråk, att han, för att vinna ökad skicklighet i sitt kall, bör taga kännedom om utkommande vetenskapliga arbeten, som behandla den

gällande rätten. Af nyss anförda skäl måste ett dylikt studium hufvudsakligen förläggas till ferierna.

Af hvad nu anförts anser hofrätten framgå, att om, såsom ifrågasatts, sommarferierna skulle bestämmas till allenast en och en half månad, hofrättsledamöterna i själfva verket komme att erhålla kortare ledighet än den, som förunnats andra tjänstemän, som ansetts böra i detta hänseende likställas med hofrätternas ledamöter.

På dessa skäl förklarar sig hofrätten, i likhet med kommitténs pluralitet, på det bestämdaste tillstyrka, att ifrågavarande ämbets- och tjänstemän måtte få, såsom hittills, under sommaren åtnjuta två månaders ledighet från tjänstgöring å ämbetsrummet.

Slutligen har hofrätten erinrat, att därest hofrättens hemställan, att aktuarien jämföras med andra gradens tjänstemän, vinner bifall, denne tjänsteman torde böra komma i åtnjutande af semester under en och en half månad.

*Departements-
chefen.*

Att ytterligare inskränka den president, ledamöter och fiskaler tillkommande ledighet under sommarferierna anser jag icke tillrådligt. Utöfver de skäl, som af kommitténs majoritet i nämnda hänseende åberopats, tillåter jag mig framhålla, att medan de administrativa ämbetsverken i stort sedt hafva mer begränsade områden för sin verksamhet och regelmässigt endast hafva att tillämpa ett jämförelsevis mindre antal specialförfattningar, de allmänna domstolarnas arbetsmaterial är af den mest skiftande och olikartade natur, hvadan man på ledamöter af en allmän domstol — i all synnerhet af en allmän öfverdomstol — måste ställa alldeles särskilda fordringar i afseende å omfattande kännedom om lagar och författningar. Särskildt vid jämförelse med kammarrätten bör dessutom beaktas, att hofrättsmålen otvifvelaktigt i stort sedt äro både vidlyftigare och mera invecklade än kammarrättsmålen, hvaraf å andra sidan följer att arbetet med deras beredande till föredragning också regelmässigt är tyngre och mera tidsödande. Äfven dessa omständigheter synas mig tala för, att president, ledamöter och fiskaler i hofrätt böra fortfarande få under sommarmånaderna åtnjuta den för dem ur flere synpunkter välbehöfliga frihet från tjänstgöring under två månader, som för närvarande tillkommer dem.

Den erinran, Svea hofrätt gjort beträffande tiden, hvarunder notarierna i hofrätt skulle åtnjuta semesterledighet, synes mig berättigad. Att under de af hofrätten angifna förutsättningar kvarhålla vederbörande notarie i tjänstgöring vore ju uppenbarligen ändamålslost. Dock bör, i händelse sådan utsträckt semesterledighet af hofrätt beviljas, densamma

naturligtvis endast vara villkorlig och vederbörande följaktligen skyldig att, där så påfordras, efter kallelse åter inställa sig till tjänstgöring.

Hvad angår den af Göta hofrätt väckta frågan om utsträckt semesterledighet för aktuarien, vill jag återkomma härtill i sammanhang med frågan om den nämnda tjänsteman tillkommande aflöning.

Utsträckning af arbetstiden.

I samband med de löneregleringar för vissa centrala ämbetsverk, som under de senaste åren antagits, har såsom förutsättning för ikraftträdandet af nya lönestaterna i allmänhet stadgats skyldighet för samtliga ordinarie tjänstemän och betjante, att, i den mån ej undantag kunna anses böra stadgas eller för särskilda fall efter pröfning medgifvas, vara å tjänsterummet tillstädes minst sex timmar hvarje söckendag. Från detta stadgande hafva dock, hvad kammarrätten angår, undantagits presidenten, kammarrättsråden och revisionskommissarierna.

Äfven i fråga om hofrätterna med deras hufvudsakliga egenskap af dömande verk har kommittén ansett en daglig minimiarbetstid af sex timmar å tjänsterummen ej kunna föreskrifvas för personalen i dess helhet.

Kommittén.

Hvad först angår *ledamöterna* har kommittén — med erinran att i nu gällande arbetsordning tiden för hofrätts sammanträden är bestämd till fyra timmar, men att åtskilliga omständigheter ofta påkalla en ej oväsentlig utsträckning af nämnda tid — funnit det ej böra ifrågasättas att föreskrifva utsträckt sammanträdestid å tjänsterummet. Arbetet som föredragande eller bisittare torde nämligen, framhåller kommittén, vara af den ansträngande art, att vederbörandes arbetskraft ej skulle stå bi med att dagligen ett större antal timmar oafbrutet deltaga i dylik verksamhet.

Ej heller kunde det, enligt kommitténs uppfattning, ifrågakomma att på dessa tjänstemän ställa den fordran, att de utöfver de tider, då de hafva att närvara vid sammanträdena, skola förlägga så stor del af sina arbeten på tjänsterummen, att äfven för dem den dagliga arbetstiden därstädes blefve minst sex timmar. Arbetet med målens beredande till föredragning äfvensom åtskilligt efterföljande arbete torde nämligen utan tvifvel vara af beskaffenhet att bäst utföras i hemmet.

Kommittén, som emellertid förutsatt, att af ifrågavarande tjänstemän äskas så stor arbetsprodukt, att den kan anses skäligen betinga

åtminstone lika mycket dagligt arbete, som fordras af andra tjänstemän enligt kommitténs förslag, har då ansett det böra tillses, huruvida höjning af arbetsprodukten står att ernå genom ökning af sammanträdenas antal. Efter redogörelse för nuvarande anordning i berörda afseende — därvid kommittén särskildt framhållit, att med den i allmänhet i största möjliga utsträckning begagnade rättigheten för president att från sammanträden å onsdagarna befria division, som därför bereder det allmänna full ersättning genom hemarbete, åsyftats, att arbetet inom hofrätterna skulle ej blott underlättas utan ock vinna i mängd och beskaffenhet — har kommittén såsom sin uppfattning uttalat, att det icke torde vara tvifvel underkastadt, att nämnda anordning visat sig motsvara förväntningarna. En höjning af arbetsprodukten i hofrätterna torde således ej stå att vinna genom ökning af sammanträdenas antal. Utvägarna här för måste, framhåller hofrätten, sökas på annat håll. Kommittén har i sådant afseende hänvisat till sina förslag och önskemål i fråga om lämpligare fördelning af föredragningskyldighet, vissa kvalifikationer hos divisionernas ordförande, minskning i antalet adjungerade ledamöter m. m.

Från annan synpunkt än arbetsprodukten höjande torde dock enligt kommitténs åsikt för visst fall en ökning af antalet sammanträden böra ifrågasättas. Med erinran att det i Svea hofrätt med dess mängd af brottmål understundom inträffar, att s. k. kriminella skriftväxlingar hopas å en division till så stort antal, att deras afgörande fördröjes längre än vederbör, har till förekommande här af kommittén funnit önskvärdt, att, då ett mera afsevärdt antal kriminella skriftväxlingar under ordinarie session finnas å division färdiga till föredragning, presidenten, så länge sådant erfordras för balansens nedbringande, ej begagnar sig af sin rätt att befria jämväl sådan division från att hålla sammanträde å onsdagarna i de veckor, då divisionen tjänstgör å rum, där brottmål förekomma till behandling. Vid sådana tillfällen komme visserligen vederbörande fiskal att få bestrida föredragningskyldighet fem dagar å rad, men någon lindring torde kunna beredas honom därigenom, att sekreteraren under tiden ålades återtaga sin föredragningskyldighet beträffande divisionen tillkommande civila besvärsmål.

Ehuru, enligt kommitténs åsikt, för *president* likasom för ledamöter ej bör meddelas föreskrift om utsträckt arbetstid å tjänsterummet, har dock kommittén, i likhet med hvad den yttrat i sitt betänkande angående kammarrätten, ansett, att presidenten bör hvarje söckendag infinna sig i ämbetsverket. Utan en sådan daglig närvaro i sitt verk torde det icke vara möjligt att på ett verksamt sätt fullgöra den honom åliggande

tillsynen öfver underlydande och deras arbeten. Kommittén har därför hemställt, att för president i hofrätt måtte i arbetsordningen stadgas skyldighet att hvarje söckendag infinna sig i ämbetsverket.

För *fiskalerna*, till hvilkas hufvudsakliga åligganden hör föredragningsskyldighet, bör, enligt kommitténs åsikt, ej heller meddelas föreskrift om viss tids arbete å tjänsterummet.

I den mån på *sekreteraren* hvilat annan föredragningsskyldighet än beträffande ansöknings- och anmälningsärenden, har kommittén ansett ej böra ifrågakomma att utkräfvat af honom minst sex timmars närvaro hvarje söckendag å tjänstelokalen, utan torde under sådant förhållande honom allenast åläggas att hvarje söckendag vara under viss tid tillstädes å nämnda lokal. I annan händelse har kommittén däremot funnit anledning saknas att för honom frångå regeln om minst sex timmars arbetstid å tjänsterummet.

För *öfriga ordinarie tjänstemän afvensom betjante vid hofrätterna* har kommittén ansett enahanda föreskrift böra gälla som vid centrala ämbetsverk i allmänhet angående arbetstiden å tjänsterummet. Visserligen disponera notarierna för närvarande ej i regel tillräckligt antal lokaler, men denna olägenhet, som skulle i väsentlig mån förminskas genom den af kommittén föreslagna inskränknigen i notariernas antal, torde i öfrigt kunna och böra afhjälpas oberoende af kommitténs förslag.

I detta sammanhang vill jag omnämna, att i den förut omförmälda af nio ordinarie notaries i Svea hofrätt till kommittén ingifna skrifvelse rörande tiden för notaries arbete å tjänsterummet uttalats det önskemål, att vederbörande division måtte få bestämma därom. De principer, som beträffande dylik tjänstgöring hittills följts af kommittén, syntes icke äga tillämpning beträffande hofrätt. Dess verksamhet vore nämligen af helt annat slag än de centrala ämbetsverkens och arten af en notaries verksamhet i hofrätt gjorde det ingalunda nödvändigt, att han vare sig för hofrättens egen eller för allmänhetens skull uppehölle sig sex timmar å tjänsterummet. Däremot kräfdes ostördhet vid inläsande af mål och uppsättande af utslag m. m. Det vore därför nödvändigt, att en afsevärd del af arbetet finge af notarie utföras i hemmet samt att han ej onödigtvis tvingades att utöfver hvad vederbörande division ansåge behöfligt, fullgöra sitt arbete i hofrättens alltför trånga och för ändamålet mindre lämpliga kanslirum.

Notarier i Svea hofrätt.

En ledamot af kommittén, nämligen representanten för Göta hofrätt, har förklarat sig ej kunna biträda förslaget att samtliga ordinarie tjänste-

Skiljaktig mening i kommittén.

män och betjante i hofrätt, undantagandes president, ledamöter och fiskaler, skola regelmässigt vara å tjänsterummet tillstädes minst sex timmar hvarje söckendag. Med hänsyn till det sätt, på hvilket arbetet inom hofrätt är ordnad, torde nämligen ett dylikt stadgande icke i någon mån kunna leda till en ökning af arbetsprodukten, och reservanten har ej heller kunnat finna annat giltigt skäl för detsamma. Enligt reservantens förmenande blir, såsom ju kommittén äfven afsett, hvar och en af hofrättens tjänstemän fullt upptagen af sina åligganden och i sitt arbete, äfven om det sker i hemmet, underkastad sträng kontroll. Under sådana förhållanden har reservanten funnit hvarje reglementerande om viss tids närvaro å tjänsterummet, därest det icke påkallas af arbetets art eller hänsyn till allmänhetens bekvämlighet, ändamålslost och följaktligen olämpligt.

Hvad särskildt beträffar notarierna, anser reservanten en dylik föreskrift jämväl innebära en obillighet. Dessa tjänstemän äro bundna vid division, deras arbete är i allt beroende på divisionens arbete, och omfattningen af detsamma är högst växlande under olika tider. En anordning, hvarigenom notarierna skulle bindas vid tjänsterummet viss tid utöfver sessionstiden, skulle utan att medföra något gagn endast verka hindrande för deras arbete, och reservanten för sin del anser, att, då man så väsentligt ökat notariernas göromål, man äfven i möjligaste mån bör bereda dem lättnad i deras arbete.

Därtill kommer, hvad notarierna i Göta hofrätt angår, att dessa sakna nödiga lokaler inom hofrättens byggnad för att ostördt kunna ägna sig åt sitt arbete. För närvarande disponera samtliga notarierna tillhopa ett rum å vinden till hofrättsbyggnaden, och någon möjlighet att därstädes bereda dem ytterligare utrymme läser icke finnas, isynnerhet som plats skall beredas åt de skrifbiträden, som enligt kommitténs förslag skola i hofrätten anställas. Under alla förhållanden läser sålunda beträffande notarierna i Göta hofrätt en tillämpning af det af kommittén föreslagna stadgandet icke kunna ifrågakomma.

Svea hofrätt.

Svea hofrätt har, utan meningsskiljaktighet, anslutit sig till det af den i kommittéu skiljaktige ledamoten i denna fråga afgifna särskilda yttrande, i de delar yttrandet icke berör Göta hofrätts speciella lokalförhållanden. Hofrätten har därvid särskildt betonat, att i arbetsordningen naturligtvis bör fastställas rymlig tid, hvarunder hofrättens olika expeditiionslokaler skola hållas öppna för allmänheten.

Göta hofrätt.

Göta hofrätts majoritet har likaledes biträdt reservationen, med erinran att de närmare föreskrifter angående vederbörandes arbetstid,

hvilka påkallas af arbetets natur eller hänsyn till allmänhetens bekvämlighet, lämpligen torde böra inflyta i arbetsordningen.

Två ledamöter hafva emellertid lämnat utan anmärkning, hvad kommittén i förevarande afseende föreslagit.

Två andra ledamöter hafva funnit den föreslagna föreskriften i fråga om skyldighet för president att hvarje söckendag infinna sig i ämbetsverket onödig.

I hofrätten öfver Skåne och Blekinge har flertalet ledamöter, med hänsyn till den högst växlande omfattningen af notariernas göromål och den kontroll, de ständigt äro i sitt arbete underkastade, förklarat sig anse en utsträckning af notariernas arbetstid å tjänsterummet, utöfver hvad för närvarande gäller, ej vara af behovet påkallad, utan fastmera kunna verka hindrande för deras arbete, samt förty afstyrkt kommitténs förslag i denna del.

*Hofrätten
öfver Skåne
och Blekinge.*

En ledamot har lämnat kommitténs förslag jämväl i denna del utan anmärkning, hvaremot en annan ledamot på de skäl, som af reservanten i kommittén anförts, förklarat sig anse en föreskrift om ökad tjänstgöringstid å tjänsterummet äfven för de öfriga tjänstemännen fullständigt värdelös.

I de förut omförmälda från flertalet notarier i Svea hofrätt till Kungl. Maj:t ingifna framställningar i ämnet hafva sökandena, med åberopande af innehållet i reservationen, uttalat den förhoppning, att kommitténs ifrågavarande hemställan icke måtte, hvad notarierna beträffar, vinna bifall.

*Skrifvelser
från notarier
i Svea hofrätt.*

Liknande uttalande förekommer dessutom i en af samma hofrätt öfverlämnad underdånig framställning i ämnet från ytterligare en notarie därstädes.

Beträffande president, ledamöter och fiskaler är jag i denna fråga ense med kommittén.

*Departements-
chefen.*

Hvad angår de vid hofrätterna anställda tjänstemännen, vill jag till en början erinra, att nuvarande arbetsordning beträffande deras dagliga tjänstgöringstid icke innehåller någon särskild bestämmelse, utan hvad angår arkivarien, för hvilken i arbetsordningen stadgas skyldighet att minst fyra timmar hvarje söckendag hålla arkivet öppet. Samma mottagningstid har emellertid enligt af vederbörande hofrätter meddelade föreskrifter intill senaste tid tillämpats äfven beträffande öfriga tjänstemän, hvilka på grund af sin befattning hafva beröring

med allmänheten. Enligt Eders Kungl. Maj:ts den 23 oktober 1908 meddelade beslut rörande tjänstgöringstiden å ämbetsrummet hos vissa verk och myndigheter, hvilkas aflöningsförhållanden ännu icke undergått omreglering, utsträcktes den för allmänhetens mottagande afsedda tid till fyra och en half timme dagligen, hvilken bestämmelse sålunda för närvarande är gällande i Svea hofrätt för aktuarien, fiskalsexpeditionen och arkivarien, i Göta hofrätt för aktuarien och arkivarien samt i hofrätten öfver Skåne och Blekinge för sekreteraren och arkivarien. I sammanhang med denna utsträckning af den dagliga mottagningstiden föreskrefs äfven, att i den mån vederbörande presidenter funne det erforderligt, viss daglig mottagningstid skulle bestämmas och tillkännagifvas äfven för andra hofrättstjänstemän än de ofvan särskildt omförmälda. Däremot meddelades i öfrigt ingen bestämmelse om viss daglig arbetstid å tjänsterummet för hofrättstjänstemännen, då detta under nuvarande förhållanden syntes i hufvudsak ändamålslost, och härtill komme, att åtminstone beträffande vissa af samma tjänstemän hinder härutinnan mötte på grund af tjänstelokalernas beskaffenhet.

Då kommittén nu för samtliga dessa tjänstemän föreslagit skyldighet att vara å tjänsterummet tillstädes minst sex timmar hvarje söckendag med undantag allenast för sekreteraren, i den mån annan föredragningsskyldighet än beträffande ansöknings- och anmälningsärenden åligger honom, så finner jag, hvad angår *sekreterare, advokatfiskaler, aktuarier och arkivarier*, ej anledning motsätta mig kommitténs förslag härutinnan. Nämnda tjänstemän äro icke såsom notarierna i sitt arbete helt och hållet beroende af arbetet å de olika divisionerna, utan intaga en väsentligt själfständigare ställning. Särskildt genom nu föreslagna förändringar i afseende å göromålen och desammas fördelning — vare sig kommitténs förslag härutinnan oförändradt godtages eller vissa jämkningar häri ske i enlighet med af hofrätterna uttalade önskemål — synes mig äfven behörigen sörjdt för, att de nämnda tjänstemän åliggande göromål, i den mån så ej redan är fallet, blifva af den omfattning, att de under alla förhållanden skola bereda full sysselsättning å tjänsterummet under en daglig tjänstgöringstid af minst sex timmar. Då hvad dessa tjänstemän angår, icke heller förports att hinder härutinnan någonstädes skulle möta på grund af tjänstelokalernas beskaffenhet, har jag, såsom nämnts, i fråga om samma tjänstemän funnit förslaget i denna del kunna bifallas, äfven om jag finner några väsentligare fördelar af desamma knappast vara att förvänta.

Hvad åter angår *notarierna*, har jag icke ansett mig böra biträda kommitténs förslag i förevarande afseende och åberopar jag till stöd

härfor, hvad af kommittéreservanten samt hofrätten öfver Skåne och Blekinge härutinnan anförts. Jag ansluter mig sålunda obetingadt till den uppfattningen, att en föreskrift af ifrågavarande innehåll för notarierna med deras af de särskilda divisionernas arbete fullständigt beroende, till såväl omfång som beskaffenhet synnerligen växlande arbetsbörda icke allenast är onödig och ändamålslös, utan rent af kan blifva till men för arbetets beskaffenhet. Intet torde väl nämligen vara i högre grad ägnadt att slappa intresset för tjänsten, än att tjänstemannen i sin tjänsteutöfning bindes af obilliga, för arbetet hinderliga restriktioner. Anses särskilda föreskrifter erforderliga rörande tiden för notariernas tjänstgöring å tjänsterummet, torde därför åt vederbörande divisioner böra öfverlätas att härom bestämma.

Äfven hvad angår *vaktbetjäningen* synes mig en afvikelse från kommitténs förslag af omständigheterna påkallad.

Jag erinrar i detta afseende, att då i statsverkspropositionen till innevarande års Riksdag gjordes framställning om ny lönestat för högsta domstolens vaktmästare, härvid förutsattes, att någon allmän föreskrift för vaktmästarne i högsta domstolen att minst sex timmar hvarje söckendag vara å tjänsterummet tillstädes icke skulle ifrågakomma, utan att det skulle öfverlätas åt domstolen att efter eget bepröfvande afgöra, i hvad mån närvaro af vaktmästare å tjänsterummet borde påfordras utöfver den tid af fyra timmar dagligen utom å lördagar, då domstolens sessioner påginge.

Statsutskottet fäste i sitt utlåtande uppmärksamhet vid nämnda förhållande, men fann detsamma påkalladt af det inom domstolen rådande arbetssättet. Vid ärendets afgörande höjdes inom Riksdagen ingen gensaga mot statsutskottets berörda yttrande.

Hvad sålunda anförts beträffande högsta domstolens vaktmästare, synes, åtminstone delvis, äga tillämplighet äfven beträffande vaktbetjäningen i hofrätterna. Jämväl i hofrätterna är den dagliga sessionstiden fyra timmar och härutinnan har ju kommittén icke ifrågasatt någon förändring. Äfven under förutsättning af till minst sex timmar dagligen utsträckt tjänstgöring å ämbetsrummet för vissa af de vid hofrätterna anställda tjänstemännen, synes det uppenbarligen ändamålslost att för vaktbetjäntpersonalen i dess helhet föreskrifva samma tid. Jag anser sålunda, att, i öfverensstämmelse med hvad som uttalats om vaktmästarne i högsta domstolen, det bör åt hofrätterna öfverlämnas att bestämma, i hvad mån vaktmästarne därstädes böra vara å tjänsterummet tillstädes utöfver sessionstiden.

Förenklingar i fråga om arbetssättet.

Kommittén har vidare gjort åtskilliga hemställanden och förslag rörande sättet för ärendenas handläggning m. m., hvarigenom i främsta rummet åsyftats förenklingar i arbetssättet. Till hithörande förslag, som i hufvudsak grunda sig på ett af hofrättspresidenterna den 15 oktober 1907 i nämnda hänseende afgifvet underdånigt utlåtande, torde jag få återkomma i sammanhang med frågan om ny arbetsordning för hofrätterna. Emellertid vill jag redan nu framhålla, att ifrågavarande förslag synas mig beaktansvärda och i hufvudsak af beskaffenhet att böra genomföras.

Nuvarande aflöningsförhållanden.**Nu gällande aflöningsstater**

för hofrätterna fastställdes vid 1876 års Riksdag. Till grund för den då skedda löneregleringen låg förutnämnda den 12 december 1874 afgifna betänkande, däri emellertid Kungl. Maj:t vid ärendets framläggande för Riksdagen föreslog vissa ändringar, hvilka i hufvudsak af Riksdagen biföllos.

De aflöningsbelopp, som sålunda år 1876 fastställdes för hofrätternas personal, äro fortfarande gällande med allenast det undantag, att för hofrättsposterna i Svea hofrätt tjänstgöringspenningarna — hvilka, med hänsyn till påräknad inkomst af s. k. kallelsepenningar, varit bestämda till allenast 200 kronor — på sätt redan i det föregående omnämnts, vid 1902 års Riksdag höjdes till samma belopp som för hofrättsposter i Göta hofrätt samt hofrätten öfver Skåne och Blekinge, eller till 300 kronor.

Förutom i nyssberörda afseende hafva för tiden till och med år 1908 aflöningsstaterna för rikets hofrätter ej undergått ändringar i annan måtto, än som föranledts, dels däraf att vid 1890 års Riksdag Svea hofrätt erhöll en sjätte ordinarie division, dels ock däraf att vid 1896 års Riksdag Kungl. Maj:ts framställning om öfverflyttning af en division från Göta till Svea hofrätt bifölls.

Slutligen vidtogs vid 1908 års Riksdag på Eders Kungl. Maj:ts förslag den ändring i aflöningsstaterna, att anslagen till amanuenser och e. o. biträden, hvilka anslag hittills utgjort i Svea hofrätt 10,500, i Göta hofrätt 6,000 och i hofrätten öfver Skåne och Blekinge 3,500 kronor, från och med år 1909 höjdes till deras nuvarande belopp eller respektive 21,000, 12,000 och 6,000 kronor.

Hofrätternas aflöningsstater hafva sålunda för närvarande följande lydelse:

Svea hofrätt.	Lön	Tjänst- görings- penningar	Ren- skrifnings- penningar	Summa	
1 president	7,600	2,400	—	10,000	
1 hofrättsråd	4,400	2,000	—	6,400	Efter 5 år kan lönen höjas med 600 kr.
13 dito	57,200	26,000	—	83,200	
1 assessor	3,300	2,000	—	5,300	Efter 5 år kan lönen höjas med 500 kr.
20 assessorer	66,000	40,000	—	106,000	
1 sekreterare	3,800	2,000	—	5,800	Efter 5 år kan lönen höjas med 500 kr. och efter 10 år med ytter- ligare 500 kr.
1 advokatfiskal	2,800	1,700	—	4,500	
1 notarie	2,000	1,200	400	3,600	
13 notarier	26,000	15,600	5,200	46,800	
1 aktuarie	2,000	1,200	—	3,200	
1 arkivarie	2,000	1,200	200	3,400	
1 fiskal	1,500	1,000	200	2,700	
5 fiskaler	7,500	5,000	1,000	13,500	
Anslag till amanuenser och e. o. bi- träden	—	—	—	21,000	
1 vaktmästare	800	300	—	1,100	Efter 5 år kan lönen höjas med 100 kr.
1 hofrättspost	500	300	—	800	
9 hofrättsposter	4,500	2,700	—	7,200	
Summa	—	—	—	324,500	

Göta hofrätt.	Lön	Tjänst- görings- penningar	Ren- skrifnings- penningar	Summa	
1 president	7,600	2,400	—	10,000	
1 hofrättsråd	4,400	2,000	—	6,400	Efter 5 år kan lönen höjas med 600 kr.
7 dito	30,800	14,000	—	44,800	
1 assessor	3,300	2,000	—	5,300	Efter 5 år kan lönen höjas med 500 kr.
11 assessorer	36,300	22,000	—	58,300	
1 sekreterare	3,800	2,000	—	5,800	Efter 5 år kan lönen höjas med 500 kr. och efter 10 år med ytter- ligare 500 kr.
1 advokatfiskal	2,800	1,700	—	4,500	
1 notarie	2,000	1,200	400	3,600	
7 notarier	14,000	8,400	2,800	25,200	
1 aktuarie	2,000	1,200	—	3,200	
1 arkivarie	2,000	1,200	200	3,400	
1 fiskal	1,500	1,000	200	2,700	
3 fiskaler	4,500	3,000	600	8,100	
Anslag till amanuenser och e. o. bi- träden	—	—	—	12,000	
1 vaktmästare	800	300	—	1,100	Efter 5 år kan lönen höjas med 500 kr.
1 hofrättspost	500	300	—	800	
4 hofrättsposter	2,000	1,200	—	3,200	
Summa	—	—	—	198,400	

Hofrätten öfver Skåne och Blekinge.		Lön	Tjänst- görings- penningar	Ren- skrifnings- penningar	Summa	
1 president.....		7,600 —	2,400 —	— —	10,000 —	
1 hofrättsråd		4,400 —	2,000 —	— —	6,400 —	Efter 5 år kan lönen höjas med 600 kr.
3 dito		13,200 —	6,000 —	— —	19,200 —	
1 assessor		3,300 —	2,000 —	— —	5,300 —	Efter 5 år kan lönen höjas med 500 kr.
5 assessorer		16,500 —	10,000 —	— —	26,500 —	
1 sekreterare		2,800 —	1,200 —	— —	4,000 —	Efter 5 år kan lönen höjas med 500 kr. och efter 10 år med ytter- ligare 500 kr.
1 advokatfiskal		2,300 —	1,200 —	— —	3,500 —	
1 notarie		2,000 —	1,200 —	400 —	3,600 —	
3 notarier		6,000 —	3,600 —	1,200 —	10,800 —	
1 aktuarie och arkivarie		2,000 —	1,200 —	200 —	3,400 —	
1 fiskal		1,500 —	1,000 —	200 —	2,700 —	
1 dito		1,500 —	1,000 —	200 —	2,700 —	
Anslag till amanuenser och e. o. bi- träden		— —	— —	— —	6,000 —	
1 vaktmästare		800 —	300 —	— —	1,100 —	
1 hofrättspost		500 —	300 —	— —	800 —	Efter 5 år kan lönen höjas med 100 kr.
1 dito		500 —	300 —	— —	800 —	
Summa:		— —	— —	— —	106,800 —	

Sportler.

I detta sammanhang har kommittén lämnat en redogörelse för de sportler, som tillkomma vissa af hofrätternas tjänstemän och vaktbetjante.

De kommitterade, hvilka den 12 december 1874 afgåfvo betänkande angående löneroglering m. m. vid hofrätterna, behandlade äfven frågan om dylik extra inkomst. Såvidt tjänstemännen angick, bestodo sportlerna då, likasom för närvarande, dels i lösen, som vederbörande tjänstemän, enligt gällande förordning angående expeditionslösen, ägde uppbära för vissa expeditioner, dels ock för en del tjänstemän i anmärkningsarfvo, andel i böter samt stämpelprovision. Därjämte förekom för advokatfiskalen i Göta hofrätt inkomst genom s. k. inbindnings- eller dombokspenningar. Hvad angick vaktbetjäningen, så ägde denna, enligt då gällande förordning angående expeditionslösen, att uppbära en viss afgift, benämnd sigillpenningar, för hvarje från hofrätt utgående, med sigill försedd expedition, hvarförutom hofrättspost, enligt

annan samma dag meddelad förordning, var berättigad till ersättning med 25 öre för delgifning af hvarje utaf hofrätt utfärdad kallelse.

1874 års kommitterade utgingo i fråga om sportlerna från den grundsats, att denna till beloppet obestämda och osäkra form utaf aflöning borde i allmänhet ej komma till användning. I sådant hänseende hemställdes, att den advokatfiskal då tillkommande hälft af viten och ensaksböter äfvensom andel i böter, ådömda enligt då gällande förordning angående expeditionslösen, måtte indragas, samt att likaledes de advokatfiskalen i Göta hofrätt dittills tillgodokomna s. k. inbindnings- eller dombokspenningar och vaktbetjäningen i hofrätterna tillkommande s. k. sigillpenningar måtte upphöra att utgå. Däremot syntes det kommitterade, att den då utgående anmärknings- och aktoratsprovisionen af undansnillade eller för ringa erlagda stämpelafgifter samt af sådana böter, som kunde inflyta i anledning af granskning af underdomares stämpelpappersredogörelser, borde, likasom fallet vore med dylika sportler inom andra ämbetsverk, fortfarande utgå. Äfvenledes höllo kommitterade före, att hofrättspost då tillkommande kallelsepenningar, såsom utgörande godtgörelse för särskildt arbete till de rättssökandes fördel och bekvämlighet, kunde med skäl bibehållas och måhända icke utan skada afskaffas. Beträffande åter lösen för expeditioner ansågo kommitterade i hufvudsaklig öfverensstämmelse med de beslut, som då nyligen fattats uti detta hänseende i sammanhang med regleringen af häradshöfdingarnas löneförmåner, att tjänsteman vid hofrätt endast för sådana expeditioner, som part icke vore författningsenligt pliktig att lösa, utan på grund af egen begäran erhöles, borde åtnjuta lösen och då allenast till så stort belopp, som antagligen motsvarade det med tillhandahållandet af dylik expedition förenade besvär.

I hufvudsaklig öfverensstämmelse med hvad 1874 års kommitterade sålunda föreslagit, indrogos i samband med de nuvarande aflöningsstaternas fastställande vissa då utgående sportelinkomster, hvaremot öfriga bibehöllos med tillämpning, beträffande expeditionslösen, af den af kommitterade föreslagna princip, hvilken är bibehållen i den nu gällande förordning angående expeditionslösen af den 7 december 1883.

De olika slag af lösen, som enligt denna förordning kunna hos hofrätterna förekomma, äro:

a) lösen till den tjänsteman, under hvars vård en handling finnes, för afskrift därpå med vidimation äfvensom lösen till vederbörande tjänsteman för enbar vidimation af afskrifven handling;

b) lösen för diariebevis, utfärdade af den tjänsteman, som det tillkommer att emottaga och i diarium anteckna inkommande handlingar,

Lösen.

nämligen i Svea hofrätt vederbörande fiskal i brottmål samt aktuarien i alla civila mål och ärenden äfvensom fiskaliska aktioner, i Göta hofrätt aktuarien samt i hofrätten öfver Skåne och Blekinge sekreteraren;

c) lösen till advokatfiskal för gravationsbevis samt bevis rörande försäljning af lösören, som kvarblifva i säljarens vård;

d) lösen för förmynderskaps- och myndighetsbevis samt stämningar, hvilka expeditioner utfärdas af sekreteraren;

e) lösen för annat bevis än förenämnda, åt vederbörande tjänsteman, som utfärdar detsamma;

f) lösen till arkivarie eller vederbörande notarie för protokoll, utgifvet till annan än part, hvilken enligt ifrågavarande förordning är utan särskild begäran skyldig att lösa detsamma;

g) lösen till arkivarien för dom, utslag eller resolution med rubrik, då dessa expeditioner utgifvas till annan än part, hvilken enligt förordningen är utan särskild begäran skyldig att lösa desamma; samt

h) lösen för s. k. terminssedel (kallelse till inställelse), hvilken lösen tillfaller vederbörande notarie.

Utom expeditionslösen förekomma, såsom nämnts, för vissa tjänstemän i hofrätterna äfven andra extra inkomster i form af sportler.

*Anmärknings-
arfvode.*

I förordningen den 18 september 1908 angående stämpelafgiften finnes stadgadt, att, då renoveradt exemplar af underrätts protokoll öfver lagfarter, inteckningar, äktenskapsförord samt bouppteckningar, testamenten, som vid domstolen bevakas, morgongåfvebref och afhandlingar om lösöreköp till hofrätt insändas, därvid skola fogas med n:r 2 märkta delar af de dubbla beläggningsstämplat, med hvilka de till protokollen hörande handlingar blifvit försedda. De insända stämpeldelarna skola i hofrätternas advokatfiskalskontor granskas och jämföras med protokollen genom därtill af hofrätterna förordnade tjänstemän, hvilka böra hos vederbörande advokatfiskal anmäla förekommande felaktigheter. Föranleder dylik anmärkning, att högre stämpelbelopp, än vid handlings stämpelbeläggning varit beräknadt, kommer statsverket till godo, utgår anmärkningsarfvode å dessa medel med femton procent, hvaraf ena hälften tillfaller advokatfiskalen och den andra hälften den tjänsteman, af hvilken granskningen utförts. Till verkställande af ifrågavarande granskningsarbete äro, såsom ofvan angifvits, för närvarande förordnade, i Svea och Göta hofrätter ordinarie notarie och i hofrätten öfver Skåne och Blekinge advokatfiskalen.

Andel i böter.

Finner advokatfiskal anledning att mot tjänsteman anställa åtal för fel eller försummelse i afseende å stämpelbeläggning, äger han anhängiggöra och utföra dylik talan. Därest i sådant fall böter och

annat skadestånd, än hvarom förut är nämndt, ådömas enligt ifrågasvarande förordning, tillfaller ena hälften af böterna och skadeståndet åklagaren och den andra hälften kronan.

Ännu ett fall, då advokatfiskal fortfarande har rätt till andel i böter, förekommer enligt förordningen den 16 juni 1875 angående särskilda protokoll öfver lagfarter, inteckningar och andra ärenden. I sistnämnda förordning är föreskrifvet, att häradshöfding senast tre månader efter hvarje hållet ting samt rådstufvurätt för hvarje månad inom utgången af nästa månad därefter skola, vid bot af 1 krona 50 öre för hvarje dag, som med något protokoll uteblifves, till vederbörande hofrätt insända renoverade exemplar af de vid rätten förda särskilda protokoll öfver lagfarter med fång af fast egendom, inteckningar i sådan egendom, äktenskapsförord, förmyndares tillsättande och entledigande samt bouppteckningar m. m. äfvensom, hvad rådstufvurätt angår, jämväl protokoll öfver förlägsinteckningar och, beträffande särskildt Stockholms rådstufvurätt, äfvenledes protokoll öfver inteckningar i fartyg. Vidare stadgas i samma förordning, att, för den händelse någotdera af de ärenden, som nu nämnda protokoll omfatta, icke förevarit, skall anmärkning därom verkställas i respektive protokoll vid påföljd för underlåtenhet därutinnan af enahanda bot som för försummelse att insända protokoll. Af böter, hvartill dömes enligt ifrågasvarande förordning, tillfaller hälften kronan och hälften åklagaren.

Extra inkomster tillfalla vidare uti Svea och Göta hofrätter aktuarien samt i hofrätten öfver Skåne och Blekinge sekreteraren i deras egenskap af försäljningsmän af stämplat.

*Stämpel-
provision.*

Enligt § 49 i förordningen den 18 september 1908 angående stämpelafgiften äger försäljningsman att vid redovisning för stämplat såsom ersättning för besvär och kostnader räkna sig till godo, i Stockholm 2 samt i öfriga städer och å landet 3 procent af det belopp, för hvilket stämplat försålts, till och med en årlig försäljningssumma af 20,000 kronor. För öfverskjutande belopp till och med 200,000 kronor beräknas provisionen efter 1 procent och för belopp utöfver 200,000 kronor efter $\frac{1}{10}$ procent. Enligt därförut gällande stämpelförordning af den 2 juni 1899 utgjorde provisionen å belopp intill 20,000 kronor äfven i Stockholm 3 procent samt för öfverskjutande belopp till och med 200,000 kronor 2 procent¹⁾.

¹⁾ Enligt af kommittén införskaffade upplysningar har den totala stämpeluppbörden inom hofrätterna under femårsperioden 1903—1907 utgjort i medeltal för år i Svea hofrätt 164,286 kronor 34 öre, i Göta hofrätt 55,304 kronor 32 öre samt i hofrätten öfver Skåne och Blekinge 42,447 kronor 70 öre.

*Ersättning
enligt nådigt
bref den
8/12 1876.*

Enligt arbetsordningen för hofrätterna åligger det ock bemälda tjänstemän att inom de olika hofrätterna verkställa beläggning med stämpelpapper af hofrätternas utgående expeditioner, tillhandahålla dem åt vederbörande och redovisa de för dem inflytande medel. Såsom ersättning för detta arbete är en hvar af ifrågavarande tjänstemän, enligt nådigt bref den 8 december 1876, berättigad att utöfver den godtgörelse, han såsom försäljningsman af stämpladt papper äger uppbära, åtnjuta 5 procents provision utaf det belopp, som enligt redogörelse inflyter i stämpelpappersafgift för de utgående expeditionerna.

*Kallelse-
penningar.*

För vaktbetjäningen i hofrätterna förekommer numera inkomst i form af sportler endast beträffande delgifning af kallelser till förhör inför hofrätt.

Enligt § 4 i förordningen den 12 juli 1878 angående ersättning till förrättningsmän för utmätning i enskilda mål samt till stämningsmän m. m. skall för delgifning af domstols kallelse jämte bevis om delgifningen erläggas till betjänt, som verkställer delgifningen, 50 öre för hvarje person, som undfår del af handlingen.

Då emellertid dylik delgifning af kallelser till förhör förekommer allenast i Svea hofrätt, är det blott vaktbetjäningen därstädes, som åtnjuter någon inkomst af förevarande slag.

*Uppgifter
angående
inkomst af
sportler.*

Från de olika tjänstemän och vaktbetjante inom hofrätterna, hvilka sålunda kunna komma i åtnjutande af sportler, har kommittén erhållit upplysningar angående de belopp, till hvilka deras inkomst däraf belöper sig.

Sekreterare.

Enligt nämnda redogörelse har i Svea hofrätt sekreteraren under åren 1903—1907 i expeditionslösen haft en bruttoinkomst af i medeltal 170 kronor för år. Efter afdrag för renskrifningskostnader under samma tid, i medeltal omkring 44 kronor årligen, har nettobehållningen af ifrågavarande inkomst utgjort cirka 126 kronor för år.

Sekreteraren i Göta hofrätt har af expeditionslösen i medeltal för hvar och ett af nämnda fem år haft en inkomst, ej öfverstigande 15 kronor.

I hofrätten öfver Skåne och Blekinge har sekreterarens behållna inkomst af expeditionslösen under »de senare åren» uppgått i medeltal för månad till omkring 50 kronor eller sålunda 600 kronor för år.

Dessutom har, såsom förut är sagdt, i sistnämnda hofrätt sekreteraren extra inkomst i provisioner. Dylik inkomst har, omkostnader oberäknade, åren 1903—1907 uppgått till:

År	Provision enligt § 51 i förordn. ang. stämpelafgiften		Provision enligt k. bref 8/12 1876		Summa	
	Kronor	öre	Kronor	öre	Kronor	öre
1903	744	07	822	90	1,566	97
1904	923	21	803	65	1,726	86
1905	1,069	29	797	30	1,866	59
1906	1,164	32	855	05	2,019	37
1907	1,343	88	894	50	2,238	38

I Svea hofrätt hafva för nuvarande innehafvaren af advokatfiskals-tjänsten, hvilken år 1907 utnämndes till nämnda befattning, de extra inkomsterna, utan afdrag för omkostnader, under samma år uppgått till 15 kronor 85 öre i expeditiönslösen, 248 kronor 78 öre i anmärknings-arfvode samt 215 kronor 85 öre uti andel i böter eller tillhopa 480 kronor 48 öre.

Advokatfiskal.

Advokatfiskalen i Göta hofrätt har under åren 1903—1907 uppburit i medeltal för år 23 kronor 5 öre i expeditiönslösen, 204 kronor 53 öre i anmärkningsarfvode, 55 kronor 57 öre uti andel i böter samt 8 kronor såsom ersättning för arkivforskning eller tillsammans 291 kronor 15 öre.

I hofrätten öfver Skåne och Blekinge hafva advokatfiskalens extra inkomster under samma tidsperiod i medeltal för år ej öfverstigit i anmärkningsarfvode 106 kronor 67 öre samt i expeditiönslösen 1 krona.

I Svea hofrätt hafva under åren 1903—1907 aktuariens extra inkomster ställt sig, såsom följande tabell utvisar:

Aktuarie.

År.	Expeditions-lösen.		Provision enligt § 51 i förordn. ang. stämpelafgiften.		Provision enligt k. bref 8/12 1876.		Summa extra inkomster.		Afgår för enskildt biträde med skrifning m. m.		Behållen inkomst.	
	Kronor.	öre.	Kronor.	öre.	Kronor.	öre.	Kronor.	öre.	Kronor.	öre.	Kronor.	öre.
1903	1,423	—	2,305	70	2,365	75	6,094	45	1,129	50	4,964	95
1904	1,541	—	4,066	92	2,181	05	7,788	97	1,120	—	6,668	97
1905	1,042	—	4,236	16	2,499	85	7,778	01	1,116	—	6,662	01
1906	1,384	—	2,575	89	2,525	25	6,485	14	1,123	—	5,362	14
1907	1,880	—	3,556	82	2,654	55	8,091	37	1,144	—	6,947	37

Aktuariens i Göta hofrätt extra inkomster för åren 1903—1907 utvisas af följande tabell, i hvilken fördelningen af provision enligt § 51 i förordningen angående stämpelafgiften och enligt brevet den 8 december 1876 verkställets inom kommittén med ledning af aktuariens till länsstyrelsen i Jönköping ingifna redogörelser rörande stämpeluppbörden.

År.	Expeditions-lösen		Provision enligt § 51 i förordn. ang. stämpelafgiften.		Provision enligt k. bref ^{8/12} 1876.		Summa extra inkomster.		Afgår för arfvode till biträde.		Behållen inkomst.	
	Kronor.	öre.	Kronor.	öre.	Kronor.	öre.	Kronor.	öre.	Kronor.	öre.	Kronor.	öre.
1903	609	50	1,422	72	1,178	50	3,210	72	800	—	2,410	72
1904	632	25	1,108	29	1,143	05	2,883	59	750	—	2,133	59
1905	759	25	1,673	65	1,087	80	3,520	70	600	—	2,920	70
1906	795	50	1,069	69	1,135	25	3,000	44	600	—	2,400	44
1907	978	50	1,256	06	1,320	—	3,554	56	600	—	2,954	56

I hofrätten öfver Skåne och Blekinge har innehafvaren af den gemensamma befattningen som aktuarie och arkivarie under åren 1903—1907 i expeditionslösen haft en bruttoinkomst af i medeltal 537 kronor 65 öre årligen. Utskriftskostnaden för samma år har i medeltal utgjort 68 kronor 50 öre, hvadan nettobehållningen uppgått till 469 kronor 15 öre.

Arkivarie.

Arkivarien i Svea hofrätt, hvilken utnämndes till nämnda befattning under år 1906, har i expeditionslösen under år 1907 uppburit 1,417 kronor 70 öre samt arkivarien i Göta hofrätt under åren 1903—1907 likaledes i expeditionslösen i medeltal 775 kronor 20 öre årligen.

Notarier.

I Svea hofrätt skall, enligt uppgift af 5 ordinarie notarier därstädes, under de senaste fem åren sportelinkomsten för hvarje notarie i medeltal ej hafva öfverstigit 5 kronor årligen.

Dylig inkomst har i Göta hofrätt under åren 1903—1907 ej förekommit för en notarie samt för öfriga notarier uppgått till belopp, växlande mellan högst 2 och högst 10 kronor i medeltal för år.

I hofrätten öfver Skåne och Blekinge har under nämnda femårsperiod notariernas behållna inkomst af sportler för år i medeltal ej öfverstigit 5 kronor för hvarje notarie.

Fiskalerna i Svea hofrätt hafva under åren 1903—1907 i expeditionsslösen tillhopa uppburit 400 à 450 kronor för år.

Fiskaler.

I de båda öfriga hofrätterna lärer fiskalernas inkomst af expeditionsslösen ej hafva för hvarje fiskal belöpt sig till mera än några kronor för år.

I Svea hofrätt hafva under åren 1903—1907 hofrättsposterna genom delgifning af kallelser till förhör haft en inkomst, som för hvarje hofrättspost utgjort i medeltal 7—8 kronor för år.

Vaktbetjäningen.

Förutom sportler förekommer särskild ersättning åt de såsom stämpelkontrollanter förordnade tjänstemännen. På sätt redan i det föregående omnämnts, disponeras i sådant hänseende från det å sjunde hufvudtiteln uppförda förslagsanslaget till stämpelkostnader årligen af Svea och Göta hofrätter hvardera 1,800 kronor samt af hofrätten öfver Skåne och Blekinge 900 kronor.

Ersättning för särskilda bestyr.

Vidare utgå jämlikt nådiga brefven den 12 september 1884 och den 19 april 1895 för det arbete, som erfordras för insamlande och bearbetande af statistiska uppgifter öfver inkomsten af stämpelpapper, användt till beläggning af lagfarts-, intecknings- m. fl. handlingar, till vederbörande stämpelkontrollant eller annan till ifrågavarande arbetes utförande förordnad tjänsteman i hofrätt ett arvode, som i hvardera af Svea och Göta hofrätter utgör 1,000 kronor samt i hofrätten öfver Skåne och Blekinge 300 kronor årligen.

I detta sammanhang har kommittén omnämnt, att hofrättsposterna i Svea hofrätt äga tillfälle till extra inkomst på grund af där utbildad praxis, att part eller ombud på begäran underrättas genom hofrättspost om dagen, då hofrättens domar komma att meddelas. Enligt kommittén lämnade upplysningar har för hvar och en af de tio hofrättsposterna i Svea hofrätt inkomsten af dylika meddelanden under åren 1903—1907 utgjort i medeltal 116 kronor 77 öre årligen.

Extra inkomster för vaktbetjäningen.

Äfvenså har kommittén meddelat, att i Göta hofrätt vaktbetjäningen tillagts rätt att uppbära hyra för en i hofrättsbyggnaden befintlig källarlägenhet; och har inkomsten däraf under åren 1903—1907 uppgått till 20 kronor årligen för hvar och en af vaktbetjäningen därstädes.

Slutligen har kommittén anmärkt, att i Svea hofrätt eldningen inom verkets lokaler uppdragits åt de såsom vakt turvis tjänstgörande hofrättsposterna emot en godtgörelse af tillhopa 730 kronor för år samt att i Göta hofrätt tillsynen öfver därvarande värmeledning anförtratts

åt en med dylika göromål förtrogen hofrättspost emot en årlig ersättning af 150 kronor.

Kommitténs förslag till lönereglering.

Sportler.

Innan kommittén ingått på frågan om aflöningarna å stat vid hofrätterna, har kommittén ansett sig böra upptaga till behandling, huruvida och i hvad mån ännu kvarstående sportler lämpligen böra indragas.

I sådant hänseende har det synts kommittén, att det *anmärkningsarfvode*, som kan uppkomma för vissa tjänstemän i anledning af granskningen af stämpelbeläggning vid underrätterna, ej bör borttagas, så länge dylikt arfvode i allmänhet utgår. Kommittén har härvid erinrat, att vid 1908 års Riksdag anmärkningsarfvode för tjänstemän vid kammarrätten ansetts böra bibehållas, ehuru med begränsning af dess storlek i vissa fall. Då anmärkningsarfvodet i hofrätt uppgår till jämförelsevis obetydliga belopp, har kommittén emellertid ansett sig sakna anledning att föreslå någon begränsning däri. Godkännes kommitténs förslag, att i Svea hofrätt advokatfiskalen och arkivarien samt i Göta hofrätt advokatfiskalen skola utföra nämnda granskningsarbete, skulle således anmärkningsarfvodet i den förra hofrätten komma att tillfalla till en del advokatfiskalen och till en del arkivarien samt i den senare hofrätten, likasom i hofrätten öfver Skåne och Blekinge, odeladt tillfalla advokatfiskalen.

Advokatfiskalen torde likaledes, framhåller kommittén, böra bibehållas vid den rätt till *andel i böter*, som i de båda ofvan angifna fallen ännu tillkommer honom.

Kommittén har ej heller ansett sig böra ifrågasätta någon ändring beträffande den *stämpelprovision*, som i enlighet med förordningen angående stämpelafgiften uppbäres i Svea och Göta hofrätter af aktuarien samt i hofrätten öfver Skåne och Blekinge af sekreteraren i deras egenkap af försäljningsmän af stämplat. Nämnda provision har, framhåller kommittén, under olika år växlat ganska betydligt och i Svea hofrätt under senare år medfört, att vederbörande tjänsteman nått en i jämförelse med öfriga hofrättstjänstemän oskäligt hög årsinkomst. Med de ändringar rörande stämpelprovisionen, hvilka vid 1908 års Riksdag vidtagits, komme emellertid provisionen att väsentligt minskas och följaktligen växlingarna

i dess belopp att blifva mindre. Och därest, såsom kommittén föreslagit, en ytterligare aktuarietjänst inrättas vid Svea hofrätt, komme till följd däraf provisionsbeloppet att i nämnda hofrätt fördelas mellan två stämpelförsäljare.

Om således kommittén ej funnit anledning föreslå ändring beträffande nämnda provision, har däremot den *ersättning*, som *enligt nådiga brefvet den 8 december 1876* tillkommer ifrågavarande tjänstemän för det de med stämpelpapper belägga hofrätternas utgående expeditioner, tillhanda-hålla dem åt vederbörande och redovisa de för dem inflytande medel, synts kommittén böra upphöra. Detta arbete, hvilket enligt arbetsordningen åligger nämnda tjänstemän, torde nämligen enligt kommitténs åsikt böra af dem fullgöras såsom tjänsteåliggande utan särskild godtgörelse utöfver dem på stat tillkommande aflöning.

I afseende å den inkomst, som i Svea hofrätt tillgodonjutes af vaktbetjäningen för delgifning af kallelser till förhör (*kallelsepenningar*), har kommittén ej ifrågasatt någon ändring.

Beträffande *expeditionslösen* har kommittén erinrat, att vid senaste lönereglering för hofrätterna dylik lösen inskränktes till de expeditioner, som part ej är pliktig lösa utan erhåller på egen begäran. Det steg mot afskaffandet af expeditiönslösen, som då togs, har synts kommittén nu böra i största möjliga mån fullföljas. Kommittén håller nämligen före, att det arbete, som ännu betalas med dylik lösen inom hofrätterna, i allmänhet är af beskaffenhet att böra hänföras till de tjänsteåligganden, som skola fullgöras mot aflöning å stat.

Ett undantag härifrån har dock synts kommittén af billighet påkalladt beträffande gravationsbevis. Särskildt med hänsyn därtill, att utfärdandet af dylika bevis är förenadt med ekonomisk risk, understundom högst betydande, har kommittén ansett sig ej böra föreslå borttagandet af lösen för dessa bevis. Den i öfrigt vid hofrätterna kvarstående expeditiönslösen bör däremot, enligt kommitténs åsikt, utbytas mot stämpel till motsvarande belopp.

I fråga om *de för särskilda bestyr utgående ersättningar* har kommittén erinrat om sina i det föregående redan omförmälda förslag dels att granskningen af den vid underrätterna förekommande stämpelbeläggningen af vissa handlingar skulle såsom tjänsteåliggande tillhöra i Svea hofrätt advokatfiskalen och arkivarien samt i Göta hofrätt och hofrätten öfver Skåne och Blekinge advokatfiskalen, i följd hvaraf de hittills af stämpelmedel utgående arvoden för berörda granskningsarbete skulle upphöra att utgå, dels ock att det arbete, som erfordras för insamlande och bearbetande af statistiska uppgifter öfver inkomsten af stämpel-

papper, användt till beläggning af lagfarts-, intecknings- m. fl. handlingar, skulle i hofrätten öfver Skåne och Blekinge utföras af ett skrifbiträde under tillsyn af advokatfiskalen, på grund hvaraf det hittillsvarande särskilda arfvodet för detta arbete i nämnda hofrätt ej skulle vidare erfordras.

Den vaktbetjäningen i Göta hofrätt tillagda rätt att uppbära hyra för en i hofrättsbyggnaden befintlig källarlägenhet bör, enligt kommitténs åsikt, gifvetvis upphöra i och med den nya löneregleringen. Kommittén anser ock med fog kunna ifrågasättas, att den godtgörelse, som nu tillkommer hofrättsposter i Svea hofrätt för eldning inom hofrättens lokaler, bör upphöra.

Göta hofrätt.

I anledning af kommitténs förslag om upphörande af den ännu vid hofrätterna kvarstående expeditionslösen med undantag af lösen för gravationsbevis har Göta hofrätt anmärkt, att arkivarien därigenom skulle gå miste om lösen icke allenast för afskrifter af hofrättens protokoll, som utfärdas i anledning af tillärnad fullföljd af talan mot hofrätts beslut utan äfven för afskrifter af andra arkivhandlingar. För bibehållande af lösen åtminstone vid sistnämnda handlingar funnes det dock enligt hofrättens åsikt giltiga skäl. Den åldriga och svårlästa stil, som icke sällan utmärkte handlingar från äldre tider, gjorde, att de begärda afskrifterna i många fall icke kunde verkställas af skrifbiträde, utan att arkivarien själf vore nödsakad att ombesörja utskriften. Äfven torde en tidsödande forskning för uppsökande af hufvudhandlingen till den begärda afskriften icke sällan kunna ifrågakomma. Hofrätten har därför hemställt, att lösen för dylika afskrifter fortfarande måtte utgå.

I öfrigt har från hofrätternas sida ingen anmärkning förekommit mot kommitténs förslag i denna del.

*Departements-
chefen.*

Mot den föreslagna indragningen af den enligt nådiga brefvet den 8 december 1876 aktuarierna i Svea och Göta hofrätter samt sekreteraren i hofrätten öfver Skåne och Blekinge tillkommande godtgörelse har jag ingenting att erinra.

Hvad angår förslaget att, med undantag af lösen för gravationsbevis, den ännu vid hofrätterna kvarstående expeditionslösen måtte upphöra och utbytas mot stämpel till motsvarande belopp är jag ense med kommittén om lämpligheten af en sådan åtgärd. Att, på sätt Göta hofrätt hemställt, med gravationsbevis i förevarande afseende likställa vissa afskrifter, som af arkivarien ombesörjas synes mig dock knappast erforderligt.

Frågan om de ändringar i förordningen angående expeditionslösen och stämpelförordningen, som skulle föränledas af bifall till kommitténs förevarande hemställan, innefattar emellertid ett ämne, som icke ankommer på justitiedepartementets föredragning. Efter hvad jag inhämtat, torde det kunna anses mindre sannolikt, att förslag till erforderliga ändringar i stämpelförordningen kan hinna föreläggas nu pågående Riksdag, särskildt som det synes med skäl kunna ifrågasättas, huruvida icke motsvarande ändringar samtidigt böra vidtagas äfven beträffande de verk och myndigheter, som i nämnda förordningar likställts med hofrätterna. Det synes vid sådant förhållande ganska antagligt, att, äfven efter det eventuellt med 1910 års ingång nya lönestater för hofrätterna trädte i kraft, expeditionslösen därstädes enligt nu gällande förordning ännu någon tid skulle komma att utgå. Till förekommande af den oegentligheten, att tjänsteman, som ingått på ny lönestat, härigenom skulle få tillgodonjuta högre inkomst af sin tjänstebefattning, än som åsyftats, torde för sådant fall böra stadgas, att dylik expeditionslösen icke må af vederbörande behållas utan skall till statsverket redovisas.

Hvad angår kommitténs förslag rörande kontrollgranskningen af den vid underrätterna förekommande stämpelbeläggningen m. m. jämte den indragning af vissa härför nu utgående ersättningsbelopp, som af nämnda förslag skulle föränledas, har jag redan i det föregående uttalat mig. Jag erinrar endast, att i händelse i Svea hofrätt arbetet med stämpelgranskningen, på sätt nämnda hofrätt hemställt, fördelas mellan sekreteraren och advokatfiskalen i stället för, såsom kommittén föreslagit, mellan den sistnämnde och arkivarien, andel i inkomsten på grund af anmärkningsarfvode följaktligen i samma hofrätt skulle tillkomma sekreteraren i stället för arkivarien.

I anledning af hvad kommittén yttrat rörande den godtgörelse för eldning inom hofrättens lokaler, som nu tillkommer hofrättsposterna i Svea hofrätt, vill jag framhålla, att i de olika statsdepartementen liksom i åtskilliga andra i hufvudstaden förlagda centrala ämbetsverk, hvarifrån jag låtit införskaffa upplysning i berörda hänseende, bestyret med eldningen icke anses ingå i vaktbetjäningens tjänsteåligganden utan särskildt godtgöres.

Aflöningar å stat.

Vid behandling af frågan om de aflöningsförmåner, som böra å stat upptagas för hofrätternas ordinarie personal, har kommittén ansett

sig böra ägna särskild uppmärksamhet åt ett spörsmål, som med hänsyn till de fordringar, hvilka måste ställas å hofrätterna såsom öfverdomstolar, är af mycket stor betydelse, nämligen rekryteringsmöjligheterna vid de olika hofrätterna.

Af representanterna inom kommittén för Göta hofrätt och hofrätten öfver Skåne och Blekinge hade framhållits de synnerligen svåra förhållanden, som inträdt för dessa hofrätter därigenom, att tillgången på extra ordinarie tjänstemän under senare tider varit stadd i ständig minskning och för närvarande vore ytterst ringa. Till följd af denna brist på extra ordinarie arbetskrafter hade i dessa hofrätter inträffat, att personer endast efter ett par veckors tjänstgöring i hofrätten förordnats att bestrida fiskaltjänst och att adjunktion måst lämnas åt personer, hvilka ännu ej hunnit förvärfva den vana och erfarenhet vid hofrättstjänstgöring, som borde krävas för ledamotsarbetet.

Bristen på extra ordinarie arbetskrafter hade äfven af nämnda hofrätter kraftigt framhållits i deras under november 1907 till Kungl. Maj:t aflåtna skrivelser om höjning af anslagen till amanuenser och extra ordinarie biträden, hvilka skrivelser jämväl föranledt en ökning af dessa anslag från 1909 års ingång. Sålunda hade Göta hofrätt uppgifvit, att antalet af i hofrätten tjänstgörande extra ordinarie tjänstemän, hvilka ej voro indelade till fiskals- eller amanuens-tjänstgöring, under vårsessionen 1906 uppgick till två, under höstsessionen samma år till tre och under vårsessionen 1907 likaledes till tre. Under höstsessionen 1907 hade i hofrätten tjänstgjort två extra ordinarie tjänstemän, hvilka vid sessionens början icke voro indelade till fiskals- eller amanuens-tjänstgöring, men sedermera erhöilo förordnande att intill sessionens slut bestrida hvar sin amanuensbefattning inom hofrätten. Hofrätten öfver Skåne och Blekinge hade uppgifvit, att vid början af vårsessionen 1907 icke någon extra ordinarie tjänsteman varit i hofrätten att tillgå för bestridande af då erforderlig tjänstgöring vid protokollet och att vid påföljande höstsessions början måst åt två extra ordinarie tjänstemän uppdragas att sköta hvardera två ordinarie tjänstebefattningar.

Bristen på extra ordinarie tjänstemän medförde uppenbarligen för hofrätterna betydande olägenheter med afseende å arbetets jämna och obehindrade gång. Men denna brist måste jämväl, om den komme att fortfaara, innebära fara för möjligheten att rekrytera hofrätterna med fullt lämpliga och skickliga ledamöter, såsom jämväl af Göta hofrätt i dess förenämnda underdåniga skrifvelse framhållits.

Äfven inom Svea hofrätt hade under senare tider konstaterats en betydlig minskning af antalet extra ordinarie tjänstemän. Att förhål-

landena i detta afseende dock ännu voro bättre vid Svea hofrätt än vid de båda andra hofrätterna, syntes till en del bero därpå, att befordringsutsikterna äro jämnare i ett större verk än i ett mindre. Den hufvudsakliga anledningen torde dock vara den dragningskraft, som hufvudstaden med dess större möjligheter till befordran inom skilda områden och dess många tillfällen till extra inkomstförvärf utöfvade på den unge juristen. Redan i sammanhang med frågan om inrättande af en särskild hofrätt för Norrland hade kommittén haft tillfälle påpeka denna omständighet.

Af de nu antydda förhållandena har kommittén ansett oafvisligen följa, att aflöningen till den del af hofrätternas ordinarie personal, som bestrider det egentliga domarekallet, nämligen president och ledamöter, äfvensom till de tjänstemän, från hvilka ledamotsklassen i allmänhet rekryteras, nämligen fiskalerna, ej kan sättas lägre för de båda i landsorten förlagda hofrätterna än för Svea hofrätt, därest möjligheten för de förstnämnda hofrätterna att till det viktiga ledamotskallet erhålla fullt skickade personer ej skall ytterligare försvåras. Då det nämligen redan med nuvarande lika aflöningsförmåner för alla tre hofrätterna visat sig, att rekryteringsförhållandena äro gynnsammare för Svea hofrätt än för de båda andra hofrätterna, skulle detta otvifvelaktigt blifva än mera fallet, om till de öfriga företräden, Svea hofrätt ur ofvan angifna synpunkter erbjuder, jämväl komme högre aflöning för dess ifrågavarande personal.

Kommittén har fördenskull funnit sig böra för samtliga hofrätterna, oafsedt förläggningssort och däraf betingade olikheter i lefnadskostnader, föreslå lika aflöningsförhållanden beträffande president, ledamöter och fiskaler; och har kommittén alltså, för främjande af ett viktigt statsintresse, beträffande nämnda tjänstemän frångått den vid löneregleringar under åren 1907 och 1908 i allmänhet följda principen med olika aflöningsbelopp för enahanda befattningar å skilda orter. Härvid har dock af kommittén betonats, att detta förslag icke afser att verka till höjning af de pensionsbelopp, som eljest skulle tillkomma vederbörande.

Däremot har det synts kommittén, att tillräckliga anledningar ej föreligga, att beträffande hofrätternas öfriga personal frångå nämnda princip. I öfverensstämmelse med hvad i fråga om lönereglering för länsstyrelserna beslutats vid 1908 års Riksdag, har kommittén sålunda ansett ortstillägg icke böra tillkomma sistnämnda personal vid de båda i landsorten förlagda hofrätterna.

I öfrigt torde enligt kommitténs åsikt aflöningarna vid hofrätterna fortfarande såsom hittills böra fördelas i lön, tjänstgöringspenningar och,

i förekommande fall, ålderstillägg. Af kommitténs förslag om anställande af skrifbiträden med aflöning från statsverket följde, att den nu till vissa tjänstemän utgående ersättningen för renskrifningskostnad skulle upphöra.

President.

Kommittén. Med erinran att enligt den vid 1908 års Riksdag antagna aflöningsstat för kammarrätten presidenten i detta verk åtnjuter i aflöning 12,000 kronor, fördelad i lön 7,500, tjänstgöringspenningar 3,500 och ortstillägg 1,000 kronor, har kommittén förklarat sig anse aflöningen för president i hofrätt äfven böra bestämmas till 12,000 kronor. Då emellertid härvidlag titeln ortstillägg ej skulle ifrågakomma, men enligt senaste löne-regleringar ortstillägg skall utgå i enahanda ordning som lön, har kommittén föreslagit, att aflöningsbeloppet för president i hofrätt måtte så fördelas, att 8,500 kronor utgöra lön och 3,500 kronor tjänstgöringspenningar.

Hofrätterna. I fråga om kommitténs hemställen rörande aflöningen för president har från hofrätternas sida ingen annan erinran förekommit, än att i Göta hofrätt två ledamöter, under framhållande att presidenterna i hofrätterna haft ursprungligen högre och under senare tid lika stor aflöning som justitieråd, funnit någon rimlig anledning icke föreligga att göra ändring i detta förhållande. Tvärtom syntes det rätt betänkligt att visa njugghet vid utmätande af aflöning åt cheferna för domstolar af sådan omfattning och vikt som hofrätterna.

*Departements-
chefen.*

Emot kommitténs förslag i denna del har jag intet att erinra.

Hofrättsråd.

Kommittén. Under framhållande att ledamotstjänst i hofrätt i fråga om vikt och betydelse visserligen ej kan skattas lägre än motsvarande befattningar i centrala ämbetsverk, har kommittén emellertid i fråga om hofrättsrådets aflöning icke funnit sig böra föreslå full tillämpning af de principer, som vid de nya löne-regleringarna följts beträffande tredje gradens tjänstemän i centrala ämbetsverk. Frånsedt den afsevärda ökning i utgifterna för statsverket, som däraf skulle föranledas, har nämligen den omständigheten, att befordran till ledamot i hofrätt i regel vinnes ej obetydligt tidigare än till tredje gradens tjänst i allmänhet, synts kom-

mittén utgöra ett talande skäl för, att begynnelseaflöningen för ledamöterna i hofrätt ej sättes lika hög som för innehafvarna af tredje gradens tjänster i centrala ämbetsverk och att genom anordnande af flera ålders-tillägg den för sistnämnda tjänstinnehafvare afsedda slutaflöningen, 8,700 kronor, af ledamot i hofrätt vinnes först efter längre tids ledamotskap. Ett dylikt aflöningsssystem skulle ock mera ansluta sig till de för ledamöter i hofrätt nu gällande aflöningsförhållanden, enligt hvilka dessa i regel komma i åtnjutande af tre lönetillägg, nämligen ett å 500 kronor efter fem års tjänstgöring såsom assessor, ett å 600 kronor efter utnämning till hofrättsråd och ett likaledes å 600 kronor efter fem års tjänstgöring såsom hofrättsråd.

I öfverensstämmelse härmed har kommittén föreslagit, att aflöningen för hofrättsråd måtte bestämmas till 7,000 kronor med tre ålderstillägg till lönen efter respektive fem, tio och femton år, det första å 500 kronor och de båda öfriga hvarterda å 600 kronor. Slutaflöningen skulle således utgöra 8,700 kronor eller samma belopp, som i nya lönestater är bestämdt för tredje gradens tjänstemän. Aflöningen har kommittén ansett lämpligen böra fördelas så, att 4,500 kronor skulle utgöra lön och 2,500 kronor tjänstgöringspenningar.

I fråga om pensionsunderlagets bestämmande skulle enligt kommitténs förslag från lönen afräknas det belopp, 600 kronor, som i aflöningsstater för omreglerade verk upptagits såsom ortstillägg för tredje gradens tjänstemän.

Representanten i kommittén för Svea hofrätt har, med instämmande af ytterligare en kommittéledamot, i anslutning till sin reservation om bibehållande af den nuvarande fördelningen af hofrätternas ledamöter i två grader, hemställt, att aflöningen för hofrättsråd måtte bestämmas till 8,100 kronor, däraf 5,600 kronor i lön och 2,500 kronor i tjänstgöringspenningar, hvartill skulle komma ett ålderstillägg till lönen efter fem år med 600 kronor, samt att aflöningen för assessor måtte bestämmas till 7,000 kronor, däraf 4,500 kronor i lön och 2,500 kronor i tjänstgöringspenningar, hvartill likaledes efter fem år skulle komma ett ålderstillägg å 500 kronor.

*Skilfaktig
mening.*

Under hänvisning till de i förutnämnda reservation lämnade uppgifter rörande nuvarande medelåldern för befordran till assessor och hofrättsråd samt till tredje gradens tjänst i kollegierna, har Svea hofrätt i sitt utlåtande framhållit, att äfven om den under sista tiden minskade tillgången på extra ordinarie tjänstemän skulle tillfälligt inverka till

Svea hofrätt.

befordran vid något tidigare ålder, andra förhållanden utan tvifvel kunde komma att verka i motsatt riktning, i hvilket afseende hofrätten erinrat, hurusom kommittén förordat inskränkning i de ordinarie ledamöternas användning i befattningar utom hofrätten, äfvensom att minskad omsättning af ordinarie ledamöter jämväl torde blifva en följd af en förbättrad ekonomisk ställning för dessa samt förhöjningen af den ålder, vid hvilken de berättigades att afgå med pension. I hvarje fall syntes den åberopade skillnaden i utnämningens åldern icke utgöra skäl för att hofrätternas ledamöter i fråga om aflöningen skulle intaga en i jämförelse med kollegiernas ledamöter så ofördelaktig ställning, som kommitténs förslag innebure. Enligt detta förslag skulle nämligen hofrättsledamot tidigast tio år, räknadt från början af året näst efter utnämningen, eller sålunda, om utnämningen i öfverensstämmelse med ofvanberörda uppgift antoges inträffa vid en ålder af trettiosex och ett sjättedels år, i medeltal först vid en ålder af mellan fyrtiosex och fyrtiosju år erhålla den för tredje gradens tjänstemän i allmänhet bestämda begynnelselönen af 8,100 kronor, under det att ledamöterna i andra ämbetsverk erhöles samma aflöning redan vid en ålder i medeltal af trettionio och ett fjärdedels år. I hofrättspresidenternas underdåniga utlåtande af den 15 oktober 1907 hade, med vitsordande af vikten att hofrätternas arbetskrafter på bästa möjliga sätt utnyttjas, tillika framhållits, hurusom det å andra sidan vore icke mindre maktpåliggande, att genom snar löne-reglering hofrätterna bereddes möjlighet att till det arbete, som skall utföras, förvärfva och bibehålla personer, som kunde motsvara äfven högt ställda anspråk. Fara vore att detta mål ej vunnes, därest hofrättsledamöterna tillbakasettes i löneafseende.

En ökning i utgifterna måste naturligtvis för statsverket uppstå genom full tillämpning för hofrättsledamöternas del af de i allmänhet beträffande tredje gradens tjänstemän i centrala ämbetsverk tillämpade aflöningsprinciperna, men då hofrättsledamöternas arbete icke hade mindre värde än det, som nämnda tjänstemän presterade, syntes föga öfverensstämmande med rättvisa, om vid aflönings fastställande besparingssynpunkter gjordes gällande företrädesvis gent emot hofrätternas ledamöter på grund af deras jämförelsevis stora antal.

Då hofrätten alltså ansett, att hofrätternas ledamöter såsom i fråga om kvalifikationer samt sina ämbetens vikt och betydelse jämnställda med tredje gradens tjänstemän inom de centrala ämbetsverken ock böra fullt likställas med dem i fråga om lönevillkor, har hofrätten hemställt, att aflöningen för hofrättsråd måtte bestämmas till 8,100 kronor, däraf 5,600 kronor i lön och 2,500 kronor i tjänstgöringspenningar, hvartill

skulle kunna komma ett ålderstillägg till lönen efter fem år med 600 kronor.

Af de ledamöter i Svea hofrätt, hvilka deltagit i behandlingen af förevarande ärende, hafva åtta ledamöter, under instämmande i alla delar i det af pluraliteten beslutade yttrandet, förklarat sig anse, att till det samma borde vidare fogas följande uttalande:

*Särskildt
uttalande af
ledamöter i
Svea hofrätt.*

»Under alla förhållanden torde hvad kommittén anfört icke kunna leda till annat, än att begynnelselönen för hofrättsledamöterna sättes något lägre än begynnelselönen för tredje gradens tjänstemän i de centrala ämbetsverken, exempelvis med ett belopp, motsvarande ett ålderstillägg, eller således till 7,500 kronor, ty rättvisligen böra väl efter fem tjänsteår hofrättsledamöterna, hvilkas medelålder då redan åtskilligt öfverstiger medelutnämningens ålder för tredje gradens tjänstemän i de centrala ämbetsverken, komma i åtnjutande af enahanda löneförmåner som dessa.»

Göta hofrätts majoritet har i denna fråga gjort enahanda uttalande som Svea hofrätt.

Göta hofrätt

En ledamot har ansett billighet och rättvisa fordra, att med afseende å nuvarande höga lefnadsomkostnader aflöningarna till hofrätternas ledamöter — liksom äfven till dess tjänstemän och vaktbetjäning — icke bestämmas lägre än till nuvarande belopp, förhöjda med 30 procent utom hvad som motsvarar de summor, hvilka under form af pensionsafdrag komma att utaf staten innehållas af de nominella aflöningsbeloppen.

Tre ledamöter hafva förklarat sig ej finna skäl till anmärkning emot hvad kommittén föreslagit i fråga om hofrättsledamöternas löneförmåner.

Hofrätten öfver Skåne och Blekinge har i sitt utlåtande framhållit, att då enligt uppgift i ofvannämnda reservation genomsnittsåldern vid utnämning är endast 3 $\frac{1}{12}$ år lägre för assessorerna än för tredje gradens tjänstemän i kollegierna, det syntes, som om kommittén bort sätta hofrättsledamöternas begynnelse aflöning högre än till 7,000 kronor. Af flera skäl, framför allt den omständigheten, att kommittén framhållit såsom ett bestämdt önskemål, att hofrätternas ordinarie ledamöter ej måtte tagas i anspråk för andra värf i så stor utsträckning som nu, vore det emellertid högst antagligt, att genomsnittsåldern vid utnämning till ledamot i hofrätten komme att stiga väsentligt, och med hänsyn härtill skulle

*Hofrätten
öfver Skåne
och Blekinge.*

det hafva varit rättvist att jämnställa hofrättsledamöterna med ofvan-nämnda tredje gradens tjänstemän.

En ledamot var härutinnan skiljaktig och lämnade kommittéförlaget i denna del utan anmärkning.

Fråga om särskildt arfvode åt ordförande å division.

I det förut omförmälda kommittébetänkandet af den 12 december 1874 väcktes förslag, att särskilda arfvoden borde tilläggas de hofrättsråd, som vore ordförande å divisioner, med skyldighet likväl för dem att, i den mån sådant vore förenligt med ordförandebestyren, deltaga med öfriga ledamöter i föredragningen. Därvid ansågs kunna skäligen bestämmas, att ordföranden skulle till hälften mot annan ledamot, efter lottning, föredraga vädjade mål. Sagda arfvode borde såsom godtgörelse för de särskilda åligganden, hvilka vore förenade med ordförandeplatsen, alltid tillfalla den, som tjänstgjorde i nämnda egenskap, och alltså åtnjutas under samma villkor som tjänstgöringspenningar. Dess belopp upptogs i förslaget till 600 kronor.

Vid föredragning i statsrådet den 10 december 1875 af kommitterades förslag anförde vederbörande departementschef, att, med den af kommitterade för åtnjutande af det nämnda arfvodet ifrågasatta föredragningsskyldighet för ordförande, dennes tjänstgöring sannolikt blefve mera ansträngande än öfriga ledamöters. En sådan anordning syntes departementschefen icke vara lämplig, om ordförandebefattningen skulle, såsom då vore föreskrifvet och kommitterade jämväl afsett, utöfvas af den äldste, som vanligen redan tillryggalagt sin kraftigaste ålder och snarare behöfde minskning än tillökning i arbete.

I öfverensstämmelse med den af departementschefen sålunda uttalade meningen upptogs ej heller det ifrågasatta arfvodet i Kungl. Maj:ts framställning till 1876 års Riksdag angående hofrätterna.

Kommittén.

Med särskild hänsyn till det förslag, kommittén framställt i fråga om ordförandebefattning å division, har kommittén ansett sig böra upptaga spörsmålet om särskildt arfvode åt ledamot i hofrätt, som är ordförande å division.

Hufvudsakliga anledningen till att förutnämnda kommitterades förslag om dylikt arfvode icke vann godkännande syntes vara att söka däri, att det ansågs mindre lämpligt att, med bibehållande af föreskriften att de äldsta hofrättsråden städse skulle beklåda ordförandeplats å division, öka ordförandenas arbete genom skyldighet för dem att deltaga i föredragning af vädjade mål, och att, därest ordförandenas arbete ej blefve mera betungande än öfriga ledamöters, giltigt skäl ansågs saknas

att bereda ordförandena högre tjänstgöringspenningar än de andra ledamöterna.

För kommittén hade i detta sammanhang själfmant framträdt det spörsmålet, huru divisionsordförandenas arbete, rent kvantitativt taget, ställde sig i jämförelse med öfriga ledamöters. Ordförande å division vore tjänstgörande å ämbetsrummet alla sessionsdagar, medan öfriga ledamöter beredts tillfälle att hvar fjärde sessionsdag eller hvar fjärde vecka uteslutande ägna sig åt hemarbete. Han deltog ej i allmänhet i föredragningen och ansåges ej heller skyldig att kontrolläsa af öfriga ledamöter föredragna mål. Befrielsen från föredragningskyldighet för ordföranden torde kunna antagas någorlunda uppvägas af hans åliggande att deltaga i alla måls behandling å divisionen, likasom hans frihet från kontrolläsning af de mål, som öfriga ledamöter föredragit, kunde anses i ungefärlig grad motsvara det honom åliggande arbete att i första hand justera utslag i vissa mål samt kontrolläsa till dessa mål hörande handlingar.

Kunde alltså divisionsordförande ej anses hafva mera betungande arbete än öfriga ledamöter och följaktligen däraf ej hämtas stöd för att tillägga honom ett särskildt arfvode, återstode att tillse, huruvida eljest fog måtte finnas för ett sådant arfvode. Af huru stor vikt för ernående af ett tillfredsställande arbetsresultat det vore, att divisionschefen ägde förmåga att på ett rätt sätt sköta ordförandeskapet på divisionen, hade förut berörts i sammanhang med kommitténs förslag, att, med frångående af den hittills följda ordningen, de till ordförandebefattning lämpligaste ledamöter måtte därtill förordnas. De kraf, som vid bifall till detta förslag måste ställas på en divisionsordförande, syntes kommittén tala för, att särskild godtgörelse utginge för denna befattning. Visserligen låge hos presidenten den högsta öfvervakande ledningen af arbetet inom hofrätten, men då presidenten själfallet endast undantagsvis kunde öfvervara och leda arbetet å de särskilda divisionerna, blefve det så godt som uteslutande ordföranden å division, som hade sig anförtrodt chefskapet å densamma; och att märka vore, att hvarje division utgjorde för sig en fullt själfständig domstol.

Kommittén hade fördenskull i arten och beskaffenheten af divisionsordförandes arbete och ställning funnit giltigt skäl att återupptaga förslaget om särskildt arfvode åt denne. I afseende å storleken af detta arfvode hade kommittén dock ansett sig böra stanna vid ett belopp af 500 kronor, som gifvetvis borde få åtnjutas under samma villkor som tjänstgöringspenningar.

Vid bifall till detta förslag skulle visserligen slutaflöningen för

vissa ledamöter i hofrätt komma att i någon mån öfverstiga hvad tredje gradens tjänstemän i allmänhet tillagts, men detta syntes kommittén så mycket mindre obilligt, som begynnelseaflöningen för ledamot i hofrätt enligt kommitténs förslag skulle blifva väsentligt lägre än för nämnda andra tjänstemän. En jämförelse med aflöningsförmånerna för de flesta häradshöfdingar, borgmästare i de medelstora och rådmän i de största städerna torde ock i sin mån gifva stöd åt nu förevarande förslag.

I anslutning till hvad sålunda anförts, har kommittén hemställt, att till hofrättsråd, som tjänstgör såsom ordförande å division, måtte utgå ett särskildt arfvode å 500 kronor att åtnjutas under samma villkor som tjänstgöringspenningar.

*Skiljaktig
mening.*

Från kommitténs förevarande hemställan var *en* ledamot i kommittén skiljaktig.

De skäl, hvilka i kommitténs betänkande anförts för arfvodets utgående, syntes ej öfvertygande. Vare sig någon af de yngre ledamöterna utsåges som ordförande, eller föreslagna begynnelselönen för hofrättsråd understege hvad tredje gradens tjänstemän i allmänhet tillagts, eller möjligen en eller annan häradshöfdings eller borgmästares i de medelstora städerna och rådmäns i de största städerna löneinkomster öfverstege hvad kommittén föreslagit för hofrättsråd, borde detta ej vara bestämmande för ifrågavarande arfvodes utgående såsom löneförmån.

Svea hofrätt.

Att ledamot, som förordnats till ordförande, i sådan egenskap tilldelas särskildt arfvode, har syns Svea hofrätt välbetänkt äfven ur den synpunkt, att denna förmån, enligt hofrättens åsikt, bör kunna i sin mån främja, att ledamöter med de egenskaper, som krävas för ordförandeskapet, till gagn för ämbetsverket kvarstå i sina befattningar och icke för bättre utkomst söka utbyta tjänstgöringen i hofrätten mot annan verksamhet.

*Departements-
chefen.*

Beträffande begynnelseaflöningen för hofrätternas ledamöter är jag af annan mening än kommittén, i det jag anser denna aflöning böra sättas högre, än kommittén föreslagit. Kommittén har själf vitsordat, att ledamotstjänst i hofrätt i fråga om vikt och betydelse icke kan skattas lägre än motsvarande befattningar i centrala ämbetsverk. Då kommittén det oaktadt föreslagit en så väsentlig afvikelse från de vid de nya löneregleringarna eljest tillämpade principer, att ledamot i hofrätt först efter tio år skulle uppnå det aflöningsbelopp, som utgör be-

gynnelseaflöningen för tredje gradens tjänstemän i de nyreglerade centrala ämbetsverken, har kommittén motiverat detta förslag därmed, att befordran till ledamot i hofrätt i regel vinnes ej obetydligt tidigare än till tredje gradens tjänst i allmänhet.

Kommittén har visserligen äfven, om också mera i förbigående, påpekat den afsevärda ökning i utgifter för statsverket, som skulle förorsakas af full tillämpning af ofvanberörda principer jämväl beträffande hofrätterna. Men den omständigheten att ett ämbetsverk har talrik personal utgör uppenbarligen icke i och för sig någon giltig grund att under i öfrigt likartade förhållanden i afföningshänseende försätta detta verk uti sämre ställning än ett verk med fåtalig personal.

Skall därför kommitténs ifrågavarande förslag kunna anses skäligt och rättvist, förutsättes härför ovillkorligen, att befordran till ledamot i hofrätt regelmässigt sker så mycket tidigare än befordran till tredje gradens tjänst i allmänhet, att tidsskillnaden ungefärligen uppväger den senare inträdande likställigheten i aflöningsförmåner.

Vid bedömande af kommitténs förslag ur denna synpunkt må till en början framhållas, att kommittén i sin motivering icke sökt att med sifferuppgifter ådagalägga förslagets rättmätighet, utan inskränkt sig till ofvanberörda allmänna uttalande, att befordran till ledamot i hofrätt i regel vinnes »ej obetydligt tidigare» än i andra verk.

Af de statistiska utredningar, hvilka bifogats kommitténs betänkande I angående allmänna förutsättningar och grunder för nu pågående löneregleringar inhämtas, att vid 1903 års början medelåldern för befordran i den mellangrad mellan tredje och andra lönegraden, hvartill, bland andra, höra hofrätternas assessorer, utgjorde 35.4 år. Medelåldern för befordran till tredje lönegraden var samtidigt 42.4 år, hvarvid åldersskillnaden sålunda vid denna tidpunkt utgjorde 7 år.

Härvid må emellertid beaktas, dels att ofvannämnda mellangrad äfven omfattar andra tjänstemän än hofrätternas assessorer, äfven om dessa däri utgöra flertalet, dels ock att vid nyssnämnda beräkning af medelåldern för befordran till tredje lönegraden medtagits äfven hofrättsråden, hvilkas befodringsålder regelmässigt är jämförelsevis hög. Så till exempel utgjorde, enligt samma statistiska utredningar, för tidrymden 1877—1902 lefnadsåldern vid befordran till hofrättsråd i medeltal 48.2 år, medan motsvarande siffra för öfriga tjänstemän af tredje lönegraden var 43.8.

Till närmare belysning af hithörande förhållanden har i justitiedepartementet verkställt en undersökning rörande medelåldern för befordran till assessor under hvart och ett af åren 1880, 1885, 1890,

1895, 1900 och 1905 äfvensom rörande den nuvarande ställningen i berörda afseende. Vidare har till jämförelse härmed undersökts den nuvarande medelåldern för befordran till tredje gradens tjänst i Kungl. Maj:ts kansli och de centrala ämbetsverken.

Resultatet af denna undersökning innefattas i efterföljande tabeller:

1. *Tabell utvisande medelåldern för befordran till assessor under nedanangifna år.*

	1880	1885	1890	1895	1900	1905	1909
	År	År	År	År	År	År	År
i Svea hofrätt	37.6	37.6	37	35.3	34.7	35.7	36.6
i Göta »	35.7	36.1	35.1	34.6	35.2	36.3	38.2
i hofrätten öfver Skåne och Blekinge	39	38.7	37.2	32.7	34.7	33.8	33.2
i samtliga hofrätterna tillsammans	37	37.2	36.6	34.6	34.9	35.6	36.5

2. *Tabell utvisande nuvarande medelåldern för befordran till tredje gradens tjänst i nedanstående verk.*

	År
Kungl. Maj:ts kansli	45.7
Fångvårdsstyrelsen	39.5
Arméförvaltningen	39.2
Marinförvaltningen	39
Lotsstyrelsen	53
Generalpoststyrelsen	43.4
Telegrafstyrelsen	37
Kammarkollegium	36.4
Statskontoret	38
Kommerskollegium	45
Kammarrätten	39.2
Generaltullstyrelsen	44
Domänstyrelsen	40.5

Medelåldern för befordran till tredje lönegraden i ofvannämnda ämbetsverk tillsammans utgör för närvarande 42 år. I sammanhang härmed må anmärkas, att motsvarande siffra för befordran till hofrättsråd för närvarande är 44.5 år.

En jämförelse mellan förestående två tabeller gifver vid handen, att befordran till assessor uppnås i medeltal så mycket tidigare än befordran till tjänst i tredje lönegraden i allmänhet, som efterföljande tabell för hvarje där upptaget verk utvisar:

	År
Lotsstyrelsen	16.5
Kungl. Maj:ts kansli	9.2
Kommerskollegium	8.5
Generaltullstyrelsen	7.5
Generalpoststyrelsen	6.9
Domänstyrelsen	4.0
Fångvårdsstyrelsen	3.0
Arméförvaltningen	2.7
Kammarrätten	2.7
Marinförvaltningen	2.5
Statskontoret	1.5
Telegrafstyrelsen	0.5

I kammarkollegium understiger medelåldern för befordran till ledamot för närvarande i någon, om ock obetydlig mån den nuvarande medelåldern för befordran till assessor.

Endast hvad lotsstyrelsen angår är sålunda nuvarande åldersskillnaden i befordringshänseende större än 10 år. Härvid bör emellertid beaktas, att i lotsstyrelsen allenast finnes 1 civil tjänsteman af tredje lönegraden, hvadan detta ämbetsverk påtagligen föga lämpar sig till jämförelse i förevarande afseende med hofrätterna. I flertalet öfriga ämbetsverk är åldersskillnaden mindre än 5 år.

Vid jämförelse med medelåldern för befordran till tredje lönegraden i allmänhet framgår, att densamma för närvarande öfverstiger medelåldern för befordran till assessor med 5.5 år. Emellertid bör härvid beaktas, att om denna jämförelse, såsom måhända torde vara riktigare,

inskränkes till de af förestående ämbetsverk, hvilka närmast äro att likställa med hofrätterna, d. v. s. rikets kollegier eller de i deras ställe inrättade verk, åldersskillnaden vid befordran blifver icke oväsentligt mindre. I sistnämnda ämbetsverk, för sig tagna, utgör medelåldern för befordran till ledamot för närvarande 39.2 år. I genomsnitt sker följaktligen för närvarande befordran till assessor allenast 2.7 år tidigare än befordran till ledamot i rikets kollegier och med dem jämförliga verk.

Såsom ofvan först meddelade tabell utvisar, har medelåldern för befordran till assessor, efter att under 1890-talet hafva varit stadd i sjunkande, sedermera åter konstant stigit, fränsedt allenast i hofrätten öfver Skåne och Blekinge, där emellertid exceptionella förhållanden under senare tider varit rådande. Nu har visserligen framhållits, att i följd af den under sista tiden inträdda minskade tillgången på extra ordinarie tjänstemän i hofrätterna en nedgång af nämnda medelåldern åter torde vara att emotse. Men äfven om någon inverkan häraf i dylik riktning skulle komma att göra sig gällande, torde, på sätt Svea hofrätt i sitt utlåtande erinrat, andra af hofrätten närmare angifna förhållanden kunna antagas komma att verka i motsatt riktning. Jag åberopar i detta afseende, hvad hofrätten härutinnan anført, och vill jag endast tillägga, att med hänsyn till de nuvarande hofrättsfiskalernas lefnadsålder någon sänkning af medelåldern för befordran till ledamot i hofrätt uppenbarligen icke under den närmaste framtiden är att förvänta utan snarare motsatsen. Nämnda tjänstemän, upptagna i sin befordringsordning, innehafva nämligen för närvarande följande lefnadsålder:

i Svea hofrätt: 39, 37, 35, 36, 36 och 34 år

i Göta hofrätt: 35, 40, 40 och 39 år; samt

i hofrätten öfver Skåne och Blekinge: 37 och 35 år.

Härvid erinrar jag jämväl, att för närvarande ingen ledamotsbefattning vid hofrätterna är vakant utom en hofrättsrådstjänst vid hofrätten öfver Skåne och Blekinge, hvilken emellertid i afbidan på slutlig pröfning af kommitténs förslag om indragning af en dylik befattning tillsvidare hålles obesatt.

Slutligen tillåter jag mig i detta sammanhang påpeka, att bland hofrätternas nuvarande ledamöter skyldighet att afgå på grund af uppnådd 70 års ålder under närmaste tioårsperiod inträder i allenast sex fall nämligen för två hofrättsråd i Göta hofrätt under år 1911, för ett hofrättsråd i samma hofrätt under år 1914, för ett hofrättsråd i hvardera af Svea och Göta hofrätter under år 1918 samt för ett hofrättsråd i Svea hofrätt under år 1919. I hofrätten öfver Skåne och Blekinge kan i nu-

varande hofrättsrådsgraden ingen afgång med säkerhet påräknas förr än under år 1928.

På grund af hvad sålunda anförts, synes mig ovedersägligt, att kommitténs förslag, enligt hvilket en hofrättsledamot först vid en ålder af i genomsnitt 46 $\frac{1}{2}$ år skulle uppnå den normala begynnelse aflöningen för tredje gradens tjänstemän, icke kan anses vara med rättvisa och billighet öfverensstämmande. Den nuvarande ringa tillströmningen af extra arbetskrafter i hofrätterna innebär i och för sig en allvarlig fara för hofrätternas framtida rekrytering. Skulle därtill komma, att hofrätternas ledamöter blifva i aflöningshänseende jämförelsevis så mycket sämre ställda än ledamöterna i de centrala ämbetsverken, synes man hafva grundad anledning att befara ytterligare svårigheter i berörda hänseende. Och dock är det uppenbarligen ur flere synpunkter af synnerlig vikt, att hofrätterna städse hafva möjlighet att draga till sig skickliga och i domarevärf utbildade unga jurister i rätt stort antal.

Men om jag sålunda anser kommitténs förslag i denna del icke kunna godkännas, kan jag å andra sidan icke heller biträda hofrätternas åsikt, att begynnelse aflöningen för ledamot i hofrätt bör vara densamma som för tredje gradens tjänstemän i allmänhet. Obestriddt är ju dock, att befordran till ledamot regelmässigt vinnes i någon mån tidigare i hofrätt än i de centrala ämbetsverken. Redan personalens relativa talrikhet bereder ju, särskildt i de båda större hofrätterna, möjligheter till snabbare omsättning. I högre grad än andra ämbetsverk erbjuda hofrätterna utsikter till vidare befordran. Genom förslaget om särskildt arfvode åt ordförande å division skulle beredas en förmån, som på andra håll saknar motsvarighet. Vid öfvervägande af dessa och öfriga å frågan inverkan omständigheter har jag därför stannat vid den uppfattningen, att, såsom jämväl några ledamöter i Svea hofrätt alternativt föreslagit, begynnelse aflöningen för ledamot i hofrätt bör bestämmas till 7,500 kronor, fördelade i lön 5,000 och tjänstgöringspenningar 2,500 kronor, hvartill skulle komma två ålderstillägg, hvartera å 600 kronor, efter respektive fem och tio år. Härigenom skulle sålunda hofrättsledamot efter fem tjänsteår uppnå samma aflöning, som för tredje gradens tjänstemän i allmänhet utgör begynnelselönen, hvilken anordning synes mig så väl afpassad efter förhandenvarande förhållanden, som öfverhufvud taget är möjligt.

Kommitténs förslag om särskildt arfvode för ordförande å division finner jag väl befogadt.

Sekreterare.

I kommittébetänkandet den 12 december 1874 anfördes beträffande sekreterarebefattningen vid hofrätterna, bland annat, att nämnda befattning med hänsyn till dess vikt och betydelse samt därmed förenade arbete och ansvar visserligen förtjänade att ställas högt, men att kommitterade icke kunnat finna något tillräckligt skäl, hvarför aflöningen skulle, på sätt hofrätterna då föreslagit, blifva ungefär lika med eller till och med högre än högsta lönen för hofrättsråd. Vål hade Svea hofrätt framhållit, att innehafvare af sekreterartjänst borde tillförsäkras så nöjaktiga inkomster, att han icke kunde finna sig föranlåten att söka förflyttning från sin plats, men något bindande skäl för den åsikten, att en hofrättssekreterare sålunda borde för hela sin tjänstetid kvarhållas vid denna plats, syntes kommitterade näppeligen kunna förebibras. I händelse sekreterarens aflöning blefve för framtiden bestämd i lämpligt förhållande till aflöningen för hofrättsråd, ansågo kommitterade, att befordran från den förra till den senare befattningen måhända skulle kunna lättare äga rum än dittills.

Med stöd af hvad kommitterade sålunda och i öfrigt anført och med hänsyn till beloppen af de löner, de föreslagit för hofrättsråd och assessorer, föreslogo kommitterade för sekreterare i Svea och Göta hofrätter i lön 3,500 och i tjänstgöringspenningar 1,500 eller tillhopa 5,000 kronor jämte två ålderstillägg till lönen, hvarterda å 500 kronor, efter fem och tio års tjänstgöring. För sekreteraren i hofrätten öfver Skåne och Blekinge föreslogs begynnelseaflöningen till 4,000 kronor, däraf lön 2,500 och tjänstgöringspenningar 1,500 kronor, med samma ålderstillägg som för sekreterarna i Svea och Göta hofrätter. I händelse emellertid Kungl. Maj:t icke skulle finna skäl medgifva, det skyldigheten att emottaga inkommande handlingar, på sätt kommitterade föreslagit, öfverflyttades från sekreteraren till annan tjänsteman i hofrätten öfver Skåne och Blekinge, och då nämnda sekreterare i sådant fall skulle fortfarande blifva i åtnjutande af lösen för utgifna diariebevis, hvilken sportelinkomst syntes kunna antagas till 500 kronor årligen, ansågo sig kommitterade böra föreslå den jämkning i ofvan angifna löneförmåner, att lönen nedattes med sistberörda belopp eller sålunda till 2,000 kronor.

Vid anmälan af nämnda kommittébetänkande i statsrådet den 10 december 1875 anförde dåvarande chefen för justitiedepartementet, att då sekreterarebefattningen i de större hofrätterna i anseende såväl till dess vikt som till det arbete och den ämbetsmannaskicklighet, densamma

toge i anspråk, vore fullt jämförlig med en ledamotsplats samt befördran från sekreterare till hofrättsråd endast undantagsvis kunde komma i fråga, departementschefen ansåge, att sekreterarnas i Svea och Göta hofrätter löneförmåner borde bestämmas något högre än kommitterade, under andra förutsättningar, föreslagit. Om lönen sattes till 4,000 kronor med två ålderstillägg och tjänstgöringspenningarna till 1,800 kronor, skulle visserligen det slutliga totalbeloppet, 6,800 kronor, närma sig till den högsta hofrättsråds aflöningen 7,000 kronor, men med beräkning att sekreteraren finge för två månaders tjänstledighet afstå 300 kronor, under det att hofrättsrådet utan afkortning åtnjöte lika lång tids semester, blefve sekreteraren slutligen i själfva verket endast ungefärligen likställd med de yngsta hofrättsråden, hvilket icke syntes oskäligt.

Till kommitterades förslag, att sekreteraren i hofrätten öfver Skåne och Blekinge skulle befrias från åliggandet att emottaga till hofrätten inkommande handlingar, ansåg departementschefen sig icke kunna tillstyrka bifall, men ansåg under sådan förutsättning någon förhöjning af totalbeloppet af nämnda sekreterares aflöning enligt kommitterades första alternativ icke böra begäras.

I enlighet med departementschefens hemställan afläts proposition till 1876 års Riksdag, som därvid godkände Kungl. Maj:ts förslag allenast med den ändring beträffande aflöningens fördelning i lön- och tjänstgöringspenningar, som af gällande aflöningsstater utvisas.

I de förut omförmälda utlåtanden, som afgåfvos af Svea hofrätt den 29 april, Göta hofrätt den 5 maj och hofrätten öfver Skåne och Blekinge den 23 april 1902, gjordes beträffande aflöningen till sekreteraren följande uttalanden.

Af *Svea hofrätt* anfördes, att med afseende å beskaffenheten af de sekreteraren åliggande göromål samt för ernående af ett lämpligen afvägdt förhållande mellan ledamöternas och sekreterarens aflöningsförmåner hofrätten ansåge sig böra såsom förhöjning i sekreterarens aflöning föreslå 700 kronor, hvarigenom sekreterarens slutaflöning alltså skulle blifva 7,500 kronor.

Den aflöningsförhöjning, som sålunda föreslogs för sekreteraren, utgjorde något mer än hälften af det belopp, som ansågs böra ifrågakomma för assessorerna.

Härvid voro emellertid presidenten och fem ledamöter af skiljaktig mening samt ansågo, att förhöjningen borde fastställas till 1,300 kronor. I sådant hänseende anfördes, att efter fastställandet af 1876 års lönestat sekreterarens tjänstgöring visserligen blifvit i viss mån lindrigare än

förut, i det han befriats från föredragning under viss tid af året utaf civila besvärsmål. Men å andra sidan hade hans ämbetsgöromål på senare tider ökats, dels i allmänhet på grund däraf att hofrätten erhållit icke mindre än två nya ordinarie divisioner, dels särskildt därigenom att från och med år 1895 till följd af de nya stadgandena angående stämpelafgiften hans arbete med beredande till föredragning af till hofrätten för inregistrering ingifna bouppteckningar blifvit mera betungande än förut, hvarjämte sekreteraren på senare åren fått sig ålagdt åtskilliga andra nya, hvart för sig visserligen mindre betydande, men tillsammans ganska tidsödande göromål. Skäl förefunnes därför icke till rubbning uti ifrågavarande hänseende i det vid 1876 års lönereglering fastställda förhållandet mellan ledamöternas, sekreterarens och öfriga tjänstemäns aflöning. Hänsynen till sekreterarbefattningens vikt och betydelse för arbetets jämna och behöriga gång i ett ämbetsverk af den storlek som Svea hofrätt med därunder lydande många underdomstolar samt de anspråk, som måste ställas på befattningens innehafvare, kräfde, såsom vid nämnda reglering ock erkändes, att befattningen ställdes jämförelsevis högt på löneskalan. Det erinrades jämväl, att sekreteraren fortfarande såsom dittills komme att vid semester själf bekosta ersättning till sin ställföreträdare.

Göta hofrätt, som hemställde, att löneförmånerna i hofrätten måtte höjas med 20 procent, undantog emellertid härvid, bland andra, sekreteraren, för hvilken föreslogs en förhöjning af allenast 10 procent. Såsom skäl för detta undantag åberopades, att sekreteraren enligt gällande lönestat åtnjöte i lön med ålderstillägg och tjänstgöringspenningar vida mer än öfriga tjänstemän och flertalet ledamöter.

Fem ledamöter i hofrätten föreslogo äfven för sekreteraren en förhöjning af 20 procent af dennes fasta löneförmåner.

Hofrätten öfver Skåne och Blekinge hemställde, att i sammanhang med indragning af den nuvarande aktuarie- och arkivariebefattningen samt öfverflyttning af vissa förut till nämnda befattning hörande göromål å sekreteraren, den sistnämndes aflöning måtte höjas till 4,800 kronor jämte såsom förut två ålderstillägg å hvarterdera 500 kronor.

Kommittén.

Kommittén, som erinrat, att, oafsedt de med ifrågavarande befattningar förenade sportler, sekreterarna i Svea och Göta hofrätter med hänsyn till löneförhållanden för närvarande intaga en ställning, vida fördelaktigare än assessorernas och, med afseende å slutaflöningen, i det närmaste likställd med hofrättsrådets, har visserligen funnit dessa två sekreterartjänster vara af stor vikt och betydelse, men dock ansett,

att desamma icke böra i lönehänseende jämföras med ledamotsbefattning.

Härvid har kommittén till en början framhållit, att efter genomförandet af dess förslag om indragning af vissa sportler, af de sekreterartjänsternas innehafvare nu tillfallande extra inkomster skulle kvarstå allenast provision å stämpelpappersförsäljning för sekreteraren i hofrätten öfver Skåne och Blekinge. Denna provision hade under de senaste fem åren i medeltal utgjort 1,048 kronor 95 öre om året. Under förutsättning att stämpeluppbörden framdeles blefve lika stor som under nämnda femårsperiod, skulle till följd af den af 1908 års Riksdag beslutade nedsättningen i provision för försäljningsmän af stämplat den sekreteraren i sistnämnda hofrätt tillkommande provision å stämpelpappersförsäljning komma att uppgå till allenast 624 kronor 47 öre i medeltal för år.

Med erinran att enligt kommitténs förslag sekreterare i hofrätt hädanefter skulle komma i åtnjutande af kostnadsfri semester, har kommittén förklarat sig finna, att ett lämpligen afvägdt förhållande mellan å ena sidan ledamöternas och å andra sidan sekreterarnas i Svea och Göta hofrätter aflöningsförmåner skulle åstadkommas, om aflöningen för sekreterarna i dessa båda hofrätter, fränset ortstillägg till sekreteraren i den förstnämnda hofrätten, bestämmes till 6,000 kronor med två ålderstillägg till lönen, hvarterda å 500 kronor, efter 5 och 10 år. Därtill skulle för sekreteraren i Svea hofrätt komma ortstillägg med samma belopp, som i nya lönestater för centrala ämbetsverk är upptaget för andra gradens tjänstemän, eller 400 kronor. Likasom för närvarande är fallet, borde af aflöningen 2,000 kronor utgöra tjänstgöringspenningar.

Med hänsyn därtill att sekreteraren i hofrätten öfver Skåne och Blekinge enligt kommitténs förslag hufvudsakligen skulle få sig anförtrorda göromål, som i de andra hofrätterna tillkomma tjänstemän af lägre grad, och med afseende jämväl därå, att provision fortfarande skulle tillkomma honom såsom försäljningsman af stämpelpapper, har kommittén ansett, att denne tjänstemans aflöning bör bestämmas lägre än sekreterarnas i de båda andra hofrätterna. Det torde enligt kommitténs uppfattning vara med billighet och rättvisa mest öfverensstämmande, om sekreteraren i denna hofrätt beträffande aflöning å stat likställes med advokatfiskal. Enligt hvad föreslagits, skulle dennes aflöning, fränset ortstillägg i Svea hofrätt, utgöra 5,400 kronor, däraf 3,600 kronor i lön och 1,800 kronor i tjänstgöringspenningar, med två ålderstillägg till lönen, hvarterda å 500 kronor, efter 5 och 10 år. På

grund häraf har kommittén hemställt, att aflöningen till sekreteraren i hofrätten öfver Skåne och Blekinge måtte bestämmas att utgå med enahanda belopp.

*Skiljaktiga
meningar.*

Två ledamöter i kommittén hafva förklarat sig ej kunna biträda det förslag till fördelning i lön- och tjänstgöringspenningar för sekreteraren i hofrätten öfver Skåne och Blekinge, som kommittén uppgjort. Såsom skäl härför hafva nämnda ledamöter anført, bland annat, att genom en sådan fördelning sagde sekreterare ej skulle kunna komma i åtnjutande af samma pension som sekreterarna i de två andra hofrätterna samt att, då kvalifikationerna för sekreteraren i hofrätten öfver Skåne och Blekinge vore lika med kollegernas i de öfriga hofrätterna och hans tid därjämte vore fullt upptagen af arbete i hofrättens tjänst, han syntes äfven böra komma i åtnjutande af samma pensionsförmåner.

Nämnda kommittéledamöter hafva därför föreslagit, att sekreteraren i hofrätten öfver Skåne och Blekinge måtte erhålla i lön 4,000 kronor och i tjänstgöringspenningar 1,400 kronor samt två ålderstillägg, å 500 kronor hvarterdera, efter 5 och 10 års väl vitsordad tjänstgöring.

Två andra ledamöter hafva förklarat sig likaledes anse billighetsskäl tala därför, att innehafvaren af denna befattning beredes samma pension som motsvarande tjänstinnehafvare i de båda öfriga hofrätterna. Då emellertid tjänstgöringspenningarna för sekreteraren i hofrätten öfver Skåne och Blekinge syntes böra sättas något högre än tjänstgöringspenningarna för notarierna, hvilka vid förekommande förfall för sekreteraren i regel torde förordnas att bestrida dennes befattning, hafva ifrågavarande två ledamöter ej kunnat biträda förslaget om sådan fördelning af aflöningsbeloppet för sekreteraren, att lönen skulle bestämmas till 4,000 kronor och tjänstgöringspenningarna sålunda komma att utgöra allenast 1,400 kronor, utan ansett den åsyftade likställigheten i pensionshänseende bäst ernås därigenom, att, med bibehållande af den fördelning af aflöningsbeloppet i lön och tjänstgöringspenningar, som kommittén föreslagit för ifrågavarande sekreterartjänst, såsom pensionsunderlag för samma tjänst i lönestaten fastställes det belopp, hvartill lönen, efter tillägg af 400 kronor, komme att uppgå.

Svea hofrätt.

Svea hofrätt har beträffande sekreterarens aflöning gjort följande enhälliga uttalande:

Sekreteraren skulle enligt kommittéförslaget få sina redan förut omfattande göromål ytterligare ökade och, till möjliggörande af den föreslagna indragningen af ännu kvarstående sportler, nödgas afstå från de af honom hittills uppburna sportler, hvilka beräknats efter afdrag af

omkostnader lämna en behållning af 126 kronor för år. Vidare skulle i och med löneregleringen tillkomma skyldighet för sekreteraren att vidkännas afdrag å lönen i form af bidrag till kostnaden för egen pensionering, en afgift, som kan beräknas till omkring 250 kronor årligen.

Den aflöningsförhöjning, hvilken i vederlag och med anledning af den efter 1876 års lönereglering uppkomna prisstegringen blifvit för sekreteraren föreslagen, inskränker sig till ökning i den fasta lönen med 200 kronor eller från 3,800 kronor till 4,000 kronor samt ett ortstillägg af 400 kronor, hvilket senare väl egentligen i likhet med ortstillägg i allmänhet, skulle hafva till ändamål att utjämna verkningarna däraf att lefnadskostnaderna i hufvudstaden stigit i ännu högre grad än i andra delar af landet. I tjänstgöringspenningarna, 2,000 kronor, har icke föreslagits någon förhöjning. Däremot skulle sekreteraren i likhet med samtliga öfriga tjänstemän komma i åtnjutande af kostnadsfri semester.

Hvad kommittén sålunda i fråga om reglering af aflöningen för sekreterarebefattningen föreslagit kan hofrätten icke biträda.

Redan förut har vid särskilda tillfällen, då fråga om lönereglering för detta ämbetsverk förevarit, framhållits sekreterarebefattningens vikt och betydelse för arbetets jämna och behöriga gång i ett ämbetsverk af den storlek som Svea hofrätt med därunder lydande många underdomstolar; och det är i verkligheten synnerligen angeläget att till ifrågasvarande befattning städse må kunna erhållas person, som kan motsvara äfven högt ställda anspråk på tjänstemannaduglighet jämte ordningssinne samt nit och intresse för tjänsten. Med hänsyn härtill och då utsikterna att från sekreterarebefattningen vinna vidare befordran äro ringa, bör till ifrågasvarande befattning, såsom vid löneregleringen år 1876 erinrades, anslås jämförelsevis god aflöning. Det belopp, hvarmed sekreterarens aflöning nu borde höjas, anser hofrätten icke skäligen kunna beräknas lägre än till åtminstone 1,200 kronor, däraf 400 kronor torde böra utgöra ortstillägg och återstoden, 800 kronor, fördelas lika å den fasta lönen och tjänstgöringspenningarna. Förhöjning af tjänstgöringspenningarna påkallas uppenbarligen, förutom af minskningen i penningvärdet, särskildt af den ökade tjänstgöringen jämte upphörandet af sportelinkomsten, men synes nödvändig äfven af den orsak att nu utgående tjänstgöringspenningar blefve alltför otillräckliga såsom ersättning åt den, som vid förfall för sekreteraren eller under tid, då denne åtnjuter semester, måste anlitas att såsom vikarie fullgöra det med befattningen förenade arbetet.

Med erinran att ifråga om pensionsunderlaget sekreterarne i de båda största hofrätterna böra, i öfverensstämmelse med kommitténs

förslag, blifva likställda, har hofrätten alltså hemställt, att för sekreteraren i Svea hofrätt aflöningen må bestämmas till 7,000 kronor, däraf 4,200 kronor i lön, 2,400 kronor i tjänstgöringspenningar och 400 kronor i ortstillägg, hvartill skulle kunna komma två ålderstillägg till lönen, det ena å 500 kronor efter fem år och det andra likaledes å 500 kronor efter ytterligare fem år, samt att såsom pensionsunderlag måtte för sekreteraren i Svea hofrätt gälla det belopp, hvartill lönen efter afdrag af 200 kronor uppgår.

Göta hofrätt.

Göta hofrätt har i afseende å denna fråga till en början erinrat, att då enligt kommitténs förslag sekreterarens aflöning skulle ökas med allenast 200 kronor, men å andra sidan i enlighet med pensionslagens stadgande sekreterare, som ingått på ny lönereglering, vore skyldig bidraga till sin egen pensionering med 250 kronor i högsta lönegraden, förslaget i själfva verket skulle medföra en minskning af inkomster för sekreterare i Göta hofrätt med minst 50 kronor, fränsedt att äfven honom nu tillkommande sportler skulle upphöra. Däremot komme sekreteraren att få åtnjuta kostnadsfri semester under en och en half månad. I betraktande af sekreteraretjänstens stora vikt och betydelse för hofrättsarbetets jämna och obehindrade gång samt nödvändigheten af att till platsen kunna erhålla en person, som gjort sig känd för framstående duglighet och ordentlighet jämte nit och intresse för sina tjänsteåligganden, har emellertid hofrätten ansett den för sekreteraren föreslagna aflöningen böra något höjas. I sådant afseende har hofrätten föreslagit, att med bibehållande af den af kommittén föreslagna begynnelseaflöningen för sekreteraren i Göta hofrätt, 6,000 kronor, fördelad i lön 4,000 och tjänstgöringspenningar 2,000 kronor, antalet ålderstillägg måtte ökas från två till tre, samtliga å 500 kronor, så att sekreteraren efter femton års tjänstgöring skulle uppnå ett aflöningsbelopp af tillhoppa 7,500 kronor. Af hofrättens ledamöter hafva fyra lämnat utan anmärkning hvad kommittén hemställt i fråga om löneförmånerna för hofrättens sekreterare.

*Hofrätten
öfver Skåne
och Blekinge.*

Hofrätten öfver Skåne och Blekinge har, då giltiga skäl för att sekreteraren i denna hofrätt skulle i pensionshänseende blifva sämre ställd än innehafvarne af motsvarande befattningar vid de öfriga två hofrätterna icke torde förefinnas, hemställt om rättelse i kommitténs förslag härutinnan i enlighet med innehållet i den senare af ofvannämnda båda vid kommittébetänkandet fogade reservationer i denna del.

*Skiljaktig
mening i
hofrätten
öfver Skåne
och Blekinge.*

Två ledamöter i hofrätten hafva förklarat sig gilla kommitténs förslag beträffande pensionen för sekreteraren.

Den ene af nämnda ledamöter har till stöd för sin uppfattning härutinnan åberopat, att efter regleringens genomförande sekreterare-tjänsten i denna hofrätt ingalunda kunde jämnställas med sekreterar-tjänsterna i de andra hofrätterna. Dessa senare tjänster, hvilka skulle blifva förenade med skyldighet att föredraga besvär, komme sålunda fortfarande att kräfva ett större mått af juridisk insikt och erfarenhet, under det att de med sekreterartjänsten i denna hofrätt förenade göromål hufvudsakligen skulle blifva af sådant slag, som i de andra hofrätterna skulle anförtros tjänstemän af lägre grad. Vid sådant förhållande funnes enligt reservantens förmenande ej någon anledning till-erkänna sekreteraren i denna hofrätt högre pension än kommittén föreslagit, i synnerhet som denne därigenom skulle i pensionsafseende ställas å ett högre plan än advokatfiskalen i hofrätten, ehuru för skötande af dennes tjänst torde komma att erfordras betydligt större juridiska kvalifikationer.

Hvad angår sekreterarebefattningarna i Svea och Göta hofrätter, anser jag, att de med dessa befattningar förenade löneförmåner blifvit af kommittén väl knappt tillmätta och förty böra i viss mån höjas; och åberopar jag till stöd härför de skäl, som af nämnda hofrätter i deras utlåtande härutinnan anförts. Beträffande lämpligaste sättet för denna förhöjning synes mig Göta hofrätts förslag i detta afseende äga företräde, särskildt med hänsyn till de ringa utsikter, som torde förefinnas att från sekreterarebefattningen vinna vidare befordran. Jag anser därför, att, med bibehållande af den af kommittén för ifråga-varande befattningar föreslagna begynnelseaflöning, 6,000 kronor, fördelad i lön 4,000 och tjänstgöringspenningar 2,000 kronor, den önskvärda löneförbättringen bör åstadkommas genom tillerkännande af ett tredje ålderstillägg å 500 kronor att inträda efter femton års tjänstgöring. Slutaflöningen skulle sålunda utgöra för sekreteraren i Svea hofrätt, med inberäkning af denne tillkommande ortstillägg, 7,900 och för sekreteraren Göta hofrätt 7,500 kronor. Jag vill i detta sammanhang tillika framhålla, att då till vikarie för sekreterare väl torde regelmässigt böra kunna förordnas ordinarie notarie, hvars årliga tjänstgöringspenningar enligt kommitténs förslag skulle utgöra 1,600 kronor, Svea hofrätts anmärkning rörande otillräckligheten af de för sekreterarebefattningen därstädes anslagna tjänstgöringspenningar icke synes mig befogad.

I fråga om sekreteraren i hofrätten öfver Skåne och Blekinge anser jag i likhet med fyra kommittéledamöter och hofrättens majoritet,

*Departementa-
chefen.*

att denne bör i pensionshänseende erhålla en något gynnsammare ställning, än som af kommitténs förslag i och för sig skulle föranledas. Det har för vinnande af detta syftemål ifrågasatts, antingen att öka lönen för ifrågavarande tjänsteman från föreslagna 3,600 kronor till 4,000 kronor och samtidigt minska tjänstgöringspenningarna med motsvarande belopp, eller ock att i aflöningsstaten skulle såsom pensionsunderlag för tjänsten fastställas det belopp, hvartill lönen, efter tillägg af 400 kronor, komme att uppgå. I båda fallen skulle vinnas, att sekreteraren i denna hofrätt blefve i pensionshänseende fullt likställd med motsvarande tjänstinnehafvare i de båda öfriga hofrätterna. Nu skulle visserligen genom bifall till hvad jag ofvan beträffande sistnämnda båda tjänstinnehafvare föreslagit, högsta pensionsunderlaget för dem ökas från 5,000 till 5,500 kronor. Att i öfverensstämmelse härmed än ytterligare öka pensionsunderlaget för sekreteraren i hofrätten öfver Skåne och Blekinge anser jag dock icke böra ifrågakomma, utan synes man skäligen böra stanna vid det af reservanterna och hofrättens majoritet i detta hänseende föreslagna belopp. Då af anförd orsak någon sänkning af tjänstgöringspenningarna icke lämpligen torde kunna ske, biträder jag det senare af de båda för vinnande af ifrågavarande syftemål framställda förslag, hvilket jämväl af hofrättens majoritet omfattats.

Advokatfiskal.

Kommittén.

Beträffande advokatfiskals löneförmåner har kommittén till en början erinrat, att enligt nu gällande lönestater advokatfiskalerna i Svea och Göta hofrätter, med någon afvikelse i afseende å aflöningsbeloppets fördelning, tillhöra den andra normalgraden, under det att advokatfiskalen i hofrätten öfver Skåne och Blekinge åtnjuter i aflöning 2,000 kronor mindre än tjänstemännen i nämnda normalgrad, samt att förutom aflöningen å stat advokatfiskalerna uppbära i sportler, enligt därom meddelade uppgifter, i Svea hofrätt inemot 500 kronor, i Göta hofrätt inemot 300 kronor och i hofrätten öfver Skåne och Blekinge omkring 100 kronor om året.

Under framhållande tillika att därest kommitténs förslag angående stämpelkontrollgranskningen godkännes, advokatfiskalerna i de två förstnämnda hofrätterna borde kunna hvardera påräkna en förhöjning i extra inkomster till belopp af 100—200 kronor om året, har kommittén såsom sin åsikt uttalat, att i Svea och Göta hofrätter dessa tjänstemän böra, fränsedt ortstillägg å 400 kronor för advokatfiskalen i förstnämnda

hofrätt, tillgodonjuta samma aflöning som tjänstemännen i andra normalgraden, och då enligt kommitténs förslag i fråga om hofrätternas organisation advokatfiskalen i hofrätten öfver Skåne och Blekinge skulle få sina göromål väsentligt ökade, har kommittén ansett billigheten kräva, att denne tjänsteman tilldelas samma aflöning som advokatfiskalen i Göta hofrätt.

Kommittén har fördenskull hemställt, att, för advokatfiskalen i Svea hofrätt måtte bestämmas en aflöning af 5,800 kronor, däraf 3,600 kronor i lön, 1,800 kronor i tjänstgöringspenningar och 400 kronor i ortstillägg, samt att för advokatfiskalerna i de båda öfriga hofrätterna aflöningen måtte bestämmas till 5,400 kronor, fördelade i lön och tjänstgöringspenningar, på sätt ofvan nämnts, hvartill för dem samtliga skulle kunna komma två ålderstillägg till lönen, hvartdera å 500 kronor, efter respektive fem och tio år.

Mot kommitténs förslag i denna del har från hofrätternas sida ingen anmärkning framställts; och finner icke heller jag för min del någon anledning till anmärkning härutinnan.

*Departements-
chefen.*

Aktuarie, arkivarie och notarier.

Med erinran att aktuarier, arkivarier och notarier enligt nu gällande stater intaga en mellanställning mellan första och andra normalgraderna, har kommittén förklarat sig anse, att innehafvare af ifrågavarande befattningar böra, förtfarande såsom hittills, sinsemellan hafva enahanda aflöningsförmåner å stat och att dessa böra blifva desamma, som vid 1908 års Riksdag tillerkänts revisorer i kammarrätten, undantagandes att i Göta hofrätt och hofrätten öfver Skåne och Blekinge ortstillägg ej skulle utgå.

Kommittén.

I afseende å de ifrågavarande tjänstemän för närvarande tillkommande sportler har kommittén i detta sammanhang vidare erinrat, att enligt kommitténs förslag de nuvarande sportlerna skulle för arkivarier och notarier helt och hållet upphöra samt för aktuarierna väsentligt minskas och hädanefter komma att utgöras allenast af provision å stämpelpappersförsäljningen. Denna provision, som under de senaste fem åren i medeltal för år utgjort för aktuarien i Svea hofrätt 3,348 kronor 30 öre och för aktuarien i Göta hofrätt 1,306 kronor 8 öre, skulle emellertid, med beräkning af lika hög stämpeluppbörd som under senaste femårsperiod, till följd af den vid 1908 års Riksdag beslutade nedsättningen uti ifrågavarande provision komma att nedgå i Svea hof-

rätt till 1,777 kronor 76 öre och i Göta hofrätt till 753 kronor 4 öre årligen. Kommittén har härvid jämväl erinrat, att, därest kommitténs förslag om inrättande af ytterligare en aktuariefattning i Svea hofrätt bifalles, provisionen å stämpelpappersförsäljning därstädes komme att fördelas mellan två aktuarier. Det torde därför enligt kommitténs åsikt icke kunna anses obilligt, att vederbörande aktuarier utöfver aflöningen å stat komma i åtnjutande af de extra inkomster, som ifrågavarande provision skulle medföra. Slutligen har kommittén härvid framhållit, att genom öfverflyttning till arkivarien i Svea hofrätt af en del stämpelgranskningsarbete nämnda tjänsteman skulle i förekommande fall få tillgodonjuta andel i anmärkningsarfvode.

Med erinran slutligen, att enligt kommitténs förslag innehafvarna af ifrågavarande befattningar skulle komma i åtnjutande af viss tids kostnadsfri ledighet årligen, har kommittén hemställt, att för aktuarier, arkivarie och notarier i Svea hofrätt måtte bestämmas en aflöning af 4,500 kronor, däraf 2,600 kronor i lön, 1,600 kronor i tjänstgöringspenningar och 300 kronor i ortstillägg, hvartill skulle kunna komma tre ålderstillägg till lönen, hvartdera å 500 kronor efter respektive fem, tio och femton år, samt att för aktuarie och arkivarie i Göta hofrätt samt notarier i sistnämnda hofrätt och i hofrätten öfver Skåne och Blekinge aflöningen måtte bestämmas till 4,200 kronor, däraf 2,600 kronor i lön och 1,600 kronor i tjänstgöringspenningar, jämte tre ålderstillägg till lönen, på sätt ofvan nämnts.

*Notarier i Svea
hofrätt.*

Uti förut omförmälda, från nio notarier i Svea hofrätt till kommittén ingifna skrifvelse hemställdes, att enär möjlighet för notarierna till erhållande af inkomst genom extra arbete vore utesluten, därest den ifrågasatta åtgärden med minskning af antalet notarier genomfördes, ifrågavarande tjänster måtte i aflöningshänseende likställas med andra gradens tjänst i de centrala ämbetsverken, samt att begynnelseaflöningen således måtte sättas till 5,800 kronor.

I en af de från samma håll till Kungl. Maj:ts inkomna framställningarna i ämnet har likaledes anmärkts, att den af kommittén för notarierna föreslagna aflöning med hänsyn till det ökade arbetet vore för ringa.

Göta hofrätt.

Göta hofrätt har i sitt utlåtande framhållit, att med inberäkning af extra inkomster aktuariens i nämnda hofrätt löneförmåner, enligt af honom lämnade uppgifter, med åtnjutande af de båda ålderstilläggen under de sista åren uppgått till i medeltal 6,810 kronor 30 öre, hvar-

till komme ytterligare uppgifvet belopp af 49 kronor 48 öre. Kommittén åter hade föreslagit, att samtliga extra inkomster med undantag af stämpelprovisionen skulle bortfalla. Efter den nedsättning af stämpelprovisionen, som genom beslut af 1908 års Riksdag komme att tillämpas, beräknades densamma komma att uppgå till 753 kronor 4 öre. Aktuariens inkomster af tjänsten skulle således enligt kommitténs förslag komma att i medeltal uppgå till högst 6,453 kronor 4 öre, hvilket gjorde en minskning i inkomster af omkring 400 kronor. Kommittén hade nämligen utgått från den synpunkten, att innehafvare af aktuarietjänst bör i aflöningsförhållanden jämnställas med arkivarien och notarierna. Denna uppfattning ansåge sig hofrätten icke kunna dela. Arten och beskaffenheten af aktuariens göromål vore vida mera maktpåliggande och ansträngande än arkivariens och notariernas arbete samt kräde en oafslätlig uppmärksamhet och noggrannhet. I sådant afseende kunde särskildt erinras om aktuariens skyldighet i fråga om underrätts utslag i brottmål att på begäran utfärda diariebevis, hvilka, enligt hvad aktuarien meddelat, i denna hofrätt uppgå till mellan 15,000 och 20,000 stycken om året och sålunda i synnerlig hög grad måste anses taga aktuariens tid och arbetsförmåga i anspråk.

På grund af dessa omständigheter har hofrätten ansett, att aktuarien bör jämnställas med andra gradens tjänstemän i de centrala ämbetsverken och förty hemställt, att för aktuarien i Göta hofrätt aflöningen måtte bestämmas till 5,400 kronor, däraf 3,600 kronor i lön och 1,800 kronor i tjänstgöringspenningar, jämte två ålderstillägg till lönen, det ena å 500 kronor efter fem år och det andra likaledes å 500 kronor efter ytterligare fem år.

Hvad härefter angår arkivarien och notarierna, har hofrätten förklarat, när dessa tjänstemän skulle få sig ålagdt betydligt ökad tjänstgöringsskyldighet, och det tillfälle till ytterligare inkomster, som särskildt notarierna under nuvarande förhållanden lätteligen kunna bereda sig, skulle nära nog försvinna, hofrätten ansåge den föreslagna aflöningen vara väl låg, och därför hemställt att i Göta hofrätt aflöningen åt samma tjänstemän måtte bestämmas till 4,500 kronor, däraf 2,800 kronor i lön och 1,700 kronor i tjänstgöringspenningar jämte tre ålderstillägg till lönen, på sätt kommittén föreslagit.

I sammanhang härmed har hofrätten upplyst, att den lösen för vissa afskrifter, som enligt hofrättens förslag skulle af arkivarien få behållas, enligt verkställd beräkning skulle uppgå till omkring 200 kronor årligen.

*Skiljaktig
mening i
Göta hofrätt.*

Två ledamöter i Göta hofrätt hafva förklarat, att de mot beloppen af de af kommittén för hofrättens aktuarie, arkivarie och notarier föreslagna aflöningar icke hade något att erinra.

*Departements-
chefen.*

Hvad angår de för ifrågavarande tjänstemän föreslagna aflöningsförmåner, synas mig visserligen de härutinnan framställda anmärkningarna icke alldeles sakna fog. Emellertid kan jag dock icke finna tillräckliga skäl anförda, för att jag skulle för närvarande anse mig böra tillstyrka någon afvikelse från kommitténs enhälliga förslag.

Fiskaler.

Kommittén.

Hvad beträffar fiskalerna, har kommittén erinrat, att dessa tjänstemän för närvarande åtnjuta i aflöning 500 kronor mindre än första gradens tjänstemän i normalgrad och ej äro berättigade till ålderstillägg. Härvid har kommittén jämväl påpekat, att aflöningen för fiskalerna uppenbarligen satts så lågt med hänsyn till dessa befattningars natur af öfvergångsplatser, hvilket jämväl framginge af hvad 1874 års löne-regleringsbetänkande innehåller i fråga om ålderstillägg för dessa tjänstemän.

Enligt kommitténs åsikt bör visserligen vid bestämmandet af aflöningen för fiskalerna hänsyn tagas till berörda omständighet, men billighet och rättvisa synas dock fordra, att för dessa viktiga och ansträngande tjänstebefattningar aflöningen åtminstone ej sättes lägre än begynnelseaflöningen för första gradens tjänstemän. Däremot torde i betraktande af den utsikt till snar befordran, som erbjudes för fiskalerna, ålderstillägg för dem icke böra ifrågakomma.

På grund häraf har kommittén hemställt, att aflöningen för fiskal måtte bestämmas till 4,000 kronor, däraf 2,500 kronor i lön och 1,500 kronor i tjänstgöringspenningar, samt att såsom pensionsunderlag måtte för fiskal gälla det belopp, hvartill lönen uppgår efter afdrag af 300 kronor, motsvarande eljest utgående ortstillägg.

*Departements-
chefen.*

Kommitténs ifrågavarande, af hofrätterna utan anmärkning lämnade förslag anser jag mig böra biträda.

Vaktbetjäning.

Kommittén.

Med tillämpning af de i stater för centrala ämbetsverk och länsstyrelserna vid 1907 och 1908 årens Riksdagar upptagna aflöningar och

med erinran om de af kommittén föreslagna förändringar i benämningen å hofrätternas vaktbetjäning har kommittén hemställt, att aflöningen för *vaktbetjäningen i Svea hofrätt* måtte bestämmas till följande belopp, nämligen:

för förste vaktmästaren 1,500 kronor, däraf 900 kronor i lön, 450 kronor i tjänstgöringspenningar och 150 kronor i ortstillägg, samt för vaktmästare 1,200 kronor, däraf 700 kronor i lön, 350 kronor i tjänstgöringspenningar och 150 kronor i ortstillägg, hvartill för vaktmästare skulle kunna komma ett ålderstillägg till lönen efter fem år med 100 kronor; samt att aflöningen för *vaktbetjäningen i Göta hofrätt och hofrätten öfver Skåne och Blekinge* måtte bestämmas till följande belopp, nämligen:

för förste vaktmästare 1,350 kronor, däraf 900 kronor i lön och 450 kronor i tjänstgöringspenningar, samt för vaktmästare 1,050 kronor, däraf 700 kronor i lön och 350 kronor i tjänstgöringspenningar, hvartill för vaktmästare liksom i Svea hofrätt skulle kunna komma ett ålders- tillägg till lönen efter fem år med 100 kronor.

Under erinran att för närvarande ej i någon af hofrätterna finnes vaktmästare eller hofrättspost, som i sådan egenskap åtnjuter fri bostad, har kommittén slutligen framhållit, att därest framdeles förmånen af dylik bostad jämte bränsle skulle tillerkännas någon af vaktbetjäningen, beträffande Svea hofrätt naturligtvis bör gälla hvad i sådant hänseende blifvit i stater för centrala ämbetsverk föreskrifvet vid 1907 och 1908 årens riksdagar, eller att, därest vaktmästare i sådan egenskap åtnjuter fri bostad samt bränsle, skall, så länge denna förmån kvarstår, ortstillägg ej utgå till honom äfvensom å lönen afdragas 100 kronor årligen. För de båda öfriga hofrätterna torde, i anslutning till hvad kommittén föreslagit beträffande länsstyrelsernas vaktmästare, få öfverlämnas åt Kungl. Maj:t att bestämma det afdrag å lönen, som skall ske, därest någon af vaktbetjäningen vid dessa hofrätter i sådan egenskap erhåller fri bostad med bränsle.

Svea hofrätt har såsom sin mening framhållit, att de för vaktbetjäningen i nämnda hofrätt föreslagna aflöningarna, med hänsyn till de höga kostnaderna i hufvudstaden för bostad och andra oundgängliga lefnadsförmåner, äro alltför knappa. Sagda aflöningar synas hofrätten böra bestämmas för förste vaktmästaren till 1,800 kronor, däraf 1,100 i lön, 550 kronor i tjänstgöringspenningar och 150 kronor i ortstillägg, samt för vaktmästare till 1,500 kronor, däraf 900 kronor i lön,

Svea hofrätt.

450 kronor i tjänstgöringspenningar och 150 kronor i ortstillägg, jämte ett ålderstillägg till lönen efter fem år med 100 kronor.

Göta hofrätt.

Göta hofrätt har likaledes funnit den för vaktbetjäningen föreslagna aflöningen vara väl lågt tilltagen, i all synnerhet som vaktbetjäningen i landsorten saknar de rikliga tillfällen till biförtjänster, som i en hufvudstad lätteligen stå vaktmästare i ämbetsverken till buds. Med fästadt afseende härå har hofrätten hemställt, att aflöningen för vaktbetjäningen i Göta hofrätt måtte bestämmas till följande belopp nämligen:

för förste vaktmästaren 1,500 kronor, däraf 1,000 kronor i lön och 500 kronor i tjänstgöringspenningar, samt för vaktmästare 1,050 kronor, däraf 700 kronor i lön och 350 kronor i tjänstgöringspenningar, jämte två ålderstillägg till lönen, det ena å 100 kronor efter fem år och det andra likaledes å 100 kronor efter ytterligare fem år.

*Hofrätten öfver
Skåne och
Blekinge.*

Hofrätten öfver Skåne och Blekinge har i denna fråga anført, att de aflöningsförmåner, kommittén föreslagit för vaktbetjante i hofrätten, enligt hofrättens åsikt, äro i betraktande af nuvarande dryga lefnadsomkostnader och höga arbetslöner för lågt beräknade. Visserligen borde vaktbetjante inom hofrätterna med hänsyn till beskaffenheten af deras tjänstgöring kunna påräkna inkomster af göromål utom tjänsten. Möjligheten att förvärfva dylik extra inkomst torde emellertid ställa sig väsentligen olika för vaktbetjante i de olika hofrätterna, beroende på orten för hofrätternas förläggning. Å ena sidan kunde ganska goda tillfällen till extra inkomst för vaktbetjante finnas i en stor stad, då däremot å andra sidan så gifvetvis ej alltid vore fallet i en mindre, och, hvad särskildt anginge vaktbetjante i hofrätten öfver Skåne och Blekinge, hade det visat sig, att de tillfällen till extra inkomst, som för dem yppats, vore ganska fåtaliga. Detta förhållande borde vid reglering af vaktbetjantes i hofrätten löner vinna tillbörligt afseende. Hofrätten har därför hemställt om sådan ändring i kommitténs förslag, att begynnelselönen för vaktbetjante i hofrätten måtte bestämmas, för förste vaktmästaren till 1,500 kronor och för en hvar af de två vaktmästarne till 1,200 kronor. Den ytterligare löneförbättring af 150 kronor, som härigenom, utöfver hvad kommittén föreslagit, skulle beredas en hvar af hofrättens vaktbetjante, motsvarade till beloppet det af kommittén för vaktbetjante i Svea hofrätt föreslagna ortstillägg och syntes hofrätten lämpligen böra utgå i form af tjänstgöringspenningar.

*Departements-
chefen.*

Då löneförmånerna för vaktbetjäningen, sådana de af kommittén föreslagits, motsvara de löneförmåner, som redan antagits för vakt-

betjäningen såväl i de nyreglerade ämbetsverken i hufvudstaden som vid länsstyrelserna, saknar jag anledning att i denna del frågå kommitténs förslag.

Aflöningsvillkor.

För åtnjutande af de uti nuvarande lönestater för rikets hofrätter upptagna löneförmåner gälla de villkor, som innehållas i kungörelsen den 19 maj 1876. I dessa villkor hafva sedermera inga andra förändringar vidtagits, än att i Svea hofrätt antalet af de assessorer, notarier och fiskaler, hvilka äga skyldighet att emot ersättning för flyttningskostnaden låta sig förflyttas till annan hofrätt, ökats i sammanhang med hofrättens förstärkning med en sjätte ordinarie division samt öfverflyttning till samma hofrätt af en division från Göta hofrätt.

Beträffande de nu föreslagna nya aflöningsstaterna har kommittén ansett enahanda villkor, som vid 1907 och 1908 årens riksdagar antagits för statskontoret och kammarrätten, böra i de flesta delar komma i tillämpning. De punkter, i afseende å hvilka någon väsentlig skiljaktighet förekommer mellan sistnämnda villkor och de af kommittén för hofrätterna föreslagna, äro följande.

Kommittén.

Vid affattandet af villkoret rörande skyldighet för ordinarie befattningshafvande att underkasta sig vidsträcktare tjänstgöringsskyldighet och jämkning i åligganden har kommittén, med aktgifvande å de nuvarande aflöningsvillkoren för hofrätterna, ansett till denna skyldighet böra läggas förpliktelse att låta sig förflyttas till annan ort, mot ersättning för flyttningskostnaden; och har dylik förpliktelse ansetts böra gälla hela den ordinarie personalen, dock att inom vederbörande tjänstegrader förpliktelsen skulle åligga de i graden yngre framför de äldre.

Bland de nya aflöningsvillkoren har kommittén ej funnit lämpligt eller erforderligt att intaga bestämmelser motsvarande dem, som innefattas i stadganden därom, att tjänsteman i första lönegraden vid centralt ämbetsverk skall vara skyldig att tjänstgöra å den särskilda befattning inom graden, där han finnes lämplig och behöflig, samt att tjänsteman, som har sig anförtrodd uppbörd eller kontroll därå, är pliktig att begagna sig af semester å tid af året, som af öfverordnad myndighet bestämmes.

Däremot har ansetts behöfligt att bland aflöningsvillkoren för hofrätterna intaga en bestämmelse, hvarigenom förpliktelse för tjänsteman att vid sjukdomsfall eller semester mottaga förordnande att bestrida

högre befattning i verket utsträckes till att gälla äfven förordnande å befattning, som är likställd med hans egen.

Beträffande ålderstillägg har det synts kommittén såsom en gifven följd af dess förslag om upphörande af den nuvarande fördelningen af hofrättens ledamöter i två grader, att för erhållande af ålderstillägg enligt de nya lönestaterna hofrättsråd bör få tillgodoräkna sig sin tjänstetid såsom assessor. Därjämte har det synts kommittén vara med billighet öfverensstämmande, att de, som vid de nya staternas trädande i kraft redan äro utnämnda till hofrättsråd, skola anses hafva i och med utnämningen intjänat stadgad tid för erhållande af andra löneförhöjningen.

Aflöningsvillkoren i afseende å kostnadsfri ledighet för hofrätternas tjänstemän hafva naturligtvis affattats i öfverensstämmelse med kommitténs förslag i detta ämne.

I detta sammanhang har kommittén ansett sig böra uttala den uppfattning, att, därest i blifvande arbetsordning bibehålles rätt för president att, utöfver ledigheten under sommarferierna, vara för enskilda angelägenheter befriad från ämbetsutöfning viss tid under hvarje session, han för tid, hvarunder han begagnar sig däraf, ej bör få uppbära några tjänstgöringspenningar, äfven om särskild vikarie ej förordnas för honom.

I öfvergångsbestämmelserna till de vid 1876 års riksdag antagna lönestaterna för hofrätterna stadgades, att de af dåvarande tjänstemän och vaktbetjante, som inom förelagd tid förklarade sig icke vilja ingå på ny stat, skulle bibehållas vid sina förutvarande aflöningsförmåner, dock så att i stället för sportler skulle utgå godtgörelse, beräknad efter medeltalet af den sportelinkomst, de kunde anses hafva åtnjutit under de senast förflutna fem år, för hvilka denna inkomst vore fullständigt känd. I nu förevarande förslag har motsvarande bestämmelse så till vida annorlunda affattats, att godtgörelsen för indragna sportler föreslagits att beräknas efter medeltalet under den senast förflutna tid, såvidt möjligt ej understigande fem år, därför dylik inkomst kan utrönas. Enligt hvad kommittén framhållit, har detta berott därpå, att en del tjänster endast en kortare tid bekläddts af sina nuvarande innehafvare och att i anledning däraf svårigheter torde möta att erhålla kännedom om de sportler, som under samtliga senaste fem år åtföljt nämnda tjänster.

• Göta hofrätt.

Göta hofrätt har i sitt utlåtande fäst uppmärksamheten därå, att kommittén såsom villkor för att innehafvare af ordinarie befattning i hofrätt skall komma i åtnjutande af ålderstillägg hemställt, bland annat, att föreskrift måtte meddelas därom, att innehafvaren af den befattning, hvarom fråga är, skall hafva »med godt vitsord bestridt sin

egen eller på grund af förordnande annan statens tjänst eller fullgjort annat offentligt uppdrag».

Gent emot kommitténs förslag härutinnan, såvidt det afser hofrätternas ledamöter, har hofrätten erinrat om följande. Uti det af 1874 års löneregleringskommitté afgifna betänkande angående hofrätterna hade sistnämnde kommitté uttalat den mening, att såsom villkor för åtnjutande af löneförhöjning efter viss tids tjänst den bestämmelse borde meddelas, att vederbörande ämbetsverk eller beträffande de med kungl. fullmakt försedda tjänstemän Kungl. Maj:t efter anmälan af ämbetsverket skulle pröfva tjänsteman vara genom fortsatt tjänstgöring och därunder ådagalagd fortfarande duglighet och välförhållande förtjänt af löneförhöjning. Mot denna bestämmelse framställdes anmärkning från hofrätternas sida och vid underdånig föredragning den 10 december 1876 af frågan om lönereglering för hofrätterna yttrade dåvarande justitiestatsministern härutinnan, bland annat, att han ansåge det olämpligt att göra ålderstilläggen beroende af en särskild pröfning för hvarje gång af ådagalagd skicklighet och välförhållande, samt att, hvad särskildt anginge hofrätternas ledamöter, det icke vore tjänligt, att de skulle själfva hos Kungl. Maj:t göra anmälan om sina egna ämbetsbröders duglighet och välförhållande eller att den, som förklarades af brist på duglighet och välförhållande icke böra komma i åtnjutande af ålderstillägg, likväl tillätes att fortsätta med alldeles samma tjänstgöring. Någon sådan bestämmelse, som af kommittén ifrågasatts, ingick icke heller bland de af Kungl. Maj:t föreslagna och af Riksdagen godkända villkor för åtnjutande af de nuvarande löneförmånerna i rikets hofrätter.

De mot föregående löneregleringskommittés förslag i nämnda afseende framställda anmärkningar torde, enligt hofrättens åsikt, fortfarande vara af beskaffenhet att böra beaktas, hvartill komme, att i förevarande betänkande icke ens antydts, hvem som skulle i de olika fallen meddela det erforderliga vitsordet om tjänstgöringens beskaffenhet. Den ifrågasatta pröfningen af en tjänstemans förhållande i tjänsten, vare sig denna pröfning sker af förman eller ämbetsbröder, syntes föga öfverensstämma med den allmänt antagna grundsatsen, att en domare bör intaga en själfständig och oberoende ställning. Äfven hos den rättsökande allmänheten skulle måhända mången gång ett domslut, däri deltagit en domare, som icke befunnits förtjänt af ålderstillägg, kunna göras till föremål för obefogade utläggningar och komma att sakna erforderlig auktoritet. På grund af det anförda har hofrätten därför afstyrkt bifall till kommitténs förslag, såvidt däri hemställts, att

tilldelande af ålderstillägg åt hofrättsledamot skulle bero af att vederbörande i afseende å sin tjänstgöring undfått »godt vitsord».

*Departement-
chefen.*

Hvad angår den af Göta hofrätt sålunda framställda anmärkning mot kommitténs förslag i denna del erinrar jag, att liknande anmärkningar framställdes af kammarkollegium och kammarrätten i deras den 29 april 1904 och den 13 maj 1905 afgifna underdåniga utlåtanden rörande kommitténs förslag angående reglering af löneförhållanden m. m. vid nämnda ämbetsverk. Dessa anmärkningar föranledde emellertid ingen ändring i kommitténs förslag, utan har bland lönevillkoren för såväl kammarkollegium och kammarrätten som öfriga ämbetsverk, hvilkas löneförhållanden vid senaste riksdagar omreglerats, intagits föreskrift af enahanda innehåll som den här afsedda. Vid sådant förhållande torde någon ändring i kommitténs förslag härutinnan beträffande hofrätterna icke heller böra ifrågakomma. Emellertid vill jag framhålla, att den åsyftade bestämmelsen icke torde böra så förstås, att anmälan om inträdande rätt till ålderstillägg för att vinna afseende skall åtföljas af tjänstgöringsbetyg för den till ålderstillägg berättigade.

Anslag till arfvoden åt amanuenser m. m.

På sätt redan i det föregående omnämnts, äro på ordinarie stat för hofrätterna uppförda årliga anslag till amanuenser och extra ordinarie biträden, hvilka anslag intill utgången af år 1908 utgjorde för Svea hofrätt 10,500, för Göta hofrätt 6,000 och för hofrätten öfver Skåne och Blekinge 3,500 kronor.

Härjämte hafva dock, hvad Svea hofrätt angår, af de medel, som af de senaste Riksdagarna på extra stat anvisats för hofrättens förstärkande med en extra division, 1,200 kronor varit afsedda till gratifikationier åt extra ordinarie tjänstemän samt 300 kronor till ersättning åt erforderligt vaktmästarbiträde, hvarjämte är att märka, att på särskilda framställningar af hofrätten alltsedan år 1902 för beredande af dyrtidstillägg åt de hos hofrätten anställda amanuenser af Kungl. Maj:t anvisats 600 kronor årligen från det under riksstatens andra hufvudtitel uppförda anslaget till extra utgifter.

Äfven Göta hofrätt har utöfver berörda anslag, hvilket vid löne-regleringen 1876, då hofrätten bestod af fem divisioner, bestämdes till 7,500 kronor, men från och med år 1897, sedan en af hofrättens divisioner öfverflyttats till Svea hofrätt, utgått med allenast 6,000 kronor, under senare tid disponerat ytterligare medel till arfvoden åt amanuenser

och extra ordinarie biträden. Då nämligen behovet af amanuenser i Göta hofrätt icke genom den skedda indragningen af en division undergått någon förändring och anslaget i anledning däraf befunnits otillräckligt, har Kungl. Maj:t på underdåniga framställningar af hofrätten från och med år 1903 likaledes af anslaget till extra utgifter årligen ställt ett belopp af 1,000 kronor till hofrättens förfogande att användas till det med ifrågavarande anslag afsedda ändamål.

Ifrågavarande å hofrätternas stat uppförda anslag hafva emellertid, på sätt jämväl i det föregående påpekats, af 1908 års Riksdag höjts för tiden från och med år 1909 till respektive 21,000, 12,000 och 6,000 kronor. Denna höjning föranleddes af särskilda af hofrätterna under november månad 1907 afgifna underdåniga framställningar, däri sammanstämmande påvisades den allvarliga fara för hofrätternas behöriga rekrytering, som låge i den numera alltför ringa tillgången å extra ordinarie tjänstemän, lämpliga för hofrättsarbete, hvarjämte samtidigt framhölls, hurusom en af de bidragande orsakerna härtill vore att söka i otillräckligheten af den ersättning, som erbjödes den extra ordinarie tjänstemannen för hans arbete i hofrättens tjänst. Höjningen ansågs så nödvändig, att den borde vidtagas oberoende af frågan om den allmänna löneregleringen för själfva hofrätterna.

Rörande den dåvarande dispositionen af ifrågavarande anslag upplystes i sammanhang härmed af *Svea hofrätt*, att i nämnda hofrätt af detta anslag utginge i första rummet arfvoden till de såsom biträde vid göromålen hos sekreteraren, advokatfiskalen, aktuarien och arkivarien samt å fiskalexpeditionen anställda amanuenser. Den del af anslaget, som icke toges i anspråk till amanuensarfvoden, användes, jämte ett belopp af omkring 300 kronor, utgörande afkastningen af en i hofrätten förvaltd fond, den s. k. revisionsskillingskassan, till gratifikationer åt tillförordnade fiskaler och andra extra ordinarie tjänstemän äfvensom åt extra ordinarie hofrättsposter.

Amanuensarfvodena blefvo till beloppen fastställda af hofrätten, men hade till följd af anslagets knapphet icke kunnat sättas högre än till 1,200 kronor årligen för hvardera af amanuensernas hos sekreteraren och arkivarien samt till 1,000 kronor för amanuensen hos advokatfiskalen. Till den på aktuarierkontoret biträdande amanuensen hade arfvodet plägat utgå efter 1,800 kronor under första tiden af anställningen samt, när amanuensen efter förvärfvad större vana erhållit uppdrag att på eget ansvar handhafva vissa göromål, efter 2,400 kronor för år räknadt. Å fiskalexpeditionen hade amanuens intill senaste tiden varit anställd till tjänstgöring endast under den del af sommaren, hvarunder allénast

en division och samtidigt endast en fiskal vore inom hofrätten tjänstgörande, eller från och med den 11 juli till och med den 19 augusti, och hade arfvodet för denna tid utgått efter 100 kronor i månaden. Sedan början af 1907 års höstsession vore emellertid ständig amanuens anställd å fiskalexpeditionen, men af brist på tillräckliga medel hade åt denne ej kunnat anslås högre ersättning än efter 50 kronor för hvarje månad.

Hvad efter frånräkning af amanuensarfvodena af anslaget återstått att användas till flitpenningar eller gratifikationer åt tillförordnade fiskaler och öfriga extra ordinarie tjänstemän samt åt extra ordinarie hofrättsposter hade icke uppgått till anslagets halfva belopp. Med de för ändamålet tillgängliga medlen hade det på hvar och en belöpande gratifikationsbeloppet blifvit mycket ringa i förhållande till det utförda arbetet. Endast åt extra ordinarie tjänstemän af adlig börd hade något rikligare ersättning kunnat beredas, till följd däraf att hofrätten hade till sitt förfogande en enskild donationsfond, den s. k. Fredenstiernska fonden, hvars afkastning vore afsedd att användas till förmån för frälsemän, som tjänstgjort vid protokollet eller såsom tillförordnade fiskaler.

Det af *Göta hofrätt* för det med ifrågavarande anslag afsedda ändamål för hvarje år disponerade belopp hade, enligt hvad nämnda hofrätt upplyste, pläгат på det sätt användas, att till en hvar af de i hofrätten tjänstgörande fyra amanuenser utgått arfvoden med 1,000 kronor och återstoden i form af arfvoden eller s. k. gratifikationer fördelats bland de i hofrätten tjänstgörande extra ordinarie tjänstemän med växlande belopp, beroende af tiden, under hvilken de tjänstgjort, och vikten af de befattningar, de uppehållit. Så hade t. ex. under de senare åren till de i hofrätten tjänstgörande tillförordnade fiskaler pläгат utdelas gratifikationer å högst 200 å 300 kronor.

Beträffande slutligen *hofrätten öfver Skåne och Blekinge* tillkännagaf nämnda hofrätt, att ifrågavarande å dess stat uppförda anslag användts sålunda, att två amanuenser, en hos sekreteraren och en hos advokatfiskalen och aktuarien, erhållit 1,000 kronor hvardera och att vid hvarje års slut 1,500 kronor utdelats såsom gratifikationer åt de extra ordinarie tjänstemän, som under en större del af året ägnat sig åt arbete inom hofrätten.

Kommittén.

Såsom förut nämnts, har kommittén förutsatt, att af det antal amanuenser, som för närvarande finnes vid hofrätterna, allenast fyra böra bibehållas, nämligen en hos sekreteraren, en hos advokatfiskalen

och en hos arkivarien i Svea hofrätt samt en hos aktuarien i Göta hofrätt.

Vidkommande arfvodet till dessa fyra biträdande tjänstemän har kommittén funnit sig böra vid beräklandet af de anslag, hvarifrån nämnda arfvoden skola utgå, ställa beräkningen efter de grunder, som följts vid löneregleringarna beträffande kammarkollegium och kammar-rätten, eller till i medeltal 1,800 kronor för hvarje amanuens.

Vid regleringen år 1908 af löneförhållandena vid nyssnämnda två ämbetsverk har för uppehållande af amanuensbefattning under sjukdom och semester samt då amanuens förordnats att bestrida ordinarie tjänst under innehafvarens semester och tjänstledighet beräknats omkring 450 kronor för hvarje amanuens. Med tillämpning häraf har kommittén i sådant hänseende beräknat vid Svea hofrätt 1,350 och vid Göta hofrätt 450 kronor.

Då för de kostnadsfria semesterledigheter, som enligt kommitténs förslag skulle tillkomma sekreterare och advokatfiskal under en och en half månad samt aktuarie och arkivarie under en månad, måste finnas tillgång till vikariatsersättningar, motsvarande de vederbörande tjänstemän tillkommande tjänstgöringspenningar, har kommittén i detta hänseende beräknat för Svea hofrätt 875 kronor och för Göta hofrätt 742 kronor samt för hofrätten öfver Skåne och Blekinge 450 kronor.

Kommittén har vidare såsom sin åsikt uttalat, att de gratifikationsmedel, hofrätterna hittills ägt att disponera, icke varit tillräckliga för godtgörande af den extra ordinarie personalen. Härvid har kommittén till en början erinrat, hurusom en stor del af hofrätternas ordinarie ledamöter plägar tagas i anspråk för skötande af befattningar utom hofrätten eller för andra offentliga uppdrag, och att under tiden deras befattningar i hofrätterna i allmänhet uppehållas af extra ordinarie tjänstemän. Dessa äga i ersättning för denna tjänstgöring uppbära de med ledamotsbefattning förenade tjänstgöringspenningar, hvilka för närvarande utgöra 2,000 kronor för år och enligt kommitténs förslag skulle höjas till 2,500 kronor. Det lär icke kunna bestridas, framhåller kommittén, att denna ersättning ej står i rimligt förhållande till arten och omfattningen af det ifrågavarande arbetet. Också har Kungl. Maj:t i allmänhet, då ordinarie ledamöter användts för uppehållande af befattningar utom hofrätt och uppburit i stat därför fastställda aflöningar, ställt därigenom på hofrätts stat besparade löner till vederbörande hofrätts förfogande att tilldelas adjungerade ledamöter. Som antalet dylika löner dock icke på långt när motsvarat antalet adjungerade ledamöter, har fall inträffat, att adjungerade ledamöter under längre tidsperioder, under-

stundom flera år, icke kommit i åtnjutande af annan ersättning än ledamots tjänstgöringspenningar. Vid bifall till kommitténs hemställan rörande aflöningsstaterna för hofrätterna skulle emellertid det lönebelopp, som hädanefter i förekommande fall af Kungl. Maj:t kunde ställas till hofrätternas förfogande i ofvan angifvet syfte, blifva så afsevärdt höjdt, att detsamma i vanliga fall lämpligen syntes kunna fördelas mellan två adjungerade ledamöter.

Kommittén har ansett sig böra framhålla önskvärdheten däraf, att de å hofrätternas stater upptagna aflöningsarna fortfarande liksom hittills få af hofrätterna i största möjliga utsträckning åtnjutas för uppehållande af respektive befattningar. Iakttoges detta och berättigades jämväl, såsom nyss antydts, hofrätterna att i förekommande fall fördela lön, som Kungl. Maj:t ställer till hofrätts disposition, komme således ersättningen till adjungerade ledamöter i afsevärdt flera fall än för närvarande att utgå med ett i förhållande till arbetet bättre afpassadt belopp. Undantagsvis torde det ändock komma att inträffa, att för aflönande af adjungerade ledamöter icke finnes att tillgå annat än respektive tjänstgöringspenningar.

Jämväl till ersättning för fiskaltjänstgöringen, hvilken för närvarande i allmänhet bestrides och fortfarande torde komma att hufvudsakligen bestridas af vikarier, skulle i regel ej finnas att tillgå mera än tjänstgöringspenningarna, af kommittén föreslagna till 1,500 kronor. Detta belopp torde ej kunna anses som skälig ersättning för mera stadigvarande bestridande af denna maktpåliggande tjänst.

Kommittén har fördenskull ansett nödigt, att möjlighet beredes hofrätterna att vid förefallande behof kunna disponera gratifikationsmedel till höjande af ersättningen åt extra ordinarie tjänstemän, som på förordnande uppehålla ledamots- eller fiskaltjänster.

Vidare erfordras, framhåller kommittén, vid hofrätterna likasom vid andra ämbetsverk medel till uppmuntrande af dem, hvilka för sin utbildning ägna sig åt verket och därunder utföra ett arbete, som kommer detta till godo, utan att de dock ännu hafva tillfälle att medelst bestridande af tjänstebefattning inom verket bereda sig någon mera afsevärd inkomst. Med fästadt afseende å den minskade tillgången å extra ordinarie tjänstemän inom hofrätterna har kommittén funnit det vara af synnerlig vikt, att tillräckliga medel för ifrågavarande ändamål fortfarande ställas till hofrätternas förfogande.

På grund af nu anförda omständigheter har kommittén ansett sig böra beräkna behofvet af gratifikationsmedel till 2,000 kronor för hvarje division, å hvilken fiskal finnes anställd, och till 1,500 kronor för annan

division. Efter denna beräkningsgrund skulle för ändamålet tillkomma Svea hofrätt 13,500, Göta hofrätt 8,000 och hofrätten öfver Skåne och Blekinge 4,000 kronor. Beträffande de båda sistnämnda hofrätterna torde emellertid, enligt kommitténs åsikt, i detta hänseende äfven tagas hänsyn därtill, att enligt kommitténs förslag i Göta hofrätt allenast en och inom hofrätten öfver Skåne och Blekinge ingen amanuensbefattning skulle finnas att tilldela extra ordinarie tjänstemän såsom en första befordran. Af denna orsak har kommittén ansett gratifikationsmedlen böra ytterligare något höjas för nämnda båda hofrätter, för den förra till 9,000 kronor och för den senare till 5,500 kronor.

I enlighet med de sålunda gjorda beräkningarna har kommittén hemställt, att i blifvande stater för hofrätterna måtte uppföras i jämnade belopp följande anslag till arfvoden åt amanuenser, vikariatsersättningar samt gratifikationer till extra ordinarie tjänstemän, nämligen för Svea hofrätt 21,000 kronor, för Göta hofrätt 12,000 kronor och för hofrätten öfver Skåne och Blekinge 6,000 kronor.

Då den vid senaste Riksdag beslutade förhöjning af ifrågavarande anslag till 21,000 kronor vunnit tillämpning först från och med år 1909 och verkningarna af förhöjningen följaktligen icke förr än efter någon tids förlopp kunna iakttagas, har hofrätten, hvad angår anslaget belopp, för närvarande allenast velat förbehålla sig att, för den händelse erfarenheten skulle gifva vid handen, att ytterligare förhöjning blifver nödvändig, i sinom tid inkomma med framställning i sådant hänseende.

Med anledning af kommitténs uttalande, att det borde beredas hofrätterna möjlighet att vid förefallande behof kunna disponera gratifikationsmedel jämväl till höjande af ersättningen åt extra ordinarie tjänstemän, som på förordnande uppehålla ledamots- eller fiskalstjänst, har hofrätten erinrat, att gratifikationsmedlen hittills aldrig användts till ersättning åt adjungerade ledamöter, hvartill dessa medel icke heller skulle lämna tillgång, samt att det för öfrigt ingalunda torde vara lämpligt, att gratifikation tilldelas den, hvilken i hofrätt tjänstgör i egenskap af ledamot.

Fjorton ledamöter i hofrätten voro i fråga om anslaget belopp af skiljaktig mening samt förenade sig om följande yttrande:

»Efter framställning af hofrätten i underdånig skrifvelse den 26 november 1907 blef ifrågavarande anslag af 1908 års Riksdag höjdt från och med år 1909 till 21,000 kronor. Hofrätten har sålunda ännu icke varit i tillfälle att iakttaga de verkningar, höjningen kunnat hafva

*Skiljaktig
mening i
Svea hofrätt.*

i de i hofrättens skrifvelse antydda afseenden. Då hofrätten emellertid i sin berörda skrifvelse uttryckligen betonade, att det då begärda beloppet vore beräknadt att förslå allenast till ett någorlunda nöjaktigt tillgodo-seende af de med detsamma afsedda ändamål, anse vi, att i sammanhang med frågan angående en allmän lönereglering för hofrätterna, hvilken måste anses vara afsedd att äga bestånd under en längre tid framåt, redan nu, med hänsyn till det förändrade läge, hvari saken sålunda kommit, bör tillses, huruvida nämnda belopp kan anses tillfyllest. Härtill synes desto större anledning förefinnas, som ifrågavarande anslag, på sätt nedan skall visas, till stor del måste begagnas till fyllnad i den enligt blifvande lönereglering utgående aflöningen åt tjänstemän, som uppehålla ordinarie tjänst inom hofrätten.

Till belysande af berörda anslags synnerligen stora betydelse för hofrätten få vi till en början hänvisa till hofrättens förut omförmälda skrifvelse, af kommittén refererad å sidan 51 i dess betänkande, samt tillika framhålla, att jämväl kommittén i sitt utlåtande förklarar, att den med fästadt afseende å den minskade tillgången å extra ordinarie tjänstemän inom hofrätterna funne det vara af synnerlig vikt, att tillräckliga medel för ifrågavarande ändamål ställdes till hofrätternas förfogande.

Enligt kommitténs mening skulle anslaget ifråga komma att tagas i anspråk dels för höjande af ersättningen åt extra ordinarie tjänstemän, som på förordnande uppehålla ledamots- eller fiskaltjänster, dels till amanuensarfvoden, dels ock till uppmuntrande af dem, hvilka för sin utbildning ägna sig åt verket och därunder utföra ett arbete, som kommer detta till godo, utan att de dock ännu hafva tillfälle att medelst bestridande af tjänstebefattning inom verket bereda sig någon mera afsevärd inkomst.

Härvid bör erinras, att gratifikationsmedlen hittills aldrig användts till ersättning åt adjungerade ledamöter samt att det för öfrigt ingalunda torde vara lämpligt att gratifikation tilldelas den, hvilken i hofrätt tjänstgör såsom ledamot, för arbete, som han i denna sin egenskap fullgjort. Då anslaget icke heller under några förhållanden synes kunna lämna tillgång härtill, torde man vid beräkningen af anslagets tillräcklighet böra utgå från att detsamma kommer att användas till allenast öfriga af kommittén angifna ändamål.

Hvad beträffar frågan huru stor del af anslaget torde komma att åtgå till höjande af ersättningen åt sådana extra ordinarie tjänstemän, som på förordnande uppehålla fiskaltjänst, så är att märka, att dessa extra ordinarie tjänstemäns antal kunna beräknas komma att utgöra

åtminstone nio, däraf tre, hvilkas arbetskrafter hufvudsakligast tagas i anspråk för bestridande vid tillfälliga förfall för ledamöter af dessas tjänster. Dessa tre sistnämnda extra ordinarie tjänstemän torde kunna antagas komma att på sina mestadels mycket korta, men därför ej mindre ansträngande förordnanden såsom ledamöter intjäna i form af tjänstgöringspenningar för ledamot ett belopp för alla tre tillhoppa af högst 2,500 kronor. Kommittén förutsätter själf, att till ersättning för fiskaltjänstgöringen i regel icke skulle finnas att tillgå mera än tjänstgöringspenningarne för fiskalerna, af kommittén föreslagna till 1,500 kronor för hvarje fiskal. Till ersättning åt nyssnämnda nio tjänstemän skulle följaktligen — om man frånser nu ifrågavarande anslag till arfvoden med mera — finnas allenast 11,500 kronor, eller således för en hvar icke fullt 1,300 kronor. Härvid bör framhållas, att 1908 års Riksdag beträffande arfvoden åt amanuenser i civildepartementet beviljat förhöjning, som, enligt hvad Riksdagen yttrat, afsåge, att arfvodena i allmänhet skulle komma att utgå med 2,000 kronor samt i ett eller annat undantagsfall, såsom vid vederbörandes mer än vanligt långa tjänstetid och trägna tjänstgöring inom departementet, med ett något högre belopp. De extra ordinarie tjänstemän, hvilka såsom fiskaler biträda hofrätten, kunna med hänsyn till förutgången långvarig tjänstgöring inom hofrätten och det synnerligen ansträngande arbete, som af dem utkräves, få anses fullt jämnställda med de amanuenser, som enligt Riksdagens berörda skrifvelse böra komma i åtnjutande af arfvode till något högre belopp än 2,000 kronor. Härtill kommer, att de i motsats till hvad förhållandet är beträffande nämnda amanuenser, omöjligen kunna med sin tjänstgöring förena annat arbete. Ersättningen till en hvar af hofrättens ifrågavarande extra ordinarie tjänstemän torde därför icke skäligen kunna sättas lägre än till 2,400 kronor. För att nämnda nio extra ordinarie tjänstemän skola kunna komma i åtnjutande af en dylik godtgörelse, åtgår således af anslaget till arfvoden med mera minst 10,100 kronor.

På grund häraf och med ledning af kommitténs egna beräkningar kan ifrågavarande anslag antagas komma att användas för följande ändamål, nämligen:

till höjande af ersättningen åt dem, som inom hofrätten bestrida fiskaltjänst kronor 10,100: —;

till arfvoden åt de tre af kommittén föreslagna amanuensbefattningarnas innehafvare, af kommittén beräknade till sammanlagdt » 5,400: —;

Transport kronor 15,500: —

	Transport kronor	15,500: —;
till godtgörelse åt vikarier för samma amanu- enser, af kommittén beräknad till	»	1,350: —;
till arvode åt den af hofrätten föreslagna fjärde amanuensen	»	1,200: —;
till godtgörelse åt vikarie för samma amanuens	»	300: —;
till ersättningar åt vikarier för sekreterare, advokatfiskal, aktuarie och arkivarie, af kommittén beräknade till sammanlagdt	»	875: —;
	summa kronor	19,225: —;

Om anslaget kommer att utgå med allenast det af kommittén föreslagna beloppet 21,000 kronor, återstår alltså endast 1,775 kronor att jämte den till omkring 300 kronor uppgående afkastningen af en under hofrättens förvaltning stående fond, den så kallade revisions-skillingskassan, användas till gratifikationer åt sådana extra ordinarie tjänstemän, hvilka icke innehafva förordnande att bestrida befattning inom hofrätten, äfvensom åt extra ordinarie hofrättsposter.

Det torde vara uppenbart, att det sålunda återstående beloppet under inga förhållanden är tillräckligt för att fylla det därmed afsedda ändamål: att uppmuntra dem, som däraf komma i åtnjutande, och särskildt dem, som af ekonomiska skäl tveka att fortfarande ägna sina krafter åt hofrättens tjänst. Vi vilja härvid framhålla, att 1908 års Riksdag i sammanhang med nyssnämnda ökning af anslaget till aflönade amanuenser i civildepartementet beviljat sådan förhöjning i gratifikations-medlen till oafflönade amanuenser därstädes, att en hvar af dessa, som förut uppburit i medeltal en årlig gratifikation af omkring 600 kronor, skulle erhålla en gratifikation af omkring 850 à 900 kronor årligen.

Det torde då icke vara förmätet att begära, att ifrågavarande extra ordinarie tjänstemän i hofrätten i sammanhang med blifvande lönereglering erhålla en årlig godtgörelse för sitt arbete af 500 kronor. Under antagande, att antalet dylika extra ordinarie tjänstemän kommer att, frånsedt dem, som äro indelade till tjänstgöring på hofrättens åttonde division, uppgå till tjugu — ett antal, som torde ej obetydligt understiga såväl medeltalet för de senast förflutna fem åren som ock det antal, som måste anses nödvändigt för att hofrätten skall äga tillgång på personer, lämpliga att vid hinder för hofrättens ordinarie ledamöter och tjänstemän förvalta deras befattningar — skulle till gratifikationer åt nyssnämnda extra ordinarie tjänstemän erfordras ett belopp af minst 10,000 kronor. Då de till extra ordinarie hofrättsposterna utgående

gratifikationerna icke torde kunna beräknas till lägre belopp än tillhopa 1,000 kronor, skulle följaktligen en förhöjning af ifrågavarande anslag med 8,925 kronor eller i rundt tal till 30,000 kronor vara af nöden.

På grund af hvad sålunda anförts och för att i tid söka afhjälpa de missförhållanden, som i nu ifrågavarande afseende äro för handen, få vi såsom vår mening uttala, att hofrätten bort i sin nu beslutade skrifvelse till Kungl. Maj:t i underdånighet hemställa, att Kungl. Maj:t i sammanhang med framläggande af förslag till ny lönereglering för hofrätterna måtte föreslå, att anslaget till arfvoden med mera till Svea hofrätt höjes från nuvarande belopp 21,000 kronor till 30,000 kronor».

I de öfriga hofrätterna har ingen annan anmärkning förekommit mot kommitténs förslag i denna del, än att i Göta hofrätt presidenten och de ledamöter, hvilka ansett amanuens å arkivarietkontoret fortfarande vara behöflig, hemställt, att ifrågavarande anslag i denna hofrätt måtte höjas med det för uppehållande af nämnda befattning erforderliga belopp.

*De öfriga
hofrätterna.*

Under förutsättning af bifall till Svea hofrätts af mig tillstyrkta hemställan om bibehållande tillsvidare af den amanuensbefattning, som för närvarande finnes inrättad vid fiskalsexpeditionen därstädes, torde beloppet af ifrågavarande anslag, såvidt nämnda hofrätt angår, i enlighet med de af kommittén tillämpade beräkningsgrunder böra höjas med 2,250 kronor. I öfrigt synes mig däremot någon afvikelse från de af kommittén i förevarande hänseende föreslagna belopp för närvarande icke böra ifrågasättas.

*Departements-
chefen.*

I likhet med Svea hofrätt anser jag mindre lämpligt, att gratifikationsmedlen användas till höjande af ersättningen åt adjungerade ledamöter, hvartill för öfrigt samma medel till deras nu föreslagna belopp icke lämna tillgång. Sedan af anslaget i fråga bestridts erforderliga amanuensarfvoden och vikariatsersättningar, torde återstoden böra i första hand användas till gratifikationer åt tillförordnade fiskaler och andra extra ordinarie tjänstemän äfvensom till extra vaktmästare.

Mot kommitténs förslag att besparade ledamotslöner, som hädanefter i förekommande fall ställas till hofrätternas förfogande, må kunna fördelas mellan två adjungerade ledamöter, har jag ingenting att erinra. Då ordinarie ledamots lön enligt det förslag, jag i det föregående framställt, skulle utgöra 5,000 kronor, kunde sålunda adjungerad ledamots löneförmåner i vanliga fall komma att för år räknadt uppgå till detta belopp. Jag erinrar härvid, att anslaget till uppe-

hållande af den 8:de divisionen i Svea hofrätt för närvarande är beräknadt sålunda, att därur skola utgå årliga arfvoden, bland annat, till fem adjungerade ledamöter efter 5,000 kronor åt dem hvar.

I detta sammanhang vill jag lämna några upplysningar angående antalet ordinarie hofrättsledamöter, som för närvarande tjänstgöra utom vederbörande hofrätter, samt antalet besparade löner, som stå till hofrätternas förfogande m. m.

Af Svea hofrätts ledamöter äro ett hofrättsråd och 15 assessorer upptagna med tjänstgöring utom hofrätten, hvarjämte ett hofrättsråd och en assessor åtnjuta stadigvarande tjänstledighet för sjukdom. Till aflönande åt sålunda erforderliga 18 adjungerade ledamöter stå till hofrättens förfogande en hofrättsrådslön, hvarur utgår dels ett belopp motsvarande en assessorslön dels ock ett särskildt arvode å 1,100 kronor, samt 12 assessorslöner. Vid det förhållande att af hofrättens 6 ordinarie fiskaler för närvarande icke mindre än 5 äro tillförordnade revisionssekreterare och själfva uppbära sina fiskalslöner, finnes för aflönande af 5 adjungerade ledamöter, förutom tjänstgöringspenningar, allenast att tillgå en fiskalslön jämte ofvanberörda särskilda arvode. Härtill komma de adjungerade ledamöter, hvilka uppehålla tillfälliga vakanser.

I Göta hofrätt äro för närvarande ett hofrättsråd och 4 assessorer tjänstgörande utom hofrätten. Ett hofrättsråd åtnjuter längre tids ledighet för sjukdom och en assessor är för närvarande tjänstledig för fullgörande af riksdagsmannauppdrag. För sålunda erforderliga 7 adjungerade ledamöter finnes till hofrättens disposition allenast 3 assessorslöner jämte 2 fiskalslöner. Öfriga 2 fiskalslöner uppbäras af vederbörande tjänsteinnehafvare själfva, hvilka åtnjuta ledighet den ene för kommittéuppdrag och den andre för tjänstgöring som revisionssekreterare. För 2 adjungerade ledamöter liksom för dem, som tillfälligt adjungeras, kan sålunda för närvarande icke beredas någon godtgörelse utöfver tjänstgöringspenningarna.

Af ledamöterna i hofrätten öfver Skåne och Blekinge äro för närvarande 3 stadigvarande sysselsatta utom hofrätten. Ett ledigt hofrättsrådsämbete hålles, såsom redan förut omnämnts, tillsvidare obesatt och en assessor åtnjuter tjänstledighet för riksdagsmannauppdrag. Af de båda fiskalerna tjänstgör den ene som tillförordnad revisionssekreterare och uppbär själf sin lön. För aflönande af 5 erforderliga adjungerade ledamöter finnes att tillgå allenast den lediga hofrättsrådslönen, hvilken hofrätten äger fördela på två adjungerade ledamöter, en assessorslön och en fiskalslön. För en adjungerad ledamot samt för till-

fälliga adjunkter saknas liksom i de öfriga hofrätterna medel till godtgörelse utöfver tjänstgöringspenningarna.

Af det sålunda anförda framgår, att en tillämpning under nuvarande förhållanden af den af kommittén föreslagna delningen af besparade ledamotslöner skulle medföra, att i Svea hofrätt samtliga och i de öfriga hofrätterna nära nog samtliga adjungerade ledamöter med stadigvarande förordnande skulle med den af mig föreslagna begynnelseaflöningen för ordinarie ledamot kunna beredas en aflöning af 5,000 kronor. I Svea hofrätt skulle samma löneförmåner äfven kunna beredas adjungerade ledamöter med allenast tillfälliga förordnande, och verkningarna af den föreslagna anordningen synas därstädes till och med kunna sträcka sig därhän, att tjänstförrättande fiskaler kunde komma i åtnjutande jämväl af den för dylik befattning anslagna lön.

Anslag till renskrifning.

Allt för hofrätterna behöfligt renskrifningsarbete ombesörjes för närvarande genom tjänstemännen själfva. För bestridande af därmed förenade kostnader äro, såsom redan i det föregående omnämnts, för en del tjänstemän, nämligen notarier, arkivarier och fiskaler, renskrifningspenningar upptagna i stat och utgå för hvarje notariebefattning med 400 kronor och för hvarje arkivarie- och fiskalsbefattning med 200 kronor om året. I öfrigt anses den lösen, som tjänstemän i hofrätterna enligt nu gällande föreskrifter äga uppbära för vissa expeditioner, utgöra godtgörelse äfven för därmed förenad renskrifningskostnad.

Redan i förut afgifna betänkanden har kommittén framhållit, att det måste anses som en misshushållning och böra undvikas att låta tjänstemän verkställa rent mekaniska arbeten såsom renskrifning och dylikt. Af samma orsak har kommittén ock, hvad hofrätterna vidkommer, i nu förevarande betänkande föreslagit, att tjänstemännen må för utförande af dylika arbeten äga tillgång till fasta, af statsverket aflönade skrifbiträden.

Kommittén.

Ur det allmännas synpunkt har kommittén ansett böra förutsättas, att anställning såsom fast biträde ej skulle ifrågakomma annat än för biträde, hvars arbetskraft varder i hufvudsakligen samma omfattning som den ordinarie personalens utnyttjad för statstjänsten, samt att där-

jämte borde för tillstånd att inrätta dylik biträdesbefattning krävas utredning, att behovet af biträdes arbetskraft till nämnda omfattning är af stadigvarande beskaffenhet. Kungl. Maj:t borde det tillkomma att, i den mån befintliga anslag lämna tillgång därtill, bestämma, om och i hvilken omfattning dylika biträden må anställas inom ett ämbetsverk.

Beträffande storleken af det anslag, som skulle för ifrågavarande ändamål vara erforderligt att upptaga i staterna för de skilda hofrätterna, har kommittén utgått från följande beräkningar.

I Svea hofrätt torde, enligt kommitténs åsikt, erfordras ett skrifbiträde med hufvudsaklig tjänstgöring å sekreterar- och aktuarie-expeditionerna, ett biträde med hufvudsaklig skyldighet att tjänstgöra hos advokatfiskalen och arkivarien, ett biträde å fiskalsexpeditionen samt ett biträde för hvar och en af hofrättens sju ordinarie divisioner eller sammanlagdt tio biträden.

För Göta hofrätt har kommittén afsett ett skrifbiträde att hufvudsakligen tillhandagå sekreteraren och arkivarien, ett biträde att hufvudsakligen tjänstgöra hos advokatfiskalen och aktuarien, hvarjämte bägge dessa biträden äfven skulle tillhandagå fiskalerna, samt fyra biträden för hofrättens fyra divisioner eller inalles sex dylika biträden.

Hvad hofrätten öfver Skåne och Blekinge vidkommer, hafva beräknats ett biträde för sekreterarexpeditionen, ett biträde hos advokatfiskalen samt två biträden för de båda divisionerna eller tillhopa fyra biträden.

Med den sålunda uppgjorda fördelningen af biträden har kommittén emellertid, enligt hvad särskildt framhållits, allenast åsyftat, att densamma skulle tjäna till ledning för beräkande af anslagets storlek. Gifvetvis skulle biträdes tjänstgöring icke vara inskränkt till endast den plats, där densamma hufvudsakligen vore förlagd, utan hvarje biträde skulle, när helst sådant påfordrades af vederbörande, hafva att äfven utföra annat arbete för hofrättens räkning.

Beträffande aflöningsförmånerna för dylika biträden, hvartill enligt kommitténs förslag i regel skulle anställas endast kvinnor, har kommittén erinrat, att kommittén i sitt den 31 oktober 1907 afgifna betänkande rörande fastare anställning för vissa biträden hos statens ämbetsverk och myndigheter uttalat den mening, att vid nu rådande prisförhållanden i hufvudstaden begynnelsearfvodet för fasta biträden hos myndigheter därstädes ej bör bestämmas till lägre belopp än 1,200 kronor för år, hvilket arfvode sedermera skulle, i den mån sådant funnes påkalladt af

förhållandena, kunna efter hand höjas, dock icke utöfver 1,800 kronor för år. För fasta biträdesbefattningar, hvilka inrättas hos statsmyndigheter annorstädes än i hufvudstaden, syntes, enligt hvad kommittén i samma betänkande uttalat, arfvodet kunna på de flesta ställen sättas något lägre, dock icke i något fall under 900 kronor för år.

Kommittén har vidare erinrat, hurusom kommittén i nyssnämnda betänkande hemställt, att åt biträden af här i frågavarande slag måtte gifvas rätt till vissa förmåner, såsom semester, sjukhjälp och, i vissa fall, ålderdomsunderstöd m. m. Sålunda skulle biträde från och med kalenderåret näst efter det, då biträdet blifvit antaget, äga att årligen, när sådant kunde ske utan hinder för göromålens behöriga gång, åtnjuta semester under en månad, med bibehållande af arfvodet för denna tid. Vid tjänstledighet på grund af styrkt sjukdom skulle biträde äga att under högst tre månader af ett och samma kalenderår såsom sjukhjälp behålla två tredjedelar af belöpande arfvode. Under nämnda tid liksom för semestervikariat skulle till vikarien utgå godtgörelse af statsmedel med belopp, motsvarande på tiden för ledigheten belöpande andel af det lediga biträdets begynnelse aflöning. Ålderdomsunderstöd skulle efter Kungl. Maj:ts pröfning utgå till kvinnligt biträde efter uppnådda 60 lefnads- och 30 tjänsteår med 50 procent af medelbeloppet af biträdets fasta arfvoden under de sista fem åren.

Till aflöning åt de af kommittén ifrågasatta biträden vid hofrätterna och till godtgörande af vikarier för desamma vid semester samt, inom vissa gränser, vid inträffande sjukdomsfall har kommittén ansett skäligen kunna beräknas, för Svea hofrätt 17,000 kronor, för Göta hofrätt 8,100 kronor samt för hofrätten öfver Skåne och Blekinge 5,400 kronor.

Då det torde kunna med bestämdhet förutsättas, att ofvan nämnda fasta biträden icke skola under alla omständigheter vara i stånd att medhinna alla för respektive hofrätter förekommande renskrifnings- och dylika arbeten, utan att tidtals andra, tillfälliga arbetskrafter måste i större eller mindre omfattning anlitas, har kommittén ansett, att till hofrätternas förfogande böra ställas tillräckliga medel för godtgörelse åt dylika tillfälliga biträden. I sådant hänseende har det synts kommittén skäligen böra beräknas för Svea hofrätt 3,000 kronor, för Göta hofrätt 2,000 kronor och för hofrätten öfver Skåne och Blekinge 1,000 kronor.

På grund af hvad sålunda anförts, har kommittén hemställt, att i blifvande stater för hofrätterna måtte uppföras följande anslag till ren-

skrifning, nämligen för Svea hofrätt 20,000, för Göta hofrätt 10,000 samt för hofrätten öfver Skåne och Blekinge 6,400 kronor.

Hofrätterna.

Öfver kommitténs förenämnda den 31 oktober 1907 afgifna betänkande hafva på grund af nådiga remisser hofrätterna afgifvit underdåniga utlåtanden Göta hofrätt den 3 april, hofrätten öfver Skåne och Blekinge den 29 maj och Svea hofrätt den 7 oktober 1908, i hvilka utlåtanden vissa anmärkningar framställts såväl mot det af kommittén för ifrågavarande biträden föreslagna minimiarfvode som mot andra detaljbestämmelser i kommitténs förslag, särskildt mot den föreslagna tidsbegränsningen i fråga om rätten till sjukhjälp. Mot själfva hufvudgrunderna i förslaget hafva hofrätterna däremot icke haft något väsentligt att erinra.

Mot kommitténs i nu förevarande betänkande gjorda beräkning rörande erforderliga antalet skrifbiträden har Svea hofrätt, i hvad densamma angår, förklarat sig ej hafva något att erinra. Under framhållande att hofrätten anser skrifbiträdenas tjänstgöringsförhållanden lämpligen kunna ordnas genom bestämmelser i särskild instruktion, har hofrätten vidare förklarat, att de af hofrätten ifrågasatta jämkningarna i kommitténs förslag, icke synas med nödvändighet föranleda rubbning i beloppet af det beräknade anslaget till renskrifningskostnader.

Äfven de båda öfriga hofrätterna hafva i sina nu afgifna utlåtanden lämnat kommitténs omförmälda beräkningar utan anmärkning.

*Departements-
chefen.*

Sedan kommittén afgaf sitt förenämnda betänkande af den 31 oktober 1907, har frågan om inrättande af fasta biträdesbefattningar hos statsmyndigheter vid olika tillfällen varit föremål för uttalanden i sammanhang med afgifvande af förslag till lönereglering för vissa ämbetsverk.

Sålunda föreslog kommittén i sitt den 2 november 1907 rörande reglering af löneförhållandena vid landtbruksstyrelsen afgifna betänkande inrättandet vid detta ämbetsverk af två dylika befattningar, för hvilka borde i hufvudsak gälla de i kommitténs förstnämnda betänkande för dylika befattningar föreslagna bestämmelser. Vid anmälan den 13 januari 1908 af detta ärende inför Eders Kungl. Maj:t hemställde föredragande departementschefen, under erinran hurusom mot kommitténs allmänna betänkande angående biträdena framställts anmärkningar af djupt ingripande principiell betydelse, att, i afvaktan på utredningens slutförande, med lösningen af frågan måtte, vidkommande ifrågavarande ämbetsverk,

någon tid anstå. Denna hemställan vann ock såväl Eders Kungl. Maj:ts som Riksdagens godkännande. På enahanda sätt har förfarits beträffande åtskilliga andra ämbetsverk, för hvilka löneregleringar under senare tid ifrågakommit.

I sitt den 28 november 1907 afgifna underdåniga betänkande har postverkets löneregleringskommission föreslagit, att flera af de hos generalpoststyrelsen anställda kvinnliga kontorsbiträden måtte uppföras å ordinarie stat. Vid behandling i årets statsverksproposition af detta förslag hemställde emellertid föredragande departementschefen, att, enär utredningen af frågan om biträdenas hos statsmyndigheterna ställning då ännu icke vore slutförd, de ifrågavarande kontorsbiträdena måtte ur statförslaget uteslutas; och vann denna hemställan Eders Kungl. Maj:ts godkännande.

Beträffande vissa ämbetsverk har dock biträdesfrågan redan vunnit sin lösning och har den därvid lösts på det sätt, att biträdena uppförts på ordinarie stat. Så är förhållandet med järnvägsstyrelsen, å hvars stat äro, under benämning bokhållare eller kontorsskrifvare, uppförda åtskilliga biträden, af hvilka några äro sysselsatta uteslutande med renskrifningsarbete, under det andra hafva sig anförtrodda göromål af mera kvalificerad art. Äfven på telegrafstyrelsens ordinarie stat äro uppförda ett antal biträdesbefattningar nämligen kvinnliga kontorskrifvare å katalogexpeditionen.

Efter hvad jag inhämtat, är utredningen i biträdesfrågan ännu icke fullt afslutad. Huruvida den lösning, samma fråga redan erhållit vid sistnämnda båda ämbetsverk, kan anses i allmänhet vara att föredraga framför kommitténs förslag härutinnan, torde sålunda ännu icke kunna med visshet afgöras. Att biträdenas uppförande å ordinarie stat skulle i åtskilliga hänseenden innebära fördelar, synes emellertid obestridligt. En dylik lösning af frågan har jämväl förordats af flertalet af de centrala ämbetsverken i deras öfver kommitténs omförmälda betänkande af den 31 oktober 1907 afgifna yttranden.

Uppenbart torde vara, att därest biträdesfrågan i allmänhet anses böra erhålla samma lösning i förevarande afseende, som den redan erhållit vid järnvägsstyrelsen och telegrafstyrelsen, ingen anledning torde föreligga att härvid undantaga hofrätterna. Jag erinrar härvid särskildt, att hofrätternas skrifbiträden skulle hafva till uppgift icke allenast att regelmässigt ombesörja erforderlig renskrifning för hofrätternas räkning, utan jämväl att i mån af behof tillhandagå med uppsättande af enklare expeditioner eller biträda vid vissa göromål, som för när-

varande i regel handhafvas af amanuenser. Också står ju frågan om inrättandet af ifrågavarande biträdesbefattningar i hofrätterna i omedelbart sammanhang med frågan om indragning af halfva nuvarande antalet notarietjänster samt vissa amanuensbefattningar därstädes.

Men äfven om man skulle i allmänhet stanna vid en sådan lösning af frågan, att befattningarna i fråga uppföras å ordinarie stat, torde det emellertid, hvad hofrätterna angår, ur praktisk synpunkt möta betänkligheter att omedelbart genomföra en dylik anordning. Frånsedt att hofrätterna i sina yttranden icke utgått från annan förutsättning, än att skrifbiträdena visserligen i enlighet med kommitténs förslag skulle blifva fast anställda, men dock icke uppföras å ordinarie stat, torde det nämligen i alla händelser icke vara lämpligt att då, såsom här är fallet, fråga är om en nyorganisation, redan från första början, utan afvaktande af någon tids erfarenhet, gifva densamma den stadga, som uppförande å ordinarie stat skulle innebära.

I Svea hofrätt tjänstgöra visserligen ett antal kvinnliga biträden, men, frånsedt biträdet hos aktuarien, tillhandagå dessa uteslutande eller hufvudsakligen endast med renskrifning och kollationering. I de båda öfriga hofrätterna finnas icke ens några dylika skrifbiträden anställda, utan renskrifningsarbetet, i den mån det ej verkställas af vederbörande tjänstemän själfva, ombesörjes såsom hemarbete af personer, som syssla med dylikt arbete utan att vara härtill antagna af hofrätterna.

Hvad Svea hofrätt angår, tillkommer ett ytterligare hinder mot biträdenas omedelbara uppförande å ordinarie stat därutinnan, att hofrätten, såsom jag i det följande skall närmare omförmäla, ansett sig böra ifrågasätta, huruvida reduceringen af notariernas antal till sju lämpligen skall låta sig på en gång genomföras. Då det föreslagna antalet fasta biträden är afpassadt, bland annat, efter det af kommittén föreslagna antalet notarier, torde sålunda anledning föreligga att i nämnda hofrätt under öfvergångstiden bestämma antalet biträden annorlunda, än kommittén föreslagit.

På grund af hvad jag sålunda anført, anser jag frågan om de fasta skrifbiträdenas ställning i hofrätterna icke för närvarande böra upptagas till slutlig behandling. I afvaktan på att detta lämpligen kan ske, torde det böra få ankomma på hofrätterna själfva att, i den mån anslaget till renskrifning härtill lämnar tillgång, tillsvidare förordna skrifbiträden i erforderligt antal, dock icke öfverstigande det för hvarje hofrätt af kommittén föreslagna, äfvensom rörande deras

tjänstgöringsförhållanden meddela nödiga föreskrifter. För så vidt dylikt biträdes tjänstgöringsskyldighet härvid anordnas i hufvudsaklig öfverensstämmelse med hvad kommittén förutsatt, synas jämväl biträdets aflöningsförmåner böra regelmässigt bestämmas i enlighet med kommitténs förslag. Skulle biträde tillsvidare anställas allenast med uppdrag att ombesörja renskrifningsarbete, böra naturligtvis löneförhållandena därefter afpassas. Biträde torde, såvidt möjligt, böra beredas någon tids årlig ledighet, ej öfverstigande en månad, med bibehållande af det fasta arvode, som med biträdet öfverenskommits. Äfvenledes torde biträde böra kunna tillerkännas rättighet att under sjukdom bibehålla intill två tredjedelar af arvodet, dock att sådan rättighet icke utan Kungl. Maj:ts tillstånd torde böra utsträckas under längre tid än tre månader.

Hvad angår personfrågan, är det min öfvertygelse, att det till ifrågavarande befattningar skall, åtminstone i allmänhet, finnas lämpligare att anställa kvinnor än män. Emellertid anser jag något hinder icke böra förefinnas för hofrätterna att undantagsvis anställa manligt skrifbiträde, om sådant skulle anses ändamålsenligare. Jag vill emellertid betona, att då dessa befattningar äro afsedda för mera stadigvarande innehafvare, desamma naturligtvis icke böra användas såsom öfvergångsplatser för extra ordinarie tjänstemän, hvilka för vinnande af befordran i hofrätt tjänstgöra därstädes.

Öfvergångsförhållanden.

Enligt kommitténs åsikt vore det synnerligen önskvärdt, att det omfattande regleringsförslag, som kommittén beträffande rikets hofrätter framställt, kunde på en gång genomföras och alltså ej blefve i särskilda delar beroende på vederbörande tjänstinnehafvares successiva afgang under en längre tidrymd.

Kommittén.

Kommittén har därför ansett sig böra föreslå, att de tjänstinnehafvare, för hvilka platser ej finnas i den af kommittén föreslagna organisationen, varda såsom öfvertaliga uppförda å allmänna indragningsstaten med rätt att uppbära de löner jämte ålderstillägg och de tjänstgöringspenningar, hvartill de voro berättigade vid öfverflyttningen på indragningsstat, men med skyldighet att mot åtnjutande af dessa förmåner dels, efter Kungl. Maj:ts eller vederbörande hofrätts bestämmande, mottaga förordnande i hofrätten å högre tjänstebefattning

eller befattning, likställd eller jämförlig med den, de vid öfverflyttningen på indragningsstat innehade, dels, om de erhålla annan ordinarie befattning å rikets, Riksdagens eller kommuns stat, i allo frånträda aflöningsförmånerna å indragningsstaten, så vida de understiga eller äro lika med de nya aflöningsförmånerna, samt, därest aflöningsförmånerna å indragningsstaten öfverstiga berörda nya aflöningsförmåner, vidkännas mot de senare svarande afdrag, dels ock, när de, kvarstående å indragningsstaten, uppnått 65 lefnadsår, åtnöjas med pension å indragningsstat, motsvarande den del af aflöningsförmånerna, som är att hänföra till lön jämte ålderstillägg.

Enligt kommitténs förmenande skulle ifrågavarande förslag, i jämförelse med andra sätt för öfvergångsförhållandenas ordnande, icke vid tillämpningen medföra för statsverket väsentligt ökade kostnader.

Svea hofrätt.

Svea hofrätt har beträffande kommitténs förslag i denna del anmärkt, att kommittén vid afgifvande af detta förslag syntes beträffande notarierna hafva förutsatt, att sju af de nuvarande fjorton ordinarie notarierna i Svea hofrätt skulle komma att öfvergå på den nya aflöningsstaten och därvid hvar för sig öfvertaga samtliga på en division förekommande notariegöromål, så att högst sju notarier skulle behöfva uppföras på allmänna indragningsstaten.

Med framhållande hurusom notariebefattning på ny stat med ökade aflöningsförmåner väl bör i främsta rummet besättas med notarie på gammal stat, men att därvid torde böra iakttagas, att notariebefattning på ny stat ej må uppdragas åt annan än den, som hofrätten finner kunna uppfylla de fordringar, som måste ställas på notarie med den utsträckta tjänstgöringsskyldighet, som i förslaget afsetts, har hofrätten erinrat, att en begränsning af detta slag synes desto mera af behovet påkallad, som för närvarande två af de ordinarie notarierna i hofrätten äro af långvarig sjuklighet hindrade att tjänstgöra.

Att af de ordinarie notarier, hvilka skulle kunna öfvertaga notariebefattning med den utsträckta tjänstgöringsskyldigheten, det beräknade antalet eller sju skulle föredraga att mot denna tjänstgöringsskyldighet öfvergå på ny stat framför öfverflyttning på allmänna indragningsstaten eller kvarstående på gammal stat har synts hofrätten tvifvelaktigt. Därest de vid fastställandet af 1876 års lönestat föreskrifna aflöningsvillkoren icke skulle kunna anses innebära, att notarie är skyldig att, då det kräfvades, åtaga sig notarietjänst med sådan tjänstgöring, som komme att åligga hofrättens notarier efter indragning af halfva antalet notariebefattningar, kunde möjligen inträffa, att

för förslagets omedelbara genomförande måste å allmänna indragningsstaten uppföras ett antal notarier utöfver de sju öfvertaliga.

För notariegöromålens behöriga uppehållande är emellertid, framhåller hofrätten, icke angeläget, att den ifrågavarande förändrade anordningen af notariatjänsterna omedelbart och på en gång genomföres. För den händelse kommitténs förslag till ordnande af denna fråga ej skulle vinna bifall, har hofrätten förslagsvis hemställt, huruvida icke beträffande öfvergången kunde bestämmas:

att notariebefattningarna på ny stat böra besättas i främsta rummet med innehafvare af notariebefattning i hofrätten på gammal stat, med iakttagande dock att notariebefattning på ny stat ej må uppdragas åt annan än den, som af hofrätten pröfvas kunna på tillfredsställande sätt fullgöra den med dylik befattning förenade utsträckta tjänstgöringsskyldighet;

att tillsättning af notariebefattningar på ny stat skall äga rum i den mån för hvar sådan befattning, som tillsättes, indragning af två notariebefattningar på gammal stat kan ske till följd af afgang ur tjänst eller öfverflyttning till befattning på ny stat; äfvensom att tillsättning, där den kan ske medelst öfverflyttning af notarie från gammal stat, må verkställas efter tillkännagifvande allenast genom anslag inom ämbetsverket minst fjorton dagar förut;

att notarie, hvilken icke öfvertagit samtliga på en division förekommande notariegöromål, skall fortfarande åtnjuta aflöning enligt hittills gällande stat med tillägg af det belopp, som med tillämpning af bestämmelserna i kungörelsen den 17 juni 1908 skulle tillkomma honom såsom extra lönetillägg, äfvensom bibehållas vid den rätt till pension, som hittills tillkommit honom, dock att, mot det notarien befrias från honom nu åliggande skyldighet att själf bekosta renskrifning, de till hans tjänst anslagna renskrifningspenningar skola upphöra att utgå, samt att de sportler, som i sammanhang med löneregleringen indragas, ersättas med penningar efter medeltalet af den inkomst, vederbörande tjänstinnehafvare må anses hafva åtnjutit af sålunda indragna sportler under den senast förflutna tid, såvidt möjligt ej understigande fem år, därför denna inkomst kan utrönas; samt

att till aflöning åt de på gammal stat kvarstående notarierna skola användas uppkommande besparingar på det å nya staten uppförda anslag till aflöning åt notarier jämte de medel, som böra utgå från anslaget till ålderstillägg eller varda för ändamålet särskildt anvisade.

Hofrätten har tillika förbehållit sig att, därest framdeles skulle till undanröjande af hinder för regleringens slutliga genomförande finnas nödigt, att en eller flera på gammal stat ännu kvarstående notarier blefve öfverförda på allmänna indragningsstaten, få i sådant hänseende göra särskild framställning.

Göta hofrätt.

Göta hofrätt har i sitt utlåtande fäst uppmärksamhet därå, att kommittén ej föreslagit någon bestämmelse om hvilka notarier som skulle öfverflyttas på indragningsstaten. En sådan föreskrift torde emellertid vara erforderlig; och har hofrätten ansett en i tjänsten äldre notarie böra erhålla rätt att framför en yngre få utöfva valrätt i nämnda hänseende.

Beträffande vidare kommitténs förslag, att de notarier, hvilka komma att såsom öfvertaliga uppföras å allmänna indragningsstaten, skulle vara skyldiga att efter Kungl. Maj:ts eller hofrättens bestämmande mottaga förordnande i hofrätten å högre tjänstebefattning eller befattning likställd eller jämförlig med den, de vid öfverflyttningen på indragningsstat innehade, så har hofrätten anmärkt, att denna skyldighet torde innebära, att notarie å indragningsstat städse måste vara beredd att återinträda i tjänstgöring för längre eller kortare tid. Den svårighet, som härigenom skulle komma att uppstå för öfvertaliga notarier att förskaffa sig annan verksamhet, låge i öppen dag och utsikterna till stadigvarande sysselsättning måste tydligen förminsкас för honom, då han kunde nödgas afbryta densamma för längre eller kortare tid. Omförmälda skyldighet torde ock faktiskt verka såsom ett förbud för dylik notarie att, därest han skulle af en eller annan orsak finna det vara för sig lämpligt, å annan ort än där hofrätten har sitt säte, skaffa sig annan verksamhet. Hofrätten har därför hemställt, att omförmälda skyldighet icke måtte varda de öfvertaliga notarierna ålagd.

Notarier i Svea hofrätt.

I den förut omförmälda, från åtta notarier i Svea hofrätt inkomna underdåniga framställningen af den 16 november 1908 har i förevarande afseende gjorts följande uttalande:

»Vare sig i fråga om öfvergångsförhållandena kommitténs eller Svea hofrätts förslag skulle vinna Kungl. Maj:ts bifall, våga vi anhålla, att hofrätten bemyndigas till öfverflyttning på indragningsstat föreslå i främsta rummet dem af hofrättens notarier, som inom närmaste tiden uppnå pensionsåldern eller genom långvarig tjänstledighet på grund af sjukdom äro oförmögna att sköta notarietjänsten. Ett bifall till hofrättens hemställan oförändrad skulle leda därhän, att hofrätten

kunde till öfverflyttning på indragningsstat föreslå flere ordinarie notarier än som erfordras för den nya organisationens genomförande. Vi hemställa i underdånighet, att notarie, som icke genom permanent tjänstledighet visat sig olämplig och som är villig att inträda å ny stat, må efter anciennitet erhålla notariebefattning å ny stat.

Notarie, som nödgas öfvergå på indragningsstat med bibehållande af aflöningsförmåner enligt gamla staten, har endast att välja emellan att åtaga sig nytt arbete i hufvudstaden eller flytta från staden till annan ort med mindre höga lefnadskostnader. Intetdera af dessa alternativ kan dock af sådan notarie begagnas, om han, såsom kommittén föreslagit, skall städse vara beredd att emottaga förordnanden inom hofrätten, hvilka alltid måste blifva oberäknliga. Det obilliga i ett sådant villkor framhäfves särskildt, om man betänker, att inom de närmaste åren en notarie uppnått pensionsåldern och sannolikt två eller tre notarier afgått till annan ordinarie befattning, att dessutom en notarie varit för sjukdom tjänstledig under de sista fem åren, samt att sålunda på indragningsstat skulle öfverflyttas högst två eller tre notarier att vid behof anlitas för uppkommande vikariat inom hofrätten, hvilka notarier sålunda, i synnerhet sedan antalet nedgått till två eller en, skulle råka i en situation, hvars olidlighet vi icke behöfva angifva. Om hofrätten skulle, såsom den tänkt sig möjligt, förklara någon notarie icke kunna på tillfredsställande sätt sköta det tjänsten pålagda ökade arbete, skulle det innebära en motsägelse, om sådan notarie sattes på indragningsstat med skyldighet att mottaga förordnande på just den tjänst, till erhållande hvaraf han ansetts diskvalificerad, eller än högre befattning.»

Üti den jämväl förut omnämnda särskilda underdåniga skrifvelse, som af en notarie i Svea hofrätt den 18 november 1908 till Kungl. Maj:t ingifvits, har likaledes gjorts anmärkning mot den af kommittén föreslagna skyldigheten för å indragningsstat öfverflyttad notarie att mottaga förordnande i hofrätten. Om icke denna ovillkorliga skyldighet borttoges, blefve säkerligen följden, att ingen frivillig öfvergång på indragningsstat kunde ifrågakomma. Hvad vidare anginge det förslag till ordnande af öfvergångsförhållandet, som hofrätten framställt, innebure detta icke någon lycklig lösning af frågan i något hänseende, ty därigenom skulle å ena sidan kommitténs framställda regleringsförslag ej kunna förrän efter lång tid genomföras och det därmed afsedda goda ändamålets vinnande i hög grad motverkas och å andra sidan fördelar beredas vissa nuvarande notarier och mer eller mindre afsevärda olägenheter andra.

I anledning häraf har i sistberörda skrifvelse hemställts, att kommitténs förslag i fråga om öfvergångsförhållandena måtte blifva gällande, dock under det uttryckliga förbehåll att skyldigheten för på indragningsstat uppförd nuvarande notarie att därefter, utan att han därtill förklarar sig villig, mottaga förordnande, bortfaller.

*Notarier i
Göta hofrätt.*

Uti en vid Göta hofrätts utlåtande fogad skrifvelse från flertalet ordinarie notarier därstädes har likaledes inlagts en gensaga mot den föreslagna skyldigheten för notarie å indragningsstat att mottaga förordnande i hofrätten. Härvid har, bland annat, påpekats, att någon föreskrift icke lämnats rörande meddelande af ifrågasatta förordnanden, hvaraf kunde följa, att förordnanden gång efter annan skulle kunna meddelas samma person, under det en annan blefve alldeles befriad därifrån. Under sådana förhållanden skulle en å indragningsstat uppförd notarie kunna tvingas att under större delen af året, mot ersättning af högst 4,200 kronor, göra samma tjänst som en å nya staten uppförd ordinarie notarie mot högre ersättning.

I afseende å frågan, hvilka notarier som skulle ställas å indragningsstat, har i samma skrifvelse framhållits, att uppenbarligen större olägenhet skulle uppstå för den ene än för den andre, om han nödgades ingå på den nya organisationen eller öfverföras å indragningsstat. Skulle exempelvis de till lefnads- eller tjänsteåren äldste utan vidare anses öfvertaliga, skulle detta innebära, att de som offrat längst tid och mest kraft på sitt lefnadsyrke, nödgades att nöja sig med minskade inkomster just då behovet af ökade sådana mest gjorde sig gällande. Däremot kunde en notarie, som tvingades att underkasta sig ökad tjänstgöring, till följd häraf nödgas afstå från afsevärda förmåner, som han utan olägenhet för den nuvarande tjänstgöringen kunnat förskaffa sig, därest han ej hellre ville lämna sin tjänst utan pension. Sådana olägenheter kunde i någon mån minskas, om en viss handlingsfrihet i detta afseende tillerkändes notarierna, i det att tvångsentledigande ifrågakomme endast i den mån erforderligt antal icke förklarade sig villiga att sättas på indragningsstat, därvid rättvisligen äldre torde böra tillfrågas framför yngre.

*Departements-
chefen.*

Beträffande frågan om öfvergångsförhållandena skulle det onekligen erbjuda vissa fördelar, om det föreliggande regleringsförslaget, såsom kommittén ifrågasatt, kunde omedelbart och på en gång genomföras. På grund af de betänkligheter härutinnan, som anförts af Svea hofrätt, lär emellertid vara uppenbart, att, åtminstone hvad nämnda

hofrätt angår, ett successivt genomförande af den förändrade anordningen af notarietjänsterna icke torde kunna undvikas.

I detta afseende anser jag mig särskildt böra framhålla, att äfven om enligt nu gällande aflöningsvillkor notarie kan anses pliktig att åtaga sig sådan utsträckt tjänstgöringsskyldighet, som innefattas i kommitténs förslag, — något, hvarom Svea hofrätt synes vara tveksam — en gynnsam lösning af frågan å denna väg icke torde med säkerhet vara att påräkna. Med tillämpning af nu gällande aflöningsvillkor kunna nämligen flertalet af Svea hofrätts nuvarande ordinarie notarier med dessa tjänster förena tjänstebefattningar i andra verk eller innehafva andra bisysslor. Därest sådan notarie mot egen önskan skulle åläggas ökad tjänstgöringsskyldighet af den omfattning, hvarom nu är fråga, kan detta möjligen komma att hafva den påföljd, att vederbörande finner med sin fördel mera förenligt att lämna hofrättstjänsten. Därest i sådant fall i tjänsten kvarstående notarier till större eller mindre antal icke finnas lämpliga att öfvertaga notariebefattning med utsträckt tjänstgöringsskyldighet, skulle måhända för förslaget omedelbara genomförande det oakadt blifva behöfligt att till indragningsstat öfverföra hela det antal notarier, som enligt kommitténs förslag skulle indragas. Med nuvarande knappa tillgång på extra arbetskrafter kan det under dylik förutsättning jämväl befaras, att svårigheter skola yppas att på en gång erhålla lämpliga efterträdare i erforderligt antal. Då det, på sätt hofrätten franhållit, ur synpunkten af notariegöromålens behöriga uppehållande icke är angeläget, att den förändrade anordningen af notarietjänsterna omedelbart och på en gång genomföres, samt ett successivt genomförande af samma anordning otvifvelaktigt för åtskilliga af de nuvarande tjänstinnehafvarna skulle innebära afsevärda fördelar, har jag därför ansett mig böra i hufvudsak, om ock med vissa afvikelser i detaljerna, biträda hofrättens förslag härutinnan, särskildt som en dylik anordning icke skulle för statsverket medföra några ökade utgifter i jämförelse med kommitténs förslag.

Jag anser därför den föreslagna *minskningen af antalet notarietjänster* lämpligen böra genomföras sålunda, att vederbörande hofrätter må äga att till notariebefattning å ny stat öfverflytta så många af de nuvarande tjänstinnehafvarna, hvilka, härtill villiga, af hofrätterna pröfvas kunna på tillfredsställande sätt fullgöra den med dylik befattning förenade utsträckta tjänstgöringsskyldighet. Skulle härvid flere kompetenta sökande anmäla sig, än som motsvarar antalet af å ny stat uppförda notariebefattningar, torde de till tjänsteåldern äldre bland dem, som befunnits lämpliga till öfverflyttning, böra äga före-

träde framför de till tjänsteåldern yngre. Sedan sålunda bestämts, huru många af de nuvarande tjänstinnehafvarna som omedelbart skola öfverflyttas å ny stat, skall det ankomma på hofrätterna att hos Kungl. Maj:t göra framställning om öfverflyttande å indragningsstat af lika stort antal af de återstående. Äfven härvid torde af dem, som önska öfverflyttning å indragningsstat, till tjänsteåldern äldre böra äga företräde framför yngre, där ej särskilda förhållanden såsom genom långvarig sjuklighet ådagalagd olämplighet eller dylikt kan anses böra föranleda undantag från hufvudregeln.

De tjänstinnehafvare, hvilka hvarken öfverflyttas å ny stat eller uppföras å allmänna indragningsstaten, torde böra, med oförändrad tjänstgöringsskyldighet, fortfarande åtnjuta aflöning enligt hittills gällande stat äfvensom bibehållas vid den rätt till ålderstillägg och pension, som hittills tillkommit dem, dock att, mot befrielse från nuvarande skyldighet att bekosta renskrifning, de till befattningarna i fråga anslagna renskrifningspenningar torde böra upphöra att utgå. Vidare skulle de sportler, som i sammanhang med löneregleringen indragas, ersättas med penningar efter medeltalet af den inkomst, vederbörande tjänstinnehafvare må anses hafva åtnjutit af sålunda indragna sportler under den senast förflutna tid, såvidt möjligt ej understigande fem år, därför denna inkomst kan utrönas. Slutligen torde ifrågavarande å gammal stat kvarstående notarier rättvisligen böra komma i åtnjutande af extra lönetillägg, i den mån sådant lönetillägg fortfarande kommer att utgå till andra statens tjänstemän med ännu oreglerade löneförhållanden.

Till aflöning åt å gammal stat kvarstående notarier skulle i främsta rummet användas uppkommande besparingar på det å nya staten uppförda anslag till aflöning åt notarier jämte de medel, som böra utgå från anslagen till ålderstillägg och till beredande af extra lönetillägg. Då emellertid antalet å gammal stat kvarstående notarier skulle blifva dubbelt mot antalet å nya staten besparade notarielöner, måste, utöfver förutnämnda medel, ytterligare sådana för ändamålet ställas till vederbörande hofrätters förfogande. Det belopp, som sålunda må blifva erforderligt, kan emellertid icke på förhand fixeras. Något visst anslag för ändamålet i fråga synes icke nödigt, utan torde det erforderliga beloppet, i den mån detsamma icke möjligen kan bestridas af de allmänna besparingarna, få af tillgängliga medel förskotteras för att sedermera årligen hos Riksdagen anmälas till ersättande. Ordnas öfvergångsförhållandena i enlighet med hvad jag nu föreslagit, varda kostnaderna för statsverket icke större, utan snarare något mindre, än de

skulle blifva, därest de i tjänsten kvarstående öfvertaliga notarierna omedelbart öfverfördes å allmänna indragningsstaten och de ännu lediga befattningarna å ny stat samtidigt tillsattes. Härvid har emellertid icke tagits i beaktande, att de i tjänst kvarstående öfvertaliga notarierna skulle kunna intjäna ytterligare ålderstillägg enligt härför nu gällande grunder, medan däremot sådan rätt icke skulle tillkomma å indragningsstat öfverflyttad notarie.

Tillsättning af öfriga notariebefattningar på ny stat torde sedermera böra äga rum i mån af afgång bland de å gammal stat kvarstående notarierna. Äfven härvid torde böra iakttagas, att notariebefattning på ny stat, där så lämpligen kan ske, i främsta rummet besättes med innehafvare af notariebefattning på gammal stat, i hvilket fall någon öfverflyttning å indragningsstat i sammanhang med tillsättningen icke skulle behöfva förekomma. I motsatt fall skulle naturligtvis, enligt förut angifna regler, i sammanhang med utnämningen af notarie å ny stat ytterligare en af de å gammal stat kvarstående notarierna öfverföras å allmänna indragningsstaten.

Vidkommande de å allmänna indragningsstaten öfverflyttade tjänstinnehafvarnes ställning finner jag ingen annan anledning till erinran mot kommitténs förslag, än att på de skäl, som af Göta hofrätt i fråga om notarierna åberopats, jag anser mig icke böra biträda förslaget, att ifrågavarande tjänstinnehafvare skulle hafva skyldighet att mottaga förordnande i vederbörande hofrätt. Jag vill härvid endast tillägga, att en dylik anordning i alla händelser synes mig knappast blifva af någon vidare praktisk betydelse, särskildt med hänsyn till den i de föreslagna nya aflöningsvillkoren intagna bestämmelsen att vid sjukdomsförfall eller när det erfordras för beredande af semester, tjänsteman skall vara skyldig att, om han därtill förordnas, bestrida äfven med hans egen likställd befattning i hofrätten.

Kostnadsberäkning.

Medan de för rikets hofrätter, utan inberäkning af därunder lydande justitiestater, nu gällande aflöningsstater sluta å tillhopa kronor 629,700, skulle, enligt af kommittén framlagd kostnadsberäkning, vid bifall till kommitténs förslag hofrätternas stater

sluta å	746,600	Kommittén.
---------------	---------	------------

och således öfverstiga förstnämnda stater med 116,900 kronor.

I sammanhang härmed har emellertid kommittén erinrat därom,

att, arfvoden åt stämpelkontrollanter i de tre hofrätterna samt för insamlande och bearbetande af vissa statistiska uppgifter vid hofrätten öfver Skåne och Blekinge för närvarande utgå 4,800 kronor årligen, samt att under förutsättning att, förutom presidenterna, hela personalen vid hofrätterna komme i åtnjutande af det enligt kungörelsen den 17 juni 1908 för samma år utgående extra lönetillägget, detta skulle, för hofrätternas vidkommande belöpa sig till sammanlagdt 80,765 kronor. Då dessa båda belopp, uppgående till 85,565 kronor, efter en reglering af hofrätterna enligt kommitténs förslag, icke vidare skulle komma att utgå och såsom en följd af kommitténs förslag om indragning af vissa sportler en ökad inkomst af stämpelmedel skulle för statsverket inträda med ett af kommittén approximativt beräknadt belopp af 10,835 kronor, skulle ofvanstående, till 116,900 kronor uppgående skillnad mellan å ena sidan nu gällande stater och å andra sidan de af kommittén föreslagna staterna böra minskas med 96,400 kronor och således uppgå allenast till vid pass 20,500 kronor.

Vid denna beräkning har emellertid hänsyn ej tagits till ålders-tillägg, hvilka fortfarande såsom hittills skulle utgå af andra hufvudtitelns gemensamma anslag till ålderstillägg; och har kommittén i detta sammanhang erinrat, att enligt dess förslag aktuarier, arkivarier och notarier skulle komma i åtnjutande af ett ytterligare ålderstillägg samt att, till följd af kommitténs förslag om upphörande af den nuvarande fördelningen af ledamöter i två grader, i de föreslagna aflöningsstaterna upptagits tre ålderstillägg för ledamöterna.

*Departements-
chefen.*

Såsom af det föregående framgår, har jag i de afseenden, som inverka å kostnadsberäkningen, i hufvudsak anslutit mig till kommittén. I två fall har jag emellertid ansett mig böra hemställa om afvikelse från kommitténs förslag nämligen dels beträffande hofrättsledamots begynnelseafflöning, hvilken jag ansett böra bestämmas till 500 kronor högre än kommittén föreslagit, dels ock i fråga om beloppet af anslaget till arfvoden åt amanuenser m. m. i Svea hofrätt, i hvilket anslag jag föreslagit en ökning af 2,250 kronor. Vid bifall härtill skulle visserligen den af kommittén i de nuvarande aflöningsstaternas slutsumma beräknade ökningen 116,900 kronor, höjas med 34,250 kronor eller sålunda till 151,150 kronor. Men härvid är att märka, att denna höjning, fränsedt beloppet å 2,250 kronor, skulle delvis motvägas genom motsvarande minskning af antalet ålderstillägg, hvilka enligt mitt förslag skulle för hofrättsledamot begränsas till två å hvardera 600 kronor.

I öfrigt afviker mitt förslag i det afseende, hvarom nu är fråga, från kommitténs endast därutinnan, att jag för sekreterarne i Svea och Göta hofrätter föreslagit ett ytterligare ålderstillägg å 500 kronor.

Det enligt kungörelsen den 17 juni 1908 för sagda år utgående extra lönetillägg har för hofrätterna samfäldt uppgått till något öfver 70,000 kronor eller sålunda i rundt tal till 10,000 kronor mindre än kommittén beräknat. Å andra sidan torde emellertid böra beaktas att, utöfver de af kommittén särskildt angifna belopp, från den beräknade bruttoökningen böra afdragas jämväl de belopp å tillhoppa 1,600 kronor, som af det under andra hufvudtiteln uppförda anslaget till extra utgifter sedan flere år tillbaka utgått till Svea och Göta hofrätter för det med anlaget till arfvoden åt amanuenser m. m. afsedda ändamål.

I anslutning till hvad jag sålunda anfört, tillåter jag mig framlägga följande förslag till nya lönestater för rikets hofrätter att gälla från och med år 1910:

Svea hofrätt.

	Lön.	Tjänstgöringspenningar.	Arfvode.	Orts-tillägg.	Summa.	
1 president	8,500	3,500	—	—	12,000	
1 hofrättsråd ...	5,000	2,500	500	—	8,000	
6 ”	30,000	15,000	3,000	—	48,000	Efter 5 år kan lönen höjas med 600 kronor och efter 10 år med ytterligare 600 kronor.
1 ”	5,000	2,500	—	—	7,500	
27 ”	135,000	67,500	—	—	202,500	
1 sekreterare ...	4,000	2,000	—	400	6,400	Efter 5 år kan lönen höjas med 500 kronor, efter 10 år med ytterligare 500 kronor och efter 15 år med än ytterligare 500 kronor.
1 advokatfiskal	3,600	1,800	—	400	5,800	Efter 5 år kan lönen höjas med 500 kronor och efter 10 år med ytterligare 500 kronor.
1 aktuarie	2,600	1,600	—	300	4,500	
1 ”	2,600	1,600	—	300	4,500	Efter 5 år kan lönen höjas med 500 kronor, efter 10 år med ytterligare 500 kronor och efter 15 år med än ytterligare 500 kronor.
1 arkivarie	2,600	1,600	—	300	4,500	
1 notarie	2,600	1,600	—	300	4,500	
6 notarier	15,600	9,600	—	1,800	27,000	
1 fiskal	2,500	1,500	—	—	4,000	
5 fiskaler	12,500	7,500	—	—	20,000	
1 förste vaktmästare	900	450	—	150	1,500	
1 vaktmästare	700	350	—	150	1,200	
7 ”	4,900	2,450	—	1,050	8,400	Efter 5 år kan lönen höjas med 100 kronor.
Till arfvoden åt amanuenser, vikariatsersättningar samt gratifikationer till extra ordinarie tjänstemän	—	—	—	—	23,250	
För renskrifning	—	—	—	—	20,000	
Summa	—	—	—	—	413,550	

Anm.

1. Såsom pensionsunderlag skall för hofrättsråd och fiskal gälla det belopp, hvartill lönen uppgår efter afdrag af 600 kronor för hofrättsråd och 300 kronor för fiskal.

2. Arfvode utgår till hofrättsråd, som tjänstgör såsom ordförande å division, och åtnjutes under samma villkor som tjänstgöringspenningar.

3. Därest vaktmästare i sådan egenskap åtnjuter fri bostad samt bränsle, skall, så länge denna förmån kvarstår, ortstillägg ej till honom utgå äfvensom å lönen afdragas 100 kronor årligen.

Göta hofrätt.

	Lön.	Tjänstgöringspenningar.	Arfvode.	Summa.	
1 president	8,500	3,500	—	12,000	
1 hofrättsråd	5,000	2,500	500	8,000	
3 „	15,000	7,500	1,500	24,000	Efter 5 år kan lönen höjas med 600 kronor och efter 10 år med ytterligare 600 kronor.
1 „	5,000	2,500	—	7,500	
15 „	75,000	37,500	—	112,500	
1 sekreterare	4,000	2,000	—	6,000	Efter 5 år kan lönen höjas med 500 kronor, efter 10 år med ytterligare 500 kronor och efter 15 år med än ytterligare 500 kronor.
1 advokatfiskal	3,600	1,800	—	5,400	Efter 5 år kan lönen höjas med 500 kronor och efter 10 år med ytterligare 500 kronor.
1 aktuarie	2,600	1,600	—	4,200	Efter 5 år kan lönen höjas med 500 kronor, efter 10 år med ytterligare 500 kronor och efter 15 år med än ytterligare 500 kronor.
1 arkivarie	2,600	1,600	—	4,200	
1 notarie	2,600	1,600	—	4,200	
3 notarier	7,800	4,800	—	12,600	
1 fiskal	2,500	1,500	—	4,000	
3 fiskaler	7,500	4,500	—	12,000	
1 förste vaktmästare	900	450	—	1,350	
1 vaktmästare	700	350	—	1,050	Efter 5 år kan lönen höjas med 100 kronor.
3 „	2,100	1,050	—	3,150	
Till arfvoden åt amanuenser, vikariatsersättningar samt gratifikation till extra ordinarie tjänstemän	—	—	—	12,000	
För renskrifning	—	—	—	10,100	
Summa	—	—	—	244,250	

Anm.

1. Såsom pensionsunderlag skall för hofrättsråd och fiskal gälla det belopp, hvartill lönen uppgår efter afdrag af 600 kronor för hofrättsråd och 300 kronor för fiskal.

2. Arfvode utgår till hofrättsråd, som tjänstgör såsom ordförande å division, och åtnjutes under samma villkor som tjänstgöringspenningar.

3. Därest vaktmästare i sådan egenskap åtnjuter fri bostad samt bränsle, skall, så länge denna förmån kvarstår, å lönen afdragas det belopp, som af Kungl. Maj:t bestämmes

Hofrätten öfver Skåne och Blekinge.

	Lön.	Tjänstgöringspenningar.	Arfvode.	Summa.	
1 president	8,500	3,500	—	12,000	
1 hofrättsråd	5,000	2,500	500	8,000	Efter 5 år kan lönen höjas med 600 kronor och efter 10 år med ytterligare 600 kronor.
1 "	5,000	2,500	—	7,500	
7 "	35,000	17,500	—	52,500	
1 sekreterare	3,600	1,800	—	5,400	Efter 5 år kan lönen höjas med 500 kronor och efter 10 år med ytterligare 500 kronor.
1 advokatfiskal	3,600	1,800	—	5,400	
1 notarie	2,600	1,600	—	4,200	Efter 5 år kan lönen höjas med 500 kronor, efter 10 år med ytterligare 500 kronor och efter 15 år med ytterligare 500 kronor.
1 "	2,600	1,600	—	4,200	
1 fiskal	2,500	1,500	—	4,000	
1 "	2,500	1,500	—	4,000	
1 förste vaktmästare	900	450	—	1,350	
1 vaktmästare	700	350	—	1,050	Efter 5 år kan lönen höjas med 100 kronor.
1 "	700	350	—	1,050	
Till arfvoden åt amanuenser, vikariatserättningar samt gratifikation till extra ordinarie tjänstemän	—	—	—	6,000	
För renskrifning	—	—	—	6,400	
Summa	—	—	—	123,050	

Anm.

1. Såsom pensionsunderlag skall gälla:
 för hofrättsråd det belopp, hvartill lönen uppgår efter afdrag af 600 kronor,
 för sekreterare det belopp, hvartill lönen uppgår efter tillägg af 400 kronor,
 samt för fiskal det belopp, hvartill lönen uppgår efter afdrag af 300 kronor.

2. Arfvode utgår till hofrättsråd, som tjänstgör såsom ordförande å division, och åtnjutes under samma villkor som tjänstgöringspenningar.

3. Därest vaktmästare i sådan egenskap åtnjuter fri bostad samt bränsle, skall, så länge denna förmån kvarstår, å lönen afdragas det belopp, som af Kungl. Maj:t bestämmes

För åtnjutande af de i nämnda stater upptagna aflöningsförmåner torde, i hufvudsaklig öfverensstämmelse med hvad kommittén hemställt, böra stadgas följande villkor och bestämmelser nämligen:

att innehafvare af ordinarie befattning i hofrätt skall vara underkastad den vidsträcktare tjänstgöringsskyldighet eller jämkning i åligganden äfvensom den förflyttning till annan ort, hvarom vid möjligen inträdande förändringar i afseende å hofrätternas organisation eller förläggningsorter eller eljest i allmänhet kan varda stadgadt; dock, hvad förflyttning till annan ort angår, mot ersättning för flyttningskostnad och med iakttagande, att inom vederbörande tjänstegrad skyldigheten uti ifrågavarande hänseende åligger de i graden yngre framför de äldre;

att med ordinarie befattning i hofrätt icke må förenas annan tjänst å rikets, Riksdagens eller kommuns stat;

att med ordinarie befattning i hofrätt ej heller må förenas vare sig uppdrag såsom ordförande eller ledamot i styrelse för verk eller bolag, som är med Kungl. Maj:ts oktroj försedt eller blifvit såsom aktiebolag registrerad, eller befattning såsom tjänsteman i sådant verk eller bolag eller annan tjänstebefattning af hvad slag som helst, så framt ej, hvad angår president eller ledamot, Kungl. Maj:t och, hvad angår innehafvare af annan befattning, hofrätten uppå därom gjord framställning och efter pröfning, att ifrågavarande uppdrag eller tjänstebefattning ej må anses inverka hinderligt för tjänstgöringen i hofrätten, finner uppdraget eller befattningen kunna få tills vidare mottagas och bibehållas;

att tjänstgöringspenningar få uppbäras endast för den tid, befattnings innehafvare verkligen tjänstgjort eller åtnjutit ferier eller semester, men för den tid, han eljest varit befriad från tjänstgöring, skola utgå till den, som uppehållit befattningen;

att den, som af sjukdom hindras att förrätta sin befattning, äger uppbära hela lönen jämte ortstillägg, där sådant utgår, men att den, som undfår ledighet för svag hälsas vårdande, enskilda angelägenheter, tjänstgöring hos Riksdagen, dess utskott eller revisorer eller andra särskilda uppdrag eller i behörig ordning afstänges från tjänstgöring eller eljest är lagligen förhindrad att sköta befattningen, kan förpliktas att under ledigheten utöfver sina tjänstgöringspenningar afstå så mycket af lönen eller ortstillägget, som erfordras för befattningens uppehållande eller eljest pröfvas skäligt;

att aflöning ej må utgå till tjänstinnehafvare för tid, hvarunder

han afhållit sig från tjänstgöring utan att hafva i vederbörlig ordning erhållit tjänstledighet eller kunna styrka giltigt förfall;

att, därest tjänstinnehafvare varder afstängd från tjänstgöring eller i häkte tagen, den del af hans aflöning, som icke pröfvas böra användas till befattningens uppehållande, skall under tiden innehållas, såvida det ej befinnes skäligt låta honom uppbära något däraf;

att vid sjukdomsförfall, eller när det erfordras för beredande af semester, tjänsteman skall vara skyldig att, om han förordnas till högre eller med hans egen likställd befattning i hofrätten, bestrida densamma, dock ej längre än sammanlagdt tre månader under ett och samma kalenderår; ägande han att i stället för egna tjänstgöringspenningar åtnjuta, om förordnandet erfordras i följd af sjukdomsförfall, de med den tjänstlediges befattning förenade tjänstgöringspenningar, men, då förordnandet erfordras för beredande af semester, ett mot den semesterlediges tjänstgöringspenningar svarande belopp;

att, därest förhöjning af lönen efter viss tids fortsatt innehafvande af befattning i samma lönegrad är i staten medgifven, tidpunkten för första förhöjningen bestämmes att inträda efter fem år, under villkor att innehafvaren under mer än fyra femtedelar af den tjänstetid, som erfordras för att vinna nämnda förhöjning, med godt vitsord bestridt sin egen eller, på grund af förordnande, annan statens tjänst eller fullgjort annat offentligt uppdrag, dock att härvid icke må föras honom till last den tid, han åtnjutit ferier eller semester, och för andra förhöjningen, om sådan äger rum, efter ytterligare fem år, på samma villkor, samt för tredje förhöjningen, därest sådan kan ske, efter än ytterligare fem år, äfvenledes på samma villkor, under iakttagande, hvad hvar och en af omförmälda löneförhöjningar angår, att den högre aflöningen ej får tillträdas förr än vid början af kalenderåret näst efter det, hvarunder den stadgade tjänsteåldern blifvit uppnådd;

att löntagare därvid bör tillgodoräknas den tid, som före den nya aflöningsstatens trädande i kraft förflutit från hans tillträde till befattningen, vare sig på grund af fullmakt eller konstitutorial eller på grund af förordnande i följd af frågan om reglering af löneförhållanden m. m. vid rikets hofrätter;

att i fråga om rätt till löneförhöjning af omförmälda slag hofrättsråd jämväl må räkna sig till godo den tid, han innehaft assessorstjänst;

att likväl löntagare, som, då han intjänat stadgad tid för erhållande af löneförhöjning, redan uppnått den lefnads- och tjänsteålder,

som berättigar honom till pension, icke må tillträda samma förhöjning;

att president, ledamöter och fiskaler äga årligen åtnjuta sommarferier, presidenten och en hvar af ledamöterna två månader samt fiskalerna en hvar efter hofrättens bestämmande högst två månader;

att notarierna äga, efter hofrättens bestämmande, åtnjuta kostnadsfri ledighet en hvar en månad under sommarferierna, hvilken ledighet må kunna af hofrätten utsträckas öfver en månad under tid, då division, på hvilken notarie är indelad, har sommarferier, under förutsättning likväl att notarien avslutat sitt arbete för divisionen samt han icke heller behöfver under nämnda tid tagas i anspråk vare sig såsom biträde vid notariegöromål å annan division eller för bestridande af högre eller med hans egen likställd befattning i hofrätten;

att öfriga tjänstemän äga årligen, när sådant kan ske utan hinder för göromålens behöriga gång, åtnjuta semester, sekreterare och advokatfiskal en hvar en och en half månad samt aktuarie och arkivarie en hvar en månad;

att vid afgang från tjänsten till följd af afskedstagande, entledigande eller dödsfall själfva lönen äfvensom ortstillägg utgå till månadens slut;

att i fråga om skyldighet att från tjänsten afgang äfvensom i fråga om rätt till pension skall gälla hvad i särskild lag angående civila tjänstinnehafvares rätt till pension är vid tiden för den nya lönestatens ikraftträdande eller, såvidt angår innehafvare af befattning, som där- efter tillträdes, vid tillträdet till befattningen stadgadt; samt

att den, som tillträder ny aflöningsstat, skall vara skyldig underkasta sig, efter Kungl. Maj:ts bestämmande, upphörande af eller minskning i extra inkomster, som kunna åtfölja tjänstebefattning eller utgå för bestyr i sammanhang därmed.

Därjämte torde, jämväl i hufvudsaklig öfverensstämmelse med kommitténs förslag, böra meddelas bestämmelser angående skyldighet för den, som efter den nya lönestatens trädande i kraft tillträder befattning i rikets hofrätter, att underkasta sig nyss omförmälda villkor och bestämmelser äfvensom angående sådana äldre tjänstinnehafvares bibehållande vid hittillsvarande aflöningsförmåner och pensionsrätt, hvilka, oaktadt därtill berättigade, icke före viss tid, hvilken lämpligen torde kunna bestämmas till den 1 november 1909, anmäla, att de vilja underkasta sig den nya aflöningsstaten samt nämnda villkor och bestämmelser, och som icke kunna därtill lagligen förbindas.

På grund af hvad jag sålunda anfört hemställer jag, att Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen att

dels godkänna det af mig framlagda förslaget till lönestater för rikets hofrätter äfvensom de villkor och bestämmelser, som af mig föreslagits för åtnjutande af de i samma stater upptagna aflöningsförmåner;

dels förklara, att en hvar, som med eller efter ingången af år 1910 tillträder befattning i någon af rikets hofrätter, skall vara pliktig att underkasta sig ofvanberörda villkor och bestämmelser;

dels, i fråga om sättet för genomförande af den föreslagna indragningen af visst antal notariebefattningar vid hofrätterna, godkänna det af mig härutinnan framställda förslag;

dels förklara, att de förutvarande innehafvare af öfriga befattningar i hofrätterna, hvilka, oaktadt härtill berättigade, icke före den 1 november 1909 anmäla, att de vilja underkasta sig den nya aflöningsstaten samt ofvannämnda villkor och bestämmelser, och som icke lagligen kunna därtill förbindas, skola varda bibehållna vid dem dittills tillkommande aflöningsförmåner äfvensom, i den mån ej annat föranledes af bestämmelserna i förenämnda lag, vid den rätt till pension, som dittills tillkommit dem; dock att, mot befrielse från åliggande skyldighet att bekosta renskrifning, till befattningarna i fråga anslagna renskrifningspenningar skola upphöra att utgå samt att i stället för sportler, som i sammanhang med löneregleringen indragas, skall utgå godtgörelse, beräknad efter medeltalet af den inkomst, tjänstinnehafvare må anses hafva åtnjutit af sålunda indragna sportler under den senast förflutna tid, såvidt möjligt ej understigande fem år, därför denna inkomst kan utrönas;

dels besluta

ej mindre, att de tjänstemän och hofrättsposter, hvilka såsom öfvertaliga icke varda å de nya staterna uppförda, skola, i den mån ej ofvanberörda i fråga om notariebefattningarna föreslagna särskilda bestämmelser till annat föranleda, samtidigt som de nya staterna träda i kraft, uppföras å allmänna indragningsstaten,

än äfven att å allmänna indragningsstaten uppförda öfvertaliga befattningshafvande skola vara berättigade att uppbära de löner jämte ålderstillägg och de tjänstgöringspenningar, hvartill de vid öfverflyttningen äro i åtnjutande; dock med skyldighet dels att, i händelse de efter förflyttning till indragningsstaten, erhålla annan ordinarie befattning å rikets, Riksdagens eller kommuns stat, i allo frånträda aflöningsförmåner å indragningstaten, så vida de understiga eller äro lika med de nya aflöningsförmåner samt, därest aflöningsförmåner å indragningsstaten öfverstiga berörda nya aflöningsförmåner, vidkännas mot de senare svarande afdrag, dels ock att, när de, kvarstående å

indragningsstaten, uppnått 65 lefnadsår, åtnöjas med pension å indragningsstat, motsvarande den del af aflöningsförmånerna, som är att hänföra till lön jämte ålderstillägg;

dels ock höja de i riksstaten under andra hufvudtiteln uppförda ordinarie anslag för Svea hofrätt med därunder lydande justitiestat från 698,787 kronor till 787,837 kronor eller således med 89,050 kronor, för Göta hofrätt med därunder lydande justitiestat från 482,913 kronor till 528,763 kronor eller sålunda med 45,850 kronor samt för hofrätten öfver Skåne och Blekinge med därunder lydande justitiestat från 211,213 kronor till 227,463 kronor eller sålunda med 16,250 kronor.

Till hvad departementschefen sålunda hemställt, däri statsrådets öfriga ledamöter instämde, tacktes Hans Maj:t Konungen i nåder lämna bifall; och skulle nådig proposition till Riksdagen aflåtas af den lydelse bilaga — — — till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Erik Ölander.

INNEHÅLL.

	Sid.
<i>Kungl. Maj:ts proposition</i>	1
<i>Utdrag af protokollet öfver justitiedepartementsärenden den 19 mars 1909</i>	9
Hofrätternas nuvarande organisation och arbetssätt	11
Kommitténs förslag angående hofrätternas organisation	19
<i>Åttonde divisionen i Svea hofrätt</i>	19
<i>Särskild hofrätt för Norrland</i>	22
<i>Särskild afdelning vid Svea hofrätt för vissa Norrlandsmål</i>	26
<i>Hofrätternas jurisdiktionsområden</i>	31
<i>President</i>	33
<i>Behöfligheten af presidentbefattningarna</i>	33
<i>Ökning af presidenternas göromål</i>	34
<i>Ledamöter</i>	55
<i>Upphäfande af ledamöternas fördelning i två grader</i>	55
<i>Ordförande å division</i>	67
<i>Tjänstemän</i>	69
<i>Inrättande af ytterligare en aktuarietjänst vid Svea hofrätt</i>	69
<i>Indragning af aktuarie- och arkivariefattningen vid hofrätten</i>	
<i>öfver Skåne och Blekinge</i>	75
<i>Indragning af halfva antalet notariotjänster vid hofrätterna</i>	76
<i>Öfriga tjänstemannabefattningar</i>	84
<i>Vaktbetjäning</i>	92
<i>Tillsättning af tjänster</i>	96
<i>Ferier och semester</i>	98
<i>Utsträckning af arbetstiden</i>	105
<i>Förenklingar i fråga om arbetssättet</i>	112

Nuvarande aflöningsförhållanden	112
<i>Nu gällande aflöningsstater</i>	112
<i>Sportler</i>	114
Kommitténs förslag till lönereglering	122
<i>Sportler</i>	122
<i>Aflöningar å stat</i>	125
President	128
Hofrättsråd	128
Sekreterare	140
Advokatfiskal	148
Aktuarie, arkivarie och notarier	149
Fiskaler	152
Vaktbetjäning	152
<i>Aflöningsvillkor</i>	155
<i>Anslag till arfvoden åt amanuenser m. m.</i>	158
<i>Anslag till renskrifning</i>	169
<i>Öfvergångsförhållanden</i>	175
<i>Kostnadsberäkning</i>	183
Departementschefens hemställan	185
